

GRRLZINER

Populärfeminism, identitet & strategier

En ph.d.-avhandling av Martina Ladendorf

Institut for Kommunikation, Journalistik og Datologi
Roskilde universitetscenter
2004

Handledare: Hanne Løngreen & Hillevi Ganetz

Grrlziner: Populärfeminism, identitet och strategier

Sammanfattning

Syftet med denna avhandling är att undersöka genren grrlziner på Internet, tidningar av och för unga kvinnor som anknyter till samtida feministiska strömningar. Studien har ett flertal teoretiska och metodologiska perspektiv. Den ansluter till forskningstraditionen cultural studies, och analyserar mediet ur både ett producent, text- och användarperspektiv, men med en tonvikt på medietexterna och utvalda teman som identitet, kön, sexualitet och feminism.

Speciellt intresse har visats feministiska strategier, och här används bland annat Nancy Frasers diskussion om fruktbara strategier för undertryckta grupper. Grrlziner använder sig ofta av dekonstruktivistiska strategier, där skillnader inom grupper erkänns, och man använder sig av symboler för det feminina på ett strategiskt, ironiskt och parodiskt vis. Detta anknyter till en postmodern syn på det kvinnliga objektet och ung-feministiska strömningar som riot grrrl och annan tredje vågen-feminism.

Efter en inledande textanalys av elva grrlziner studeras de svenska grrlziner *Darling* och *Corky*, ur både ett producent- och ett användarperspektiv, samt textanalytiskt. Fokus ligger på vilka identiteter som konstrueras av de båda tidningarna. I *Darling* är det *Darling*-tjejen, som vill vara alternativ och intresserar sig för musik och rockfestivaler. Enligt läsarna är *Darling* en tidning som får människor att tänka. En positiv inställning till feminism och ett problematiserande av kön är en del av denna identitet, som ses i ljuset av teorier om det posttraditionella. Det viktigaste i denna identitet är smak och åsikter. I *Corky* konstrueras en mer sammanhållen, lesbisk identitet. Läsarna menar att denna tidning behövs i ett samhälle där det är norm att vara heterosexuell. Speciellt damtidningarna uppmuntrar kvinnor att göra saker för män. *Corky* försöker dock göra den lesbiska identiteten mer modern genom att anknyta till queerfeminism, ett projekt som inte görs fullt ut då queerteorin kräver ett mer långtgående ifrågasättande av sexuella identiteter.

I avhandlingen diskuteras även problemen och fördelarna med att feminism och lesbisk sexualpolitik träder in i mainstreammedierna och blir varor på en marknad. Det påpekas att Sveriges politiska klimat utmärks av ko-optering, vilket gör att undertryckta grupper ges legitimitet och syns på den politiska arenan eller i medierna, men också kan urvattna det politiska budskapet och försvåra kamp. Frågan är vilka representanter för dessa grupper det är som får synas, och på vems villkor. Detta kan också leda till exotisering av de undertryckta, och att grupper ses som väsensskilda samtidigt som man på papperet tillmäter dem lika värde.

ÄMNESORD: Feminism, tredje vågen-feminism, cultural studies, damtidningar, unga kvinnor, Internet, medieforskning, queerteori, subjektivitet/identitet, webzine, grrlzine, cyberkulturforskning.

Innehållsförteckning

Kapitel 1. Inledning

Problemformulering, syfte och frågeställningar

Avhandlingens disposition

Teoretiska perspektiv

Medievetenskap

Cultural studies

Feminism och feministisk teori

Postfeminism, postmodernism och poststrukturalism

Subjektivitetsteori och identitet

Perspektiv på damtidningen

Metoddiskussion

Val av undersökningsobjekt

Textanalys

Intervjuer och analys av mediebruk

Intervjuerna

Kapitel 2. Offentligheter, texter och subversion

Offentligheter

Konkurrerande offentligheter och mot-offentligheter

Feminism som mot-offentlighet

Strategier

Identitetspolitik eller dekonstruktion av gruppidentiteter?

Diskursen, språkliga (de)konstruktioner och parodiska akter

Estetik och stil

Subkulturforskningens stilbegrepp

Ironi, parodi och pastisch

Den kvinnliga maskeraden

Femininteten som "as if"

Ideologi, texter och subjektivitetsteori

Althusserns ideologibegrepp och medieforskningen

Kontext/reception/tolkning

Avslutning

Kapitel 3. Grrlziner. Beskrivning av en genre

Bakgrund: Tredje vågen feminism och Riot grrrl

Girliefeminism och kritik av skönhetsideal

Stil som feministisk strategi

Subversiva stilakter

Riotgrrl™?

Grrlzinernas bilder och form

Damtidningskonventioner på nya sätt

Pinuppor, hemmafruar och grrrls

Avslutning

Kapitel 4. *Darling* och *Corky*. En bakgrund

Tidningarnas historik

Darling

Corky

Identitet

Dikotomin ”straight” och homo

”Darling-tjejen”

Internet och ekonomiska aspekter

Feminism

Avslutning

Kapitel 5. *Darling* – En feministisk onlinegemenskap?

Om intervjupersonerna

Feminism

Användarnas feminism

Med feminismen som försäljningsstrategi

Darling som feministisk

Darling mitt emellan alternativ och mainstream

Darling-chatten – ”Det är ju liksom en viss krets”

Avslutning

Kapitel 6. *Corky* – En lesbisk oas i ”heteroöknen”

Om intervjupersonerna

Feminism

Lesbisk identitet, representation och stereotyper

Användning

Avslutning

Kapitel 7. Feminism, kön och sexualitet i *Darlings* texter

Beskrivning av materialet

Feminism

Cyberfeminism och DIY-feminism

USA, tredje vågen och ”girliefeminism”

Kön

”Det personliga är politiskt!”

Skönhets- och kroppsideal

Stil och kroppar i *Darlings* modereportage

Kön och teknik

Sexualitet

Diskussioner om sexualitet

Sexnoveller

Från hetero till bisexualitet light

Lesbiskt – pre-oidipala mödrar och kvinnliga objekt

Problematiserade sexualiteter
Avslutning

Kapitel 8. Lesbisk identitet, feminism och queer i Corkys texter

Beskrivning av materialet

Lesbisk identitet

Homosexualitet versus heterosexuallitet

Lesbiska versus manliga homosexuella

Identifikation och förebilder

Dekonstruktioner av den lesbiska identiteten

Från radikalfeminism till queer

Queer – Kampen om begreppet

Dildon

Pornografi – Från manligt förtryck till queera alternativ

Butch/femme

Avslutning

Kapitel 9. Stilar och strategier inom medierad feminism

Medier

Feminism, medier och strategier

Identiteter

Stil som strategi

Feminismen och grrlzinerna

Avslutning

Kapitel 10. Texter, identitetskonstruktioner och tolkningar

Texter och undertryckta grupper

Identitetskonstruktioner och läsarnas tolkningar

Identitetskonstruktioner och olika strategier

Avslutning

Litteraturlista

Summary (in English)

Bilaga 1. Bilder

Bilaga 2. Tidslinjer

1. Inledning

Brita Zilg, upphovskvinna till *Darling*, en av de publikationer jag kommer att undersöka närmare i den här avhandlingen diskuterade i en intervju med mig tidningens relation till feminism. *Darling* har av övriga medier kallats lättfeministisk, ny, kaxig, fräsch och uppkäftig, speciellt i jämförelse med de tidningar för unga kvinnor som fanns tidigare. Enligt Zilg var det dock inte en medveten intention att tidningen skulle vara feministisk, och de som arbetade med tidningen var inga medvetna feminister, utan kom att bli det under resans gång.

Brita Zilg: Så vi kom in på den här feministiska debatten...liksom bakvägen, kan man säga. [---] De [medierna] ville att vi skulle va feminister, så då blev vi det. [skratt] Jamen, vadå, i och med att man märkte i alla intervjuer att man såg lite dum ut när man fick såna här feministiska frågor. Vi visste inte ens vem Simone de Beauvoir var, vi visste ingenting. Vi var helt vanliga tjejer, liksom [skratt]. (Zilg 4/2 2000)

Gruppen som skapade *Darling* bestod av trendkänsliga och mediemedvetna människor. De upplevde att det omgivande mediasamhället ville konstruera dem som feminister och både detta faktum samt att de valde att ta på sig rollen som feministiska debattörer säger en hel del om medieklimatet i Sverige under det sena 1990-talet och den statushöjning som feminismen fått inom både politiken och medierna. Feminism kunde samtidigt användas som en försäljningsstrategi och vara ett sätt för unga kvinnor i mediebranschen att öka sitt kulturella kapital. Jag kommer i den här avhandlingen att undersöka något jag valt att kalla populärfeminism.¹ Med detta menar jag en feminism som kommer till uttryck i populära forum och som är lättfattlig, enkel och lätt att få tag på för den breda massan.

Darling relaterar sig till och kan räknas till genren grrlziner. Grrlzinet uppkom i och med Riot grrrl-rörelsen under det tidiga 1990-talet i USA. Denna feministiska subkultur sögs snart upp av mainstreammedierna, och vissa menar att detta förstörde rörelsen.² 1995 dök det upp en del nätpublikationer som inspirerats av rörelsen, med namn som t.ex. *Riotgrrl* och

---

¹ Populärfeminism betecknar fenomen som anknyter till feminism på olika sätt, men är förenklade, populariserade och/eller kommersiella varianter av feminism. Webziner är den term jag valt för att beskriva tidningar på World Wide Web (det vill säga den del av Internet där man kan publicera hemsidor skrivna i HTML).

² Se t.ex. texten till låten "Deceptacon" (ett konstruerat ord av "deception" som betyder bedrägeri och humbug) av grrrl-bandet Le Tigre där de kritiserar grrrl-musikens urvattning och kommersialisering i texter som "I can see yr disco dik is sucking my heart out of my mind" och "Wanna see me disco? Let me hear you depolitize my rhyme". Se även en av texterna ("Bikini Kill is a band made up by four individuals...") på CD-omslaget till Bikini Kill: *The CD-version of the first two records*, där bandet beskriver hur de blivit missförstådda, felciterade och felrepresenterade av medierna. Se även Mary Celeste Kearnys (1997) text om riot grrrls relation till medierna, där hon menar att mainstreammedierna givit felaktiga beskrivningar av fenomenet och förnekat förbindelsen mellan riot grrrl och lesbisk "women's music".

Geekgirl. Sedan följde en hel rad populärfeministiska och kvinnocentrerade webziner. Dessa publikationer använder sig av vissa inslag från tredje vågen-feministiska rörelser som Riot grrrl, till exempel strategier som återtagande av ord: "girl" eller "grrrl" (flicka), "bitch" (hynda) och "slut" (slampa) och stilar: en fäbless för allt flickaktigt; "everything girl", baby doll-klänningar, färgen rosa, smink, Hello Kitty-produkter samt 1950-talets pinuppor och kvinnliga stjärnor.³ De använder sig också ofta av stilgreppen parodi och ironi.⁴ Grrlzinerna kan både ses som ett exempel på kommersialisering och urvattning av den ursprungliga, subversiva och alternativa Riot grrrl-rörelsen, och som aktörer som framgångsrikt blandar feminismens politiska budskap med populära element, och på detta vis sprider det till en större målgrupp. Det är de populärfeministiska grrlzinerna, vilka huvudsakligen distribuerats via Internet, som jag kommer att undersöka i denna avhandling.

Internet är ett nytt medium som snabbt blivit allmänt använt under 1990-talet. Även forskare, som var en av de grupper som snabbt fick tillgång till det nya mediet, har intresserat sig för det, och detta har resulterat i en rad artiklar, studier och forskningsprojekt. Något som många intresserat sig för är kvinnornas roll och uttrycksmöjligheter i det nya mediet, och många har rapporterat om den fientlighet mot kvinnor som uttryckts i skilda internetmiljöer.⁵ Denna negativa syn har dock kritiskt nyanserats av många forskare.⁶ Det har länge funnits webplatser och gemenskaper som riktat sig främst till kvinnor, även med feministiska eller populärfeministiska innehåll.

Jag kommer att göra en bredare undersökning av ett antal grrlziner, för att sedan snäva in och koncentrera mig på två svenska exempel, *Darling* och *Corky*. Därför är det svenska politiska klimatet när det gäller feminism och Sveriges feministiska debatt under slutet av 1990-talet och början av 2000-talet relevant som kontext till denna studie. Landet har en lång historia av så kallad statsfeminism.⁷ Det har ändå funnits många fördomar mot feminism och feminister. Men under det sena 1990-talet hände något. Feminismen blev alltmer populär, till och med "cool". Genast började många mäktiga personer kalla sig själva feminister, t.ex. statsminister Göran Persson. En grupp unga kvinnor som arbetade inom medierna var delvis

---

³ Hello Kitty produceras av det japanska företaget Sanrio <www.sanrio.com> som säljer föremål med små, söta tecknade figurer på, framförallt kattfiguren Hello Kitty.

⁴ Enligt Norstedts svenska ordbok (1988) är ironi "skenbart tecken för uppskattning som i verkligheten innebär kritik eller hån" och parodi "avsiktligt förlöjligande förvrängning av litterär text, sceniskt verk e. d."

⁵ Se t.ex. antologin av Cherny & Weise 1996 som beskriver hur det såg ut på Internet under det tidiga 1990-talet.

⁶ Exempelvis Plant (2000), Sundén (2002), O'Brien (1999).

⁷ Statsfeminism skulle kunna beskrivas som ett inkorporerande av feministiska idéer i partipolitiken, något som har en lång tradition i Sverige. Se även Dahlerup (1998: 173-280) för en beskrivning av dansk statsfeminism och hur den feministiska rödstrumperörelsen påverkade det politiska systemet i landet.

ansvariga för denna utveckling. De publicerade den feministiska antologin *Fittstim*, som kritiserade den ofta framförda uppfattningen att Sverige är ett jämställt land, ur tonårsflickors och unga kvinnors synvinkel (Skugge, Olsson & Zilg 2000). Ordet ”fittstim” användes först av dåvarande LO-ordföranden Stig Malm som ett nedvärderande omdöme om det socialdemokratiska kvinnoförbundet. Flera år efteråt återtog ordet av dessa unga feminister och gavs nya, mer positiva, betydelser. *Darling*, ett av grrlzinerna jag analyserat har via flera av sina redaktörer förbindelser med antologin *Fittstim*.

Problemformulering, syfte och frågeställningar

Traditionella damtidningar har ofta anklagats för att vara förtryckande, och för att de genomsyras av en femininitetens ideologi. Inom cultural studies kom dock en vändning, där man dels lyfte fram njutningens betydelse, och dels menade att läsarnas tolkningar inte behövde vara i samklang med en patriarkalisk ideologi. I denna avhandling vill jag anknyta till teoretiska diskussioner om texters mening, tolkningars betydelse och läsarkontexter. Jag vill också diskutera på vilket sätt man skulle kunna se grrlzinerna som feministiska eller subversiva i jämförelse med traditionella damtidningar. Detta kommer att läsas ur ljuset av teorier om undertryckta grupper, representation av dessa, kopplat till sociala rörelser, och därmed kommer feministiska strategier att stå i fokus.

Syftet med denna avhandling är att beskriva och analysera en genre, grrlziner, populärfeministiska tidningar som delvis har sitt hem på Internet. Jag kommer även att undersöka vilka identiteter som konstrueras i grrlzinerna och koppla tidningarnas innehåll och de stilgrepp de använt sig av till olika feministiska strategier, utifrån dagens feministiska debatt och samhällsliga kontext. Grrlziner är en term som är bredare och innefattar fler typer av publikationer än dem jag valt att undersöka i min avhandling. Det som karaktäriserar mitt material är att de är populärkulturellt orienterade publikationer som delvis är kommersiella och har lånat många drag från damtidningsgenren.

Mitt arbete har vägletts av ett antal frågeställningar. Som sagt intresserar jag mig i den här avhandlingen för nätsajter och tryckta publikationer som anknyter till feministiska diskussioner. De är ofta inte entydigt feministiska och kan beskrivas som postfeministiska eller populärfeministiska. På vilket sätt kan de fungera som motoffentligheter, där frigörande representationer och diskussioner kan föras fram?

Inom feministisk teori förordas ofta skilda strategier, och det förs en debatt om vilken strategi som är den mest fruktbara. På senare år har denna debatt ofta polariserats i antingen modernistisk identitetspolitik eller postmodernistisk dekonstruktion. Vissa har dock förordat ett taktiskt användande av båda strategierna. Vilka strategier kan urskiljas i mitt eget material?

Jag och många med mig menar att mediernas texter gör vissa identiteter möjliga och andra omöjliga. Underordnade grupperns motoffentligheter är ofta medierade, och bidrar till att nya former av identiteter och livsstilar blir möjliga och önskvärda. Vilka identiteter erbjuds läsarna av grrlzinerna och hur ser de på sin egen identitet utifrån tidningarnas tilltal? Hur kan texterna kopplas till processerna identifikation och disidentifikation?

Dessutom vill jag försöka koppla min analys av grrlzinerna till den samhälleliga kontexten. Vad betyder de här och nu, och vilken typ av diskurser är de en del av och relaterar till? I fokus står givetvis kön, sexualitet och feminism, men även mediekontexten och de samhälleliga förändringar som ofta benämns med prefixen ”post”, t.ex. postmodernism och det posttraditionella.

Avhandlingens disposition

Avhandlingen är indelad i tio kapitel, varav detta är det första. Kapitel 2 anknyter till diskussioner inom feministisk teori, cultural studies och medieteorier som har relevans för de efterföljande analyserna. I kapitel 3 görs en genomgång och analys av elva utvalda grrlziner, i ett försök att definiera, diskutera och analysera genren. I kapitel 4 introduceras de svenska grrlzinerna *Darling* och *Corky*, som redan nämnts i kapitel 3, mer utförligt i en analys av produktionen. Detta kapitel bygger på intervjuer med redaktörerna, och fungerar som en införande ram till resten av avhandlingen. Sedan kommer två kapitel, 5 och 6, om användningen, som även dessa baseras på intervjuer, men nu med läsare av tidningarna. Till skillnad från många andra studier med både textanalyser och läsarintervjuer har jag valt att lägga mina egna analyser efter användarstudien. Det finns flera skäl till detta. Dels väcks frågor av användarna, t.ex. om feminism, som jag diskuterar utförligare i de senare kapitlen, dessutom vill jag undvika att läsningen av användarnas åsikter ska färgas alltför mycket av mina egna analyser. Jag för även in användarnas diskussioner i min egen analys.

I kapitel 5 diskuteras användningen av *Darling* och läsarnas åsikter om tidningens feminism och varför de tycker den är bättre än ”traditionella” tjejtidningar. Dessutom diskuteras den virtuella gemenskap, *Darling*-chatten, som de alla är medlemmar av. Kapitel 6

behandlar användningen av *Corky*, och även här jämförs tidningen med ”mainstreammedierna”. Här diskuteras vid sidan av feminism också lesbisk identitet och representationerna av den. I de nämnda kapitlen presenteras en mängd fakta som för berättelsen om grrlzinerna framåt. Tonvikten har här lagts på empirin, och den teoretiska diskussionen fördjupas i de fyra sista kapitlen. Avhandlingen som helhet kännetecknas av detaljrikedom, något som kan försvåra läsningen. Men eftersom detta är den första omfattande studien i ämnet anser jag att det krävs en faktsäckad genomgång för att underlätta för senare forskning, och för att läsarna ska få en fördjupad förståelse av fenomenet. Min intention har varit att avhandlingen ska fungera på två plan, dels genom den detaljrika berättelsen (empirin), och dels genom att presentera en djupare analys, där texterna kontextualiseras och det diskuteras vad de får för mening, här och nu, i den samhällsliga diskursen, samt hur de är med om att konstruera könsliga och sexuella identiteter.

Sedan kommer turen till medietextanalysen, som även den är uppdelad i två kapitel. I kapitel 7 behandlas *Darling*, och de texter som valts ut är de som tematiserar feminism, kön och sexualitet. Dessutom analyseras *Darlings* modereportage, eftersom modebilder är viktiga tecken för kvinnlighet i vår kultur i allmänhet, och i damtidningarna i synnerhet, och så har den annars kritikerrosade *Darling* fått kritik för ”anorektiska” modeller.

I analysen av *Corkys* texter i kapitel 8 har jag valt att fokusera på hur den lesbiska identiteten representeras, vilket förstås genom teorier om stereotyper eller typer, för att sedan diskutera vilka typer av feminism man ansluter sig till. Jag har här lagt märke till att man utgår från ett lesbiskt radikalfeministiskt förflutet, men också tagit till sig en queer och mer tillåtande attityd. I de två sista kapitlen försöker jag att dra samman avhandlingens röda trådar och föra en avslutande diskussion. Här diskuteras grrlzinernas relation till feminism, populärkultur, mot- och subkulturforskning, stil, strategier och medier.

Teoretiska perspektiv

Den summariska genomgång som här följer visar vilken typ av teoribildningar som varit vägledande för mitt arbete. Det är alltså ingen djupare genomgång av teori och begrepp, utan dessa diskuteras i kapitel 2 samt i samband med analyserna i de kapitel som sedan följer.

Medievetenskap

Jag ansluter mig till den rituella synen på kommunikation, beskriven av Carey (1998), som är lika viktig som den i medievetenskapen ofta dominerande synen på kommunikation som överföring. Här ses kommunikation som en process; en delad kultur som skapas, modifieras och transformeras. Ett medium är något som existerar mitt emellan, som en överförare av budskap mellan två eller flera subjekt, poler eller världar. Det är alltså en form av budbärare, men medieringen innebär mer än att ett specifikt budskap överförs till en mottagare. Man kan tala om medierna och mediebruket som ett symboliskt nät som är öppet för tolkning och förhandling, som skapar mening, identiteter och gemenskaper (Fornäs m.fl 2002: 8 f). Den rituella mediedefinitionen kommer ursprungligen från antropologin, och här ses kommunikationen och medierna som en ceremoni som för samman människor. Denna syn stämmer extra väl med många av de medieformer man kan finna på Internet, där kommunikationen mellan användare är en viktig del. Detta ger en antydning om att det är kulturaspekter på medier jag intresserar mig för. Man kan även välja att fokusera på medier som ekonomiska, politiska, teknologiska eller sociala system (Fornäs 1995: 144), aspekter som inte nonchalerats i min studie, men som jag lagt mindre tonvikt vid. Varje studerad text befinner sig i en kontext av relaterade texter och en social struktur, som begränsar och bestämmer dess betydelse och vilka tolkningar som är möjliga (Fornäs 1995: 150).

Inom medievetenskapen har man även intresserat sig för populärkultur, speciellt inom traditionen cultural studies. Feministiska forskare har studerat kvinnlig populärkultur, och det som är speciellt relevant för min avhandling är studiet av genren damtidningar, vilket jag kommer att redogöra för under rubriken ”Perspektiv på damtidningen”.

Cultural studies

Mitt arbete befinner sig inom forskningstraditionen cultural studies, som utmärks av bland annat tvärvetenskaplighet. De discipliner man lånat mest av är bland andra litteraturvetenskap, antropologi, etnografi och sociologi. Ursprungligen hade man oftast ett neomarxistiskt, kritiskt perspektiv, men man har även inspirerats av andra teoribildningar, som exempelvis psykoanalys och poststrukturalism. Traditionen intresserar sig för hur makt och motstånd kan ses i kulturella texter (i vid mening) och praktiker. Richard Johnson (1996) menar att cultural studies-forskning kan delas upp i studier av kretsloppet produktion (av texter eller former), texterna själva, läsningen/receptionen av dem samt levd kultur och sociala relationer. Även den kulturella, sociala och ekonomiska kontexten är en viktig aspekt att ta med i analyserna. Man studerar inte texterna för deras egen skull, vilket är vanligt i studier av så kallad

finkultur, utan som en del av en samhällelig kontext och diskurs. Oftast väljer forskare att ta upp någon av aspekterna produktion, konsumtion och texten/bilden, men jag försöker ta upp alla dessa i min studie, i enlighet med bland andra litteraturvetaren Janice Radway (1984/1997), som tog med alla dessa aspekter i sin tidiga studie av romantikromaner. Tyngdpunkten kommer dock att ligga vid analyser av medietext. Jag intresserar mig också för den samhällelige kontexten, och hur man kan se förbindelser med samhällets diskurser om exempelvis sexualitet och feminism i de undersökta texterna. Franklin m.fl. (1996) menar att både cultural studies och kvinno- eller genusforskning har starka förbindelser med politiska rörelser utanför akademien; vänsterrörelsen i det ena fallet och feminismen i det andra. Det görs därför försök att utmana makt och förtryck både inom akademien och utanför. Såväl sexualitetsforskning som homosexualitets- och senare queerstudier har gradvis fått en plats inom cultural studies. Sue Thornham (2000) har beskrivit den feministiska forskningens intrång i cultural studies. Enligt henne har den aldrig haft, och har fortfarande inte, en självklar plats inom disciplinen. Ändå har feminister länge fokuserat på kulturella aspekter, från Mary Wollstonecraft och framåt (Thornham 2000: 17).

Feminism och feministisk teori

Den moderna feminismen, såsom den kan sättas i relation till feminism inom akademien, uppstod under det sena 1960-talet och 1970-talet, det som vanligtvis kallas för andra vågens feminism. Den första vågen av feministiska aktiviteter går tillbaka till mitten av 1800-talet fram till 1920-talet, då en av de viktigaste frågorna var kvinnlig rösträtt, men också prostitution och vit slavhandel (Dubois & Gordon 1984/1989). I andra vågen-feminismens kölvatten uppstod kvinnoforskningen och feministisk teoribildning. Inom både feminismen som politisk rörelse och som teori utgår man från att könet och könsskillnaden ligger till grund för ett förtryck och en maktobalans, där kvinnor som grupp ses som underlägsna män som grupp. Den så kallade postmoderna vändningen inom feminismen har inneburit ett ökat intresse för ”skillnader”, det vill säga förtryck som grundas på andra identitetsordningar än kön/genus, t.ex. ”ras”, etnicitet och sexualitet. Redan under andra vågens feminism fanns ett stort intresse för klass, till stor del för att många feministiska rörelser, framförallt i Europa, var sprungna ur marxistiska eller socialistiska grupper och idéer.⁸ Begreppet tredje vågen-feminism har använts på olika sätt av olika personer och i skilda sammanhang. Dahlerup (1998) omtalar t.ex. den feminism som uppstod på slutet av 1960-talet som tredje vågen-

---

⁸ Se Thornham (2000: 44-70) och Dahlerup (1998).

feminism, eftersom hon menar att den tidiga feminismen kom i två, klart urskiljbara vågor. Andra använder begreppet tredje vågen när de syftar på den postmodernistiska vändningen inom akademien och teorin under 1980-talet, medan vissa menar de feministiska politiska rörelser som uppstod under början av 1990-talet, t.ex. Riot grrrls, guerilla girls och annan ”ung feminism”. I denna avhandling kommer jag att använda mig av den sistnämnda definitionen.

Jag kommer nu att redogöra för vissa begrepp som kommer att användas i avhandlingen. Med begreppet liberalfeminism menas intresset för att ändra lagar och liknande samhälleliga förutsättningar för att öka jämlikheten mellan könen. Man menar att detta, snarare än en förändring av diskurser, människors syn på kön etc. är botemedlet mot dagens ojämlikhet. Vidare är det den enskilda kvinnan som bär ansvaret för sin framtid, när hon så att säga på pappret har samma möjligheter som män är det bara hennes egen brist på drivkraft och ambition som bär skulden om hon misslyckas. Inom radikalfeminismen, däremot, ser man ojämlikheten mellan könen som beroende av en samhällelig struktur, patriarkatet, och man menar också att förtryck på grund av kön är det viktigaste förtrycket.⁹ Vissa delar av radikalfeminismen utvecklades (framför allt i USA) till så kallad ”cultural feminism” som kan beskrivas som essentialistisk (Rudy 2001). På svenska har jag valt att kalla denna typ för *radikal-separatistisk feminism*. Här blev det viktigt för kvinnor att skapa sina egna, separatistiska och kvinnocentrerade gemenskaper, där kvinnor sågs som radikalt olika män. Kvinnor sågs som mer nära naturen, och uppmuntrades att utveckla så kallade ”kvinnliga” färdigheter och egenskaper. Både radikalfeminism och radikal-separatistisk feminism har förbindelser med lesbiskhet och lesbisk, separatistisk feminism. Här gjordes, jämsides med patriarkatet, den tvångsmässiga heterosexualiteten (Rich 1993) och heterosexismen till huvudfiender. Denna analys är även en av inspirationskällorna till den teoretiska strömning som kallas queer, som är sprungen ur både feminism, gayrörelsen och akademiska gay & lesbian studies. I denna poststrukturalistiskt inspirerade teoribildning tar man dock avstånd från en ”naturlig” skillnad mellan män och kvinnor, manligt och kvinnligt, utan menar att både könet och sexualiteter är socialt konstruerade (en syn som även finns inom likhetsfeminismen). Dessutom vill man dekonstruera hierarkier mellan olika sexuella läggningar och/eller sexuella praktiker, där vissa ses som ”naturliga” och vissa som sekundära och i extrema fall till och med som ”sjuka” (Rubin 1984).

---

⁹ Även om denna ensidiga fokusering på kön idag tycks ha luckrats upp bland vissa yngre radikalfeminister.

Begrepp som är centrala i feministisk teori är kön och genus, och jag kommer därför att säga några ord om hur jag kommer att använda de båda begreppen. Inom feministisk teori har man gjort en uppdelning mellan det biologiska könet, kön, och det kulturella och sociala, genus. Judith Butler (1990) har dock kritiserat och problematiserat denna uppdelning, och menat att man inte kan skilja mellan de två eftersom även kön enbart kan förstås med hjälp av våra kulturella föreställningar om det. Jag har därför valt att använda de två begreppen som synonymer, och att mer konsekvent använda kön eftersom genus känns konstruerat på svenska och är svårt att böja. På de få ställen jag använt mig av genus försöker jag antyda en högre grad av konstruktion, som t.ex. i sammansättningen genuspresentationer.

Postfeminism, postmodernism och poststrukturalism

Den teoribildning som benämnts postfeminism (Brooks 1997) är till skillnad från vissa användningar av ordet inte en syn på feminismen som överspelad. I stället är den det ställe där nyare teoribildningar som postmodernism, poststrukturalism och postkolonialism möts. Postfeminismen innebär ett ifrågasättande av ett enhetligt feministiskt subjekt, vilket t.ex. kan ses hos Judith Butler (1990). Franklin m.fl. (1996) menar att strukturalism och poststrukturalism både varit viktiga inspirationskällor och analysverktyg för såväl feminister som cultural studies-forskare. Enligt poststrukturalismen förstår människor sig själva och andra genom diskurser, det vill säga genom språkliga strukturer. Tvärtemot vad vissa tror menar poststrukturalismen att det finns en verklighet, men att denna inte är tillgänglig för oss utanför kulturella konstruktioner och diskurser. Till skillnad från strukturalismen menar man att människor själva kan påverka strukturerna, eller snarare gradvis förändra dem. Mening och betydelser ligger inte fast utan förändras ständigt i kedjor av referenser till andra betydelser. Därav följer att inte heller tolkningar någonsin kan vara slutgiltiga. Dessa meningar ses inte som naturliga utan som konstruktioner. Begrepp och företeelser förekommer i par, t.ex. manligt och kvinnligt, och det är dessa binära relationer som ger dem mening. Problemet med dessa dikotomier är att kategorierna inte är jämställda, utan att en av dem alltid ses som den överordnade, den första och ibland även som det mest naturliga (som i paren vit/svart, man/kvinna, heterosexuell/homosexuell). Dessa binära relationer uppfattas som mycket verkliga av oss som lever i dem, men inte desto mindre är de konstruktioner som kan avslöjas och dekonstrueras. Identiteter konstrueras genom att exkludera den binära andra. Målet med dekonstruktion är att hitta dessa andra och analysera processen som de uppkommit genom (Søndergaard 1999: 3 ff).

Jag har låtit mig inspireras av två forskare som anpassat de ofta svårgenomträngliga teoretiska resonemangen inom poststrukturalismen för att göra dem mer användbara för tolkning av ett empiriskt material; Dorte Marie Søndergaard (1999 och 2000) och Bronwyn Davies (2000). De har båda en *politisk* intention med sin forskning; att genom en alienerande analysstrategi dekonstruera naturaliserade hierarkier, framför allt dem mellan könen.

It is a form of knowledge that focuses on the discursive conditions that individual subjects and groups of subjects experience, one that functions in a way that is potentially destabilising for the ahistorical, decontextualised common sense that often characterise such discourses. When these tools are used on such a phenomenon as sex/gender, it is possible to acquire a destabilising narrative of the phenomenon. The potential to enhance a reflexive relationship between theory and data becomes prominent in this kind of research. If one, however, does not seek such an effect, if one rather seeks to contribute with research that cites and supports the discursive taken-for-granted, one should keep far away from the analytic tools that are inspired by poststructuralism. (Søndergaard 1999: 32)

Poststrukturalismen i Søndergaards och Davies feministiska tappning är alltså ett politiskt projekt, och den strategi de använder sig av är att analysera saker genom att främmandegöra dem. Därigenom pekar de på nya möjligheter och visar att relationer och hierarkier är möjliga att förändra.

Subjektivitetsteori och identitet

Något som kan kopplas till poststrukturalismen är subjektivitetsteori. Den har sitt ursprung i psykoanalysens syn på jaget som fragmentariskt och motstridigt. Men även om det finns skillnader inom ett subjekt, bygger identiteter även på likheter, mellan människor och över tid (Fornäs 1995: 232). Även om jag har förändrats sedan jag påbörjade min forskarutbildning, t.ex., så kan man känna igen mig och det som utgör min identitet. Samtidigt konstrueras identiteter genom skillnader mot andra individer och grupper. Jag är jag för att jag inte är du, men jag kan spegla mig i dig. Samtidigt kan en gemensam gruppidentitet formos genom att man förenas kring likheterna mellan en grupp individer. Alla förståelser av subjektivitet är alltså en kombination av självförståelse och en förståelse av den andra som just Annan. Självreflektion sker via språket och texten, och vi förstår oss själva genom berättelser, berättelsen om oss själva (livshistorier) eller berättelser som blir tillgängliga för oss t.ex. via andra människor, texter, filmer, bilder och musik. Här sker ofta identifikation, en process varigenom man skapar och omskapar sin identitet i mötet med någon annan eller något annat.

Här kan man se att både kommunikation och medier är viktiga för att konstruera identiteter, av olika slag, såväl individuella, kollektiva och kulturella.

Det finns alltså olika typer av identiteter, för det första den individuella (subjektiviteten) som handlar om det egna jaget, givetvis i ett samspel med andra subjekt, texter etc. För det andra den kollektiva identiteten, som utgörs av grupper som delar någon karaktäristika eller *identitetsordning* (t.ex. kön, nationalitet etc.) (Fornäs 1995: 239). För det tredje kan man tala om en kulturell identitet, som konstitueras av meningsfyllda symboler och texter.

Identitetsordningarna bygger på skillnader mellan människor, och dessa skillnader är ojämlika och har därigenom med maktrelationer att göra, men kan enligt Fornäs inte enbart reduceras till detta. Så har t.ex. historiska processer gjort att många män står närmare maktcentrum, men makt och förtryckarmentalitet är inte någon inneboende manlig essens (Fornäs 1995: 250). Fornäs (1995: 236) ser tillsammans med många andra identitet som en process, och talar om *identitetsarbete* som något som pågår fram till döden, till skillnad från många som menat att identitetsarbetet är mest intensivt i ton- och ungdomsåren och att man därefter har skapat sig en färdig identitet.

Perspektiv på damtidningen

Något som är relevant för detta projekt är feministisk cultural studies-forskning av kvinnlig populärkultur, såsom kärleksromaner, tvåloperor och damtidningar.¹⁰ Till en början var dessa studier, framförallt inom den tidiga Birminghamskolan, starkt marxistiskt och ideologikritiskt färgade. Ett exempel på en sådan studie av tidningar för unga kvinnor är Angela McRobbies (1991: 81-134) studie av den brittiska *Jackie*. Här ses texten *Jackie* som en ideologisk skola som lär flickor att eftersträva romantik, det vill säga att de skolas för att finnas till för män, vilket i förlängningen leder till äktenskap och hushållsarbete. Hennes läsning har mycket gemensamt med den feministiska klassikern *The Feminine Mystique* av Betty Friedan (1963/1983), där damtidningarna anklagades för att sprida en hemmafruideologi, det vill säga att kvinnor skulle vara passiva, omvårdande och vackra. Denna bok inspirerade både andra vågens feminism och tidiga, feministiska studier av damtidningar, t.ex. Tuchman m.fl. (1978). Även Marjorie Ferguson (1983) menar i sin studie att damtidningar genomsyrades av en

---

¹⁰ För studier av kärleksromaner, se t.ex. Modleski (1982), Radway (1984); för studier av tvåloperor, se Modleski (1982), och för studier av damtidningar, se White (1970), Ferguson (1983), Winship (1987), Larsson (1990), Ballaster m.fl. (1991), McCracken (1992), samt Hermes (1993 & 1995).

femininitetens ideologi. Enligt McRobbie uppmuntrar *Jackie* flickorna att konkurrera sinsemellan, och dessutom är tidningen starkt moraliserande. Under 1980-talet började man diskutera begreppet ”pleasure” (njutning), och menade även att konsumtion av populärkultur kunde innehålla element av motstånd.¹¹ Dessutom kom ett starkare fokus på användarstudier, och man intresserade sig för vad användarna gjorde med texten, och inte som tidigare vad texten gjorde med användarna vilket t.ex. effektforskningen gick ut på. Angela McRobbies studie fick nu mycket kritik för att den inte tog hänsyn till flickornas läsning av texten, och hon tog själv till sig denna kritik och reviderade sin position i samklang med de nyare teorierna i en senare studie av brittiska tjejtidningar på 1980-talet (McRobbie 1991: 135-188). McRobbie menade att tidningarna uppmuntrade till kreativ aktivitet (framförallt när det gällde kläder, där ”stil” ersatt ”mode”) och att popstjärnor tagit romantikens plats. Pop var alltså fokus för tidningarna, där romantiken tidigare varit det, och stilen hade förbindelser med popen och dess idoler.

Litteraturvetaren Lisbeth Larsson (1989) analyserade svenska familjetidningar i sin avhandling *En annan historia*, där hon hyllar en kvinnlig, nära, läsning. Hon ansluter sig således till forskarna som intresserade sig för ”pleasure” och det så kallade *reading against the grain*-perspektivet. Men samtidigt är hennes analyser av tidningarnas texter och berättelser ideologikritiska, och även om hon diskuterar kvinnlig läsning, och hur den skiljer sig från en distanserad, ”manlig” läsning som setts som högre stående, tar hon inte konsekvensen av detta och gör en läsarstudie. Detta visar dock att man kan ta in båda perspektiven och att de inte i sig behöver stå i motsättning till varandra. På samma vis söker Ballaster m.fl. (1991) i sin studie av damtidningar förena aspekterna ideologi och njutning, på ett sätt som har mycket gemensamt med hur diskussionen går i dagens populärkulturforskning, där man försöker ta till vara och smälta samman båda dessa perspektiv.

Flera forskare har analyserat både damtidningar och feministiska tidningar, så kallade kvinnotidningar, och jämfört dessa. De har kommit fram till att feministiska tankegångar genomsyrar även damtidningarna. Karen Klitgaard Povlsens (1986) studie behandlar tyska och danska damtidningar och feministisk kvinnopress. Hon koncentrerar sig på estetiken, framförallt diskussionen om kvinnoestetik. I sin förenade bild- och textanalys kommer hon fram till att det existerar en dubbelblick i framförallt de alternativa tidningarna, där man går

---

¹¹ Jim McGuigan (1992: 74) har dock senare kritiserat denna ”the new revisionism” som blev en vanlig teoretisk position inom cultural studies, det vill säga en okritisk tolkning av konsumtion som motstånd. En forskare som är ökad för denna position är medie- och cultural studies-forskaren John Fiske.

från det privata, eller det enskilda exemplet, till det universella (det universellt kvinnliga) och på så vis konstruerar en mytisk kvinnobild. I damtidningarna fokuseras det på kvinnan i det privata, medan kvinnotidningarna beskriver kvinnan i det offentliga, som arbeterska eller producent. Klitgaard Povlsen menar att båda dessa bilder är konstruerade i lika hög grad, men att kvinnotidningarna har en realistisk estetik. I polariseringen mellan ideologikritik och ”pleasure” har hon valt att lägga tonvikten vid det senare, något som låg i tiden då boken kom ut.

Janice Winships (1987) studie av brittiska damtidningar, där hon bland annat undersökt hur feminismen påverkat kommersiella damtidningar, samt analyserat en rent feministisk tidskrift, *Spare Rib*, är högst relevant för min studie. Hon menar att feminism har spelat en roll, men kritiserar att problem och lösningar ses som individuella, samt att det i tidningarna finns en förbindelse mellan femininitet, begär och konsumtion som hon ser som förtryckande. Jag vill dock ifrågasätta om detta med nödvändighet är enbart förtryckande, och menar att det finns två sidor av samma mynt. Enligt subkulturforskaren Dick Hebdige (1979/2001) sker t.ex. subkulturers och motkulturers motstånd delvis via kommersiella kanaler, t.ex. medierna, och med hjälp av konsumtionssamhällets produkter, som däremot ofta används på ett annat sätt än de är avsedda för. I ett kapitalistiskt samhälle är det svårt att hitta andra kanaler för motstånd än de kommersiella och det blir därför svårt att fixera en skillnad mellan det kommersiella och det alternativa. Detta blir extra märkbart i ett lesbiskt livsstilsmagasin som *Corky*, där det faktum att en grupp, lesbiska, ses som konsumenter i sig kan vara en av förutsättningarna för erkännande och att en gruppidentitet kan växa fram.¹²

Ellen McCracken (1993) är inne på samma tanke som Winship i sin ideologikritiska studie av damtidningar. Hon menar att ett ensidigt fokus på njutning döljer det faktum att damtidningarna uppmuntrar kvinnors osäkerhet, förstärker könsstereotyper och uppmuntrar kvinnor att förverkliga sig själva genom konsumtion (McCracken 1993: 9). Speciellt tidningar riktade mot unga kvinnor fostrar dem till osäkerhet och att se sig själva som otillräckliga (143). Vidare (95) menar hon att det finns ett kontinuum mellan det redaktionella materialet och reklamen, och att båda ger uttryck för en konservativ och patriarkalisk ideologi. McCracken har även undersökt damtidningar som marknadsfört sig mot minoritetskvinnor i USA, t.ex. svarta kvinnor eller latinas och den feministiska tidningen *Ms*. Hon menar att dessa tidningars yttersta syfte inte skiljer sig från övriga publikationer i damtidningsgenren, och att de vill fostra nya grupper i konsumtionens ideologi. De ger i och för sig en röst och större

---

¹² För en diskussion av kopplingen mellan gay pride, synliggörandet av en homosexuell gruppidentitet, och fenomenet rosa pengar, se t.ex. Liljestrand (2003).

synlighet åt undertryckta grupper, men enligt McCracken är det bara samma gamla patriarkaliska och/eller etno- och klasscentriska budskap i en ny och glättig förpackning.

En av de få som gjort en omfattande studie av *läsningen* av damtidningar är Joke Hermes (1995). Hon kommer fram till att tidningarna inte alls är speciellt viktiga i läsarnas liv, utan att de tvärtom uppskattar dem för att de är lätta att lägga undan. I motsats till Larssons (1989) resonemang verkar inte damtidningar inbjuda till en nära, identifikatorisk läsning. Däremot erbjuder de läsarna vissa identiteter, t.ex. duktig, sparsam husmor, kreativ kock, handarbeterska etc, vilket för tankarna till begreppet livsstil. Enligt Hermes har dessa identiteter dock mer med fantasi än med reella handlingar och vanemönster att göra. Hon har även intervjuat läsare av en holländsk, feministisk tidning, och menar att denna läses på ett lite annorlunda sätt och delvis av andra skäl. För vissa läsare var det en moralisk förpliktelse att hålla sig väl underrättade som gjorde att de läste den, även om knappt några av intervjupersonerna sade sig vara feminister. Tvärtom hade många en negativ bild av feminism. Till skillnad från damtidningarna sågs tidningen som en seriös och viktig tidning av läsarna, men även lite tråkig.

Dawn Currie (1999) har gjort en omfattande studie av kanadensiska tonårsflickors läsning av tjejtidningar, och till skillnad från Hermes vuxna läsare, som inte verkade lägga någon större vikt vid damtidningarna, tilldelade de unga intervjupersonerna ibland tidningarnas texter ontologisk status, det vill säga de tog deras ideologiska utsagor som sanningar om hur världen är beskaffad. Man kan fråga sig om denna skillnad ligger i läsarnas ålder, yngre personer anses ofta mer påverkbara, och mer beroende av att passa in. Eller beror det på intervjumetodik? Curries läsare fick tolka tidningarnas texter (t.ex. reklamannonser och frågespalter). Hade de bara tillfrågats vad tidningarna betydde för dem hade de kanske svarat att de inte var så viktiga.

Anja Hirdman (2001) har i sin avhandling *Tilltalande bilder* gjort en jämförelse av en så kallad herrtidning, *Fib Aktuellt*, och en damtidning, *VeckoRevyn*, för att se vad de uttrycker för syn på genus, sexualitet och (heterosexuell) samlevnad. Hon har här främst inriktat sig på bilder, blickriktningar och hur publiken tilltalas som genus. Hirdman är kritisk till att veckopressforskningen lagt sin tonvikt vid analyser av text och menar att hennes egen forskning utgör ett komplement till denna. Hennes viktigaste slutsats i jämförelsen mellan de båda tidningarna är att den som riktar sig till män, *Fib Aktuellt*, tilltalar den manlige läsaren som bra nog i sig själv, medan den kvinnliga motsvarigheten uppmanar läsarna till ständiga självförbättringar, i syfte att skaffa sig manligt sällskap. Hon menar att *VeckoRevyn* har en uppläxande ton, och att den således ökar på unga kvinnors redan dåliga självförtroende.

Denna diskurs förekommer även utanför akademisk forskning, och tas t.ex. upp av mina egna intervjupersoner i kapitel 5. Det är i Sverige framför allt *VeckoRevyn* som blivit ett typexempel och fått klä skott för denna typ av kritik, men liknande kritik av damtidningarna kan ses hos de tidigare nämnda McRobbie och Ferguson. Den förtryckande ideologin tycks gå hand i hand med konsumtionsaspekten, att tidningarna är beroende av annonsörer och därför måste uppmana till konsumtion för att vara framgångsrika på marknaden. Konsumtion för unga kvinnor är konsumtion av varor som behövs för att bli attraktiva för män, medan det som konsumeras i herr- och porrtidningarna är kvinnorna själva. Tillsammans bildar därför dam- och herrtidningarna två sidor av samma mynt i ett samhälle där kvinnor görs till konsumtionsvaror. Men, liksom jag tidigare påpekat, anser jag inte att konsumtion med nödvändighet behöver vara förtryckande, och att det hursomhelst är extremt svårt att undvika konsumtion i ett konsumtionssamhälle.

En av de få som undersökt produktionsaspekter på damtidningar, förutom Marjorie Ferguson (1983) som använde sig av sin erfarenhet som damtidningsanställd i sin studie, är Anna Gough-Yates (2003). Hon har undersökt den brittiska damtidningsmarknaden under 1980- och 1990-talen och hur förlagen försökt ringa in målgrupper efter "livsstil". Först visar hon hur faktorn livsstil tagit över efter andra faktorer i målgrupps- och marknadsundersökningar, för att sedan diskutera hur tidningarna marknadsfört sig mot en ny medelklassfemininitet. Hon går sedan igenom en rad äldre tidningar, samt nya produkter, och hur de lyckats, eller misslyckats, på den brittiska marknaden. Hennes slutsats är att tidningar som satsar stort på marknadsföring och innehåll, det vill säga de med stora och mäktiga förlag i ryggen, kan lyckas, medan mer halvhjärtade försök med låg budget misslyckas. Även om de tidningar hon beskriver är mer "mainstream" än *Corky* och *Darling*, kan man läsa deras brist på lönsamhet mot denna bakgrund. Gough-Yates anknyter till cultural economy-perspektivet, och menar att ekonomi och marknadsföring kan förstås ur ett kulturellt perspektiv. T.ex. menar hon att de nya damtidningarna tematiserar en ny femininitet och *idéen* om genusrelationer i förändring (Gough-Yates 2003: 144). Hon påpekar dock att det kan ifrågasättas om denna förändring verkligen har ägt rum.

Metoddiskussion

Mitt val av metoder har direkt påverkats av mina teoretiska utgångspunkter. Då olika aspekter av fenomenet grrlziner undersökts, det vill säga såväl produktion, konsumtion som text, vilket

direkt inspirerats av idéer inom cultural studies, blev det nödvändigt att använda olika metoder som komplement till varandra. Detta förespråkas ofta inom kvalitativ forskning. Den feministiska utgångspunkten har gjort att en viktig aspekt av analyserna är ett genus- och maktperspektiv.

Jag har tagit del av vad unga kvinnor skriver när de själva får skapa innehållet i ett medium, och jag har genom intervjuer fått mer information om användarnas inställning till och vardagliga användande av två svenska grrlziner. Dessutom har jag undersökt tidningarna och deras redaktionella material och läsardiskussioner, samt gjort intervjuer med grrlzinerens redaktörer. Jag har således undersökt texter av olika typ och ursprung. För det första det redaktionella materialet, främst artiklar. Dessa har både hämtats från grrlzinererna men när det gäller de svenska *Corky* och *Darling* ibland också från de tryckta systemmagasinen. För det andra kommer jag ibland i anslutning till dessa ta upp användarnas kommentarer (där de inbjuds att skriva sina åsikter under den huvudsakliga artikeln i ett viss grrlzine). Dessa är användbara för att se läsarkontexten, och läsarnas tolkningar. Teoretikern Elizabeth Grosz (1995) menar att läsarkontexten är en viktig aspekt för att avgöra om en text är feministisk till sin effekt. För det tredje kommer jag att använda mig av intervjuutskrifter i mina analyser av produktion och mediebruk. Dessa tre typer av texter har givetvis olika status och kommer att användas för att visa olika saker. Det redaktionella materialet och användarkommentarerna, som båda är offentligt publicerade texter, kommer att användas för att beskriva innehåll och kontextualiserade analyser kommer att genomföras. Intervjuerna är mera (medie eller cyber)-etnografiska till sin natur, och kommer att visa enskilda människors syn på olika fenomen. Analyserna kommer att avslöja vilken roll grrlzinererna spelar för läsarna i deras dagliga liv, och hur de kopplar dem till sin feministiska och/eller lesbiska identitet. Jag kommer också att koppla och diskutera intervjuerna i samband med medietextanalyserna. Läsarkommentarerna erbjuder en annan form av läsarkontext, som är mer direkt kopplad till specifika texter. Här står läsarnas tolkning i fokus, och om deras läsningar är önskvärda, oppositionella eller förhandlade (Hall 1980). Avhandlingen igenom kommer frågan om hur grrlzinererna anknyter till feminismen att ställas, och vad det är för flick- eller kvinnoidentitet som kan skönjas i deras representationer.

Val av undersökningsobjekt

Under avhandlingsarbetet gjordes flera val. För det första valde jag ut de grrlziner som togs upp i undersökningen. Till grundval för detta urval låg en genomgång av alla grrlzinepublikationer jag kunde hitta på Internet, genom sökningar, webringar och länkar. Ett

viktigt centrum var webringens *Chickclick*.¹³ Till slut valde jag ut elva publikationer, och ett av kriterierna var att de skulle vara mogna publikationer, för att minska risken för att de skulle läggas ner.¹⁴ Dessutom skulle de vara kvinnocentrerade (gjorda av kvinnor för kvinnor), och ha allmänna intresseområden. Jag ville inte undersöka grrlziner med specialintressen som datorspel eller matlagning. Sex av de analyserade grrlziner var medlemmar i *Chickclick* (*Bust*, *Disgruntled Housewife*, *Razzberry*, *Riotgrrl*, *Smile and act nice*, och, såklart själva *Chickclick*). Två sajter som var centrala i genren, australiensiska *Geekgirl* och New York-baserade *gURL*, lades till. Dessutom inkluderades de få svenska grrlziner jag kunde hitta vid tiden för mitt urval: *Darling*, *Corky* och *Lumumma*.

Jag valde senare att göra en fördjupad analys av *Darling* och *Corky*. Eftersom jag påbörjade mitt arbete vid ett svenskt universitet och var intresserad av svensk grrlzinekultur ville jag undersöka svenska grrlziner. Sverige är ett litet land och därför var det lättare att gå igenom de nätpublikationer i genren som fanns och få en översikt över helheten.¹⁵ Båda hade också starka feministiska inslag. De är väldigt olika sinsemellan men jag kunde ändå se liknande drag i tidningarna.

Textanalys

Texter är symboler som tillsammans skapar mening som kan tolkas av en läsare. I ett brett textbegrepp, som jag använt här, inkluderas tal, musik, bilder, och andra symboliska strukturer skapade av människor. Varje text har en kontext, och ett antal texter kan bilda en diskurs. Precis som symboler är beroende av sin position och användning inom en viss diskurs, är texters mening beroende av de diskurser som de ingår i eller kan knytas till (Fornäs 1995: 149 f). Texters mening och betydelser realiseras först i mötet med läsaren (Barthes 1977). I enlighet med den breda textdefinitionen har jag även tagit hänsyn till bilder och hur de används. Jag har här tagit fasta på bilders intertextualitet och hur de kan förstås som ironiska och/eller ge en ytterligare dimension till den skrivna texten.

Mina analyser har inspirerats av diskursanalys, och kontexten är vilket antytts ovan mycket viktig för mina tolkningar. I min övergripande analys av elva grrlziner har jag koncentrerat mig på att beskriva genren, medieformen och dess relation till feministiska diskussioner. Jag gjorde en inledande diskussion och analys av tekniska aspekter som hypertext och

---

¹³ En webring är en sajt vars huvuduppgift är att länka till sajter inom samma intresseområde.

¹⁴ Två av grrlziner, den australiensiska *Geekgirl* och svenska *Lumumma*, har dock försvunnit från nätet under mitt avhandlingsarbete.

¹⁵ Det finns idag andra och fler svenska, feministiska sajter och nättidningar, som dock inte kunnat inkluderas i denna studie. Jag tar enbart fasta på dem som var tillgängliga då jag inledde min studie, för flera år sedan.

interaktivitet vilken i arbetet med denna avhandling redigerats bort, men som finns tillgänglig i Ladendorf (2002). Mitt tillvägagångssätt har varit att först läsa igenom materialet och därigenom ta reda på vad som utmärker genren och de enskilda publikationerna. Sedan har jag valt ut vissa texter eller bilder som jag sett som metonymiska för genren. En annan anledning till att de valts ut är att de korresponderar med de teman och frågeställningar jag intresserat mig för. Min analysmetod kan därmed beskrivas som tematisk. Dessa texter och bilder har jag sedan gjort en fördjupad analys av med hjälp av aktuell feministisk teori.

I mina fördjupade analyser av *Darling* och *Corky* har jag koncentrerat mig på temana feminism, kön och sexualitet, eftersom de två senare länge varit centrala i den feministiska debatten, och gått till väga på liknande sätt som i analysen av grrlzinerna i kapitel 3.

Intervjuer och analys av mediebruk

Texter kan inte sägas existera utan sina läsare. Därför är det problematiskt att sätta textanalyser (där en person mottagit och tolkat medietexten) och receptionsanalys och/eller medietnografi i ett strikt motsatsförhållande.¹⁶ Medietexter är varor i ett kapitalistiskt system, vilket har medfört en separation av produktion och konsumtion, producenter och konsumenter. Denna distinktion håller dock på att upplösas alltmer i ett senkapitalistiskt samhälle med nya medieformer och alltmer medvetna och kreativa mediepubliker (Fornäs 1995: 189 f). Johan Fornäs menar att medietexter alltid innehållit ett visst mått av interaktivitet, men att detta accentuerats i nyare medieformer som t.ex. Internet och i ett allt mer komplext och mångfacetterat samhällsklimat.

Vissa av de metoder jag använt mig av, intervjuer av webzineanvändare samt analyser av form och innehåll, kan samlas under begreppet *cyberetnografi*. Cyberetnografi innebär deltagande observation, intervjuer samt analys av texter i vid mening (även bilder och grafisk form) av fenomen på Internet. Närliggande begrepp är virtuell etnografi och onlineetnografi. Jenny Sundén (2002) menar i sin studie av en MOO att begreppet virtuell etnografi är problematiskt eftersom ordet virtuell har betydelsen något som verkar verkligt, men inte är det, och detta speglar synen på t.ex. onlinekonversationer och representationer som överkliga.¹⁷ Cyberetnografer har till största delen undersökt virtuella gemenskaper på nätet.

---

¹⁶ För en utredning av metodologierna receptionsanalys och medieetnografi, se Drotner 1993. Hon menar att receptionsanalysen utgår från specifika texter medan medietnografien utgår från en grupp människor och deras mediebruk. Dessutom är medietnografien mer arbetsintensiv och innebär triangulering av metoder, platser undersökningarna utförs på, samt att undersökningarna även sträcks ut tidsmässigt.

¹⁷ MOO är en förkortning av MUD Object Oriented, och är därmed en form av MUD. MUD är i sin tur en förkortning av Multi User Dungeon eller Domain, och kan enklast beskrivas som en tidig form av chat med rollspelskaraktär, eller kanske snarare som en virtuell värld på Internet som är helt textbaserad och tillåter ett

Cyberetnografin är en tvärvetenskaplig metod, och man kan ana ett släktskap med bland annat den medieetnografi som med framgång utvecklats av t. ex. James Lull (1990) och David Morley (1980). Sue Thornham (2000: 98-125) visar hur Stuart Halls idéer om motsatta läsningar av samma medietexter (Hall 1980) ledde till just Morleys Nationwide-studie, och en etnografisk vändning inom cultural studies och mediastudier. Här användes etnografiska metoder framförallt inom receptionsanalyser. Enligt Don Slater (1998), är cyberetnografi en metod som, till skillnad från mycket av den övriga CMC (Computer Mediated Communication)-litteraturen kan förstå de mångskiftande och föränderliga sociala relationer och texter som uppstår i olika Internet-medier i deras helhet, genom att man lär känna den lokala kulturen i detalj. Steve Mizrach nämner några problem med undersökningar på nätet. Till att börja med är materialet på Internet mycket flyktigt, det kan förändras från dag till dag (t. ex. på chatkanaler, newsgroups och även vanliga hemsidor). Till detta kommer att texter finns i sådan mängd att det skulle vara omöjligt, eller åtminstone mycket kostsamt, att spara dem (som Kungliga biblioteket gör med allt tryckt material samt hemsidor i Sverige. Däremot sparar man inte chatsidor och liknande). Detta kan innebära problem för forskare som t.ex. vill göra sökningar på hur diskursen om ett specifikt ämne har förändrats i en newsgroup under lång tid (Mizrach: årtal okänt). Detta kan också ses i min studie, t.ex. verkar några av de grrlziner jag undersökt (*Lumumma* och *Geekgirl*) ha gått i graven och kan inte längre hittas på nätet.

Luciano Paccagnella (1997) menar att den forskning som gjorts om CMC i laboratorier och liknande är undermålig. Respondenterna är oftast inte förtrogna med mediet, och den tid de fått på sig har inte varit tillräcklig. Paccagnella uppmanar därför CMC-forskaren att gå ut och göra fältstudier. Han gör också en distinktion mellan off- och online-världen, och menar att den information man får om respondenternas offline-liv genom online-metoder ofta är diskutabel och problematisk. Jag håller med Paccagnella i detta resonemang. Det beror givetvis på vad man är ute efter. Vill man veta vad i en persons vardag det är som gör att han/hon söker sig till Internet, så är det naturligtvis intressant att ta reda på hur personens IRL (In Real Life) eller offline-tillvaro ser ut. Men då är det säkrast att träffa personen ansikte mot ansikte. De uppgifter som man får på nätet behöver inte vara sanna (och naturligtvis kan personer ljuga även under IRL-intervjuer, men det är ofta lättare att avslöja dem). Malin Sveningsson (2001: 48) påpekar att det inte behöver vara så att intervjupersoner medvetet

---

stort antal användare att kommunicera med varandra och tillsammans bygga upp en gemensam fantasivärld eller något som har stora likheter med en interaktiv roman.

försöker lura forskaren, utan att deras självbild inte stämmer överens med deras egentliga online-aktiviteter.

Det finns forskning som visar att virtuell transvestitism är vanligt förekommande (Danet 1998; Bruckman 1996). Denna forskning är dock ofta gjord på MUD:s eller MOO:s, textliga virtuella världar som ofta har rollspelskaraktär, och där spelaren skapar en persona. Man kan därför inte överföra resultaten rakt av till chat och andra Internetmedier. Annan forskning visar att personlighetsdrag ofta är desamma både på Internet och IRL (Jones 1998: 21). Det är också viktigt att komma ihåg att onlinelivets relationer ofta har sitt ursprung i offline-livet, som på arbetsplatser och vänskapsrelationer (Jones 1998: 29). I flera onlinestudier (t.ex. Markham 1998) visas exempel på bedrägerier och personer som t.ex. utger sig för att vara av motsatt kön. Man slås av att samma forskares brist på logik när de samtidigt tar sina onlineintervjupersoners utsagor om sin offlinetillvaro (t.ex. kön) på största allvar, vilket antyder att cyberetnografi kräver ett större mått av reflexivitet än traditionell sådan. Är man inte intresserad av enskilda personers psykologiska behov, utan av mediet i sig, så är det onödigt med uppgifter om deras IRL-tillvaro. Uppgifter som man får online som beskriver personens liv offline är också mycket problematiska. Jag har valt att intervjua mina intervjupersoner ansikte mot ansikte av flera olika skäl. Ett är att onlineintervjuer ofta tar väldigt lång tid, och att det också kan vara tekniska problem med att genomföra dem. Ett annat är att det faktum att man träffar personerna fysiskt gör att man lättare kan verifiera deras identitet. Dessutom intresserar jag mig inte bara för Internetkonsumtion, utan konsumtion av andra medier och för personernas åsikter och värderingar, vilket jag menar är lättare att komma åt i en traditionell intervjusituation, eftersom det är lättare att tala än att skriva ner sina tankar.

Paccagnella talar också om etik när det gäller cyberetnografi. Enligt honom menar vissa forskare att man ska be om tillstånd för att publicera offentlig dator-medierad kommunikation, såsom chat, MUD och IRC, medan andra ser det som ett offentligt medium och menar att det därför inte behövs. Han väljer själv att se kommunikationen som offentlig, och menar att den därför kan publiceras, bara man ändrar namn (nicks/handles) och liknande.¹⁸ (Paccagnella 1997). Självt har jag när det gäller *Darling*-läsarna antingen bett dem hitta på ett smeknamn eller nick, eller själv kommit på en som ligger nära dem i personlighet eller de nick de själva använt sig av på *Darling*-chatten. *Corky*-läsarna var inte förknippade med ett web-community på det sätt *Darling*-chattarna var, och därför gav jag dem mer allmänklingande pseudonymer.

---

¹⁸ Nick/ handle är benämningar för det alias deltagarna har i interaktionen på Internet.

Jag valde namn som skulle likna deras riktiga namn. Jag har enbart använt mig av intervjuutskrifter, och inte citerat något av det som sagts under mina deltagande observationer. Jag har därför inte hamnat i det etiska dilemma som Paccagnella beskriver. Däremot har jag använt mig av mina kunskaper om de virtuella gemenskaperna *Darling*-chatten, *Sylvia* och *Qruiser* när det behövts. I anknytning till artiklar har det ibland funnits diskussionsforum, där läsarna kunnat diskutera den redaktionella texten. Jag har tilldelat dessa samma status som den redaktionella texten, och menar att författarna till inläggen är medvetna om att de kan läsas av alla. Jag ser därmed inga etiska betänkligheter med att analysera och citera dem på samma sätt som artiklarna. En metodologisk poäng är att man här kommer åt läsarkontexten, på ett sätt som skulle vara svårt i andra medier.

Intervjuerna

För att få en bild av produktionen av *Darling* och *Corky* valde jag att göra producentintervjuer. De gjordes med chefredaktören för *Darling*, och chefredaktören och en annan viktig medarbetare för *Corky*. Jag gjorde även intervjuer med läsarna av båda tidningarna, och begränsade mig till sex läsare av vardera tidning. Eftersom tonvikten lagts på analyser av texterna i grrlzinerna fanns det inte tid för mer intervjuer. För att få tag på intervjupersoner som läste *Darling* gjorde jag deltagande observationer på *Darlings* chatrum, blev själv en stamgäst och lärde känna personer som jag kunde be om att få intervjuas. Det hela var ganska okomplicerat och det var lätt att få personerna att ställa upp på intervju. Dock var det en person som jag frågade som ville ställa upp men som när jag väl skulle intervjuas henne inte hade tid på grund av sitt arbete.

Det var svårare att få tag på intervjupersoner som läser *Corky*. Jag försökte först med att efterlysa intervjupersoner på *Corkys* forum utan att få ett enda svar, och har sedan efterlyst sådana på det lesbiska communityt *Sylvia*, med ett lika nedslående resultat. De första två intervjupersonerna fick jag tag på genom att fråga bekanta om de kände någon som läste *Corky*, och den tredje i ett akademiskt sammanhang där jag presenterat min forskning. Efter att dessa tre intervjuer utförts lades den tryckta versionen av *Corky* ner, och man planerade istället en utökning av websajten. Därför valde jag att vänta med ytterligare intervjuer ett tag. De tre sista intervjupersonerna har jag själv fått tag på genom nätkontakter på gaycommunityt *Qruiser* och tidigare nämnda *Sylvia*.¹⁹

---

¹⁹ *Qruiser* är *Corkys* Internet-community som de delar med det egna förlaget och tidningen *QX*, och *Sylvia* är ett lesbiskt community.

Jag har använt mig av en löst strukturerad intervjuguide, och strävat efter en öppen diskussion. Jag har inspirerats av feministiska forskares kritik av intervjuaren och intervjusituationen som objektiv och distanserad.²⁰ Här ses intervjun som ett samarbete mellan intervjuaren och den intervjuade, och menar att själva intervjusituationen genererar en viss mening. Detta till skillnad från en traditionell syn på intervjuaren som någon som via specifika metoder lockar fram ”sanningen” ur den intervjuade (Holstein & Gubrium 1997/1998). Holstein & Gubrium förespråkar aktivt intervjuande, det vill säga att intervjupersonens tolkande förmåga måste aktiveras och odlas i intervjusituationen. Både intervjuaren och intervjupersonerna hjälps alltså åt att tolka det man talar om direkt i intervjun, och därefter gör forskaren ytterligare tolkning av materialet. De vänder sig emot åsikten att man ska låta intervju-data tala för sig själv, utan menar att även tolkningen kräver aktivt arbete från forskaren.

Mina intervjuer blev livligare och mer intressanta när det var flera intervjupersoner närvarande, då det blev mer diskussion och mindre fråga – svar. Självklart var även intervjupersonerna pratsamma i olika hög grad. Jag använde mig rikligt av följdfrågor under intervjuerna för att få ut så mycket av ett visst ämne som möjligt. När jag sedan analyserat mitt intervjumaterial delade jag upp det i olika teman, och analysen av intervjuerna kan därför i likhet med den övriga textanalysen beskrivas som tematisk.

Jag fick kontakt med *Darling*-intervjupersonerna på tidningen *Darlings* chat, men intervjuade dem genom IRL-träffar, spelade in samtalen på band och transkriberade. Därför kom intervjuerna också att handla mycket om användandet av *Darling*-chatten. Intervjupersonerna var vid intervjutillfällena mellan 15 och 24 år gamla, fem kvinnor och en man.²¹ Två av intervjuerna gjordes med en person åt gången, och två med två personer samtidigt. Vid en av dessa var även en tredje person (som inte var en regelbunden *Darling*-läsare) närvarande. Alla intervjuer genomfördes på caféer i antingen Köpenhamn (1 st.) eller Stockholm (3 st.). Intervjupersonerna hade alla svenskt ursprung och bodde i Sverige. Samtliga kan betecknas som medelklass. De var studerande, och de flesta siktade på ett kreativt yrke, flera av dem inom media. Den äldsta intervjupersonen, Apoptoz, skiljde sig från de övriga då hon var naturvetare. Alla var väl förtrogna med datorer. De befann sig på den politiska vänsterskalan, något som de själva menade kännetecknar *Darling*-chattare i allmänhet. Ingen sysslade däremot för tillfället med någon form av politisk aktivism, förutom

---

²⁰ Finch (1984) och Oakley (1988).

²¹ De namn som används i denna avhandling är inte de chat-namn som användarna själva använder. Detta för att själva chatten inte är anonymiserad.

Indra som var med i tjejjouren, även om två av personerna (Hedgehog och WonderWoman) pratade om att de ville engagera sig i antingen frihetliga rörelser eller feminism. Feminism var en självklarhet för samtliga, och utgångspunkten var att könen i grunden är lika och därför ska ha samma rättigheter. Intervjuerna var löst strukturerade kring fem teman: feminism, medier, Internet och *Darling*, och dessutom fick intervjupersonerna berätta om sig själva och sin bakgrund. Jag förhöll mig ganska löst till intervjuguiden, och hoppade mellan ämnena. Efter att jag gjort fler och fler intervjuer blev jag mer avslappnad och improviserade mer och mer. Jag kan därför inte säga att jag uppförde mig exakt likadant under alla intervjuerna. Med ökad kunskap och insikter om ämnet förändrades även mitt eget förhållningssätt.

Intervjuerna med *Corky*-läsarna gjordes som sagt under två etapper, de första tre under 2001, och de sista tre under 2002. Alla intervjuerna gjordes enskilt. Under intervjun med Charlotte var dock hennes flickvän närvarande under slutet av intervjun. Intervjuerna genomfördes antingen i intervjupersonernas hem, hemma hos mig (Nora) eller på ett café (Robin). Jag såg ingen direkt skillnad mellan intervjusituationen beroende på plats. De gick till på ungefär samma sätt som med *Darling*-läsarna, och samma teman diskuterades (givetvis diskuterades *Corky* i stället för *Darling*), förutom att temat sexualitet/lesbiskhet/bisexualitet lagts till. Liksom *Darling*-läsarna var intervjupersonerna feminister och etniska svenskar. De var lesbiska eller bisexuella (eller motsvarande, beroende på vilket ord de valt för att definiera sin sexuella identitet), hade blandad klassbakgrund och var mellan tidiga tjugo- och tidiga trettioårsåldern. Vid samtliga intervjuerna tyckte jag att jag fick en god kontakt med dem jag skulle intervjuas. Jag småpratade en stund (innan och före) intervjuerna, och alla intervjuer kändes som spännande och intressanta möten. Med en av intervjupersonerna har jag i efterhand byggt upp en vänskapsrelation, och en hel del av de övriga har jag stött på då och då och pratat med, både utanför och på Internet.

De tolkningsstrategier jag använt mig av, både när det gäller analysen av redaktionella texter, och läsarinlägg samt intervjuerna, är tematisk diskursanalys. Min tolkningskontext är medieteorier, cultural studies-forskning och diskussioner inom feministisk teori. Jag har varit intresserad av hur texterna anknyter till såväl teoretiska resonemang som den samhälleliga kontexten. När det gäller bilderna har jag tolkat dem som parodiska eller pastisch-artade, och läst dem utifrån klassiska feministiska diskussioner om representation och teorier om blicken. I nästa kapitel kommer teorier som är centrala i avhandlingen att presenteras, och som jag här har visat har de även kopplingar till min metod.

2. Offentligheter, texter och subversion

Feminismen är en social rörelse som arbetar för jämlikhet mellan könen och förändring av genus betydelser. Men den har även gett upphov till feministisk teori, kvinnoforskning och genusvetenskap, som är vetenskapliga discipliner och forskningsfält. Följaktligen rör sig de teoretiska diskussionerna i forskningsfältet ofta kring social förändring. Ett ofta diskuterat ämne är representation och texter. Detta är ett av den feministiska medieforskningens och mediekritikens fokus. Inom humaniora har många forskare försökt fastställa om texter kan vara subversiva, det vill säga undergräva ett antingen kapitalistiskt eller fallocentriskt samhällssystem. Man har även kopplat detta till specifika samhällskontexter, och här har bland annat offentlighetsteorin varit till hjälp. Jag kommer i detta kapitel försöka knyta samman idéer om den offentliga sfären, medierade texter, feministiska strategier, estetik och stil som motstånd, med diskussioner om kontextens och tolkningens betydelse.

Offentligheter

Något som varit av intresse för såväl medieteorin och cultural studies som feministisk teori är idéer om den offentliga sfären. Enligt Jürgen Habermas (1962) utvecklades en ”borgerlig offentlighet”, som var avskild från staten och utanför dess kontroll, under upplysnings-epoken på 1700-talet. Här fördes ett samtal mellan jämlikar, som hade till syfte att granska ”staten” och den makt den utövade över medborgarna. Habermas teori har dock inte stått oemotsagd, utan har kritiserats och utvecklats av bland andra feministiska forskare.

Den feministiska, statsvetenskapliga filosofen Nancy Fraser (1997: 69-98) har sammanfattat denna kritik och för ett resonemang kring hur offentligheter fungerar och vilka former av offentligheter som är önskvärda i olika typer av samhällen. Hon hävdar att man i den borgerliga offentligheten, eller snarare den idealbild som Habermas beskriver, samtalar ”som om” man vore jämlikar, att man sätter skillnader i status så att säga på undantag. Fraser kritiserar detta som en av svagheterna i den liberala modellen, där människor ses som i grunden lika till skillnad från en mer marxistiskt eller socialistiskt influerad modell, där människor ses som produkter av sociala, ekonomiska och kulturella strukturer. Dessutom påpekar hon att vissa personer, t.ex. svarta och kvinnor, tidigare inte ens ägde tillträde till offentlighetens arenor.

Men det finns även informella hinder för att delta i offentligheter. Fenomenet att behandla skillnader och statushierarkier som om de inte existerar är något som gynnar dominerande grupper, dem som redan kan koderna för hur de ska göra sig hörda i offentligheten. Grupper med olika status tenderar enligt Fraser att utveckla ojämnt värderade kulturella stilar, och genom detta kan underordnade grupper bli uteslutna ur samtalen i offentligheten på informella grunder, eftersom personer med rätt utseende, språk, efternamn, kontakter etc. har lättare att få tillträde till samhällets offentliga arenor. Det är idag framförallt medierna som utgör samhällets offentligheter, och dessa är till större delen privatägda och drivna i ett vinstsyfte. Därmed förstärker ekonomiska faktorer det informella uteslutandet även på ett strukturellt plan. Genom att inte tala om de skillnader i status olika sociala grupper har döljs dessa makthierarkier. Därför menar Fraser att "[o]ne task for critical theory is to render visible the ways in which social inequality infects formally inclusive existing public spheres and taints discursive interaction within them." (1997:80).

En parallell kan dras till Internet-forskningen, där man till att börja med var lyrisk över att man i denna "kroppslösa sfär" kunde samtala utan att skillnader i ras, kön, etnicitet, sexualitet, kroppsliga färdigheter etc. skulle spela någon roll. Detta avslöjades av många som en orealistisk utopi.²² T.ex. är språket en viktig identitets- och statusmarkör i ett medium där man enbart existerar genom sina ord. Det finns även hierarkier gällande geografiska platser.²³ Dessutom har Internet även utvecklats i andra riktningar, till att också innehålla ljud och bild, och idag är t.ex. webcam och mikrofoner med hjälp av vilka man både kan se och prata med varandra populära bland Internet-användarna. Man bör dock inte helt förkasta de utopiska drömmar och aspekter som kopplats till Internet, däremot bör man vara medveten om att denna arena inte är väsensskild från resten av världen och vår offline-tillvaro. Självklart frigör man sig inte helt från normer, värderingar och identitetsmarkörer när man träder in på Internet, men samtidigt spelar Internet som alla medier och teknologier en roll för den kommunikation som sker och de representationer som där görs möjliga. Diskussionen och problematiseringen av synen på offentligheter är högst relevant för forskningen om Internet.

Konkurrerande offentligheter och mot-offentligheter

Offentlighetsforskningen har visat att det funnits alternativa och multipla offentligheter. Den har som sagt visat att den borgerliga offentlighet som Habermas satt upp som ideal både

---

²² Se t.ex. Jodi O'Brien (1999) som ifrågasätter könsskillnadernas upplösning på Internet, och i stället menar att det där förekommer en slags "hypergendering". För diskussioner av Internet som offentlighet i Habermas mening, se bland annat Poster (1997) och Connery (1997).

förordar och ger prioritet åt vissa subjekt eller identiteter, företrädesvis medelklassmän, och exkluderar andra, och det är dessa andra som i sin tur bildat alternativa offentligheter. Fraser beskriver historisk forskning om den offentliga sfären, som visar att t.ex. den republikanska offentliga sfären konstruerades genom en rad uteslutningar, av det artificiella, det aristokratiska och det ”feminina”, och där man i stället skapade en ny stil, som förordade det rationella, det ärbara och det manliga, alltså egenskaper som stämde väl överens med den nya borgarklassen och dess behov av att särskilja sig och upphöja sig gentemot den aristokrati som haft makten (Fraser 1997:73). Här skapades och fördjupades också en skillnad mellan privat och offentligt, och det kvinnliga sågs som tillhörigt den privata sfären. Enligt Habermas skulle offentligheten vara en arena för diskussion av statliga angelägenheter och ”det allmännas bästa”, och inte privata angelägenheter som privatekonomi och frågor av personlig och sexuell natur. Detta syn kritiserar av Fraser (1997:85ff) som menar att dikotomin mellan privat och offentligt är godtycklig och har varit en av sexismens mekanismer, samt att det är upp till deltagarna i en offentlighet vad som bör diskuteras. Redan från början var den borgerliga offentligheten utsatt för konflikter och svarade genom uteslutningar, och den historierevisionistiska offentlighetsforskningen visar enligt Fraser (1997:76) en betydligt mer negativ och komplex bild än Habermas. Dessutom visar den förekomsten av ”ett nexus av multipla offentligheter” (min övers. s. 77), som dessutom konkurrerade med varandra. Några av dessa offentligheter kan enligt Fraser ses som de underordnades motoffentligheter, eller med hennes egna ord:

[M]embers of subordinated social groups—women, workers, peoples of color, and gays and lesbians—have repeatedly found it advantageous to constitute alternative publics. I propose to call these *subaltern counterpublics* in order to signal that they are parallel discursive arenas where members of subordinated social groups invent and circulate counter-discourses, which in turn permit them to formulate oppositional interpretations of their identities, interests and needs. (Fraser 1997:81)

Feminism som mot-offentlighet

En av dessa motoffentligheter är den feministiska. Rita Felski (1989) analyserar feministisk skönlitteratur som en del av denna motoffentlighet, som hon också betecknar som en diskursiv gemenskap och en tolkningsgemenskap. Fraser för ett resonemang kring om det är önskvärt med flera offentligheter i olika typer av samhällen. Hon skiljer mellan två samhällsordningar, det stratifierade samhället med stor skillnad mellan olika sociala skikt, där vissa grupper dominerar och andra underordnas, och det egalitära, multikulturella samhället,

---

²³ Se Sundén (2002) för en diskussion om detta.

vilket är klasslöst och där arbetsmarknaden inte är uppdelad efter ras eller kön. Fraser kommer inte med exempel på vilka länder som tillhör respektive kategori, och själv är jag tveksam till att något samhälle idag (åtminstone när man talar om moderna eller postmoderna samhällen) skulle kunna betecknas som klasslöst. Hierarkier menar jag finns i alla samhällen och grupperingar, däremot är de mer eller mindre öppna eller dolda. Fraser gör här samma misstag som hon anklagar Habermas för, att dölja statuskillnader och hierarkier i den borgerliga offentligheten. De nordiska länderna utmärks av ett utslätande av hierarkier, t.ex. finns här skattesystem som utjämnar inkomstskillnader, umgängesformerna på arbetsplatserna är informella, och man har från statens sida en uttalad strävan efter ökad jämställdhet mellan könen. Jag skulle ändå inte vilja påstå att dessa samhällen saknar hierarkier, och när det gäller deras medieoffentligheter är dessa i hög grad under dominerande gruppers kontroll, både ekonomiskt och ideologiskt.

Fraser menar att det finns ett stort behov för de underordnades motoffentligheter i så kallade stratifierade samhällen, eftersom de här kan sluta sig samman och skapa motdiskurser utan överinseende av de dominerande grupperna i samhället. Deltar de enbart i den allmänna offentligheten riskerar deras särintressen att integreras i ett falskt "vi" som reflekterar de mäktigas intressen. Ett exempel på en sådan motoffentlighet som Fraser nämner är den feministiska, som via egna forum, arenor och medier skapat en ny terminologi, t.ex. ord som dubbelarbete, sexuella övergrepp, sexuella trakasserier, objektifiering etc., och nya diskurser som även påverkat och haft betydelse för det större offentliga samtalet. Enligt Fraser uppkommer motoffentligheterna genom de exklusioner vissa grupper upplever i en större offentlighet, och genom detta skapar de egna diskurser som i sin tur påverkar den allmänna debatten i samhället, något Fraser menar utökar det diskursiva utrymmet. Ett exempel på detta är kvinnorörelsen som växte fram ur en marxistisk vänsterrörelse där kvinnor varken kände sig sedda på ett teoretiskt eller ett materiellt plan (Dahlerup 1998). På så vis påverkade de samhällets könsdiskurser och detta ledde till ett samhällsklimat där androgynitet sågs som önskvärt, med män som även utvecklade så kallade kvinnliga egenskaper och kvinnor som utvecklade så kallade manliga, och där "jämlighet" mellan könen sågs som eftersträvansvärt.²⁴ Fraser påpekar att människor som är del av en motoffentlighet samtidigt deltar i och tar del av den större offentligheten. Samtidigt är de underordnade gruppernas motoffentligheter inte entydigt separatistiska, eftersom de är medierade. Frågan är dock om dessa motoffentligheter med nödvändighet måste vara medierade? Finns det inte delar av t.ex. den feministiska

---

²⁴ Se t.ex. Hirdmans (2001:147-187) beskrivning av veckotidningars syn på kön och det heterosexuella paret 1975.

rörelsen vars kommunikation till stor del är icke-medierad? T.ex. möten, kvinnokaféer, aktioner (som det ibland och ibland inte rapporteras om i medierna), sammanträden, undervisning i genusvetenskap etc. Givetvis har stora delar av den feministiska rörelsen kopplingar till medier, alternativa eller mer kommersiella, men mycket av den kommunikation som sker inom denna motoffentlighet är icke-medierad. I den här avhandlingen kommer dock enbart medierad feminism att diskuteras.

Fraser fortsätter sitt resonemang om egalitära, multikulturella samhällen, där alltså människor från alla typer av sociala grupperingar tillåts delta i det offentliga samtalet. Hon menar att det även i dessa samhällen finns ett behov av multipla offentligheter, eftersom det där inte enbart skapas allmän opinion, utan offentligheterna dessutom är viktiga för skapandet och uttryckandet av sociala identiteter.

[P]articipation means being able to speak "in one's own voice," thereby simultaneously constructing and expressing one's cultural identity through idiom and style. Moreover, as I also suggested, public spheres themselves are not spaces for zero-degree culture, equally hospitable to any possible form of cultural expression. Rather, they consist in culturally specific institutions—for example, the fora of textual exchange, including various journals and the Internet; and social geographies of urban space, including cafés, public parks, and shopping malls. These institutions may be understood as culturally specific rhetorical lenses that filter and alter the utterances they frame; they can accommodate some expressive modes and not others. (Fraser 1997:83)

Detta kan med fördel kopplas till mitt eget empiriska material, en rad grrlziner, som delvis i sina texter konstruerar och erbjuder läsarna särskilda identiter, och dessutom i flera fall ger dem möjlighet till interaktion och eget textskapande.

Strategier

Det finns en konflikt mellan att dels manifesteras och upphöjas gruppidentiter och deras status, och dels att arbeta för frigörelse genom att utplåna skillnader. I ett jämlikt samhälle ska det inte spela någon roll vilka identitetsordningar man tillhör, alla individer ska behandlas lika och rättvist. Just det manifesterande av en gruppidentitet som görs i feminismens namn kan verka bekräftande och befästa just de könsdualismer som feminismen säger sig motarbeta och vilja avskaffa. Denna paradox är central i teorier om sociala rörelser, poststrukturalism och feminism. Judith Butler (1990:2) kritiserar feministernas användning av de naturaliserande diskurser som definierar och förtrycker det kvinnliga subjektet. Ett ensidigt fokus på "kön"

som grund för förtryck döljer andra makthierarkier och reproducerar dessutom en falsk dikotomi mellan ”manligt” och ”kvinnligt”. Det finns dock enligt Butler och andra poststrukturalister ingenting utanför diskursen och den feministiska strategi hon förespråkar går ut på att dekonstruera, de-naturalisera och förändra betydelser och användning av språkliga begrepp och diskurser.

Identitetspolitik eller dekonstruktion av gruppidentiteter?

Även Nancy Fraser (1997:11-39) har funderat kring detta dilemma och ansluter sig till Butlers dekonstruktivistiska strategi. Hon skiljer mellan underordnade gruppers två kamper, där den ena handlar om representation, erkännande och synlighet, och den andra om materiell och laglig jämlikhet. Dessa kamper går inte helt att särskilja från varandra, utom i teoretiska diskussioner. I den förstnämnda dimensionen lyfts skillnader och gruppers särart fram, medan man i den andra arbetar för att dessa skillnader inte ska spela någon roll. Detta innebär att underordnade grupper i sin kamp för jämlikhet både måste hävda och förneka sin särskildhet och skillnad från andra grupper. Ofta görs dock ett val av antingen den ena eller den andra strategin. Tidigare i historien har man ofta valt den förstnämnda vilken benämns identitetspolitik. Den motsatta strategin kan beskrivas som dekonstruktivistisk och det är denna Fraser förordar. Detta eftersom hon menar att identitetspolitik enbart verkar bekräftande och att den inte påverkar underliggande maktstrukturer. Man skulle kunna jämföra detta med en huvudvärkstablett som tar bort eller dämpar symptomen men inte kommer åt det grundläggande problemet.

Dekonstruktion och destabilisering av könsdikotomier är alltså den strategi som Fraser menar ska komma åt förtryckande representationer. När det gäller ojämn fördelning av materiella tillgångar menar hon att socialism är botemedlet. Fraser tar även upp intersektionalitetstanken och menar att man bör kämpa för ett samhälle där både representation och socio-ekonomi tar upp multipla, intersektionella skillnader som går ner på individnivå och dessutom ses som rörliga och föränderliga. Slutligen förespråkar Fraser koalitionsbyggande mellan olika grupper, vilket passar väl in i intersektionalitetstanken samt kritiken mot identitetspolitik. Diskussionen om strategier kan knytas till begreppet offentligheter, eftersom det är i offentligheterna (som t.ex. medierna) som representation, kamp för erkännande och även politiska diskussioner om fördelning av materiella tillgångar sker.

Diskursen, språkliga (de-)konstruktioner och parodiska akter

Men hur går görs rent konkret denna destabilisering och dekonstruktion och var sker den? Enligt bland andra Judith Butler (1990) konstrueras identiteter genom diskurser, och kan således även dekonstrueras i diskurserna. Hennes recept på motstånd och subversion är en frikoppling av relationen mellan kön – genus – sexualitet, speciellt det sätt som denna koppling manifesteras i den heterosexuella matrisen. Diskurserna är språkliga och frigörelsens väg går via förändringar i användandet av språket och ändringar och förskjutningar av ordens konnotativa betydelser. Detta eftersom människor via diskurserna får tillgång till möjliga identiteter, identifikationer, handlingsmönster etc. Där finns också benämningar på identiteter som kan användas på förtryckande eller frigörande sätt. Men ordens betydelser kan alltid härledas till tidigare användningar och kan således aldrig helt frikopplas från dessa. Ett exempel på detta som Butler (1993) använder sig av är den lesbiska fallosen. Fallosen är en symbol för manlig makt och kan annekteras och användas i andra syften, på ett sätt som kan vara frigörande, men som aldrig helt kan förlora sina tidigare konnotationer. Men eftersom det enda som finns att tillgå är diskurser finns det ingen annan utväg än att använda de symboler, begrepp, benämningar etc. som står till buds och försöka förändra deras betydelser och användning. Det finns inget före eller utanför diskursen, menar Butler i motsats till difference-feminister som Julia Kristeva, som hävdar att man i det poetiska språket kan finna rester från det pre-oidipala, det subversiva och det kvinnliga (Butler 1990:79 ff).

If subversion is possible, it will be a subversion from within the terms of the law, through the possibilities that emerge when the law turns against itself and spawns unexpected permutations of itself. The culturally constructed body will then be liberated, neither to its "natural" past, nor to its original pleasures, but to an open future of cultural possibilities. (Butler 1990:93)

Som synes i citatet är även kroppen, och materialitet, viktiga i Butlers teori. Men genom vilka konkreta akter, handlingar och strategier kan denna frigörelse ske? Butler föreslår en rad parodiska praktiker som frikopplar och resignifierar kroppen, kön/genus och sexualitet. Enligt den kulturella heterosexuella matrisen kan vissa personer eller identiteter inte "existera" enligt Butler, de är helt enkelt inte kulturellt igenkännbara (Butler 1990:17, se även Søndergaard 2000). Men det är genom dessa individer eller identiteter som normen utmanas och förändras. Man skulle dock lika gärna kunna vända på resonemanget och säga att dessa identiteter är undantagen som bekräftar regeln. Så har ju också homosexualiteten setts som heterosexualitetens "Andra". Butler (1990:29) menar dock att dessa individer tänjer på normens gränser och att detta leder till en förändring av vad vi ser som kulturellt

igenkännbart. Jag skulle vilja tillägga att vad som är igenkännbart och inte, är situerat och kontextbundet. Vad man anser vara normalt och vilka normer som råder skiljer sig mellan olika kulturer och delkulturer. Här kan även de tidigare begreppen offentligheter och motoffentligheter med fördel användas för att fördjupa och komplicera Butlers teori. Dessa har även kopplingar till medier, mediediskurser och medieteorier, där användarkontext, reception och tolkning diskuteras utförligt.²⁵ Vad som för mig är en sammanhängande, normal och begriplig identitet kanske inte är det för dig, beroende av vilka diskurser och motdiskurser vi båda tagit del av, vilka del- eller subkulturer vi tillhör och vilka konkurrerande offentligheter vi deltar i. Som tidigare resonemang visar sipprar begrepp och diskurser från underordnade grupper (t.ex. kvinnor eller homo- och bisexuella samt transpersoners) motoffentligheter in i mainstreamoffentlighetens diskurser. Dessa grupper egna alternativa medier är en plattform för att utöka diskursivt utrymme och göra nya identiteter möjliga. Ett tidigt exempel på detta är romanen *Esamhetens brunn* (originalets titel *The Well of Loneliness*, först publicerad 1928), som tidigt tog upp lesbisk identitet och samkönad kärlek. Pia Lundahl (1998:99) visar att svenska lesbiska kvinnor under 1940- och 50-talen, då homosexualitet omgärdades av förbud och hemlighetsmakeri, använde romanen som ett igenkänningstecken. Butler nämner själv på ett ställe i boken *Gender Trouble* kontext- eller receptionsaspekten, men fördjupar sig inte i det.

Parody by itself is not subversive, and there must be a way to understand what makes certain kinds of parodic repetitions effectively disruptive, truly troubling, and which repetitions become domesticated and recirculated as instruments of cultural hegemony. A typology of actions would clearly not suffice, for parodic displacement, indeed, parodic laughter, depends on a context and reception in which subversive confusions can be fostered. What performance where will invert the inner/outer distinction and compel a radical rethinking of the psychological presuppositions of gender identity and sexuality? What performance where will compel a reconsideration of *place* and stability of the masculine and the feminine? And what kind of gender performance will enact and reveal the performativity of gender itself in a way that destabilizes the naturalized categories of identity and desire. (Butler 1990:139)

Det finns dock andra forskare, t.ex. Rita Felski (1989) som fördjupat sig i feministiska offentligheter, subversion, den samhälleliga kontexten och receptionens roll. Enligt Felski har såväl marxistiska som feministiska teoretiker förespråkat användandet av ett experimentellt och nyskapande språk (som kan exemplifieras av den modernistiska romanen jämfört med

---

²⁵ Se t.ex. Stuart Halls (1980/1996) inflytelserika text "Encoding/decoding".

den realistiska) som man menar har en revolutionär potential.²⁶ Felski visar dock att dessa texter befinner sig i ett socialt sammanhang som påverkar läsningen, receptionen och tolkningen av dem. Utan denna kontext hade de kanske inte setts som revolutionära eller subversiva. Hon nöjer sig heller inte med att studera texterna i sig, utan menar att de saknar koppling till sociala rörelser och motoffentligheter (som den feministiska), blir de verkningslösa, och att den nyskapande litterära stilen i sig själv saknar betydelse när det kommer till social förändring. Felskis diskussion om litterära verk kan kopplas till Butlers parodiska akter, stilistiska excesser, nya användningar av symboler och tecken etc. och här följer därför en diskussion om estetik och stil och hur dessa setts som subversiva möjligheter.

Estetik och stil

Diskussioner om estetiken och dess subversiva potential har som tidigare diskuterats spelat en viktig roll i feministisk teori. Inom bland annat feministisk litteraturvetenskap, konst- och bildvetenskap, filmvetenskap och medievetenskap kan man skilja mellan två perspektiv: det som betonar innehållet och det som betonar formen eller estetiken. I det förstnämnda koncentrerar man sig t.ex. på representationen av kvinnor och om den är positiv eller negativ. Detta perspektiv lämpar sig bäst när man studerar realistiska genrer och/eller populära medieformer. I det sistnämnda menar man att språket (här menas både talat och skrivet språk, eller bildspråk etc.), när det används experimentiellt, i sig har en subversiv potential. Den modernistiska konsten ses som mer polysemisk och därmed har man menat att den har potential att underminera en falloctrisk språklig struktur och i och med detta också den patriarkaliska samhällsordningen. Detta senare perspektiv har kritiserats av bland andra Rita Felski (1989) och Elizabeth Grosz (1995: 9-43) som båda dels menar att ett undergrävande av en falloctrisk ordning kan ske på olika sätt och att ett feministiskt innehåll och estetik kan kombineras. Dessutom visar teorier om reception (t.ex. Hall 1980) att även populärkulturella texter är polysemiska och kan tolkas på olika sätt.

Begreppet estetik kan kopplas till stil, något som är centralt i denna avhandling och som jag därför kommer att diskutera. Enligt *Websters Third New International Dictionary* syftar ordet stil först och främst på litterär och språklig stil. Men begreppet har ett brett

---

²⁶ Se t.ex. Adorno & Horkhemier (1997) för en marxistisk kritik av masskulturen samt Kristeva (1984) för en diskussion om det poetiska språkets revolutionära potential.

användningsområde, och kan referera till bland annat musikalisk stil, klädstil, att uppföra sig med eller utan stil, grafisk stil (skrivstil) etc.

Subkulturforskningens stilbegrepp

Inom den brittiska subkulturforskningen har man intresserat sig ingående för stil, och fältets stilbegrepp är brett och inbegriper såväl klädstil, musikstil, gångsstil, dansstilar, samt typografisk stil (i t.ex. punkfanzinerna och skivomslagen). Man har här koncentrerat sig på den subkulturella stilen som *motstånd*. Enligt ungdomskulturforskaren Dick Hebdige (1979/2001: 102) finns det en skillnad mellan ”vanliga människors” och subkulturella grupperingars stilskapande. Där människor i allmänhet väljer klädstil (och även beteenden) i avsikt att anpassa sig till rådande normer och värderingar, använder sig subkulturerna av stilen *intentionellt*. Deras stilskapande är medvetet och avsikten är att chockera och skilja ut sig från omgivningen. Cultural studies och subkulturforskningen har kritiserats för att man gjort skillnad mellan *stil*, som setts som politiskt, subversivt och *maskulint* kodat, och *mode*, som setts som kommersiellt, anpassat till rådande värderingar och *feminint* kodat (Thornham 2000: 129 ff) vilket reproducerar manlig överordning och kvinnlig underordning. Ett av de begrepp som använts för att beskriva det subkulturella stilskapandet är *bricolage*. Hebdige (1979/2001: 104 f) definierar detta som att använda tecken och artefakter från andra diskurser, sätta dem samman och därigenom bilda en ny diskurs. Inom punken användes tecken som var avsedda att användas i ”respektbara” syften, t.ex. säkerhetsnålar, i nya syften (stuckna genom kinden och i örat) och kom därigenom att undergräva teckensystemet. Hebdige menade att detta var en subversiv taktik, vilket skulle kunna jämföras med Butlers subversiva undergrävande av genussystemet och Sue-Ellen Case’s (1993) analys och feministiska appropriering av butch-femme fenomenet.

Hebdige uttalar sig främst om punken, som han menar är ett av de främsta exemplen på subversivt stilskapande och bricolage, men man kan dra paralleller dels till riot grrrl-rörelsen (som var en del av punken) men även till feministisk stil (vilket skulle kunna överbrygga dikotomin mellan subkultur – bricolage – maskulinitet och masskultur – konsumtion – femininitet). Hebdige påpekar att den subkulturelle bricoleuren skapar sig sin stil med hjälp av massproducerade artefakter, och att det därmed blir svårt att dra en gräns mellan ”underground” och kommersiell mainstream. Man kan tillägga att han/hon har detta gemensamt med den ”vanlige” stilskaparen. Det blir därmed svårt att göra en självklar skillnad mellan dessa grupper och deras stilskapande (vilket jag dock menar att Hebdige gör).

Dawn Currie (1999) har i sin empiriska studie av tonårsflickors tidningsläsande och stilskapande kommit fram till att de flesta av de intervjuade flickorna valde sin klädstil i syfte att passa in i skolkulturen och inte för att skilja sig från den. Däremot kan man tänka sig att flickorna klädde sig för att särskilja sig från andra grupper, t.ex. äldre kvinnor eller pojkar (något som inte tas upp i undersökningen). På samma vis skapar deltagarna i en subkultur sin stil efter subkulturens rådande normer, värderingar och estetik.

Det har aldrig funnits en enhetlig feministisk stil, men utseende och klädstil har redan tidigt varit en viktig fråga för feminismen. Som feminist tvingas man på grund av denna diskussion förhålla sig medvetet till sitt eget stilskapande, på ett liknande vis som subkulturernas medlemmar (även om stilarna för det mesta inte är lika spektakulära). Detta visade sig i min egen uppsats (Ladendorf 1996) där jag intervjuade fyra feminister och fyra icke-feminister (som alla var heterosexuella) om smink. De feministiska intervjupersonerna hade en medvetenhet om den manliga blicken och att de sminkade sig för män, något icke-feministerna inte visade prov på. De feministiska stilarna befinner sig på en skala mellan medvetet anti-mode och överdriven hyperfemininitet (men ofta med en underliggande ironi, jfr Braidottis resonemang nedan). I båda fallen kan man tala om en medveten tematisering av kön, femininitet, maskulinitet och androgyna stilar. Man kan dra paralleller till popstjärnan Madonnas stilstrategier och Cindy Shermans fotografier, som båda hyllats av feminister och benämnts som postfeministiska (Jones 2003). Postfeminism är ett vitt begrepp som använts i olika syften, men ett av dessa användningsområden är en ny syn på representationen av kvinnor, och ett medvetet användande och undergrävande av det som kallats för ”den manliga blicken”.

Hebdige (1979/2001: 117) beskriver svårigheterna med att slutgiltigt tolka den subkulturella stilen och den nya diskurs som sammansättningen av tecken ger upphov till. Han intresserar sig hellre för meningsskapandet som en process snarare än den slutgiltiga produkten. Subkulturens mening är undanlidande och dess stil utgör en polysemisk text som är öppen för olika tolkningar. På så vis har den likheter med ett modernistiskt konstverk eller en medietext. Den är dessutom som tidigare antytts avsedd att läsas olika av människor inom och utanför subkulturen.

Ironi, parodi och pastisch

Några stilgrepp som har förbindelser med polysemi och intertextualitet är ironi, parodi och pastisch. Att vara ironisk är att till synes säga en sak men egentligen mena en annan. Detta ställer krav på tolkaren av budskapet och gör att vissa mottagare av det inkluderas medan

andra exkluderas, några hänger med och förstår medan andra inte gör det. Människor kan även tolka ett budskap på ett annorlunda sätt än det var menat, och därmed inta en ironisk position. Ien Ang (1882/1991: 96 ff) har visat hur vissa som ser på tv-serien *Dallas* gör det med en ironisk attityd. Detta har även likheter med camp sensibilitet (Dyer 1999), där man väljer ut och upphöjer kulturella produkter som är smaklösa eller överdrivet melodramatiska, och där dessa symboler får förskjutna betydelser i den nya kontexten.

Att parodisera något är att imitera det, men med en hånfull eller skämtsam underton. Man utgår alltså från ett original, och själva poängen är att åskådaren eller läsaren ska känna igen det. I Judith Butlers (1990: 134 ff) diskussion av genusparodier exemplifierar hon med drag show, som hon menar hånar och driver med själva tanken att det skulle finnas ett original i form av ett enhetligt och ”naturligt” kön eller genus. Hon anknyter till Fredric Jamesons (1983/1998) definition av pastischen. Han menar att pastischen är en av de saker som utmärker det postmoderna tillståndet. Inom modernismen utvecklade konstnärer och författare en speciell stil, som lätt kunde imiteras och kännas igen, och därmed parodiseras. I det postmoderna blandas i stället stilarna, genrerna, det höga och det låga etc. och detta gör enligt Jameson parodin omöjlig. Pastich är parodi utan det underliggande hån, kritiken och skrattet, men också utan att det finns något normalt som man imiterar. Butler menar dock att just detta förnekande av det ”normala” kan ge upphov till skratt. Jamesons text är kritisk till det postmoderna, men Butler tycks däremot mena att detta innebär subversiva möjligheter. Man skulle kunna tillägga att pastischen parodiserar en idé om något (som vi som åskådare känner igen), och inte ett annat verk (eller en person). För att anknyta till Judith Butlers diskussion om drag show kan den svenska kvinnoimitatören Christer Lindarws imitationer av drottning Silvia eller sångartisten Carola ses som parodier, medan transvestit-figuren Tiffany Persson från tv-programmet *Hipp Hipp* framställer och driver med idén vi har om en smaklös, överviktig hemmafru från Staffanstorp, och därmed kan exemplifiera pastischen.

Den kvinnliga maskeraden

Jag kommer nu att försöka att koppla tankarna om framförallt drag show, och den feminina stilen som ironisk, parodisk eller pastisch-artad, till teorier om femininitet som icke-autentisk. I Joan Rivieres (1992) artikel om kvinnligheten som maskerad som ursprungligen publicerades 1929, beskrivs en kvinna som försöker dölja sin intellektuella skärpa och kompetens under en mask av femininitet och flirtighet. Här för Riviere fram den då banbrytande tanken att det inte är någon större skillnad mellan den kvinnliga maskeraden och ”äkta kvinnlighet”, vilket speglar en syn på genus som konstruktion.

Den franska difference-feministen Luce Irigaray (1977/1985: 76) menar att kvinnor förekommer i diskursen som fetischiserade varor, som byts ut mellan män, och förslår strategin *mimicry* för att göra motstånd mot detta. Mimicry är en överdrift och excess av det feminina, inom diskursen, och kan så likställas med maskeraden. Denna strategi är för Irigaray den enda möjliga i en initial fas, men hon menar att man i ett senare skede bör försöka komma åt den kvinnliga njutningen, som finns utanför diskursen. Denna ståndpunkt har dock kritiserats av t.ex. Judith Butler (1990) som menar att man enbart kan förändra via och genom diskursen eftersom det inte existerar något utanför den, åtminstone inte något som det är möjligt att föreställa sig. Irigaray (79) menar att den kvinnliga ”stilen” bygger på det taktila istället för på seendet. Det skulle vara intressant att diskutera om känslan är pre-diskursiv eller inte, men det ligger utanför detta avhandlingsarbete eftersom jag här enbart intresserar mig för texter och representationer, vilka till största delen bygger på seendet.

Mary Anne Doane (1992/2003) försöker i sin artikel om kvinnligt åskådarskap komplicera den syn som framförallt Laura Mulvey (1975/2003) gett av den kvinnliga positionen inom filmen som passiv *to-be-looked-at-ness* och den manliga som aktivt voyeristisk och fetischiserande. Kvinnliga åskådare som vill undvika att identifiera sig med det kvinnliga sexobjektet måste enligt Mulveys text inta en transvestitisk position. Doane menar att så kallade kvinnliga genrer som melodramat och snyft-filmen inbjuder till över-identifikation och närhet, medan voyerism och fetischism bygger på distans. Maskeraden blir här en väg ut för den kvinnliga åskådaren: ”The masquerade, in flaunting femininity, holds it at a distance.” (Doane 1992/2003: 66). Här är det i stället femininiteten som används som en skyddande mask som döljer en icke-identitet. Maskeraden blir en simulering och innebär en distans mellan det egna jaget och ytan som visas upp, och blir därmed ett uttryck för icke-autenticitet. ”The masquerade doubles representation; it is constituted by a hyperbolization of the accoutrements of femininity.” (Doane 1992/2003: 66). Istället för identifikationen med det kvinnliga objektet som beskrivs i Mulveys text, vilket är en narcissistisk position, eller det kvinnliga som närhet, en position som erbjuds av det tidigare nämnda melodramata, samt beskrivs i Irigarays teori om det kvinnliga, erbjuder maskeraden nya möjligheter, just genom att den innebär en distans till representationerna av kvinnor. Bilden blir enligt Doane problematisk, och därigenom manipulerbar, produktiv och öppen för tolkningar för kvinnorna i publiken.

Femininiteten som "as if"

Rosi Braidotti (1986) ansluter sig till Butler och förespråkar en parodins politik, en postmodern feminitet som genom parodiska repetitioner, men med en bakomliggande ironi, framställer en hyper-reell genusidentitet. Denna identitet, exemplifierad i Dolly Partons, Elizabeth Taylors och Jane Fondas smaklöst överdrivna, plastikopererade och work out-ade ikonografiska kvinnligheter, dekonstruerar feminiteten samtidigt som den konstruerar den. Braidotti menar att detta är en fruktbar feministisk strategi.

Feminist women who go on functioning in society as female subjects in these post-metaphysical days of decline - of gender dichotomies, act 'as if' Woman was still their location. In doing so, however, they treat femininity as an option a set of available poses, a set of costumes rich in history and social power relations, but not fixed or compulsory any longer. They simultaneously assert and deconstruct Woman as a signifying practice. (Braidotti 1986)

Braidotti kallar denna praktik av rituella repetitioner för "as if"-filosofi. Hon anknyter till den tidigare nämnda feministiska film- och åskådarteorin (Mulvey 1975/1999; Doane 1982/2003) och menar att denna typ av medierad feminitet representeras fetischistiskt, *som om* den vore sann. Fetisken används i den fallocentriska visuella ekonomin för att avvärja kastreringshotet, på ett sätt som gör att åskådaren samtidigt vet och inte vet att kvinnan är kastrerad. Denna representation är enligt Braidotti subversiv genom att subjektet här ses som icke-essentialistiskt. "[P]arody can be politically empowering on the condition of being sustained by a critical consciousness that aims at the subversion of dominant codes." (Braidotti 1986). Det ironiska förhållningssättet innebär en slags provokation som Braidotti likställer med symboliskt våld. Braidotti nämner en rad feministiska performanceartister, filmskapare, konstnärer samt rörelser som guerilla girls och riot grrrls som exempel på framgångsrik användning av "as if"-filosofin. Ett viktigt element är användandet och invaderandet av publika platser och offentligheter, kanske för att det kvinnliga subjektet inte haft samma rätt till detta som det manliga?

[A]s a female feminist who has taken her distance from traditional femininity and has empowered new forms of subjectivity, the riot girl knows how to put to good use the politics of parody: she can impersonate femaleness in her extreme and extremely annoying fashion. (Braidotti 1986)

Här blir användandet av det feminina, kanske genom en hyperfeminin klädstil, inte ett användande av ett traditionellt och förväntat könsmanus, utan beskrivs i stället som extremt

och irriterande. Det som gör denna strategi subversiv är kombinationen av överdrift och den ironiska blinkningen bakom könsmaskeraden. Något som lägger nära Braidottis politiska parodi och ”as if”-filosofi är det subversiva skrattet, något som avvärjar de mäktiga och har potential att vända upp och ner på makthierarkier. Braidottis text saknar dock en diskussion om kontext och tolkning, och man skulle kunna anklaga henne för att utgå ifrån att alla tolkar den feminina maskeraden på samma sätt som den feministiska teoretikern.

Ideologi, texter och subjektivitetssteori

En av medieforskningens mest diskuterade frågor har varit om, i vilken grad, och på vilket sätt medierna påverkar sina mottagare (se t.ex. Gripsrud 2002). En teoretisk förklaringsmodell för hur detta går till som ofta applicerats på medierna är Louis Althusser (1971) ideologibegrepp. Enligt honom är ideologin ett av de viktigaste medlen för att reproducera arbetskraft, det vill säga att få folk att frivilligt inlemma sig i ett kapitalistiskt samhällssystem. Althusser skiljer mellan verkliga, materiella förhållanden och ideologin, representationen av människors imaginära förhållande till sina materiella villkor. Han ser därmed ideologin som en illusion, men med anknytning till materiella villkor. Något som är viktigt att påpeka är att trots att Althusser gör en teoretisk distinktion mellan ideologins imaginära existens och de materiella villkoren, menar han att dessa är beroende av varandra, och omöjliga att dra en klar skiljelinje mellan. Ideologi kan liknas vid ett par glasögon som man ser världen genom, och enligt Althusser är det ingen som står utanför den.

Althusser pekar ut ett antal ideologiska statsapparater, som kyrkan, skolan, kulturen, familjen och medierna. Han skiljer mellan dessa, som främst verkar genom ideologi, det vill säga representationer och tankestrukturer, och det han kallar för repressiva statsapparater, som verkar främst genom våld, som armén och polisen. Hans teori anknyter till de tidiga texterna av Karl Marx, och freudianska idéer i Jaques Lacans tappning, och kombinerar därmed ett marxistiskt strukturtänkande med psykoanalytiska idéer om omedvetna tankestrukturer och hur människor blir till subjekt. Enligt Althusser blir vi till subjekt genom ideologin, och genom att tilltalas och underordnas genom denna, något han kallar för *interpellation*. Ideologin konstituerar oss som subjekt och verkar genom *igenkännande*. När vi ser, hör eller läser något känner vi direkt igen det som bra eller dåligt, sant eller falskt och så vidare, och tvingas samtidigt att förhålla oss till det meningsinnehåll som erbjuds och positionera oss i förhållande till det. Samtidigt verkar ideologin i det dolda, den ger sig inte till känna och har

därmed mycket gemensamt med omedvetna strukturer, det som är ideologiskt är det som vi tar för självklart.

Althusserns ideologibegrepp och medieforskningen

Jag kommer nu att beskriva några empiriska undersökningar som applicerat Althusserns ideologibegrepp och teori om subjektblivande på populärkulturella medieinnehåll. Den tidigaste är Judith Williamsons (1978/1993) inflytelserika *Decoding Advertisements: Ideology and Meaning in Advertising*, som kombinerar semiotisk tolkning med althusseriansk neo-marxism och psykoanalys i lacaniansk tappning. Här visar hon hur reklamannonser interpellerar och konstruerar publiken som subjekt, och samtidigt säljer idén om den identitet som annonserna konstruerar till publiken. Annonserna verkar även genom att interpellera ett stort antal presumtiva kunder, men samtidigt adressera dem som särskilda, som individer. Williamson kommer med en rad exempel på reklamannonser för att bevisa hur det ligger till. Hon menar att dessa speglar en individualistisk ideologi. På ett liknande sätt visar Ellen McCracken (1993) hur reklamen, framsidan och det redaktionella innehållet i damtidningar samverkar för att sälja önskvärda identiteter till oss (den perfekta femininitet som kommer att uppnås efter att läsaren köpt tidningen och dessutom alla de produkter den gör reklam för). Dessa båda studier har vad man kallat för ett ideologikritiskt perspektiv, och de koncentrerar sig på textanalyser. Denna typ av forskning har kritiserats eftersom man menar att den inte säger något om hur publiken tolkar medietexterna. I stället försökte man inom Cultural studies-traditionen dels göra mer välvilliga tolkningar av medierna, och dels intressera sig för publikens reception, användning och tolkning (mer om detta i nästa avsnitt). Detta ledde till att man gav mer makt åt användarna och mindre åt producenterna, ett perspektiv som i sin tur kritiserats.

Sociologen Dawn Currie (1999) har i sin studie *Girl Talk* både analyserat tjejtidningars texter (t.ex. reklamannonser och frågespalter) samt intervjuat tonårsflickor om deras användning av tjejtidningarna i allmänhet och deras tolkning av vissa texter i synnerhet. Hon vänder sig emot de forskare som menar att de unga kvinnliga läsarna förhåller sig kritiskt till texters ideologiska innehåll och gör tolkningar som gör motstånd mot ideologin. Currie menar att de flesta läsare som intervjuats för undersökningen tilldelar texterna ontologisk status. Sociologiska faktorer samverkar med kulturella texter för att ge flickorna en viss syn på femininitet, främst kopplat till utseende och heterosexualitet. Hon fördjupar sig i hur flickorna skapar sig en subjektivitet genom att inordna sig i skolkulturen, vars officiella mål är att utbilda flickorna, men som inofficiellt (genom bland annat gruppträck) lär dem hur man ska

passa in (något som är enormt viktigt för intervjupersonerna). Vid sidan av skolkulturen fungerar tjejtidningarna som en slags manualer, där flickorna får lära sig skönhetsarbete och att anpassa sig till en heterosexuell och manlig norm (det senare genom att det framhålls att det är viktigt att ha en pojkvän, och genom att flickorna får lära sig vad pojkar vill ha och hur de tänker). På så vis säger skolkulturen och tidningarna samma sak, och verkar därmed ideologiskt. Det är möjligt för flickorna att vända sig emot denna ideologi, men det är svårt, enligt Currie.

De nämnda studierna visar hur medietexter konstruerar för läsarna önskvärda identiteter, som dessa tvingas förhålla sig till, och därigenom verkar ideologiskt. Man kan koppla detta till de tidigare diskuterade begreppen diskurser och offentligheter. Medierna kan ses som offentliga arenor, som anknyter till redan existerande diskurser. I de medierade diskurserna blir sedan vissa identiteter möjliga och önskvärda och/eller överordnande, medan andra blir omöjliga, icke önskvärda och/eller underordnade. Förändring av synen på identiteter kan ske inom mot-offentligheter där det förekommer nya beskrivningar och förståelser av identiteterna. Dessa diskussioner och texter kan dock sippra in även i större offentligheter och därigenom utöka det diskursiva utrymmet. Dessutom kan man inom mot-offentligheterna beskriva tidigare nedvärderade identiteter på nya och mer positiva sätt, vilket kan vara en källa till styrka för underordnade grupper.

Kontext/reception/tolkning

Jag har redan tidigare på ett flertal ställen kommit in på begreppet tolkning och receptionens roll, och vill nu fördjupa mig ytterligare i några texter som diskuterat detta. Som jag redan påpekat nämner Butler i förbifarten reception och kontext och deras betydelse för texters, identiteters eller fenomenens subversiva verkan, men hon fördjupar sig aldrig i detta. En text som blivit banbrytande inom medieforskningen och cultural studies är Stuarts Halls (1980) artikel "Encoding/decoding". Den beskriver en kommunikationsmodell som är mer komplex än den klassiska så kallade "järnvägsmodellen" (Gripsrud 2002), som beskriver en okomplicerad överföring av ett budskap från avsändare till mottagare. Hall anknyter till både semiotik, Althusserns ideologibegrepp och Foucaults diskursteori i sin beskrivning av både konstruktionen av mediebudskap (encoding) samt förståelsen och tolkningen av dem (decoding). Han menar att konstruktionen av budskap är beroende av diskursiva formationer

från en större socio-kulturell kontext, samt medieproducenternas föreställningar om vad publiken vill ha (vilket inte ska förväxlas med det som publiken *verkligen* vill ha). En viktig aspekt hos medierna är att de är varor i ett kapitalistiskt system, och producenterna måste anpassa sina budskap efter detta. Själva målet för kommunikationsprocessen, menar Hall, är konsumtionen/receptionen av medieinnehållet eller budskapet, vilket försköt fokus från producentens avsikter och textens betydelse (den så kallade ideala läsningen av texten) till publikens tolkningar av medietexten, vilket lett till en etnografisk vändning inom medieforskningen och cultural studies (Thornham 2000). Hall menade att texter är polysemiska och att olika individer och grupper tolkar mediebudskap på skilda sätt. Han urskiljde tre (ideal-)typer av läsningar, den dominerande eller önskvärda läsningen (den som mest överensstämmer med avsändarnas intentioner), den oppositionella, och mellanpositionen som han kallar för den förhandlade läsningen.

ideologisk kamp runt begrepp, deras tolkning och betydelser. Både konstruktionen av budskapet och tolkningen är beroende av diskursformationer, det måste uppfattas som en del av en meningsfull diskurs innan det sänds ut. Detta kan jämföras med Butlers och Søndergaards idéer om att individer måste vara "kulturellt igenkännbara". Inom semiotiken skiljer man mellan symbolers denotativa och konnotativa betydelser. Hall menar att den konnotativa betydelsen, det vill säga de kulturella associationer som är knutna till en symbol, är mer bundna till ideologi (diskursformationer) än den denotativa. De är knutna till den kulturella, historiska kontexten och därmed också föränderliga. Man kan exemplifiera med att tecknet "kvinna" har ändrat sin konnotativa betydelse, vad det innebär att vara "kvinnlig", under tid, och också har olika konnotationer på skilda geografiska platser och i olika kulturella kontexter. Dessa betydelser är alltså öppna för förhandling och det pågår

Halls text behandlar tv-producenters konstruktioner av mening, och dessa är kopplade till ideologi, hegemoni och dominerande diskurser. Han utgår inte från att dessa budskap går emot dominerande meningar eller "common sense", men gör de det måste de kopplas till diskursiva domäner innan de kan bli förståeliga. Men hur uppstår då dessa nya, diskursiva domäner, som utmanar det för-givet-tagna? Det diskuterar inte Hall, men detta kan kopplas till den tidigare diskussionen om offentligheter och motoffentligheter, där de senare kan utgöra arenor för konstruktioner av budskap, nya konnotationer och diskurser som utmanar hegemoniska meningsformationer. Tonvikten läggs dock hos Hall vid publikens tolkning och de performativa regler gällande förståelsekompetens och tolkningsarbete som utvecklas genom medieanvändandet.

Tony Bennetts (1987) begrepp läsarformationer (reader formations) försöker koppla samman ett materialistiskt-marxistiskt synsätt med en poststrukturalistisk syn på texter och tolkning. Läsarformationer kan beskrivas som läsarkontexter som är situerade och förkroppsligade (även om Bennett inte talar om kroppen utan om sociala positioner som organiserar läsarpaktiker). Läsning av en text är hos Bennett beroende av läsarens erfarenheter av läsning av andra texter. Han menar också att det finns ett ömsesidigt beroende och en påverkan mellan texten och läsarformationen. Olika läsarformationer producerar sina egna texter, läsare och kontexter. Man bör därför studera texter som konstituerade objekt-att-bli-lästa inom de olika läsarformationer som format deras existens som historiskt aktiva, kulturellt använda texter. Här blir därför texter och deras multipla tolkningar lika viktiga, och det är önskvärt att studera dem tillsammans. Det finns dessutom en koppling mellan textuella fenomen och sociala och politiska processer. Bennett menar att det är just för att texter är materiella fenomen som de blir diskursivt omformade i olika läsningar, genom skilda sociala och materiella villkor. Till skillnad från Hall, som menar att det finns en dominerande eller önskvärd läsning, som läsarna måste förhålla sig till, menar Bennett att det inte finns en ideal läsare eller ideal läsning av en text. Han ansluter sig alltså till den poststrukturalistiska synen på mening, där tolkning aldrig kan vara slutgiltig utan ständigt fortsätter i en kedja av nya betydelser.

Avslutning

Ett viktigt problem inom feminismen som jag vill sätta fingret på i denna avhandling är tendensen att vilja bestämma sig för vad som är feministiskt och vad som inte är det, och om specifika medietexter är frigörande eller förtryckande. Med bakgrund av en mer komplicerad syn på texters betydelser och tolkning blir det problematiskt när feminister gör sig till bedömare och enväldiga domare över texters mening. Faran med detta är att det kan bidra till att skapa en ny norm (den feministiska) och därmed också ett nytt förtryck. Samtidigt är det inte underligt att feminister, som arbetar för ett undergrävande av könsdualismer och patriarkat gärna vill kunna peka på subversion för att få ett recept på frigörelse samt hitta den mest effektiva feministiska strategin. Min teoretiska diskussion bör ha visat att detta är mycket svårt, om inte omöjligt, att fastslå en gång för alla, eftersom det handlar om perspektiv, kontexter och olika tolkningar. Här kan man också finna ett samband och en

överensstämmelse med den tidigare nämnda feministiska paradoxen: Hur lyfta fram och kritisera skillnader, utan att befästa dem? Kanske är det så att det inte finns en fruktbar feministisk strategi, utan flera, och att vilken strategi som ska användas är beroende av tillfälle, syfte och kontext? Feministiska strategier, speciellt i mediasammanhang, bör kopplas till stil, estetik, signifierande praktiker och representationer. Jag bör i min diskussion ha visat att stil är mer än yta. Den kan kopplas till identiteter, kulturella praktiker samt tolkning och kan också kan innebära element av motstånd. På vissa ställen i avhandlingen kommer det att argumenteras för att de texter som analyserats är mindre framgångsrika ur ett feministiskt-strategiskt perspektiv här och nu. Det bör därför redan här understrykas att det är mina egna tolkningar det handlar om, tolkningar som inte står skrivna i sten utan kan omförhandlas. Mina tolkningar uttömmar inte alla möjliga läsningar av texterna.

3. Grrlziner. Beskrivning av en genre

I detta kapitel kommer genren grrlziner att diskuteras och utredas genom en analys av elva publikationer från USA, Australien och Sverige.²⁷ Grrlzinererna har feministiska ambitioner, men använder sig ändå av en populär eller till och med kommersiell form som föraktats av många feminister. Betty Friedan (1963/1983) inspirerade andra vågens feminism med sin kritik av den hemmafruideologi som hon menade fördes fram av damtidningarna. Grrlzinererna har lyckats distansera sig från damtidningsgenrens konservatism genom att använda stilgreppen parodi och ironi. Att vara ironisk är att säga en sak men mena något annat. Därmed har ord, uttalanden, bilder, etc. åtminstone två olika betydelser. Detta kan ses även i grrlzinerernas namn.²⁸ Ett av dem, *Riotgrrl*, har tagit sitt namn efter Riot grrrl-rörelsen, och namnet konnoterar därmed subversiv punkrock och ung feminism. "Riot" betyder på engelska bråk och offentligt upplopp, men ordet har också andra betydelser som omåttlighet, överdrifter och extravagans. Dessa ord kännetecknar aktiviteter eller egenskaper som ansetts olämpliga för flickor i ett patriarkaliskt samhälle, och användningen av ordet kan därmed ses som ett uttryck som töjer på gränserna för den traditionella kvinnligheten.²⁹

Ett annat grrlzine har namnet *Bust*, ett ord som liksom det svenska ordet byst betyder både torso (i form av en staty) och en kvinnas bröst. Men på engelska kan det även betyda att slå eller nypa. "To get busted" är att bli tillfångatagen (av polisen), och att "go bust" att bli ekonomiskt ruinerad. Användningen av ordet "bust" kan ses som en framgångsrik form av feministisk ironi. Ordet kan betyda både en kroppsdel, bysten, som mäts i form av bystmått. Brösten är en av de kvinnliga kroppsdelar som objektifierats mest i det västerländska samhället, och därmed använts i ett kvinnoförtryckande syfte, men samtidigt har ordet "bust" på engelska en mer aggressiv betydelse och implicerar (våldsamt) motstånd. Användningen av ordet i uttrycket "get busted" gör också att det får förbindelser med kriminalitet, något som går emot traditionell kvinnlighet.

---

²⁷ En tidigare version av detta kapitel har publicerats i Fornäs m.fl. (2002).

²⁸ För att analysera ordens olika mening har jag använt *Webster's Third New International Dictionary* (1993).

²⁹ "Patriarkat" är en feministisk term som kan definieras som: "A system of male authority which oppresses women through its social, political and economic institutions. In any of the historical forms that patriarchal society takes, whether it is feudal, capitalist or socialist, a sex-gender system and a system of economic discrimination operate simultaneously. Patriarchy has power from men's greater access to, and mediation of, the resources and rewards of authority structures inside and outside the home." (Humm 1989: 156)

Grrlzinet *Geekgirl* har i sitt namn satt samman två ord: ”geek” och ”girl”. Ursprungligen var ”the geek” en sorts gycklare som arbetade på kringresande tivolin i USA. Hans arbetsuppgift var att bita huvudet av levande ormar eller kycklingar, något som kan ses som en mycket lågstående sysselsättning. Senare blev så kallade plugghästar eller pojkar som hade konstiga eller ovanliga hobbies, t.ex. frimärkssamlande och datorprogrammering, sedda som ”geeks”. Men i och med att databranschen blev inkomstbringande och prestigefylld fick ”geeks” en högre status. Den traditionella dator-geeken är manlig, och därför kan den kvinnliga motsvarigheten, ”the geekgirl”, ses som något av en anomali. Valet av ett namn som *Geekgirl* kan därför ses som ett försök att uppmuntra kvinnor att tillägna sig nya kunskaper och ta sig in i mansdominerade arbetsområden.³⁰

Det svenska webzinet *Corky* har tagit sitt namn efter den lesbiska huvudpersonen i filmen *Bound*, som blivit en kultklassiker i lesbiska kretsar. Namnet är väl valt eftersom *Corky* riktar sig till en lesbisk och bisexuell kvinnlig publik. Men det engelska ordet ”corky” har även det många betydelser, som korkliknande, förtorkad, men också livlig, lekfull, sprallig och nyckfull. *Darling*, en annan svensk publikation, har även det tagit ett engelskt namn. Det engelska ordet ”darling” betyder något dyrbart, käresta. Men ordet har också associationer till romantikgenren och annan populärlitteratur riktad till kvinnor.

Bakgrund: Tredje vågen-feminism och Riot grrrl

Grrlzinerna kan kopplas till tredje vågen-feminism och fenomenet Riot grrrl. Riot grrrl-rörelsen drogs igång av unga kvinnor inom punken, som en blandning av punkrock och feminism. En del av Riot grrrls idéer var att kvinnor skulle göra egna fanziner, organisera spelningar och spela i rockband. Kända exempel på sådana band är Bikini Kill och Bratmobile. Riot grrrl var ingen organiserad rörelse, och Riot grrrls såg inte sig själva som en homogen grupp med ett enda, gemensamt mål. Varje kvinna skulle kunna kalla sig Riot grrrl, om hon så önskade, och själv definiera vad begreppet innebar, och rörelsen var snarare en gemensam plattform för kommunikation än något enhetligt (Duncombe 1997: 65-70).

Riot grrrl zines [...] provide the means for young women to share their experiences of living in a sexist society, and through this exchange to learn that they are not alone. In this process they rename their experience, transforming it from the difficulties of an individual to a social and political problem; a necessary step in any

---

³⁰ Se Bucholtz (kommande) för en utförlig diskussion om kvinnliga ”geeks” och geekfeminism. Se även websajten *Geekgirl Global* <<http://www.geekgirl.com>>.

politicization process. Through these zines they learn that women can do and have done things. Lists of women's groups and books appear frequently in the pages of *Riot Grrrl*, and the zines themselves are evidence that women's place is not as a receiver but as a creator. Last, the Riot Grrrl network offers a point of communication and solidarity. Riot grrrls' zines and music shows are used as a collective forum to define the very nature, history and identity of their community [---] and of their enemies: patriarchal society, the mass media and so on. (Duncombe 1997: 181)

Enligt Duncombe dog Riot grrrl-rörelsen delvis ut på grund av en hård medieexploatering, och idag talar vissa om "post Riot grrrl". En av de personer som setts som en frontfigur för rörelsen, Kathleen Hanna, spelar idag i rockbandet Le Tigre, av många sett som det främsta feministiska rockbandet idag. En analys av bandets sångtexter avslöjar mycket om tredje vågen-feminism.

All fall down... You can comment all day til dark. You can call me any name you want. You can look me up and down. I won't stop, no, I won't fall apart. You can put me down. You can make me mad. You can call me mean but I think it's really sad that sometimes I just wanna stay inside. I guess it makes you happy that I live my life ON GUARD.....

Stop thief, you can't steal the way I fuckin felt when I got up today. Well I guess you're the judge. I guess you're the king of the forever beauty pageant I'm always in. My heart beats blue, beats red, beats mad. Is this the only power you really wanna have? Count from one to nine, how high do I rate? I guess feeling good was my first mistake EN GUARDE.....

Let me see you shake it baby shake it some more..... On guard..... Are you a boy or a girl? Are you a boy or a girl? On guard..... (Le Tigre: On Guard)

Le Tigres musik låter relativt amatörmässig, inspelad i en hemmastudio med trummaskiner och konstgjorda, burkiga syntljudd och samplade elgitarrer. Den kan beskrivas som energifylld dansant punkpop. Hannas sångröst är både flickaktig och aggressivt punkig, vilket är emblemiskt för både Riot grrrl-rörelsen och dess namn. Refrängen sjungs av en kör ljusa, men skrikiga, kvinnoröster. Även texten kan sättas i relation till tredje vågen-feminism. I dagens västerländska samhällen menar många att kvinnorna uppnått jämställdhet med männen inom de flesta områden. Detta förklarar inte varför män fortfarande är privilegierade, och gör att ojämlikheten är dold och inte erkänns. Frågor kring kropp och utseende och sexuellt våld och trakasserier är några av de frågor som varit viktiga inom tredje vågen-feminism. Le Tigres text uttrycker aggressivitet och uppgivenhet inför att leva i ett patriarkaliskt system, samt motstånd mot detta. Textens jag lever sitt liv på vakt, "on guard", eftersom hon ständigt positioneras som en ung kvinna, och därmed som underordnad och sedd som ett sexuellt objekt. Man kan även se exempel på ironi i texten, bland annat i raden: "Well I guess it makes

you happy that I live my life ON GUARD”. Andra rader i texten uttrycker också ironi, men tar även upp fenomenet att kvinnor ständigt bedöms efter sitt utseende, och får kommentarer om detta. Textens jag vänder sig mot textens du (som jag tolkar som manligt), talar om honom som domaren och kungen över den ständiga skönhetsävling hon tydligen deltar i och ber om en bedömning av hennes yttre. Denna fråga är aggressivt ironisk, och som lyssnare förstår man att textens jag inte är ett dugg intresserad av vad svaret kommer att bli (om hon över huvud taget väntar sig något svar). Hon frågar honom också om detta är den enda makt han verkligen vill ha, vilket antyder att män använder sina bedömningar av kvinnors utseenden för att få makt över dem, och att vissa kvinnor i sin tur låter männen få den makten, eftersom deras eget värde är beroende av att de attraherar män.

I låten F.Y.R. kritiserar åsikten att könen är jämställda, och feminismens landvinningar ifrågasätts. Även här kan man se viss ironi, bland annat i raden där det sägs att vi (kvinnor) har makten att bli knivhuggna i duschen och är jämlika på ”ladies nite”.

One step forward, five steps back. One cool record in the year of rock-rap. Yeah we got all the power getting stabbed in the shower and we got equal rights on ladies nite. Feminists we're calling you. Please report to the front desk. Let's name this phenomenon. It's too dumb to bring us down. F.Y.R. Fifty years of ridicule. F.Y.R. Take another picture.

De båda texterna visar en tydlig koppling mellan de frågor som var viktiga inom andra vågen-feminism och som fortfarande är aktuella inom tredje vågen-feminismen. Under tidigt 1990-tal positionerade sig Riot grrrl mot andra vågen, men senare kom likheterna att överväga. Detta ses inte minst i tredje vågen-feministiska tidskriften *Busts* (2000) intervju med två kvinnor som setts som förgrundsgestalter inom den amerikanska andra respektive tredje vågens feminism (även om ingen av dem själv velat framstå som det), Gloria Steinem och Kathleen Hanna. Här framgår det att en falsk opposition satts upp mellan de båda feministvågorna.

Man kan finna *Riotgrrl* på nätet, tillsammans med en rad andra grrlziner. En praktisk anledning till att använda ordet ”grrl” i Internets hemsidadresser är att visa att dessa sajter inte är pornografiska, eftersom pornografi är en genre som i övrigt är vida spridd på nätet (Wakeford 1997: 60).³¹ Men det är Riot grrrl-rörelsen, som ju uppstod oberoende och utanför Internet, som är ursprunget till den alternativa stavningen. En anledning till detta var att ge ordet ”girl”, flicka, som denoterar ung kvinna och som i vårt samhälle bär på konnotationerna

maktlöshet och svaghet, nya konnotationer, såsom aggressivitet och styrka. Ordet "grrrl" låter som ett morrande från ett stort och farligt vilddjur. Eftersom detta även kan bära på sexuella konnotationer, är det viktigt att påpeka att det inte innebär att unga kvinnor är sexuella objekt, även om de självklart kan vara sexuella *subjekt*.

En kommersialiserad eller populariserad variant av tredje vågen och Riot grrrl är girliefeminismen. Girliefeminismen innebär ett återtagande av "all things girl", och ett bejakande av konsumtion och flickaktighet. De grrlziner som ska undersökas i denna avhandling kan kopplas till girliefeminismen.

Girliefeminism och kritik av skönhetsideal

Ämnet för denna studie är grrlziner som relaterar sig till feminism i namn, bilder eller innehåll. De flesta av grrlziner i mitt urval är svar på den feministiska kritiken av stereotypa genusrepresentationer och kvinnliga skönhets- och kroppsideal i medierna, och försöker att utgöra alternativ till dessa.³²

Under det sena 1990-talet tycktes feminism återigen ha kommit i ropet. Tjej-popgruppen Spice Girls sålde skivor, smink och slickepinnar under mottot "Girl power", vilket var taget direkt från de arga, alternativa och icke-kommersiella Riot grrrl-feministerna. I Sverige erbjöd kvällstidningarna semi-feministiska bilagor riktade till en kvinnlig publik, och populära TV-program, som exempelvis *Silikon*, marknadsfördes som feministiska.³³ Vissa feministiska kritiker, som exempelvis svenska Nina Björk (1999) menade att denna utveckling riskerade att urvattna feminismen. Denna komplicerade bakgrund gör det viktigt att studera den feminism som förs fram av grrlziner. Det är inte alla grrlziner i urvalet som ser sig själva som feministiska, men de är alla publikationer för unga kvinnor, av kvinnor, och med ett kvinnocentrerat material. De relaterar sig alla till feminism. Det finns, såklart, olika former av feminism, och hur en feminist ska bete sig och se ut är något som ofta diskuterats.

Bust och *gURL* har uttalade feministiska intentioner, och *gURL* riktar sig specifikt till tonårstjejer:

---

³¹ När man söker efter ordet "girl" på nätet får man vanligtvis ett högt antal träffar med uttalat sexuellt material. Termen "girl", t.ex. "Girls! Girls! Girls!" (en beteckning som ofta används på skyltar till strippklubbar) konnoterar, speciellt för män, saker av sexuell natur, något "förbjudet", etc.

³² Se t.ex. Hirdman (1996; 2000) och Bordo (1993).

gURL is a different approach to the experience of being a teenage girl. We are committed to discussing issues that affect the lives of girls age 13 and up in a non-judgemental, personal way. Through honest writing, visuals and liberal use of humor, we try to give girls a new way of looking at subjects that are crucial to their lives. [...] We hope to provide connection and identification in a way that is not possible in other media. (*gURL*, info)

Sexualitet och kropp är något som ofta diskuteras i *gURL*, liksom att vara annorlunda och att växa upp och frigöra sig från sina föräldrar. Det finns inga fotografier i *gURL*, som illustreras av lustiga teckningar, t.ex. på olika typer av bröst: stora, skumpande och olika stora etc.³⁴ På detta vis undviker man att föra fram traditionella skönhetsideal. Många andra tjejtidningar använder sig av perfekta bilder på kvinnor, vilket kan ge läsarna känslor av otillräcklighet. Enligt forskningen, t.ex. Ferguson (1983), McCracken (1992) och Hirdman (2001), är den dominerande ideologin i många damtidningar att kvinnan hela tiden måste förbättra sig själv för att nå upp till en perfekt kvinnlighet. I *gURL* kan man i stället läsa att flickor är goda nog som de är, tillsammans med en kritik mot kropps- och skönhetsideal. På detta sätt har *grrl*zinet ett uttalat feministiskt syfte. Utan stora och komplicerad ord om feminism försöker man motverka könsstereotyper och ge de unga läsarna bättre självförtroende.

Stil som feministisk strategi

Feminister har under årens lopp haft olika strategier för att nå sitt gemensamma mål: ett samhälle där könet ses som oviktigt och båda könen har lika rättigheter. Idag förespråkar olika typer av feminister olika strategier. Nancy Fraser (1997; 2000) har beskrivit några av de strategier som kan användas av undertryckta grupper. Underordnade grupper lider av både ekonomisk och kulturell ojämlikhet. Den förstnämnda kan åtgärdas av en jämnare fördelning av tillgångar och den sistnämnda av erkännande och uppvärderande av grupperna i fråga. Men skilda grupper upplever olika grad av underordning och är ojämnt fördelade när det gäller ekonomiska och kulturella nackdelar. Kvinnor är, som grupp, underordnade både på det kulturella och det ekonomiska planet. Därmed är de, i Frasers terminologi, en *bivalent* grupp.

Certainly, a major feature of gender injustice is androcentrism: the authoritative construction of norms that privilege traits associated with masculinity. Along with this

---

³³ En närmare granskning av *Silikon* visar att det inte är särdeles feministiskt. "Gör om mig"-reportage och sminktips blandas med intima samtal om sex och samlevnad i "tjej-soffan". Ibland förekommer inslag om flickor som spelar hockey eller som har blivit våldtagna, men dessa viktiga frågor behandlas alltid på ett ytligt sätt.

³⁴ Se "the boob files": <<http://http://magzine.gurl.com/looks/boobs/index.html>> [sic!].

goes cultural sexism: the pervasive devaluation and disparagement of things coded “feminine”, paradigmatically — but not only — women. (Fraser 1997: 20)

Men tillvägagångssätten för att nå en utjämning av tillgångar och kulturellt erkännande går i motsatta riktningar. Om man t.ex. vill ha en jämn könsfördelning på arbetsmarknaden, måste skillnaderna mellan könen upplösas. För att nå ett erkännande av det kvinnliga könet, måste i stället könsskillnader erkännas och lyftas fram genom identitetspolitik. Här skiljer Fraser mellan bekräftande och förändrande botemedel för både utjämning av tillgångar och erkännande. Den förstnämnda strategin innebär ett uppvärderande av tidigare nedvärderade gruppidentiteter, medan man lämnar både kategorierna och skillnaderna mellan grupper intakta (Fraser 1997: 24). Ett exempel på detta kan vara att man lyfter fram positiva stereotyper hos en viss grupp, t.ex. att afrikaner är bra på att dansa och har en intressant kultur. Fraser förespråkar i stället förändrande botemedel, vilka har mycket gemensamt med dekonstruktion och vilka söker destabilisera både gruppidentiteter och skillnader. I stället för att enbart öka självförtroendet hos grupperna i fråga, skulle dessa förändrande botemedel innebära en förändring i alla människors sätt att se på sig själva (Fraser 1997: 24), och kunde därmed vara vägar till verklig förändring. Ett exempel på en sådan förändrande strategi är den som används av queerrörelsen, som söker destabilisera samtliga sexuella och könsliga identiteter. Detsamma kan ses inom feminism, där bekräftande erkännande strategier vill uppvärdera det kvinnliga men inte förmår göra upp med de dikotomier som gett upphov till denna kategori och fortsätter att ge mening åt den. I en dekonstruktivistisk feminism ses könsidentiteter (och sexuella identiteter) som flytande, skiftande, och även andra identitetsordningar än kön ses som viktiga. En nackdel med denna typ av dekonstruktivistiska feminism är dock, enligt Fraser, att den ses som främmande av de flesta kvinnor.

Att förhärlika det feminina, som ofta nedvärderats, och ge det ett högre värde än det maskulina, kan ses som en feministisk identitetspolitik. Drude Dahlerup (1998: 77-80) har beskrivit detta som en viktig strategi i den danska rödstrumperörelsen under 1970-talet. Här betonades att kvinnor skulle gå ut i offentligheten och ha traditionellt ”manliga” arbetsuppgifter, medan männen skulle ta mer plats i familjen och hjälpa till med hushållsarbetet. ”Manliga” arbetsplatser och det offentliga skulle anpassas för kvinnor och man skulle uppvärdera positiva saker med det kvinnliga, så kallade kvinnliga värden, vilka dock i huvudsak sågs som socialt konstruerade.

En liknande strategi kan ses i Debbie Stollers krönika “Feminist Fatale” i *Bust*, i vilken hon utmanar stereotyper om hur en feminist ska vara, uppföra sig och vilken stil hon ska ha. Stoller beskriver en konflikt mellan andra- och tredje vågens feminister när det gäller stil och

utseende. Själv klär hon sig i snäva T-shirts, platåskor och använder massvis av smink, och jämför sig med en drag queen. Men eftersom hon är en intellektuell feminist blir hon kritiserad av andra feminister, som menar att hennes stil bevisar att hon är förtryckt av män, och att hennes feministiska budskap undermineras av hennes utseende. Stoller menar dock att hennes stil är ett feministiskt ställningstagande:

I am proud of this girly shit; I embrace it, love it, take pride in it, and want to validate it. Because the way I see it, as long as we continue to denounce the culture of glamour as being oppressive, misogynist, and just a big waste of time, we do ourselves, as well as RuPaul, a great amount of harm. We are essentially siding with the guys who have always said that everything girly was stupid. We are agreeing with Rex Harrison who asked "Why can't a woman be more like a man?" So I choose to be a feminist fatale. It's womanly, yes, but I like it too.

Stoller försöker alltså motverka sexism genom att uppvärdera det feminina. Hennes krönika ligger i linje med resten av innehållet i *Bust* som uppvärderar och skapar ett eget kulturellt uttryck av den kvinnliga populärkultur och representation av kvinnor (t.ex. pinuppor från 1950-talet) som setts som förtryckande. Många av andra vågens feminister (t.ex. Betty Friedan, författare till *The Feminine Mystique*), förkastade kraven som kvinnor hade på sig att vara vackra. Idag ser det annorlunda ut, menar Stoller. Kvinnor har ett val, och en kvinna i stilettklackar bör ses som en lika god feminist som en i birkenstock-sandaler. Det är möjligt för läsare att själva skriva vad de tycker i anslutning till krönikan, vilket är ett exempel på interaktivitet. Läsarnas kommentarer ger den ursprungliga krönikan en ny kontext, men tekniken ger också läsarna möjlighet att bli skribenter. De flesta läsarskribenterna höll med Stoller, men vissa kritiserade hennes åsikter.

Stoller, you seem to be implying that it's ok to wear make-up because such "girly shit" is a symbol of your solidarity with other women. However, while you can rant all day about how it's ok to wear make-up and still be a feminist since it's YOU who's making the choice, I dare say you aren't fooling anyone besides yourself. It's pretty obvious you're ignoring the question of WHY it is you want to wear make-up. You may THINK you're making a free choice based on what you want, but you're just a victim "choosing" what patriarchial society has determined you ought to desire: to look like a "beautiful feminist". Just what every guy always wanted: a lady AND a whore. That's the truth, deal with it or toss the lipstick.

Personen som skrev detta verkar se en viss sorts utseende som ett uttryck för kvinnoförtryck. Stoller talar om det egna valet; hennes diskussion är om en enda person, självet – inte kollektivet. Som individ menar hon att hon borde få se ut hur hon vill och ändå bli respekterad. Denna läsarskribent ser Stoller som ett offer för ett patriarkaliskt samhälle som

lider av "falskt medvetande". Hon anklagar henne för att spela efter de regler som säger att feminism är okej, bara den som kommer med det feministiska budskapet är en attraktiv, välklädd och sminkad kvinna. Kanske utgör Stoller inget hot om hon gömmer sin radikalism bakom en glamorös mask? Genom att använda konsumtionssamhällets produkter för att själv bli ett åtråvärt objekt att konsumera arbetar hon för patriarkatet, och inte för feminismen. Detta kan likställas med det vis på vilket feminismen själv blivit en vara att sälja. Man skulle kunna jämföra Stollers strategi, som den ses i läsarskribent nummer tvås ögon, med huvudpersonen i psykoanalytikern Joan Rivieres text (1992): "Kvinnligheten som maskerad". Hon är en intellektuell och framgångsrik kvinna som känner ett starkt behov att gömma sin kompetens, som kodas som manlig, bakom en mask av kvinnlighet. Hon gör detta genom att flirta med män, och därmed spela en kvinnlig roll. Att accentuera sin kvinnlighet genom kläder, utseende och beteende och därmed göra sig själv till ett objekt för den manliga blicken är, enligt citatet, att underordna sig patriarkatet. Samhällskritik, intellektualism eller "okvinnligt" beteende görs ofarligt med hjälp av en feminin mask.

Under feminismens långa historia har olika stilmässiga strategier använts. På 1800-talet kritiserade Mary Wollstonecraft kraven på kvinnor att göra sig vackra med hjälp av ohälsosamma hjälpmedel som t.ex. korsetter och höga klackar. Suffragetterna och andra frigjorda kvinnor kämpade för kvinnors rätt att bära byxor (så kallade bloomers). Och under 1970-talet blev BH-bränning en feministisk symbol i medierna.³⁵ I politiskt korrekta kretsar ratade feminister smink och klänningar, och den maskulina klädstilen fortsatte under 1980-talet, då kvinnliga affärskvinnor lärde sig "power-dressing". Samtidigt var det viktigt att inte förlora sin kvinnlighet om man ville lyckas i företagsvärlden. Detta visar att kvinnor måste balansera skickligt för att inte vara för sexualiserade (för mycket smink och djupa urringningar uppfattas ofta som "billigt"), och för asexuella eller "maskulina". Detta bekräftades också av mina egna intervjuer om smink med medelklasskvinnor (Ladendorf 1996). I syfte att bli tagna på allvar bör kvinnor tona ner sin femininitet, eftersom effektivitet och kompetens ofta förknippas med det maskulina. Men samtidigt ses en kvinna som inte försöker behaga män som ett hot. Som kvinna är det därför svårt att navigera stilmässigt.

Under det tidiga 1990-talet återanvände Riot grrrls punkens blandning av uppror mot den välanpassade kvinnligheten och en pornografisk femininitet. Att se sexig ut kunde ses som ännu en feministisk strategi. Andra vågens feminister beskrevs ofta som fula och okvinnliga i

---

³⁵ Det är dock viktigt att inte skapa falska dikotomier mellan andra och tredje vågens feminister. Under 1970-talet bar den kända feministen Gloria Steinem minikjolar och en knapp med orden "Cunt power" (Hex 2000),

medierna, och feminismens nya look kan ses som ett sätt att bli populär bland yngre kvinnor. Men den skulle också kunna ses som en kommersialisering av feminismen. Detta blir uppenbart i *VeckoRevyns*, en av Sveriges största tjejtidningar, feministiska marknadsföringsstrategi år 2000. Men "[v]eckorevyn får inte bli en feminist i stor yllekofta som luktar illa. Det måste finnas glamour också" enligt den nya chefredaktören Emma Hamberg (citerad i Johansson 2000: 11).³⁶ Man kan alltså se det som att "feminist fatale" utmanar *en* stereotyp, den fula och grå feministen, genom att använda en annan: den sexiga kvinnan. Men samtidigt har det sexiga objektet en röst. Genom att *inte* försöka se naturlig ut, kan hon dessutom ses som någon som försöker påtala genus konstruerade karaktär.

Detta kan förstås med hjälp av Frasers dekonstruktivistiska feminism och Judith Butlers (1990: 138) idéer om användandet av parodiska akter för att avslöja konstruktionen av könet och sexualiteten. Butlers exempel är drag show och lesbiska genus som butch/femme, men det finns även andra typer av parodiska akter.³⁷ Även om dessa stilar har ett ursprung i det heteronormativa, leker de med stereotyper och denaturaliserar dem. Däremot är inte alla parodiska akter subversiva, enligt Butler, och självklart är det en annan sak att vara en man i "drag", än att som Stoller använda det egna könets stereotyper. Stoller menar dock att även män borde få tillgång till den superglamörösa looken. Hon förespråkar 1970-talets glamrock-stil: "In fact, I think the choice to dress sexy should be extended to both genders. As far as I'm concerned, the more men who try to look like David Bowie, the better." Stoller vill alltså inte upprätthålla dikotomin mellan könen och hon ser smyckandet av den egna kroppen som något njutningsfyllt som hon inte vill undanhålla vare sig kvinnor eller män.

Stoller och den kritiska läarskribenten kan därmed ses som representanter för två olika feministiska strategier eller identitetspolitiker. Den senare förespråkar den rätta, feministiska stilen. Önskan att se "verkliga kvinnor", eller så kallade "naturliga kvinnor" (som ofta uttryckts i bildspråket hos andra vågens feminism) utan smink och andra feminina attribut, uttrycker en identitetspolitik och antyder att det finns en "sann" kvinnlig identitet, som bör

---

och under det tidiga 2000-talet finns det både "feminist fatales" och unga feminister som annekterat en mer androgyn och subversiv stil, med t.ex. dreadlocks eller rakat huvud och piercing-smycken.

³⁶ Se även första numret av *VR* efter den feministiska omgörningen, *VeckoRevyn* nr 21, 17/8 2000, eller en intervju med chefredaktören (Persson 2000). Den största förändringen är att man tagit bort fröken Sverigefävlingen.

³⁷ Begreppet butch står för maskulin person och kan användas om personer av båda könen. Butchen har haft en speciell plats inom den lesbiska kulturen, tillsammans med sin motpol, femmen, eller den feminina kvinnan. Paret butch/femme var viktiga i 1950-talets amerikanska lesbiska barkultur, men sågs inom andravågenfeminismen som kopior av heteronormen, och har under 1990-talet av bland andra Butler lyfts fram och hyllats som något som stör heteronormativiteten.

representeras.³⁸ Stoller, däremot, söker destabilisera den feministiska gruppidentiteten genom att se kvinnor i Birkenstock-sandaler och stilettklackar som lika goda feminister. Dessutom kan den superfeminina stilen väcka frågor om det verkligen finns en naturlig könsidentitet.

Subversiva stilakter

Som sagts tidigare var de flesta läsarskribenterna positiva till krönikan, men många av deras kommentarer innehöll också intressanta analyser. Två av dem var mer radikala än idéerna i den ursprungliga artikeln, som enbart gick ut på att feminister skulle tillåtas klä sig sexigt men ändå respekteras. Följande läsarskribent menade att feministers återtagande och användande av den hyperfeminina stilen hade inneboende subversiva kvaliteter.

I've always thought there was something deliciously subversive about today's girlie-feminists. Sure, after years of strictly enforced gender roles, there was something subversive about going braless, or dressing like Annie Hall, but we've already seen that women can reject the feminine ideal and still be women. The REAL frontier is for women to embrace the feminine ideal as artifice. There's something about taking the feminine ideal to the extreme, as in go-go boots and thigh-highs, or tweaking social expectations by wearing lipstick but leaving your armpits unshaved, that showcases how artificial "femininity" really is. For years, women have been wearing makeup trying to look "naturally" beautiful, or wearing padded bras to look "naturally" curvaceous-- screw trying to look natural! Being the uber-girl [*sic!*] feminist with the glitter eyeshadow shows what a drag show gender roles really are-- and THAT'S what I call subversive.

För det första innebär citatet en syn på kön eller genus som konstruerat, något som lärs via socialisation (se Beauvoir 1957). Femininitet ses alltså inte som något naturligt, utan snarare som en mask eller ett utförande. Och den feminina masken är lika konstruerad på en kvinna som på en man som spelar kvinna i t.ex. drag show. Efrat Tseëlon (1995) beskriver hur kvinnan setts som en bärare av masker. Hennes analys visar en syn på det kvinnliga som något utan essens, vilken inspirerats av psykoanalytiska och poststrukturalistiska teorier (bland andra den tidigare nämnda Riviere). Tseëlon menar att maskeraden, och den instabila identitetsposition den är ett uttryck för, utmanar patriarkatet, men att den samtidigt är beroende av det. Detta kan jämföras med Irigarays (1977/1985) begrepp *mimicry*. Irigaray menar att denna strategi är fruktbar att använda för kvinnor i en initial fas, eftersom kvinnor ses som utbytbara varor i ett patriarkaliskt system och excessen är det enda sätt som varor kan göra uppror på. Användningen av feminina skönhetsmedel, som smink och en "onaturlig"

---

³⁸ Griselda Pollock (1993/1998) diskuterar detta i essän "Saknade kvinnor", där hon kritiserar feministernas sökande efter "verkliga kvinnobilder" och menar att representationer aldrig kan vara verkliga, och att "det

look, tillsammans med klassiska feminist-attribut som orakade armhålor, skulle enligt läsaren destabilisera könsidentiteter och skapa det ”genustrubbel” som Judith Butler (1990) talar om.

Nästa läsarkommentar tycks vara direkt inspirerad av queerrörelsen och queer teori.³⁹

Maybe we need to be sensitive to the fact that “beauty” has been used to oppress women, while recognizing that reclaiming and reframing [*sic!*] can empower, much in the way that the gay rights movement's identification as “queer” has dispelled the dishonor in the word.

I queer teori ses inte kön och genus som separata, som i tidigare konstruktivistisk feminism. I stället ses det biologiska könet som omöjligt att förstå utanför våra konstruerande diskurser. Underordnade grupper som homo, bi, och transsexuella bör inte försöka vara så normala som möjligt för att smälta in i samhället. I stället ses ”det queera” som en plattform för revolt mot ett samhälle som förtrycker människor på grund av deras sexuella läggning eller genuspresentation. I citatet ovan kan man se hur en linje dras mellan tvångsmässig maskulinitet och tvångsmässig heterosexualitet. Där sägs att kvinnor inte ska behöva anpassa sig till den maskulina (läs: patriarkala) kulturen, utan i stället uppvärdera sin egen, kvinnliga kultur och dess symboler och skapa ett radikalt alternativ till den manliga kulturen. En sådan strategi kan ses i Riot grrrl-rörelsen, där rocksångerskor som Kathleen Hanna och Courtney Love klädde sig i babydoll-klänningar, men samtidigt uppträdde aggressivt på scenen, med bar överkropp (något som tidigare varit förbehållet män och manliga rockstjärnor) och återtog ord som hynda, ”bitch”, och slyna, ”slut”. Förbundet med dessa idéer är hyllandet av allt som är rosa och flickaktigt, tillsammans med återtagandet av gamla kvinnliga ikoner. Att blanda babydoll-klänningar med blodrött läppstift, orakade armhålor och ett aggressivt beteende var klart dekonstruktivistiskt på ett sätt som liknar den identitetspolitik som kan ses i många grrlziner.

Dessa stilar kan för att tala med Rosi Braidotti (1986) väcka oro, även i de feministiska leden enligt Stollers krönika, och kan därigenom jämföras med symboliskt våld. I en analys av Riot grrrl-fenomenet och dess mottagande av medierna beskriver Marion Leonard (1997) att Riot grrrls sågs som chockerande och hotande eftersom de frångick konventioner om passande kvinnligt uppträdande och utseende. Debbie Stoller är dock ingen Riot grrrl, och faktum är att frågan om hennes stil är subversiv eller inte är beroende av tolkning och kontext. De ”äldre” feminister hon skriver om tolkar hennes utseende som att hon underordnar sig den

---

realistiska” bara är ännu ett stilgrepp.

³⁹ Butler 1990; Jagose 1996.

manliga blicken, medan *Bust*-läsarna hyllar den som en parodisk överdrift, med en underliggande ironi. Jag vill inte liera mig med någon av dessa grupper, men diskussionen bevisar att stil och utseende är något som i allra högsta grad bär på mening och symboliskt värde, och att de kan ses läsas som polysemiska texter som inbjuder till diametralt olika tolkningar.

Riotgrrl™?

Grrlzinet *Riotgrrl* har tagit sitt namn från Riot grrrl-rörelsen och har därmed lånat en aura av radikal feminism. Riot grrrl-rörelsen var löst knuten och utan formellt ledarskap. Varje flicka eller kvinna var fri att kalla sig Riot grrrl, och att själv definiera vad rörelsen innebar, för *henne*. Det fanns inte *ett* Riot grrrl-manifest, utan ett flertal manifest och en rad skilda Riot grrrl-fanziner. Webzinet *Riotgrrl* gör våld på denna etik genom att sätta en copyright-symbol (©) bredvid sitt namn, och lägga beslag på webadressen riotgrrl.com. I webzinet finns en återkommande kritik mot kroppsideal, speciellt dem som har med kroppsvikt att göra. Ett innovativt inslag är spelet "Feed the Supermodel", i vilket en användare kan bestämma att en supermodell ska gå upp i vikt och välja vad hon ska äta. Efter att användaren matat modellen får hon en fylligare figur. Här kan man se hur interaktiv teknik används för att skapa något som skulle vara omöjligt i en tryckt tidning. Här kan användaren kontrollera supermodellens vikt genom att välja att ge henne antingen hamburgare eller hälsosam mat. Men andra feministiska ämnen än kritik mot smalhetsideal är frånvarande i *Riotgrrl*, och representationen av kvinnor (och män) är enligt hur jag ser det generellt sett högst stereotyp. Kvinnor bedöms efter en skala av sexighet, och det förekommer narrativ där kvinnor slåss mot varann. Huvudtemat i *Riotgrrl* är populärkultur, framförallt TV och film, och konsumtion, allt ur en kvinnlig synvinkel. Liksom många damtidningar ger *Riotgrrl* prov på dubbla budskap.⁴⁰ Å ena sidan kritiserar man kroppsideal, å andra sidan bedömer man människor på en skala av sexighet. Hursomhelst så rör sig *Riotgrrls* feminism mest runt kritik av kropps- och skönhetsideal, något man har gemensamt med de andra grrlzinerna i mitt urval.

För att sammanfatta handlar grrlzinernas feminism om att stå emot kropps- och skönhetsideal, och att hjälpa till att skapa självständiga unga kvinnor som själva väljer vilka de vill vara. Målet är att mildra reglerna för hur man ska se ut eller bete sig, vare sig dessa regler kommer från samhället eller andra feminister. Det förekommer också vissa uttryck för

---

⁴⁰ En vanlig form av dubbla budskap i damtidningar är att publicera bantningstips vid sidan av recept med högt kaloriinnehåll.

dekonstruktivistisk feminism, som erkänner skillnader mellan kvinnor och vill göra upp med könsdikotomier. Dekonstruktion och parodi är än mer märkbart i grrlzinernas illustrationer.

Grrlzinernas bilder och form

Två återkommande attityder i grrlzinerna är som sagt parodi samt en super-feminin stil med bakomliggande ironi, som speglar en syn på kropp, utseende och genus som konstruktioner. Detta är än mer uppenbart i deras användning av bilder, då de ofta återanvänder illustrationer från andra och äldre medier. Det är möjligt att tala om en bildmässig feminism eller en feministisk estetik. Janice Winships (1987) studie av brittiska damtidningar och en feministisk tidning avslutas med hennes förhoppningar om dampressens framtid:

I'd like a new magazine to strive to create non-oppressive visual forms of indulgent pleasures and fantasies, a new form of "mental chocolate". Unless we try to do that it is difficult to see how that nexus of femininity-desire-consumption which commercial magazines and their adverts trade in can be broken or how a different visual vocabulary around femininity and masculinity can be developed. Such a visual project would have to give high priority to colour, glossy paper and to advertising. It would probably involve re-using, making fun of and commenting on the colour and stylistic conventions customarily used by women's magazines rather than wholly breaking away from that format. [...] The post-modern reliance on retro styles which raid the past for its images and re-present them in contemporary contexts makes such a design and visual project more feasible. (Winship 1987: 162)

I Winships studie analyserades tre brittiska, tryckta tidningar: *Woman's Own*, *Cosmopolitan* och *Spare Rib*. *Spare Rib* var en dominerande och vänstervriden feministisk tidskrift som var motståndare till den kommersiella populärkulturen som kunde ses i damtidningarna. De två övriga flirtade med feminismen, men på ett halvhjärtat vis, för att de var rädda att förlora annonsörer. Winship hade en dröm om en ny sorts damtidning, som skulle kombinera en feministisk medvetenhet med njutningsfylld läsning, och där det visuella skulle spela en viktig roll. Kan dagens grrlziner vara ett svar på hennes dröm? Internet kan inte erbjuda glansigt papper och perfekt bildkvalité, men grrlzinernas lekfullt populärkulturella innehåll erbjuder lika mycket njutning som traditionella damtidningar, även om formen är annorlunda.

Damtidningskonventioner på nya sätt

I flera fall står det klart att damtidningen inspirerat grrlzinerna, både när det gäller form och innehåll. De mest uppenbara exemplen på detta är *Disgruntled housewife*, *Smile and act nice*,

och *Darling* (även om den sistnämnda har mer gemensamt med tjejtidningar och kvällstidningarnas nöjesbilagor). Grrlzinererna använder damtidningens estetik, men utvecklar den i ibland mer feministisk riktning och i vissa fall ges den ny och annan betydelse. En genre som har mycket gemensamt med grrlzinet är fanzinet. I fanzinet, eller "zinet", kan producenterna skriva vad de vill, utan att bry sig om marknadens krav. "Zines" skapas ofta av en liten grupp entusiaster, eller av en person. Det grrlzine som har mest gemensamt med fanziner, som de beskrivs av Duncombe (1997), är *Disgruntled housewife*. Dess skapare, Nikol Lohr, gör både text och layout. De ämnesområden som täcks av ett fanzine är de som intresserar dess skapare, och kan därför vara vitt skilda. Fanziner som skapats av en enda person, och rör sig kring dennas intressen och nycker, kallas för perziner, personliga fanziner. *Disgruntled housewife* är ett perzine i webformat.

Enligt grrlzinetets redaktörer var en av anledningarna till att starta *Darling* att man ville skapa ett alternativ till de tjejtidningar som fanns på marknaden och de kvinnobilder som kunde ses i damtidningarna (Beck-Friis 1998).⁴¹ Det är därför en viktig fråga om och på vilket sätt webzinetets bilder kan ses som ett alternativ. *Darling* webzines första nummer kom i december 1996, och i september 1997 följde en pappersversion. Den sistnämnda distribuerades och såldes i de flesta svenska städer och hade en upplaga på 30 000 exemplar (februari 2000). I början skapades *Darling* av en ideell, löst knuten grupp, men sedan började Internet-byrån Spray att driva det kommersiellt. *Darling* är det av grrlzinererna i mitt urval som har mest likheter med formen och innehållet hos den kommersiella tjejtidningen.

Framsidan på ett av *Darlings* nätnummer (nr 23, februari 1999, Det nakna numret, bild 1, bilaga 1) är uppbyggt av kvadrater, och detta är något det har gemensamt med övriga nummer. Enligt chefredaktören Brita Zilg är designen inspirerad av tryckta tidningar. Formen hos produkter som är riktade till en kvinnlig publik har traditionellt sett varit rund och mjuk och med pastellfärger och andra mjukare typer av färger (Smith 1990). *Darlings* logotyp är i stället en blandning av runda och kantiga former. En stjärna i stället för en vanlig prick över i:et konnoterar både lekfullhet och ungdomlighet. De kantiga formerna kan vara ett tecken på att tuffhet och självständighet ersatt mer traditionella former för kvinnlighet. Under logotypen finns en bild av en naken ung man. Han ligger och sover, ihopkrupen i fosterställning, och detta gör att han ser mjuk och sårbar ut. Detta intryck motsägs av hans utseende. Han har flera blåaktiga tatueringar, svart, spretigt hår och en massa silversmycken, vilket gör att han ser lite farligt rockig ut och som en möjlig medlem i någon ungdomlig subkultur. Ovanför pojken kan

---

⁴¹ Ironiskt nog har dock *Darling* fått kritik från både övriga medier och läsare för att de använt sig av så kallade anorektiska modeller i sina modereportage.

man läsa rubriken: ”Månadens Darling. Men han har ju inga kläder på sig?”⁴²

Sammanfattningsvis kan man säga att den analyserade *Darling*-framsidan är en mix av feminint och maskulint kodade element, vilket antyder att det här finns en strävan efter androgynitet.

Damtidningen är en konservativ genre, vilket kan ses på olika ställen i en damtidning. Ett av de mer uppenbara är framsidan, som används för att sälja tidningen och förknippa den med en identitet som ska attrahera läsaren. Denna identitet är mest framgångsrik om den liknar identiteten hos läsaren. Ellen McCracken (1993: 13 ff) menar dock att den identitet som presenteras på damtidningsomslagen inte är läsarens sanna identitet, utan är en ideal identitet som tidningen lovar ska uppnås efter att läsaren köpt tidningen och förbättrat sig själv med hjälp av dess tips.⁴³ Detta kan kopplas till Althussers ideologibegrepp, där ideologiska statsapparater som medierna så att säga frammanar subjekt och identiteter genom sina tilltal. Det hänger även samman med Hermes (1995) resonemang om att läsarna med hjälp av damtidningarna konstruerar en bild av sig själva som t.ex. sparsamma, händiga etc, och med Hirdmans (2001) diskussion om läsartilltal. På detta vis lockas läsaren att köpa tidningen och med den alla de produkter den gör reklam för. Modellen på omslaget måste därför samtidigt vara ett identifikationsobjekt och en idealbild. McCracken (1993: 20) har visat att man oftast har en ensam kvinna på omslagen, men att det också finns varianter som en kvinna med ett barn och en kvinna med en man. *Darlings* framsida bryter mot den regeln. Däremot har den tryckta versionen av tidningen oftast en kvinnlig modell, även om modellen på ett av numren (1/1999, det statistiska numret) var en kvinnlig ”geek” (prydd av glasögon som var lagade med tejp), i stället för den på damtidningsomslaget vanliga leende skönheten. Denna avbildning av en icke-konventionell kvinnlighet förnyar tjejtidningsgenren och dess omslagskonventioner och har också förbindelser med geekfeminism.

En annan konvention som ignoreras är den om manlig nakenhet. Traditionellt sett har det nakna objektet varit kvinnligt, inom konsten, pornografin och övriga massmedier. Inom veckopressen har det oftast varit tidningar riktade till en manlig publik som innehållit avklädda kvinnor. På senare år har även dampressen börjat visa bilder på avklädda kvinnor.⁴⁴ Det har inte varit lika vanligt med nakna män, speciellt inte på framsidorna. När män avbildas

---

⁴² ”Månadens Darling” är ett återkommande inslag i *Darling*, något tidningen har gemensamt med fredags- och nöjesbilagorna i svenska kvällstidningar. Dessa tidningar innehåller inslaget ”Veckans babe”, vilket vanligtvis är någon känd artist eller skådespelare, ingen avklädd flicka. *Darlings* darling har vanligtvis sina kläder på sig, men detta nummer av tidningen hade temat nakenhet. Texten: ”Men han har ju inga kläder på sig?” kan även ses som en referens till H.C. Andersens berömda saga ”Kejsarens nya kläder”.

⁴³ Samma sak påpekades dock redan tidigare av Marjorie Ferguson (1978: 100 f) och Janice Winship (1987: 9).

⁴⁴ För en utredning av detta, se Hirdman 2001.

nakna måste de vanligtvis framhålla sin maskulinitet genom att stå upp, spänna sina muskler och möta betraktarens blick (Dyer 1994). *Darling*-mannen är rena motsatsen till detta där han ligger ihopkrupen och inte möter betraktarens blick. Han avbildas som ett barn (ett foster), vilket är vanligare när det gäller bilder av kvinnor (Goffman 1979). En sak man kan fråga sig är om det är enklare att gå emot konventionerna på nätet, där en säljande framsida inte är lika viktig som i affären.

Ett annat grrlzine som använder sig av konventionerna från damtidningarna är *gURL*, som visar både personliga historier och mer lekfulla inslag. Visuellt använder sig *gURL* av Internets tekniska möjligheter på ett mer långtgående sätt än de andra grrlziner. Webzinet leker också med många av damtidningsgenrens konventioner. Ett exempel är det virtuella makeovern eller gör-om-mig-reportaget. Här får läsarna skicka in sina bilder, som sedan manipuleras i bildbehandlingsprogrammet photoshop. Intentionen med detta är inte, som i traditionella damtidningar, att få läsarna att se bättre eller mer moderiktiga ut, utan istället är det en lek med stilar under mottot: ”ju galnare, desto bättre!”. Till bilderna har lagts vitsiga texter, t.ex: “Sonya wanted to bloom“ (under en bild på Sonya före bilden gjorts om), och sedan, under den omgjorda bilden: “Now she’s letting her head’s garden grow”. Detta visar på en lek med stil och utseende, i stället för tvång och krav på att se moderiktig ut. Ett liknande exempel kan ses i *Darling*.⁴⁵ Men i stället för att ta en av de kvinnliga läsarna har man valt att göra om den manlige tv-meterologen Pär Holmberg.⁴⁶ Men man har liksom i *gURL* inte gjort omgörningen på traditionellt sätt, utan i stället manipulerat en bild på Holmberg i ett digitalt bildredigeringsprogram. Och resultatet är minst sagt alternativt; Holmberg har svarta dreadlocks och kläder i skrikiga färger. På så vis används konventionen på ett lekfullt och parodiskt sätt i stället för att visa läsaren hur hon ”bör” se ut.

Darling och *gURL* är dock på intet sätt typiska för grrlzinnet. Genren är alltför heterogen för att man ska kunna presentera ett typfall. Det intressanta är att dessa bilder existerar, och utgör ett alternativ till dem i den traditionella damtidningen.

Pinuppor, hemmafruar och grrrls

Vissa av grrlziner använder sig av äldre bilder, både fotografiska och tecknade, som i den nya kontexten ges ny mening. Christa Scott (1998) påpekar att Riot grrrls, till skillnad från äldre feminister, ofta använder sig av symboler och artefakter från kvinnlig populärkultur. Ett

---

⁴⁵ <http://www.darling.se/nr1/gor_om_mig/>

⁴⁶ Denne väderpresentatör har varit omdebatterad av TV-tittarna på grund av sitt långa hår, som han vägrat klippa.

exempel på det är ”Hello Kitty”, en tecknad katt som är motivet på otaliga brevpapper, pennor, väskor etc. som producerats av det japanska företaget Sanrio. Denna katt och de andra figurer som skapats av företaget har varit populära bland små och stora flickor sedan 1970-talet. På detta sätt använder sig Riot grrrls av det som är feminint, sött och rosa på ett sätt som är analogt med användandet av ordet ”girl”, flicka, i stället för kvinna. 1960- och 70-talets feminister menade att ordet flicka var nedvärderande, och insisterade på att kallas kvinnor. Riot grrrls taktik är i stället att ta tillbaka ordet ”flicka”, och den flickkultur som är kopplat till det. På liknande sätt använder grrlzinerna sig av äldre och objektifierande bilder av kvinnor, som setts som sexistiska (t.ex. pinuppor, ”playboy bunnies” och hemmafruar), men sätter in dem i en ny kontext.

Användandet av bilder från 1950-talet eller med 50-talskonnotationer kan ses i *Bust*, *Disgruntled housewife* och *Smile and act nice*. I USA ses 1950-talet som en guldålder med positiva värden som moral och ekonomiskt välstånd. Man kan se mycken nostalgi när det gäller detta årtionde, speciellt i amerikansk förpackningsdesign där man ofta använder 50-talets former och estetik. Feminister och andra har dock ifrågasatt denna nostalgi och bland annat påpekat erans restriktiva kvinnoroll.⁴⁷ Grrlzinernas användande av femtiotalbilder kan därför ses som en implicit kritik och som ironiskt, samtidigt som den gör läsningen mer njutningsfylld.

Disgruntled housewife drar femtiotalstemat till sin spets. Längst upp i höger frame på webzinetets framsida (bild 2, bilaga 1) kan man läsa budskapet: ”Disgruntled housewife: Your guide to modern living and intersex relationships”. Till höger om rubriken finns en bild av en rödhårig kurvig kvinna i snäv blå satinklänning. Hon ser glamorös ut, och hennes former påminner om en femtiotalspinuppa. Denna bild passar bra ihop med grrlzinets namn, eftersom 1950-talet sägs vara hemmafruarnas (och den missnöjda hemmafruns) årtionde.⁴⁸ Både rubrik och bild påminner om damtidningsgenren. Rubriken alluderar på de guider och skolor som är vanliga i genren, speciellt dem som ska hjälpa kvinnor att hantera det motsatta könet. Till vänster om kvinnan finns en rad ikoner, många med femtiotalskonnotationer, som leder till andra sidor i webzinet.⁴⁹ De är även så kallade ”rollovers”, eftersom de ändrar bild när muspekaren rör sig över dem. Rollovers används ofta för att göra en hemsida mer livlig, och markera att användaren ska klicka på dem. Men att ikonerna är två bilder i en har också

---

⁴⁷ Se t.ex. Friedan (1963/1983), Tobias (1997) och Finkelstein (1999).

⁴⁸ Betty Friedans (1963/1983) bok *The Feminine Mystique* beskrev hemmafruarnas tröstlösa tillvaro och ”the problem that has no name” under 1950-talet. Hon anklagade även damtidningarna för att sprida en hemmafruideologi. Se även Tuchman (1978: 19).

en viss betydelse för hur de kan tolkas. Den andra bilden lägger till en betydelse till den första, och detta kan ibland få ironiska och roliga effekter. Två exempel på detta är när ikonen "confessions" ändras från en ängel till en djävul, och när ikonen "pregnancy" ändras från ett oidentifierbart, rosa och suddigt föremål till en p-pillerkarta. Den senare bildar tillsammans med den text den leder till en kritik mot ideologin att kvinnor bör bli mödrar, men också en hyllning till det faktum att kvinnor i väst idag kan kontrollera när och om de ska få barn. Texten som ikonen leder till uttrycker författarens äckelkänslor inför moderskap och graviditet:

They've all got creepy little monsters growing inside them like parasites. I don't want kids. Sometimes I like kids okay, sometimes they're funny or smart, but I don't want one growing inside me like a tape worm. (*Disgruntled housewife*, section "Pregnancy", access date 19 February 2001).

Avdelningarna "Slutty" och "Naked Ladies" handlar om kvinnliga sexobjekt. Här hyllas 1950- och 60-talens populärkultur, som pornografiska kortlekar, den amerikanska pinuppan, Playboy bunnies och andra pornografiska stereotyper (sjuksköterskan, skolflickan, haremsdamen och så vidare). I "Slutty" skriver Lohr att hon vill se ut som en slampa, och att detta är hennes ideal. Här ges en förnedrande kvinnlig stereotyp en ny och mer positiv betydelse. Pinuppor och slampor ses som förebilder istället för som lägre stående. Genom att Lohr äcklas av modern och hyllar slampen vänds hierarkin mellan madonnan och horan upp och ner. Så ändras några kvinnliga stereotypers betydelser genom användningen av dem i stället för att man försökt att undvika dem och ersätta dem med "realistiska" kvinnobilder (Pollock 1993/1998).

Grrlzinerna kan sägas använda sig av en montageteknik när de visar äldre bilder. Frederic Jameson (1983/1998) talar om postmoderna konstgrepp som pastisch, montage och collage. Det är dock viktigt att påpeka att dessa tekniker har sina rötter i modernismen. Montage och bricolage återkom i punkens fanziner, en av föregångarna till grrlzinerna, och i många av punkens andra estetiska uttryck. Craig Owens (1983/1998: 70) beskriver hur postmoderna feministiska konstnärer som Dara Birnbaum, Cindy Sherman och Barbara Kruger använder sig av en kvinnlig objektposition. I stället för att försöka undvika och därigenom göra motstånd mot den manliga blicken (Mulvey 1975/1999) och objektifieringen av kvinnor, undersöker de och riktar tillbaka den manliga blicken i sina konstverk. Owen menar att det kvinnliga är osynligt i vår kultur, och att kvinnliga konstnärer användning av det kvinnliga

---

⁴⁹ Den semiotiskt korrekta termen för dessa torde vara symboler, men på World Wide Web kallas sådana klickbara bilder för ikoner.

objektet är en strategi för att göra det synligt. Både Birnbaum och Sherman använder sig av massproducerade bilder av kvinnor. Birnbaum mer direkt genom att använda sig av massproducerade bilder som material för sin konst, och Sherman gör det genom att använda sig själv som objekt (t.ex. i sina "film stills"). Detta är ett sätt att söka parodisera och dekonstruera det kvinnliga objektet i (populär-) kulturen. Konstnärerna använder sig ofta av äldre bilder eller konventioner från populärkulturen. Sherman klär upp sig som en filmhjältinna från 1950- och 60-talens B-filmer, och Birnbaum använder sig av TV-serien Wonder Woman. Denna användning av äldre populärkultur liknar grrlzinernas. Rosi Braidotti har skrivit om dessa konstnärer, men också om rockstjärnor som exponerar genus som konstruktion (t.ex. Dolly Parton och Michael Jackson). Hon menar att utforskandet av den kvinnliga objektspositionen kan vara frigörande och subversiv, och kallar detta förhållningssätt för "the philosophy of as if". Vilket innebär att använda sig av könsstereotyperna som om de vore sanna, men med en underliggande, parodisk attityd.

The feminist 'philosophy of as if' is not a form of disavowal, but rather the affirmation of a subject that is both nonessentialized, that is to say no longer grounded in the idea of human or feminine 'nature', but she is nonetheless capable of ethic and moral agency. As Judith Butler lucidly warns us, the force of the parodic mode consists precisely in turning the practice of repetitions into a politically empowering position. What I find empowering in the theoretical and political practice of 'as if' is its potential for opening up, through successive repetitions and mimetic strategies, spaces where forms of feminist agency can be engendered. In other words, parody can be politically empowering on the condition of being sustained by a critical consciousness that aims at the subversion of dominant codes. [---] The ironical mode is an orchestrated form of provocation and, as such, it marks a sort of symbolic violence and the riot girls are unsurpassed masters of it. (Braidotti 1986)

Ironi har ofta använts på ett framgångsrikt sätt av kvinnliga skribenter. Författarinnan Jane Austen och många kvinnliga kulturkritiker har följt denna tradition.⁵⁰ Tre forskare inom organisationsteori (Wahl m.fl., 1998) har undersökt hur ironi skulle kunna användas som strategi av kvinnor inom organisationer. De påpekar att ironi kan användas av personer i maktposition, och att den då kan bli ett medel för att trycka ner andra, men det kan också användas av dem i underordnad ställning för att öka sin makt och sitt inflytande. Kvinnor i organisationer kan använda sig av ironi på tre sätt. För det första kan det vara ett sätt att stå ut med en underordnad position, med humorns hjälp. För det andra kan ironin vara ett medel för kvinnor att finna styrka som grupp och skapa känslor av gemenskap. För det tredje kan den vara ett sätt att protestera mot könsdikotomier, eftersom den samtidigt pekar ut och

---

⁵⁰ Se Moi (1985/1987: 31-41); Moi (1999: 173-177).

överskrider dem. Därigenom har ironin potential att förändra status quo (Wahl m.fl. 1998: 109). Något som karaktäriserar ironi är att den ifrågasätter utan att öppet utmana. Därigenom uppmuntrar den människor att tänka själva och förhoppningsvis förändra saker. Patriarkatet upprätthålls bland annat genom sexualitet och objektifieringen av kvinnor. Wahl m.fl. ser användningen av pin up-bilder på arbetsplatser som en ironisk strategi som används av dem i maktposition, männen, för att objektifiera kvinnor på arbetsplatserna (Wahl m.fl. 1998: 121). Några av grrlzinerna använder däremot bilder av pinuppor för sina egna syften. Detta går i direkt motsatt riktning mot det användande som Wahl m.fl. beskrev. Toril Moi har skrivit om användandet av ironi i teoretiska texter, men samma idéer kan appliceras på bilder.

Irony is a matter of tone: either we hear it or we don't. The more subtle the irony, the more it tends to split the audience between those who get it and those who don't. [---]
To get the irony of a text, the reader has to be able to imagine the author's point of view
[.] (Moi 1999: 174)

Ironi och parodi är därmed viktiga strategier för dekonstruktivistisk feminism. Emellertid kan ironi vara mer eller mindre subtil, och det kan vara svårt att utrona huruvida användandet av äldre bilder på kvinnliga objekt är ironiska eller inte. Intentionen skulle lika gärna kunna var enbart estetisk. Men min egen läsning ger för handen ett visst mått av ironi. Dessutom gör den feministiska kontexten att raden av tolkningar blir begränsad, och i vissa fall förekommer ett explicit ironiskt användande. Ett exempel på ett parodiskt förhållningssätt kan ses i *Geekgirl* (nr 1, april 1999), i vilken man har använt sig av en äldre pornografisk figur: Playboy bunnyn. Symbolen för detta nummer, som visas på ett flertal ställen i grrlzinet, är en tecknad bild på ett kvinnoansikte i rosa kaninöron, glasögon med svarta sextiotalsbågar i plast, och en stor, röd mun (bild 3, bilaga 1). Prototypen för denna *Geekgirl* bunny är som sagt Playboy bunnyn, vilken var en viktig symbol för Hugh Hefners tidning *Playboy* och det erotiska företagsimperium som kretsade kring denna publikation. Orsaken till valet av en kanin som symbol torde vara djurets rykte som fertilt och virilt. Men valet att klä kvinnor i kaninkostymer försätter dem i positionen som mjuka och försvarslösa ”byten” som ska jagas och läggas ner av den manlige ”jägaren”: ”the playboy”. Unga, vackra kvinnor, klädda i kaninkostymer passade upp på gästerna på playboyklubbarna. *Geekgirl* bunnyn är dock av ett helt annat slag. Hon är inte speciellt vacker, bär glasögon och har en stor, kaxig röd mun. Enligt Mary Ann Doane (1982/2003) är kvinnan med glasögon en viktig visuell kliché inom filmen. Hon har blivit symbol för undertryckt sexualitet, kunskap, seende, intellekt och begär.

Doane beskriver filmer där kvinnan ”görs om” och tar av sig glasögonen, och genom detta går från att vara intellektuell och oattraktiv till att bli ett erotiskt spektakel. Den glasögonprydda kvinnan ses som ett hot eftersom hon äger blicken i stället för att utgöra objektet för den. ”The intellectual woman looks and analyzes, and in usurping the gaze she poses a threat to an entire system of representation.” (Doane 1982/2003: 67). Dessutom symboliserar *Geekgirl* bunnyns stora mun förmågan att använda språket, att argumentera och protestera, något som ofta setts som en mindre attraktiv kvinnlig egenskap. Även detta kan tolkas som kvinnlig styrka och intellekt. *Geekgirl* bunnyn är därmed den definitiva motsatsen till Playboy bunnyn. I stället för att vara ett villigt (?) och passivt objekt/offer till en man har hon ett stort självförtroende, är slagfärdig, kaxig, kunnig och intelligent.

Riotgirl har få bilder, och alla är tecknade. Bilderna är tre kvinnofigurer (ett exempel är bild 4, bilaga 1). En är en bildlänk till webringens *Chickclick* och de två övriga är *Riotgirl*s egna figurer. De har hövolmsfrisyrer och deras överkroppar är klädda i BH och inget mer. En av dem har en cigarett i mungipan. De ser ut som tuffa brudar från någon motorcykelfilm från 60-talet. Angela McRobbie och Jenny Garber har beskrivit den populärkulturella myten om motorcykelbruden:

The motor-bike girl, leather-clad, a sort of subcultural pin-up heralding – as it appears in the press – a new and threatening sort of sexuality. This image was often used as a symbol of the new permissive sexuality of the 1960s and was encapsulated in the figure of Brigitte Bardot astride a motor-bike with her tousled hair flying behind her. More mundanely this image encoded female sexuality in a modern, bold and abrasive way. With matte pan-stick lips, an insolent expression on her eyelined eyes and an unzipped jacket, the model looked sexual, numbed and unfeeling, almost expressionless. This was an image therefore at odds with conventional femininity and suggestive of sexual deviance. (McRobbie and Garber 1991)

Kvinnofigurerna är halvt avklädda, vilket antyder en viss slampaktighet. Men de utstrålar också tuffhet och hårdhet. Därigenom skiljer de sig på två olika sätt från den kvinnlighet som sanktioneras av samhället, utan att förlora sin sexuella lockelse. Man kan även se en viss fascination inför ”dåliga flickor” i vissa delar av kvinnorörelsen, och även inom punken, vilka båda har förbindelser med *Riot girl*s. Dåliga flickor kan ses som rebeller, och *Riot girl* handlar om att göra uppror och ifrågasätta samhällets konventioner.

Det skulle kunna finnas nostalgiska skäl till att använda sig av bilder från 1950- och 60-talen. Men tecknen tyder i stället på att det handlar om ett ironiskt återanvändande. De nostalgiska återblickarna till 1950-talet är vanliga i USA. I Sverige, speciellt bland personer födda på 1970-talet, finns det mer nostalgi inför 1970- och 80-talen. I *Darling* kan detta ses i

användandet av bilder från *Starlet*, en romantisk seriebok för tjejer som fanns på 1980-talet och i en generell fascination inför populärkulturen från den tiden, bland annat mupparna och *Star Wars*.

Avslutning

Sammanfattningsvis kan man säga att den kvinnliga kroppen är extremt viktig i grrlzinernas estetik. Detta är något de har gemensamt med traditionella damtidningar. Men användningen av tecknade bilder och glamorösa damer från 50-talet visar på en större distans till skönhets- och kroppsidealen än de nutida, fotografiska bilder som kan ses i de flesta damtidningar. På detta vis undviker grrlzinerna att skapa och reproducera skönhetsideal och förebilder som är svåra att uppnå för läsarna. Tvärtom blir de ironiska kommentarer till den traditionella synen på kvinnan, hennes kropp och hennes roll i samhället. Det finns många exempel på hur grrlzinerna bryter mot damtidningarnas regler eller konventioner, t.ex. *Darlings* framsida och *gURLs* virtuella makeover. I de andra grrlzinerna kan man se en kritisk distans till genren. På detta vis kan Janice Winships (1987) förhoppningar inför den feministiska damtidningens framtid ses som uppfyllda, inklusive hennes efterlysning av ett ironiskt återanvändande av populära former och bilder som är stereotypa representationer av kvinnor. I sin studie påpekar hon att denna ”åttiotalsensibilitet” (Winship 1987: 154) kunde ses redan i den brittiska livsstilstidningen *The Face* och tjejtidningar som *Just Seventeen*. Att använda sig av femtiotalsbilder eller stilar ser hon som en motsats till 1970-talsfeminismen, och menar att det finns inslag av postfeminism i detta.

I enlighet med Nancy Frasers idéer kan detta ses som en kamp för erkännande (Fraser 1997: 2000). Fraser kritiserar att denna kamp ofta slutar upp i identitetspolitik. Grrlzinernas förskjutning och förändringar av damtidningarnas konventioner och deras lekfulla användning av kvinnobilder kan ses som en identitetspolitik. Men inte av det slag som Fraser kritiserar, som erbjuder en enda, förenklad gruppidentitet, som förnekar livets och grupperns komplexitet. I stället skulle den kunna beskrivas som en destabiliserande identitetspolitik, i vilken man menar att det är upp till individen hur hon upplever sin könsidentitet och hur hon vill visa den, och samtidigt att denna inte behöver vara skuren i sten, utan flytande och föränderlig, beroende av kontext. I stället för att försöka skapa eller till och med efterlikna en ”sann” bild av kvinnan, något som t.ex. beskrivs i Klitgaard Povlsens (1986: 386) analys av

feministiska kvinnotidningar och kvinnoestetisk teoribildning, använder sig grrlzinerna av de bilder av kvinnor som blivit till klichéer. Dessa bilder är på samma gång falska och sanna, falska för att de enbart ger *en* bild av en komplex grupp individer, och sanna för att de ger uttryck för kulturella föreställningar om Kvinnan. Detta liknar de feministiska, postmoderna konstnärernas arbeten som beskrevs ovan. De stilgrepp som används för att uppnå denna effekt i grrlzinerna är parodi och ironi samt bricolage och montage av äldre bilder, och bilder som var avsedda för andra syften. Protesten mot samhällets könsstereotyper är därmed inte öppen, utan dold, och presenteras på ett njutningsfyllt och underhållande sätt. Den blir dessutom extra beroende av mottagarkontexten och publikens tolkning eftersom man använder sig av ironin som en strategi. Jag har genom min analys av *Feminist Fatale*-diskussionen visat exempel på läsarkontexter och motstridiga tolkningar.

Detta visar att Internet är ett medium som inte är befriat från äldre konventioner, men att dessa kan utvecklas på nya och kanske även mer subversiva sätt. Detta skulle så klart även kunna ske i ett grrlzine i pappersform, men i jämförelse med tryckta medier har Internet många fördelar. Duplicering och distribution är enklare och billigare, och kraven från annonsörer är mindre än inom tryckta medier. Dessutom har några av de traditionella damtidningarna i Sverige gjort försök att bli mer politiskt korrekta. Feminister har sett detta som kommersialisering av feministiska idéer och förlöjligt dessa försök. Feministiska medier och grrlzinerna kan ses som de undertryckas motoffentligheter: "Still, insofar as these counterpublics emerge in response to exclusions within dominant publics, they help expand discursive space" (Fraser 1997: 82). De kritiserar damtidningarna i den egna offentligheten och försöker skapa ett alternativ. Därigenom influerar de mainstreammedierna och, för att tala med Fraser, utökar det diskursiva utrymmet. I Sverige har detta redan skett när det gäller *Darling* och *VeckoRevyn*, när den senare bestämde sig för att göra en feministisk makeover med *Darling* som förebild.⁵¹ Men det verkar som om mainstreammedierna lättare influeras av ett tryckt magasin än en sajt. När *VeckoRevyn* utropade sig själv som feministisk, vidgades utrymmet för att diskutera feminism, och kanske ändrades även betydelsen av ordet "feminist" en smula. *VeckoRevyns* feminism är en feminism för alla, men frågan är om ordet förlorar sin styrka genom att användas i mainstreamsammanhang, eller om detta kommer att resultera i att alla människor förändrar synen på sig själva (Fraser 1997: 15).⁵² I detta fall

---

⁵¹ Detta är uppenbart om man jämför *Darling* och feministiska *VeckoRevyns* grafiska profil och innehåll. Genast efter att *VeckoRevyn* ändrat på sig, ändrade också *Darlings* utseende, kanske för att distansera sig från *VeckoRevyn*.

⁵² Historien om *VeckoRevyn* kompliceras dock ytterligare av att den feministiska makeovern inte var ett framgångsrikt marknadsföringsknep, och att ledningen efter en tid avskedade den nya chefredaktören.

använder sig en motoffentlighet av genrekonventioner från en offentlighet som den vänder sig emot, den traditionella dam- och tjejtidningen, och genom att vrida på och förändra betydelserna av dessa så skapar den nya. Påverkan går således i olika riktningar, från mainstream till alternativ, och så tillbaka till mainstreammedierna som är ivriga att använda nya idéer så länge man kan tjäna pengar på dem.

4. *Darling* och *Corky*. En bakgrund

Syftet med detta kapitel är att beskriva *Darling* och *Corky*, och jag kommer huvudsakligen att utgå från intervjuer som gjorts med grrlzinernas redaktörer. Först kommer jag att övergripande beskriva de två tidningarnas ursprung och produktionsförhållanden, och berätta historierna bakom dem. Sedan står frågan om identitet och hur man ser på sina respektive målgrupper i fokus. En tredje fråga är relationen mellan att publicera en tidning på Internet och ge ut en tryckt version, och ekonomiska motiv bakom detta. Slutligen kommer tidningarnas feminism, en fråga som går som en röd tråd genom denna avhandling, att diskuteras.

Tidningarnas historik

Darling

Darling var ursprungligen art directorn Brita Zilgs slutprojekt på reklamskolan RMI Berghs. Efter examen började hon arbeta i mediebranschen, men hade kvar drömmen att starta en egen tidning som hon själv skulle kunna känna igen sig i. Något hon menade att hon inte gjorde i andra dam- och tjejtidningar som t.ex. *VeckoRevyn*. Under två-tre år befann sig tidningen på ett idéplan, och en grupp på sex-sju personer träffades på helgerna och diskuterade. Till slut bestämde de sig för att ge ut tidningen på nätet, vilket skedde sommaren 1996. Efter första numret av *Darling* webzine skrevs det genast en helsida om tidningen på *Dagens Nyheter*s kultursida, och besökarna strömmade till.⁵³ *Darling* blev mediernas älsklingar och nästan den enda kritik de fick ta emot i början var användningen av så kallat anorektiska modeller i modereportagen. Tidningen var fortfarande ett hobbyprojekt och skapades på lediga stunder av unga personer inom mediebranschen. Flera av dessa arbetade på Spray, och företaget, som börjat satsa på förlagsverksamhet, bestämde sig för att ge ut *Darling* i en tryckt version, vilket skedde 1997. Två personer anställdes, Brita Zilg och Marie Birde, och tidningen fick en frilansbudget.

Darlings läsare var 68 procent kvinnor och 32 procent män, och huvuddelen av läsarna var mellan 15 och 29 år (*Darling* annonsprislista 2000).⁵⁴ Tidningen innehöll såväl

---

⁵³ *Dagens Nyheter* är Sveriges största dagstidning.

⁵⁴ Dessa siffror är enligt annonsprislstan grundade på rapporten Orvesto konsument 99;2.

modereportage som sminktips, men huvuddelen av materialet var vad jag bedömer som könsneutralt.⁵⁵ Brita Zilg menade att *Darling* skiljde sig från traditionella tjej- eller damtidningar både genom de ämnen man tog upp och genom det språk man använde sig av:

Brita Zilg: Ska man jämföra med *VeckoRevyn*? [skratt] Traditionell kvinnopress överhuvudtaget. <Jaa> *Frida, Solo, Silikon*, egentligen är de väldigt lika varann, det är ju bara nyansskillnader egentligen. Och den stora skillnaden mellan dem och *Darling*, tycker jag, är ju att vi kan skriva om precis vad som helst, och det kan inte de göra, för de är så bundna av sina teman som de måste hålla sig till, tjej-kvinnoteman, och det är ju utseende, det är relationer, kändisar, matlagning, och allting som inte platsar under de fem ämnena, det får man inte skriva om, man får inte skriva om dem. Att CIA försökte klippa skägget av Castro på 70-talet, såna saker. Det utgår man från att tjejer inte är intresserade av. Där har vi den stora friheten, precis som killtidningarna har, att de får skriva om precis vad som helst, den stora världen, och tjejtidningarna får bara skriva om den lilla världen. Det är den stora skillnaden. Sen är det mycket skillnader i språk och attityd och så. (Zilg 4/2 2000)

”Den lilla världen” som Zilg talar om, kan likställas med det privata och ”den stora världen” med det offentliga. Som hon påpekar har vecko- eller populärpressen länge varit starkt bunden av ett könstänkande, den har varit helt uppdelad efter kön (och i viss mån också efter ålder) (Hirdman 2001). *Darling* ville komma bort från detta tänkande och se båda könen som intresserade av liknande saker. I tidningen fanns också en stark betoning på musik och alternativ kultur.

Under år 2000 bestämde sig Brita Zilg för att trappa ner och lägga ner mindre tid på *Darling*, vilket gjorde att man anställde en ny art director, som ändrade på den grafiska formen, något som även till viss del påverkade innehållet. Den nya formen var mer stilren, och *Darling* gick från fanzinekänsla, eller ”riot och underground”, som Zilg uttrycker det, till att mer likna ett livsstilsmagasin. Många av de läsare som hörde av sig var negativa till förändringen, vilket var ovant för personerna bakom *Darling*, som vant sig vid allt beröm de fått som nystartad tidning.

Under 2001 bestämde sig Spray för att renodla sin verksamhet och satsa på det de kunde, Internet, i stället för tryckta medier, enligt Brita Zilg. En starkt bidragande orsak är säkerligen att IT-bubblan sprack och att det började gå betydligt sämre för Internetföretagen. *Darling* gav inte tillräcklig vinst, och personerna som gjorde *Darling* kände sig inte kompetenta när det gällde annonsförsäljning och marknadsföring. Att *Darling* inte hade en självklar, stor målgrupp, och kanske även att den inte enbart riktade sig till kvinnor, gjorde den svår att sälja in till annonsörerna. Eftersom upplagan bara låg på 30 000 var det många annonsörer som

---

⁵⁵ Exempel på ”könsneutrala” ämnen är skivrecensioner, artiklar om hur saker fungerar, t.ex. om avföring och

hellre satsade på säkra kort och inte tänkte på att med en nischad tidning som *Darling* når man en viss grupp.⁵⁶ Däremot hade *Darling* alltid varit populär hos företag som ville nå unga, medvetna storstadsmänniskor, t.ex. Diesel. Allt detta hade dock konsekvensen att *Darling* alltid haft problem med sin annonsförsäljning, och det är annonsförsäljningen en tidning lever på. Spray bestämde sig för att göra sig av med *Darling*, och det danska serie- och tidningsförlaget Egmont hörde av sig och köpte *Darling* sommaren 2001. Egmonts motiv till köpet var att de ville bredda sitt utbud. I samma veva sålde Spray även *Spraydio*, sin Internet-radio, och sina två nätgaycommunities, *Sylvia* och *Sylvester*. Personerna bakom *Darling* var positiva till försäljningen, eftersom de hoppades få hjälp med administration, annonsförsäljning och marknadsföring från Egmont. De trodde att försäljningen skulle leda till en nytändning. Dessutom fick de igenom sina krav, t.ex. att de skulle ha egna lokaler och att Egmont inte fick lägga sig i tidningens innehåll och form. De fick även en större marknadsföringsbudget. Det trendiga och något alternativa livsstilsmagasinet *Darling* passade dock inte alls in bland förlagets övriga tidningar, som damtidningen *Hennes* och den gamla familjetidningen *Hemmets Journal*.

Förväntningarna på en ökad annonsförsäljning infriades inte. Samtidigt som lågkonjunkten slog till, och alla tidningar fick problem, fick man ingen kompetent annonsförsäljning. *Darling* var svårsåld annonsmässigt, av de skäl som nämnts ovan, och det krävdes kunskap och känsla för att kunna sälja in den till annonsörer. Dessutom är detta en process som tar tid, enligt Zilg.

Efter mindre än ett år fick Egmont ny ledning i Danmark, och de ville skära ner på antalet tidningar och renodla sin verksamhet. Då passade inte *Darling* in längre, och de ville sälja vidare tidningen efter bara tio månader. När *Darling*-redaktörerna fick beskedet sa de att de inte ville bli vidaresålda, och att de hellre la ner tidningen. Brita Zilg hade lämnat skeppet innan och var inte inblandad i detta beslut. Skälen till detta var att man tröttnat, och en bidragande orsak var att man inte var lika älskad som i början av sina läsare. I stället hade man fått ta emot en del kritik. Att man valde att lägga ner tidningen och inte låta andra ta över den hade att göra med att den var så beroende av människorna bakom den. I samband med nedläggningen träffades enligt Zilgs berättelse alla bakom *Darling* och drack vin och hade en

---

hur man gör revolution.

⁵⁶ Detta att tidningen samtidigt var nischad och inte hade en självklar målgrupp kan verka motsägelsefullt. Resonemanget kan dock förklaras genom att målgruppen inte var skapad efter ett annonstänkande, något som är vanligt hos damtidningar (McCracken 1993, Gough-Yates 2003). Målet var alltså inte att nå en grupp som var intresserade av en viss typ av produkter som det vanligtvis görs reklam för i damtidningarna, antingen mat, skönhetsprodukter och kläder eller andra typer av varor som förknippas med "kvinnlighet". Det finns alltså en ovana bland annonsplatsköpare vid den här typen av tidningar i Sverige.

massa galna idéer, idéer som det i skrivande stund (november 2002) inte blivit något av. Brita Zilg började utbilda sig till läkare och den före detta chefredaktören Marie Birde arbetar i en videobutik, en dröm som hon haft länge. Therese Svensson, som arbetat med *Darling* under en lång tid, driver nätsajten ideellt, och Brita Zilg HTML-kodar den. Therese Svensson var kritisk till den grafiska omgörningen år 2000, och vill få tillbaka fanzinekänslan och det alternativa i *Darling*. *Darling* lever således kvar på nätet, och det har sporadiskt kommit nya nummer under 2003 och 2004.

Corky

Corky var Nordens första tryckta livsstilstidning för lesbiska och bisexuella kvinnor. Däremot finns utländska tidningar för lesbiska som t.ex. *Diva* och *Curve*. Namnet *Corky* är taget från den tuffa lesbiska huvudpersonen i kultfilmen *Bound*. Även *Corky* började som nätsajt, vilken startade som ett ideellt projekt 1998 av Gunilla Danielsson och Nenne Nestius. Men redan innan sajten fanns ordnade de *Corky*-fester och klubbar för lesbiska och bisexuella kvinnor i Stockholm. Sedan man gått ihop med QX förlag följde en tryckt tidning under slutet av 1999.⁵⁷ Den tryckta versionen lades ner tills vidare i april 2001 efter att endast fyra nummer getts ut. Detta eftersom tidningen varit utan annonsansvarig och fått avslag på en ansökan om ekonomiskt stöd från Statens kulturråd. Däremot har man satsat på en utökad webversion. Under augusti 2002 pekade både annonsintäkter och besökarstatistik uppåt, och sajten hade cirka 2000 besökare per dag. Allt arbete gjordes fortfarande ideellt. Även *Corky* har fått en del uppmärksamhet i medierna, kanske mycket på grund av att det samtidigt som den tryckta versionen kom två andra gaytidningar: *Straight* (på QX förlag) och *Zon* (på ETC). *Zon* har lagts ner på grund av att den inte bar sig. *Corky* skiljer sig dock ganska mycket från dessa till både form, innehåll och målgrupp.

Målgruppen är lesbiska och bisexuella kvinnor i Norden, men redaktörerna tror själva att tidningen mest tilltalar något yngre kvinnor. Innehållet i den tryckta tidningen är mycket blandat, modereportage och så kallade plocksidor blandas med personliga krönikor, intervjuer med kända kvinnor och kulturartiklar. Det finns också mycket recensioner av musik, film och böcker, allt ur en lesbisk synvinkel. Intentionerna med webzinet, som gjordes om och utökades under sommaren 2001, var att det skulle vara den bästa webbplatsen för snabba nyheter om lesbiska och gaykultur. Däremot satsade man inte lika mycket på interaktion och

---

⁵⁷ QX förlag är ett homosexuellt förlag som ger ut månadstidningen *QX*, livsstilstidningen för killar, *Straight*, lesbiska sajten www.corky.nu och turistkartan över Stockholm *QX GayMap*.

debatt. Detta troligtvis för att det finns en stark konkurrent i det Spray-ägda lesbiska web-communityt *Sylvia*. Under år 2002 gick man ihop med QX förlag om ett virtuellt gay-community, *Qruiser*, vilket kan ses som ett svar på *Sylvia* (för tjejer som gillar tjejer) och *Sylvester* (för killar som gillar killar). Webzinerna *QX* och *Corky* delar på detta community och man kan gå in från båda dessa websidor. Enligt förlagschefen Jon Voss har sajten *QX* funnits sedan 1995 och webcommunityt *Qruiser* startades i samband med Pride 2000. *Qruiser* byggdes om i februari 2002 och medlemsantalet ökar ständigt. Då detta skrivs är det Skandinavien största web-community för dem som är homo- bi eller trans(vestiteter eller sexuella). Det lesbiska communityt *Sylvia* startades i augusti år 2000. *Sylvia* startades och ägdes länge av Spray Networks AB, men hade en egen plattform och var fristående rent redaktionellt. *Sylvia* och *Sylvester* (för homosexuella män) såldes senare till Emunity. Under våren 2003 lanserades både *Qruiser* och *Sylvia/Sylvester* som betalsajter där betalande medlemmar fick ett slags VIP-medlemskap. *Sylvia* och *Sylvester* är numera enbart tillgängliga för betalande medlemmar och *Sylvester* kommer lagom till Stockholm Pride att lansera en tryckt tidning.

Både *Darling* och *Corky* skiljer sig från traditionella damtidningar eftersom initiativet att starta dem utgick från grupper som kände sig förbisedda på tidningsmarknaden. Dessutom började båda helt ideellt. I stället för att rikta sig till en viss målgrupp på grund av vinstintresse ville de skapa tidningar för vilka de själva skulle kunna utgöra målgruppen. Detta är extra märkbart när det gäller tidningen *Corky*, eftersom det saknades en tidning för lesbiska och bisexuella kvinnor i Norden. Förutom amerikanska och engelska lesbiska tidningar fanns bara medier och tidningar som utgick från att läsarna var heterosexuella. Dessa tidningar ”handlade bara om han och hon hela tiden”, som *Corky*-redaktörerna själva uttrycker det.

Identitet

I både intervjun med *Darling*-redaktören Brita Zilg och *Corky*-redaktörerna Nenne Nestius och Gunilla Danielsson är det märkbart att man försöker konstruera en tidningprofil och

därmed även konstruera en identitet som är intressant för målgruppen.⁵⁸ Forskning om damtidningar har kopplat begreppet identitet till genren.⁵⁹

Identiteter skapas genom likheter och skillnader. I *Corky*-intervjun görs det skillnad på homo- och heteromedier, redaktörerna talar om att även ”straighta tidningar” kan ge inspiration, men att man då måste lägga en ”homovinkel” på materialet. Det skapas alltså en opposition mellan ”vi”, lesbiska kvinnor, och ”dom”, de heterosexuella.

Gunilla: Kanske blir internt på nåt sätt i och med att vi är en sån liten grupp... Som är så ovanligt gemensam...

Nenne: Att vi har de där koderna... som kanske du som straight som kanske inte har nån som helst inblick i flatkultur så kanske du inte fattar de där skämten som man kan sitta och asgarva åt... lite så. (Nestius och Danielsson 14/2 2000)

I intervjun talas det även om ”gaykulturen”, och detta antyder att homosexuella är en egen grupp med sin egen kultur, som skiljer sig från heterokulturen. Denna kultur skiljer sig från den straighta genom att man delar speciella ”koder”, vilket för tankarna till ett hemligt brödra- eller systerskap. Begreppet kultur och skillnader mellan och i kulturer har idag blivit en allmän förklaringsmodell för bland annat förtryck och kommunikationsproblem mellan skilda grupper. Men ordet kultur är mångtydigt och därför är det på sin plats att utreda vilket kulturbegrepp som redaktörerna anknyter till i sin diskussion. Det som ligger närmast till hands är begreppen sub- eller delkultur, en liten grupp inom den större, allmänna kulturen. Begreppet har varit viktigt inom Birminghamskolans Cultural studies, speciellt för dess studier av ungdomskultur.⁶⁰ Det kulturbegrepp som åberopas här är ett antropologiskt kulturbegrepp, eller kultur som ett specifikt levnadssätt hos en grupp, nation eller under en viss tidsperiod (Williams 1976/1983: 90). Man skulle också kunna göra en analogi mellan homosexuella koder och subkulturforskningens stilbegrepp. Ungdomskulturforskaren Dick Hebdige (1979/2001) menar att de som är inne i gruppen förstår vad som menas med de stilmässiga uttrycken och gillar dem, medan världen utanför förskräcks, en effekt som de upproriska ungdomarna också är ute efter.⁶¹

---

⁵⁸ Begreppet identitet har diskuterats i kapitel 1 och den lesbiska identiteten i *Corky* kommer att analyseras utförligt i kapitel 7.

⁵⁹ Se t.ex. Winship (1987: 11) och McCracken (1993: 13-37) som diskuterar omslagsbildens identitetskapande funktion. Hermes (1995) menar att läsarna kan finna önskvärda egenskaper i tidningarna som de förknippar med sitt eget jag.

⁶⁰ Se t.ex. Hebdige (1979/2001).

⁶¹ Hebdige (1979/2001: 106 ff) visar t.ex. hur punkarna tog konsumtionsartiklar ur deras kontext, och i en värdenihilism lyfte upp det smutsiga, det perversa och även hakkorset, som setts som en symbol för ren ondska, i en omvänd smakhierarki där fult och äckligt blev bra. Här kunde de som var inne i kulturen förstå vad artefakterna symboliserade, medan omvärlden var oförstående (något som också var intentionen). Inom gayvärlden har man dock mer sysslat med ”gay camp”, där fenomenet ”passing” blivit ett slags spel (Dyer 1999),

De koder som det talas om i intervjun är enligt detta resonemang omöjliga att tyda för heterosexuella, eller åtminstone för heterosexuella som är "oinsatta" eller okunniga om gaykultur. Genom att begreppet "koder" sätts i förbindelse med ett medium, *Corky*, antyds också förekomsten av speciella, kulturella artefakter och uttryck i allmänhet, och medierade budskap i synnerhet som är specifika för gruppen och knyter den samman. Samtidigt säger redaktörerna implicit att "de andra", som inte förstår "koderna", stöts ut ur gruppen, eller åtminstone att de inte genom textens flirtar och blinkningar till den lesbiska läsaren bjuds in i en lesbisk gemenskap. Att det just sker i en text för tankarna till ett annat kulturbegrepp, där kultur ses som just intellektuella och/eller konstnärliga aktiviteter och de produkter som kommer ut av detta (Williams 1976/1983: 90).

En annan viktig skillnad vad gäller heterosexuella är den mellan öppet och dolt, och denna skillnad kommer upp i diskussionen om att *Corky* skickas ut till prenumeranterna i brunt papperskuvert, detta bland annat för att det inte ska vara så uppenbart för omgivningen att de är lesbiska. Många prenumeranter ansåg detta vara viktigt, samtidigt som andra stolt deklarerade "ni behöver inte skicka den i kuvert, för jag står för den jag är!". Detta korresponderar med skillnaden mellan "ute" (öppet homo- eller bisexuell) och "inne" (i garderoben), som blivit viktiga begrepp i den homosexuella kulturen. Däremot tas det ofta i heterosexuella sammanhang eller i den allmänna kulturen för givet att personer är heterosexuella, och där blir det därför nödvändigt för homo- eller bisexuella personer att deklarerera sin sexuella inriktning. På samma vis tas det oftast för givet att en person som befinner sig i ett homosexuellt sammanhang, t.ex. en gayklubb, är just homosexuell, och det kan där på motsvarande sätt bli nödvändigt för avvikare att komma ut med sin läggning. Vår kultur och omgivning är dock till största delen heteronormativ, och därför skapar detta mer problem för homo- och bisexuella personer.

I intervjun gjordes en skillnad mellan bra heterosexuella, som var insatta och kunniga i gaykultur, och därmed kunde förstå det som var speciellt för denna kultur och kanske till och med tolka "koderna", och dåliga, "oinsatta" heterosexuella. Detta anknyter till en diskurs om homosexuella som en undertryckt grupp som den icke-homosexuella omgivningen bör skaffa sig kunskap om. Homofobi sägs därmed bero på för lite information om gruppen. Sammanfattningsvis handlar det hela om två saker, dels kultur, där man antingen kan koderna

---

och där t.ex. homosexuella män har använt sig av den hypermaskulina stilen som ett tecken på attraktiv manlig homosexualitet. Homosexuella själva har känt igen koderna, och har på så vis ostört få bedriva sitt spel inom den heterosexuella kulturen. Punkarnas stilstrategier för dock mer tankarna till queerrörelsen (så finns det ju också så kallade queer punks) än vissa homosexuellas önskan om assimilation i det heteronormativa samhället, där homosexuella förväntas leva efter heterosexuella normer och tankar om normalitet.

eller inte, och där man som ”bra” hetero kan vara insatt och kunnig, och dels sexualitet, där man enligt *Corkys* redaktörer antingen är lesbisk eller inte.

Dikotomin ”straight” och homo

Vid en genomläsning av intervjuutskriften kan man se att jag som intervjuare positioneras som ”straight” av intervjupersonerna, t.ex. i följande, tidigare citerade mening: ”Att vi har de där koderna...som kanske du som straight som kanske inte har nån som helst inblick i flatkultur så kanske du inte fattar de där skämten som man kan sitta och asgarva åt...lite så.”. Man kan även se hur jag som intervjuare positionerar mig som välvillig och intresserad ”straight” som ber om ursäkt för sin okunskap: ”Ursäkta en okunskap nu, men det här med *Straight* och *Zon*, är de riktade till båda könen eller är det mer killar?”. Den här oppositionen som byggdes upp under intervjun av både intervjupersonerna och mig som intervjuare blir paradoxal eftersom jag i längden inte visade mig vara så ”straight”. Det faktum att jag under början av mitt avhandlingsarbete, när intervjun gjordes, levde heterosexuellt men senare kom ut som bisexuell och under perioder även levde lesbiskt gör mig både till en outsider och en insider i gaykulturen. Detta sätter ljuset på det problematiska i att göra en tydlig opposition mellan homo och hetero, eftersom många människor befinner sig på en glidande skala mellan dessa båda absoluta poler, och dessutom finns det människor som i perioder lever olika liv.⁶² Det gör också att olikheter *inom* gruppen osynliggörs. Även om redaktörerna talade om lesbiska som en mycket heterogen grupp nämnde de inte personer som komplicerar den lesbiska identiteten, t.ex. bisexuella eller personer som går mellan polerna bi och lesbisk.⁶³

En annan opposition finns inom själva gaykulturen och är den mellan homosexuella män och kvinnor. Här utnyttjar männen sina medfödda privilegier i en patriarkalisk kultur.

Nenne: Ja, för liksom just inom gaykulturen så är det ju alltid männen, bögarna, som syns och hörs mest, och de har en mycket längre tradition av synlighet än vad vi har. Men det kommer ta ett tag att förändra det. Jag tror att det är väldigt viktigt att göra det just nu, i gaykulturen. (Nestius och Danielsson 14/2 2000)

Den här oppositionen kan även ses i själva tidningstexten, av vilken det kommer att göras en fördjupad analys i kapitel 8. När det gäller *Corky* finns det alltså en färdig och tydligt definierad målgrupp, lesbiska kvinnor, även om tidningen också riktar sig till bisexuella.

---

⁶² Både poststrukturalismen och queerteorin har ifrågasatt ett enhetligt subjekt och en enhetlig sexuell identitet. Det finns många exempel på människor som inte känner sig hemma i de sexuella definitionerna hetero-bi-homo, och som därför vägrar definiera sig.

”Darling-tjejen”

Även *Darling* konstruerar en kvinnlig identitet, fast på ett mer subtilt sätt. Denna identitet har jag valt att kalla för *Darling-tjejen*. I intervjun med Brita Zilg görs det skillnad med ”vanliga tjejtidningar”, som hon inte kunde identifiera sig med, och *Darling*. Det finns en tydlig identifikation med målgruppen, och hon menar att de som gör *Darling* skapar en tidning som de själva vill läsa och på så vis är sin egen målgrupp. Men vad är det då för tjejiditet som konstrueras av *Darling*? Man gör en skillnad mellan ”vanliga tjejtidningar”, som intervjun igenom representeras av *VeckoRevyn*, och *Darling*, och detta speglar även bilden av läsarna eller olika ”tjejarketyper”.

Brita Zilg: [O]m man ska se olika tjejtidningar som tjejarketyper så är *VeckoRevyn-tjejen* kanske Yvonne Ryding-bruden [blond fröken Sverige och miss Universum, min anm.] och vi är en annan typ av tjej. Vi är kanske mer den där tjejen i klassen som ...ja, färgar håret, lyssnar på musik och går på Hultsfred [svensk rockfestival, min anm.]...och inte alls är intresserad av det *VeckoRevyn* skriver om. Och den tjejen hade ju liksom ingen tidning att identifiera sig med förut. Och det finns det nu. (Zilg 4/2 2000)

På ett annat ställe i intervjun sägs det att *Darling* marknadsför sig på Hultsfredsfestivalen och att hela deras målgrupp är där. *Darling-tjejen* är alltså rockigt alternativ och lite annorlunda än den vanliga blonda, svenska girl-next-door-typen. Till de stilmässiga aspekterna läggs också en form av feministisk medvetenhet.

Brita Zilg: Men jag tycker ändå...i texterna...det är tonen som gör att...man ska inte behöva gå och ha dåligt självförtroende för att man är tjej och man läser *Darling*, som man kanske får av att läsa andra tidningar. Och man ska inte försöka va killarna till lags hela tiden och man ska försöka göra sin egen pryl. Det tror jag framgår...även om man inte skriver rakt ut, feministiska texter hela tiden, så tror jag att det framgår i hela tidningen att det är det som är tanken, med att va tjej. (Zilg 4/2 2000)

Här kommer en moralisk och normerande ton in som säger hur man ska vara som tjej. Det sätts upp en skillnad mellan ”vanliga tjejtidningar”, som man får dåligt självförtroende av, och *Darling*, som ger ett annat budskap. Den feminism som man här ger uttryck för bygger mycket på självständighet, att inte anpassa sig efter killarna och ”göra sin egen pryl”. Enligt Søndergaard (2000: 32-35) lever vi i de nordiska länderna i ett posttraditionellt samhälle, vilket betyder att det finns andra sätt att göra kön på än de traditionella, och att det till och med uppmuntras att blanda egenskaper från de olika könen. Men inte på bekostnad av den

---

⁶³ Se t.ex. *Corky*-läsaren Robin i kapitel 5 om *Corkys* användare. Se även Lundahls (1998: 178-191) undersökning om den lesbiska identiteten där hennes intervjupersoner upplever att det finns krav på att ”välja sida”, och att bisexualitet komplicerar deras identitet och var de hör hemma.

kulturella igenkännbarheten. Befinner sig en person för långt från sitt köns traditionella egenskaper, eller att det t.ex. är svårt att avgöra personens kön, blir denna person inte kulturellt igenkännbar, och kommer därför att få problem i interaktionen med andra. I dagens samhälle ses det som mer positivt med en tjej som är självständig och ”gör sin egen pryl” än en kvinna som bara anpassar sig efter en man, speciellt inom medelklassen. *Darling*-tjejen är mer självständig, mer androgyn i sina egenskaper, mer feministisk än Yvonne Ryding eller *VeckoRevyn*-tjejen, men är samtidigt kulturellt igenkännbar. Samtidigt som autonomi premieras är det fortfarande viktigt att vara ”inne” och trendig, och tidningen innehåller såväl modereportage som sminktips.

Internet och ekonomiska aspekter

Både *Darling* och *Corky* startade som sagt på nätet. *Corky* gavs bara ut i fyra nummer, och *Darling* lades ner efter fem år som papperstidning. Båda lever dock kvar på nätet. Men hur kommer det sig att det är just på Internet man kan se denna nya typ av tidningar? En förklaring skulle kunna vara att Internet är en fruktbar plats för alternativa offentligheter. Producenterna av *Darling* och *Corky* pekar på att det är svårt för nya grupper att ta sig in på mediemarknaden. Etablerade förlag och medieföretag är ovilliga att satsa på ett oskrivet kort, och då kan nätet vara en plats där man både kan visa vad man kan och bygga upp ett läsarunderlag.

Brita Zilg: Det kostar så mycket pengar att ge ut en tidning, alltså ge ut den själva utan något förlag. Och så kände vi på oss att inget förlag skulle ju tänka på den här idén riktigt, utan de skulle ju inte förstå det. Det är svårt att förklara. Och de skulle lägga sig i en massa och säga ”sådär kan ni inte göra” och ”sådär kan ni inte skriva”, det är också... Och samtidigt så började jag råka jobba på Spray, och hamnade i hela den här Internet-svängen och det var väl då Internet började slå igenom så smått också, och till slut så kommer vi fram till att vi skiter i det här med papperstidning, vi gör den på nät, till att börja med, och kollar vad som händer, bara. (Zilg 4/2 2000)

Att publicera sig på nätet är oftast billigare och enklare än att ge ut en tryckt tidning. Internet är också en kanal där man snabbt kan nå många människor. Distribution är tvärtemot när det gäller papperstidningar inga problem. Sveriges största distributionskanal för tidningar heter Tidsam och är Bonnierägt. Där är det både svårt och dyrt att bli medlem om man inte tillhör Bonnierkoncernen. Den tryckta *Darling* distribuerades av den lilla uppstickaren Interpress och fanns inte att köpa överallt. Den tryckta *Corky* såldes på Press stop butikerna eller på klubbar

och bokhandlar för homosexuella. Detta innebar att de blev svåra att få tag i på mindre ställen ute i landet, och att det kunde vara svårt att hitta nya läsargrupper. Detta gjorde både *Darling* och *Corky* beroende av prenumeranter. Nätet kan användas för att få kontakt med nya läsargrupper. *Corkys* nedläggning av sin tryckta version och att *Darling* lades ner efter fem år som papperstidning visar hur svårt det är att lyckas och leva kvar på marknaden. Det kanske även är ett tecken på att mer smala publikationer passar bäst på Internet. Visserligen tjänar man nästan inga pengar på dem, men man slipper också stora kostnader för tryck och distribution. Men man kan samtidigt inte ta betalt för tidningen, och annonsmarknaden är inte alls lika utvecklad som inom tryckta medier.

Brita Zilg: [A]nnonsörerna...annonsmarknaden är så mycket mer utvecklad på papperstidningar. Och det var ju därför vi gav ut papperstidningen från början egentligen. För det är fortfarande så svårt att få en nättidning som bara finns på nätet att gå runt, eftersom ingen vill betala, folk är så vana vid att allt som finns på nätet är gratis, utom porr. Så det enda de kan betala för är porr. Men...så där är det ju bara annonsörerna som ska betala för hela tidningen, och annonsmarknaden fortfarande på nätet är ju inte...alltså det är fortfarande så att en annonsör betalar hellre 20 000 för en helsida i papperstidningen än en banner på nätdarling för 10 000. Även fast det kanske då är fler människor på nätet, de är inkörda i gamla vanliga vanor och så där. (Zilg 4/2 2000)

Gunilla på *Corky* menade också att det inte gick att få en websajt att gå runt, och hoppades att de eventuellt skulle kunna dra in pengar på papperstidningen. Men denna förhoppning gick om intet då tidningen lades ner.

Ett problem för *Corky* kan ha varit att lesbiska inte setts som en stark konsumentgrupp. Konsumtion förknippas ofta med kvinnlighet, men med en kvinnlighet som kopplats till heterosexualitet.⁶⁴ Danae Clark (1993) menar att lesbiska kvinnor inte är en homogen grupp och att de därför är svåra att ha som målgrupp i olika marknadsföringsstrategier. Enligt Clark (1993: 187) finns det fyra kriterier som utmärker en målgrupp för marknadsföring. Den måste vara 1) identifierbar, 2) tillgänglig, lätt att nå, 3) mätbar och 4) profilerbar. Problemet med lesbiska är att de tillhör olika inkomstnivåer, etniciteter och åldrar. Eftersom tidningar är beroende av annonsörer påverkar detta även utbudet av homomedier, där det kan konstateras att det finns långt fler titlar riktade till män än till kvinnor.

Men Clark menar ändå att reklamkampanjer använt sig av homosexuella stilar (gay camp) i något hon kallar *gay window advertising*. En föregångare på detta område var Calvin Klein,

---

⁶⁴ Enligt Hillevi Ganetz (1992: 216) har kvinnan förknippats med konsumtion eftersom hon varit den mest synliga konsumenten, men den som setts som konsument är kvinnan som husmoder och följaktligen den

som använde sig av androgyna, manliga modeller, som av homosexuella män lästes som gay, i annonserna för sina kläder. Framförallt har man riktat sig mot homosexuella män, men Clark tar även upp exempel på ”butch” eller androgyna stilar i modereportage med kvinnliga modeller. Till skillnad från lesbiska kvinnor har homosexuella män setts som en köpstark grupp, vilket kan exemplifieras genom att svenska homomedier främst riktar sig till män och att det finns flera tidningar som riktar sig enbart till homosexuella män. Clark menar att marknadsförarna använder sig av en dubbel marknadsföringsstrategi där de flirtar med gaypubliken på ett sätt som inte är uppenbart för heteropubliken. Detta är ganska lätt, eftersom det finns vissa koder som enklast känns igen av dem som är inne i gayvärlden. Det är också detta *Corky*-redaktörerna talade om i intervjun. Vidare talar Clark om begreppet livsstilslesbianism, som även nämnts av Arlene Stein (1995). Livsstilslesbianism innebär ett erkännande av de subkulturella grupper som finns inom kollektivet lesbiska, t.ex. lipstick lesbians (eller femmes), butchar, fotbollsflator och lesbiska anarkafeminister. Detta innebär ökande valmöjligheter när det gäller bland annat stilar och ideologier. *Corky* skulle kunna ses som en del av denna livsstilslesbianism, men har haft svårt att slå sig fram på marknaden. Begreppet livsstil är komplext, det kan t.ex. betyda olika saker i olika sammanhang och diskussionen om detta begrepp kommer att fördjupas i textanalysen av *Corky*. Det kan relateras och sättas i motsats till politisk lesbianism och antimode som var vanligt i lesbiska kretsar under 1970- och 80-talen.

Darling, som har en större, mer självklar och homogen målgrupp, har haft lättare att överleva, men kan samtidigt ses som ett alternativ till mer ”mainstream” tjejtidningar och fick även den lägga ner sin tryckta version. Skälet är som sagt delvis turbulens på tidningsmarknaden när det gäller ägarförhållanden, och delvis att personerna bakom *Darling* var trötta på att arbeta med tidningen. Under hela sin levnad hade dock *Darling* en liten budget och kan beskrivas som en uppstickare på tidningsmarknaden.

För att få lönsamhet i en tryckt tidning måste man få annonsörer, enligt Zilg, för det är annonsörerna som betalar tidningen. Det tar vanligtvis ett bra tag att bli attraktiv för annonsörer och visa att det är många som läser en tidning, och att de dessutom tillhör den målgrupp som annonsörerna är ute efter. Zilg menar att det tar det 10 år för en tidning att bli lönsam. Damtidnings- och magasinformen är starkt förknippad med konsumtion, och blev framgångsrik i och med konsumtionssamhället, där man framförallt riktade sig till kvinnor

---

heterosexuella kvinnan, som tagit hand om hemmets reproduktion. Ganetz talar dock inte i termer av sexuell läggning.

med sin reklam.⁶⁵ Ett liknande sätt att se på lesbiska existerar inte. Många tecken tyder på att för att bli synlig i medierna, som grupp, måste man först ses som en konsument- och målgrupp. Detta är något som lyckats när det gäller homosexuella män, som ses som konsumenter av vissa varor, t.ex. viss pornografi, alkohol, samt märkeskläder, heminredning och annan iögonfallande konsumtion.

Feminism

Jag kommer nu att försöka knyta redaktörernas diskussioner till begreppet feminism. Först vill jag reda ut vad det är för sorts feminism det är frågan om. Feminismen som rörelse skulle kunna delas upp i dels en politisk del, som har att göra med "jämlighet", lika rättigheter och skyldigheter för bägge könen, något som främst regleras genom parlamentariskt arbete, lagar etc. och dels en kulturell del, som har med attityder och representationer att göra. Man skulle även kunna beskriva dessa som en materiell och en diskursiv nivå. Man kan inte dra en klar skiljelinje mellan dessa, eftersom de hör ihop och är beroende av varandra och dessutom är också det kulturella politiskt. Dessa båda delar liknar dem som Nancy Fraser (1997), vars idéer diskuterats utförligt i kapitel 2, talar om som fördelning(spolitik) och erkännande eller synliggörande. Det som kan ses i medier och andra kulturella produkter är den kulturella delen av feminismen, med diskussioner om kön och alternativa representationer av könen. Man kan alltså skilja mellan feminism som politisk sak, och feminism som identitet, och det är den sistnämnda aspekten som är aktuell i min avhandling. Återigen vill jag påpeka att man inte sätta dessa som oppositioner, eftersom feminismen är en ideologi som gjort det privata politiskt, och att en konsekvent genomförd feminism kräver en förändring också av identiteter och levnadssätt.

Tidningen *Darling* har av många setts som feministisk eller populärfeministisk, något som kommer att diskuteras utförligt i denna avhandling. *Corky* har mer setts som en lesbisk tidning, med förbindelser till feminismen. I feministiska miljöer har det av tradition funnits många lesbiska som är aktiva, och i vissa radikalfeministiska kretsar har kvinnor som lever separatistiskt, det vill säga helt utan män, setts som förebilder (Wright 1992: 451). Därmed inte sagt att alla lesbiska är feminister, eller att alla feminister är lesbiska. Man kan alltså inte

---

⁶⁵ Detta enligt Ellen McCracken (1993: 66) som menar att tidningar spelat en viktig roll i utvecklandet av konsumtionssamhället. Idag interagerar det redaktionella materialet med reklamen i damtidningarna, som skapar sig en profil för att attrahera annonsörer som vill nå en viss typ av läsare. *Darling* saknade dock den typen av målgruppstänkande, och fick därmed svårt att locka annonsörer.

sätta ett likamedtecken mellan feminism och lesbianism, däremot finns det en viss överlappning och gemensam nämnare mellan de båda fenomenen. Feminism är en politisk ideologi, att vara feminist är en politisk identitet, och i vissa fall kan feminismen bli en livsstil. Gruppen lesbiska tog till sig feminismen under 1970-talet och var närvarande inom kvinnorörelsen. De menade att en lesbisk kvinna var dubbelt förtryckt och att lesbisk kamp var kvinnokamp. På många håll osynliggjordes dock lesbiska inom kvinnorörelsen, eftersom heterosexuella feminister var rädda för att förknippas med dels lesbianism, och dels med manshat.⁶⁶ I *Corky* definieras den lesbiska identiteten som något som har mycket gemensamt med den feministiska, och detta gör att de två identiteterna glider in i varandra.

Intentionen med *Darling* var inte att skapa en feministisk tidning, men eftersom den skilde sig så radikalt från andra tjejtidningar sågs den som feministisk av övriga medier. Man sätter alltså inte etiketten ”feministisk” på sig själv, utan det är något omgivningen har gjort.

Martina: Okej...*Darling* är feministisk...tycker ni det, eller?

Brita Zilg: Det beror på hur man ser det. Det är ju inte en feministisk tidskrift på det sättet som *Bang* är, som bara skriver om feministiska ämnen och allting är ur feministisk synvinkel. Jag skulle vilja kalla den för en populärkulturell tidskrift med en feministisk touch, kanske [skratt]. [---] Men alltså det var inte alls det här som var, det är lite lustigt det här med feminism, för det var inte alls det som var meningen när vi började med det här, men som sagt det här är jättelängesen som vi började fundera på det här, och det var ju, ingen av oss hade ju läst *Bang* [en svensk feministisk tidskrift], och om nån hade frågat oss då ”Är ni feminister?” så hade vi säkert sagt nej. Vi var inte alls medvetna om den debatten, vi ville bara göra en skön tidning som vi själva tyckte om. Sen när vi kom ut med våra första nummer, så...Alltid när vi blev intervjuade av andra journalister i andra tidningar eller tv eller nåt sånt här så utmålade de oss som de här nya unga nittiotals-feministerna som var där och tog för sig och gjorde egna grejer och så här. [---] Så de hela tiden liksom fiskade efter feministiska budskap...och frågade oss om ”vad tycker ni om Rigmor Roberts [Jungiansk psykoanalytiker som medverkat i biologiska dokumentärer om kvinnor och män] nya film?” och en massa sånt här, och vi bara: ”Vem är det?”. Så vi kom in på den här feministiska debatten...liksom bakvägen, kan man säga. [---] De [medierna] ville att vi skulle va feminister, så då blev vi det. [skratt] Jamen, vadå, i och med att man märkte i alla intervjuer att man såg lite dum ut när man fick såna här feministiska frågor. Vi visste inte ens vem Simone de Beauvoir var, vi visste ingenting. Vi var helt vanliga tjejer, liksom [skratt]. [---] Så därför var man liksom tvungen att läsa in sig en massa på ämnet. Vi läste *Under det rosa täcket* det första vi gjorde, och då blev man ju... Och då började man ju förstås tänka mer aktivt på vissa saker, varför det ser ut i vårt samhälle, och varför ser vår

---

⁶⁶ Se t.ex. Dahlerup (1998: 285-291) som beskriver hur de lesbiska tog plats inom den danska rödstrumperörelsen, men samtidigt förde lesbisk kamp i Lesbisk Bevegelse. I en intervju med tre svenska feminister som var aktiva i Grupp 8 under 1970-talet (Eriksson m.fl. 1992) menar Suzanne Osten att man ville ”styra bort från det lesbiska som fanns så starkt i USA och Danmark”. Dels för att undvika splittring i rörelsen, och dels för att inte feminismen skulle förknippas med ”karlhat”. Detta tyder på en viss heterosexism inom rörelsen. Men det verkar också som om inställningen till lesbiska i andravågenfeministiska rörelser skiljer sig mellan grannländerna, där Danmark hade en mer tillåtande attityd till olikheter inom gruppen kvinnor och feminister.

tidning ut så, och *VeckoRevyn* ut så, så då fick man liksom...det där hände nånstans på vägen.

[---] Så att, det är klart att vi är alltid med i den feministiska debatten och försöker väl göra vårt bästa. Samtidigt som vi vet att det är svårt att bara skriva...rakt ut, man skrämmer bort så många...så vi försöker smyga in det. (Zilg 4/2 2000)

I citatet menar Zilg att *Darling* försöker smyga in feminismen, eftersom den kan skrämja bort för många om den är alltför tydlig. Detta tyder på att ordet feminism ännu inte är helt ofarliggjort, men också på att det finns många missuppfattningar om feminister. Frågan är om inte smygandet, och den blandning av lättviktig populärkultur och feminism som förekommer inom grrlzinegenren kan vara en effektiv strategi. På så vis är det åtminstone lättare att nå grupper som inte redan är övertygade feminister.

Att feminismen på detta vis bildar en bakgrund till tidningar som inte är entydigt ideologiska visar på feminismens landvinningar sedan 1960-talet. Dahlerups (1998) undersökning av rödstrumperörelsen i Danmark visar att rödstrumporna direkt och indirekt påverkat samhället till att bli mer jämlikt och rymma en större acceptans och intresse för frågor som rör kön. Detsamma kan ses i Sverige, med undantaget att feminismen i Sverige återigen blev aktuell under 1990-talet, något som saknar motsvarighet i Danmark.

Men vad är det då för slags feminism som syns i dessa två svenska grrlziner? I citatet ovan talades det om att *Darling*-producenterna sågs som unga nittiotalsfeminister, ett ord som ofta använts inom svenska medier. Tidigare talades det ofta om nyfeminism, och i USA talar man om en tredje vågens feminism. Inom denna nya typ, eller dessa nya typer av feminism kan man se ett nytt förhållningssätt till kommersialism och populärkultur, det kvinnliga sexobjektet, och ett återtagande av ord som tidigare använts för att trycka ner kvinnor (de engelska orden för dessa strategier är *reclaiming* och *empowerment*).⁶⁷ *Corky*-redaktörerna ser sig själva som feminister, och menar att även deras tidning därför automatiskt blir feministisk.

Nenne Nestius: Alltså, jag tycker att den [tidningen] är feministisk därför att liksom, den har oss som avsändare...

Gunilla Danielsson: Precis. Vi försöker ju stärka vår identitet, kanske även inom gaykulturen, så blir det ju feministiskt på nåt sätt. (Nestius och Danielsson 14/2 2000)

Detta anknyter till ett av de kriterier på om en text är feministisk som Elizabeth Grosz (1995: 9-24) nämner; att den skrivits av kvinnor, för kvinnor. Här säger sig avsändarna även vara feminister. Grosz menar dock att detta kriterium inte räcker för att en text ska

---

⁶⁷ Man försöker dekonstruera det kvinnliga sexobjektet i stället för att leta efter "sanna kvinnobilder" eller den naturliga kvinnan och samtidigt görs försök att konstruera ett sexsubjekt, det vill säga en sexuell kvinna på kvinnans egna villkor.

bedömas som feministisk, och som vi kommer att se i kapitel 6 ses inte heller *Corky* som entydigt feministisk av sina läsare. Det gör nu inte *Darling* heller. Det framgår däremot av intervjun att *Corky*-redaktörerna är medvetna om patriarkala maktstrukturer som i gaykulturen placerar männen i toppen och kvinnorna i botten. Detta är en viktig del i feminismen och är något som gör *Corky*-redaktörerna till feminister. Deras främsta syfte tycks dock vara att representera det lesbiska och skapa ett forum för lesbiska och bisexuella kvinnor, och detta syfte är feministiskt i den mån det handlar om kvinnor, men *Corky* kan ändå inte ses som ett entydigt feministiskt projekt. Det faktum att producenterna sätter etiketten feministisk på sin produkt gör inte att den därmed automatiskt blir det. För detta krävs bland annat att den innehåller en maktanalys av fenomen som speglar det patriarkaliska samhället.

Ett sätt för en tidning att vara feministisk är att utgöra ett alternativ till den traditionella dam- och tjejpressen. Men detta görs inte på det sätt som skedde inom kvinnopressen, den alternativa feministiska pressen, under 1970- och 80-talen (t.ex. i *Kvinnobulletinen*), det vill säga genom ett avståndstagande från kommersialismen och femininitetens ideologi. I stället använder sig både *Corky* och *Darling* av konventioner från bland annat dam- och tjejtidningar, men ofta genom att parodiera dem eller ironisera över dem. Ett exempel på detta är *Darlings* rubrik på omslaget till nr 6/98: ”Ilskbanta! Gå ner 124 kilo till jul!”. Ett grepp som kan ses i båda tidningarna är parodi och dekonstruktion av konventioner och identiteter. *Corky*-redaktörerna påpekar att de traditionella medierna ofta beskriver homosexualitet på ett begränsande sätt:

Nenne Nestius: [J]ust den här problemstämpeln som det ofta är när homosexualitet skildras i media så är det ofta problemvinkeln eller så är det glamourvinkeln, liksom. Och jag tycker att just glamourvinkeln, den känns som en missuppfattning överhuvudtaget och problemvinkeln känns väl mer, ändå i andra hand, det känns lika uttjatat och gammalt, och nu har vi tagit ett steg längre, nu kan vi göra nånting annat. (Nestius och Danielsson 14/2 2000)

Corky försöker skapa ett alternativ till detta, och den strategi som används är oftast snarare ironi och humor än öppen kritik.

Nenne Nestius: Själva upplägget skiljer sig inte, utan det är ju vinkeln på materialet som skiljer sig radikalt. Att vi hela tiden tänker på våra läsare, att vi skriver om ett visst ämne, och att vi slipper läsa om han och hon hela tiden.

Gunilla Danielsson: Vi vill ju inte skapa nån ny journalistik på nåt sätt, det är inget unikt på så sätt, inte förändra själva språket eller så.

Nenne Nestius: Förutom att vi kanske, även om vi bara ser till själva tonen så är det mer, liksom humoristiskt, och lite ironiskt och nästan lättsamt på ett... på ett kanske lite

annorlunda sätt. Då kanske vi mer är åt *Darling*-hållet, än till exempel *Solo* eller *Amelia*. För de flirtar inte lika mycket med sina läsare som vi gör. <Nää>
(Nestius och Danielsson 14/2 2000)

Att använda sig av ironi kan som jag redan tidigare diskuterat vara ett effektivt grepp för en undertryckt grupp. Det skapar både en stark gruppgemenskap bland dem som förstår ”koderna”, och utesluter dem som inte förstår.

Avslutning

Detta kapitel har beskrivit *Darlings* och *Corkys* uppgång och fall. Men denna avhandling är inte en dödsruna, för båda tidningarna lever kvar på Internet där de en gång startade. Det är dock omöjligt att sia om de kommer att överleva också i framtiden. Då detta skrivs verkar det gå bra för *Corky*, som lierat sig med QX förlag och meddelar att både antalet besökare och annonsintäkterna går uppåt. Samtidigt är gemenskapen *Qruiser*, som delas av *QX* och *Corky*, populär bland målgruppen homo- och bisexuella, transvestiter och transpersoner. Det verkar lättast att nå framgång med nätcommunities när det gäller gaymedia, men även gratistidningar har varit framgångsrika, och exempel på detta är tidningarna *QX* och *Straight*. Kanske tyder detta på att gaypubliken inte är villiga att betala för sin mediekonsumtion. Eller så är det kanske så att Internet spelar på både det gömda och det öppna på ett sätt som passar gaypubliken? Med Internet kan man snabbt nå olika sajter, samtidigt som man åtminstone har en illusion av anonymitet.⁶⁸ Internet tycks här ööverträffad som både distributions- och kontaktkanal. Troligtvis är det också så att gaypubliken i Sverige är för liten för att kunna finansiera flera tryckta medieprodukter riktade exklusivt till dem, och gaymedierna har också konkurrens från mainstreammedierna. Sexualiteten utgör bara en del av en persons identitet, och det finns andra informationsbehov än att ta del av gay-relaterat material. Det är dessutom långtifrån alla HBT-människor som har en gay-livsstil. Men att skapa nya kontakter med andra som är gay, vilket är möjligt via Internet, blir viktigt i och med att samhället domineras av heterosexualitet och en heterosexuell norm.

När det gäller *Darling* har tidningen bevisat att det går att starta en ganska alternativ, fanzineliknande livsstilstidning i Sverige, och att feminism kan ha en självklar plats i en

---

⁶⁸ Internet kan dock även användas som ett hjälpmedel för att iakttä människors aktiviteter. Det är t.ex. mycket lätt att ta reda på vilka sajter en person har besökt och att avlyssna nätkonversationer.

tidning som inte är entydigt feministisk. Men en tidning som inte är en produkt på det traditionella sättet, anpassad till marknaden och skräddarsydd för att passa en viss målgrupp, blir dels beroende av de personer som arbetar med den, och har dels svårare att marknadsföra sig mot annonsörer.

Både *Darlings* och *Corkys* redaktörer har hävdats att de gjort den tidning de själva velat läsa, och att de alltså är sin egen målgrupp.⁶⁹ Men de konstruerar samtidigt genom sitt tilltal av läsarna en önskad läsare. Man bör här dra sig till minnes althusserianska idéer om ideologiska interpellationer, tillsammans med idéer om tolkning och läsarformationer (Bennet 1987), vilka diskuterades i kapitel 2. Skaparna av texter har makt att göra vissa identiteter möjliga, men som Hall (1980) påpekar är dessa inte tagna ur luften, utan anknyter till redan existerande diskurser. Dessutom är det upp till det läsande subjektet att ta till sig eller förkasta dem. Enligt Anja Hirdman (2000) tilltalar veckopressen sina läsare på ett visst sätt, och i de exempel som hon tar upp, *VeckoRevyn* och *Fib Aktuellt*, tilltalas de som kön. Den identitet som erbjuds av *Darling*, enligt redaktörerna, är en tuff tjej som gör sina egna grejer och struntar i vad killarna tycker. I *Corky* erbjuder man läsarna en lesbisk identitet. I resten av avhandlingen kommer det att diskuteras dels på vilket sätt läsarna tycker att de tilltalas av de båda tidningarna, och dels kommer medietexterna att analyseras för att se vilka identiteter som konstrueras i deras texter.

För att återgå till diskussionen i kapitel 3, där jag använde exemplet *VeckoRevyn* och tidningens feministiska makeover, visade det sig att det var svårt att använda feminism som marknadsföringsstrategi. *VeckoRevyn* avskedade nämligen efter en tid sin feministiska chefredaktör och lade feminismen på hyllan eftersom försäljningen inte ökade. Däremot är det ett faktum att damtidningarna sedan 1970-talet på olika sätt måst förhålla sig till feminismen och dess landvinningar. Brita Zilg menade att man på *Darling* fick smyga in ett feministiskt budskap, och att *Darling* inte var entydigt feministisk, men att feminismen efterhand kom att utgöra en del av idéen med tidningen. På ett än tydligare sätt tycks lesbiskhet att gå hand i hand med feminism, eftersom lesbiska som både kvinnor och homosexuella upplever ett dubbelt förtryck i ett patriarkaliskt samhälle. *Corkys* feminism tycks, vilket kommer att visas senare i avhandlingen, främst gå ut på att låta kvinnor stå i centrum.

---

⁶⁹ Anna Gough-Yates (2003: 119) påpekar dock att det är vanligt bland brittiska så kallade "glossies" (glansiga månadsmagasin av typen *Elle* och *Damernas Värld*) att chefredaktörerna (i branschtidningar och dylikt) framhåller sin likhet med den ideala läsaren och målgruppen. Detta var även Brita Zilg medveten om när hon sa att alla säger att de gör den tidning de själva vill läsa, men att detta oftast inte stämmer.

5. *Darling* – en feministisk onlinegemenskap?

Darling har setts som en förnyare av en genre som av många setts som begränsande, damtidningen. Medierna har framhållit tidningen som feministisk. Men vad anser läsarna om *Darling* och dess feminism? Hur förhåller de sig till ett medielandskap och samhällsklimat där feminism blivit ett plus-ord, något som används för att sälja saker och idéer? Finns det avgörande skillnader mellan *Darling* och de tjejtidningar som tidigare fanns på marknaden? Har tidningen några sprickor i den politiskt korrekta fasaden? Detta var några av de saker jag intresserade mig för i mina intervjuer av sex *Darling*-läsare och *Darling*-chatanvändare. Anledningen till att jag utfört intervjuerna och analyserat dem är att jag ville få en inblick i hur ett grrlzine används och hur användarna resonerar kring dess innehåll. Jag kommer här att göra en analys av användandet av den tryckta tidningen, webzinet och webchatten, tre olika medier som har starka förbindelser med varandra. Det är dock viktigt att påpeka att den bild av användningen och användarna som ges här är ytterst begränsad, då samtliga intervjupersoner är synnerligen intresserade och aktiva användare av *Darlings* interaktiva chatrum. Dessa skiljer sig säkerligen från användare som enbart läser den tryckta tidningen, eller tar del av webzinet. Dessutom är intervjuundersökningen av kvalitativ, kanske till och med explorativ art, och tanken med den är enbart att diskutera hur ett antal användare resonerar kring några valda teman.⁷⁰

Om intervjupersonerna

Som tidigare nämnts fick jag kontakt med mina intervjupersoner via *Darlings* chatrum. Där bad jag om deras email, och mailade en förfrågan om att träffas för en intervju. Jag hade redan innan varit en aktiv deltagare på chatten, och många visste vem jag var. Intervjuerna utfördes under hösten/vintern 2000/2001, två av dem individuellt (Blondie och Apoptoz) och i två av dem intervjuades personerna parvis (Hedgehog och WonderWoman, samt Anja och Indra). Min erfarenhet var att de två parintervjuerna blev livligare, med intressanta diskussioner som följde. Jag kommer nedan kort beskriva intervjupersonerna.

---

⁷⁰ Detta gäller även intervjuerna med *Corkys* användare, som presenteras i nästa kapitel.

Blondie – feministisk vegan

Blondie är 20 år, hade precis flyttat från en mindre stad till en storstad för att gå en medierelaterad högskoleutbildning. Hon är feminist och vegan. Hon är intresserad av musik, främst så kallad independent pop och rock, gillar att åka på rockfestival och klär sig ganska uppseendeväckande i indiepop eller rockerstil, med mycket smink och håret färgat i svart och rött. Till sin personlighet är hon framåt, har starka åsikter och gillar att diskutera. Hon är väldigt negativt inställd till damtidningar och ”slaskmedier”, som hon menar är fördummande.

Apoptoz – tuff nörd och naturvetare

Apoptoz är 24 år och bor i en mellanstor svensk stad. Hon studerar naturvetenskapliga ämnen på universitet. Stilmässigt ser hon ganska vanlig ut, och under högstadiet och gymnasieåren var hon en nörd, höll bland annat på med rollspel, och var rätt nöjd med det. Idag är hon skeptisk till ”coolhetsfascismen” i *Darling*. Hon har länge varit en medveten feminist, och uttrycker detta bland annat genom att kritisera laddism-tidningarna *Café* och *Slitz* och föra feministiska diskussioner med sin pojkvän.⁷¹

WonderWoman – alternativfeminist i mellanstor stad

WonderWoman är 20 år, bor i en mellanstor svensk stad där hon haft praktik, varit arbetslös och studerat på komvux sedan hon gått ut gymnasiet. Hon har sökt kurser på högskolan. Under tonåren var hon punkare och sökte sig till frihetliga rörelser (bland annat syndikalistiska ungdomsförbundet), ett engagemang som finns kvar men som hon numera inte får något utlopp för. Däremot har hon medverkat i ”reclaim the streets”-gatufester. Hon klär sig alternativt och lite åt hippiehållet. Hon kan beskrivas som en ganska radikal feminist som vill ge makten åt kvinnorna och krossa porren.

Hedgehog – tveksam att kalla sig feminist

Hedgehog är 23 år gammal, bor i en storstad och går en kulturutbildning. Han kommer från samma stad som WonderWoman och de två har haft ett förhållande. Han är tveksam till att kalla sig feminist, dels för att han är man, och dels för att han inte arbetar aktivt för feminismen. Däremot har han feministiska värderingar och frihetliga politiska värderingar, och är dessutom vegan. Han gillar musik, rock och kultur och åker på rockfestivaler.

---

⁷¹ För en diskussion om brittiska laddism-tidningar och TV-program, se John Beynon (2002:111). Laddism-tidningarna uttrycker en macho-maskulinitet med ursprung i bland andra pop och fotbollsfankulturerna. Enligt

Hedgehog känner att *Darling*-chatten är en kvinnlig sfär där sexistiska beteenden inte accepteras och därför var han i början nöjd med sitt könlösa nick (som är ett annat än Hedgehog).

Anja – Internet-social

Anja är 15 år och går sista året på högstadiet. I framtiden vill hon ha ett kreativt yrke. Hon har haft Internet länge och har byggt upp sitt sociala liv via nätkontakter. On- och offline går in i varandra i hennes vardagsliv. Hon är intellektuellt brådmogen för sin ålder och skriver även i feministiska fanziner. Det viktigaste begreppet i hennes personliga feminism är jämlikhet. Och det gäller inte bara kön, utan klass, etnicitet och andra identitetsordningar.

Indra – flummig feminist i tjejjouren

Indra är 18 år, bor i en mindre stad och har precis gått ut gymnasiet. Även hon vill ha ett kreativt yrke, gärna inom media. Hon är med i tjejjouren i sin stad, men känner att hon inte riktigt kan identifiera sig med de ”duktiga tjejerna” som engagerat sig där. Även Indra skriver i feministiska fanziner, och gör egna hemsidor, ofta med feministiskt innehåll i grrlzine-anda.

Feminism

Darling anses av många vara en (lätt-)feministisk tidning. Hur ser intervjupersonerna på feminismen, tycker de att *Darling* är feministisk, och i så fall på vilket sätt? Vad anser de om att feminismen populariserats och kommersialiserats?

Användarnas feminism

Alla intervjupersonerna hade feministiska åsikter, även om Hedgehog tvekade att kalla sig feminist. Jag frågade intervjupersonerna om varför de blivit feminister, och om medierna påverkat dem till det. Alla utom Indra menade att det *inte* var medierna som påverkat dem i valet att bli feminister, däremot kunde medierna vara inspirerande och bekräftande. Indra menade att tidningen *Darling* inspirerat henne att bli feminist, men ännu viktigare var den feministiska debattboken *Fittstim* (Skugge m.fl. 2000). Hon betonade att det var de *personliga berättelserna* som övertygade henne eftersom hon kände igen sig i dem. Det personliga har

---

Beynon uttrycker dessa medier en tillåtelse för män att bete sig illa utan att oroa sig för repressalier (t.ex. från

varit viktigt inom feminismen sedan feminismens andra våg då ”det personliga är politiskt” blev ett viktigt slagord. Personliga berättelser tjänade till att medvetandegöra kvinnor om sin underordning, bland annat i så kallade basgrupper (Dahlerup 1998: 212-218). Detta är något som går igen i tredje vågen eller den unga feminismen. Efter att ha läst *Fittstim* inspirerades Indra att läsa Nina Björks feministiska debattbok *Under det rosa täcket*. Hon började även läsa den feministiska tidskriften *Bang*, men tyckte att den var för opersonlig och teoretisk. Hon sade att hon inte var ”så intresserad av feminism på det sättet, utan [...] mer intresserad av hur man kan göra i det vardagliga livet”. Även Blondie tyckte att tidningen *Bang*, som mer står för en akademisk feminism, var för tungläst och svår att förhålla sig till. WonderWoman och Hedgehog, däremot, tyckte mycket om *Bang*. Blondie berättade att feminism och jämställdhet alltid varit naturligt för henne. Som liten vände hon sig emot föräldrarnas traditionella könsroller och bestämde att så ville hon inte ha det. Apoptoz menade tvärtom att det var föräldrarnas jämlika förhållande och faderns engagemang för utsatta tonårsflickor som påverkat henne att bli feminist.

Feminismen är en splittrad rörelse, och därför frågade jag om vilken slags feminister intervjupersonerna var. Grundtanken verkade vara att könen i sig är lika, men att de formas av samhället att passa in i olika roller, vilket överensstämmer med idéerna hos så kallad likhetsfeminism eller konstruktivistisk feminism.⁷² Tal om utseende är vanligt i diskussioner för och emot feminism, något som Blondie tog upp. Blondies position har mycket gemensamt med Debbie Stollers girliefeminism som beskrevs i kapitel 3. De betonar båda det fria valet, och att en feminist ska få se ut hur hon vill.

Blondie: Jag är likhetsfeminist, helt klart. [...] Feminism för mig är att man ska ha möjlighet att välja. [svårt att uppfatta, bara andemeningen går fram här:] Att man får välja vad man vill... Antingen man rakar benen, att man får göra vad man vill, utan att folk gör så stor affär av det. En del anser att jag inte är riktig feminist för att jag rakar mig under armarna.

Martina: Vilka då?

Blondie: Ja, såna diskussioner överhuvudtaget och sådär. Att man inte riktigt är feminist om man håller på och sminkar sig, nu är jag osminkad i dag men jag brukar sminka mig väldigt mycket. Men som sagt, lika väl så tycker jag att det är okej för killar att raka benen och sminka sig och allt sånt där. Och ha kjol. Jag tycker absolut inte att det är nåt fel. Som så många andra tycker.

Precis som Stoller tycker hon att även män ska få klä sig kvinnligt. Blondie är en färgstark person, och mycket av detta kommer till uttryck i hennes klädstil. Hennes hår är färgat i två

---

feminister).

kontrasterande färger, hennes klädstil är alternativt rockig och hon sminkar sig gärna i glitter och glam. Under intervjun hade hon på sig ett hemmagjort armband som hon fått av en kompis med ordet ”riot” inbroderade, vilket antyder att hon identifierar sig med den amerikanska riot grrrl-rörelsen.

Jämlikhet verkar för de flesta intervjupersonerna vara ett nyckelord. Jämlikheten gäller inte bara kvinnor och män, utan även andra grupper. Men medan övriga intervjupersoner förespråkar *jämlikhet* mellan kvinnor och män, och att även män förlorar på att leva i ett patriarkat, menar WonderWoman att kvinnorna måste ta ifrån männen makten innan det kan bli helt jämlikt. Det finns två olika synsätt vad gäller män och feminism. Det första uttrycktes av Anja, som menade att kvinnor och män förlorar *lika mycket* på att pressas in i motsatta könsroller. Det andra synsättet går ut på att män tjänar på att leva i ett patriarkat, och att de måste ge upp sina privilegier för att ett jämställt samhälle ska uppnås. Följande citat av WonderWoman anknyter till detta synsätt:

WonderWoman: Fast det är ju lite... jag menar jag skulle väldigt gärna vilja arbeta mera för kvinnors... jag tror ju på det här att det måste nästan väga över innan det kan bli jämlikt. Manssamhället kommer aldrig liksom, de kastar ju brödmulor hela tiden men de kommer aldrig liksom ställa sig på samma plattform som oss. Innan man typ har tagit över litegrann.

Som sagts tidigare var det endast Indra som arbetade aktivt som feminist, även om det senare framkommit att både Indra och Anja skriver i feministiska fanziner. Därför frågade jag mig också hur intervjupersonerna *uttrycker* sin feminism. Svårast var det för Hedgehog, som tvekade att kalla sig själv feminist för att han inte var organiserad i feministiska rörelser. Detta är ett vanligt fenomen. Många personer har feministiska åsikter, men tvekar ändå av olika skäl till att kalla sig för feminister. Det är troligtvis den vanliga definitionen på en feminist som ligger till grund för denna tvekan: en feminist är en person som anser att det råder ojämlikhet mellan könen och som dessutom gör något åt det. Personer som inte är organiserade i feministiska rörelser tvekar därför ofta att kalla sig feminister. En annan förklaring kan vara att Hedgehog är man och därmed inte har tillgång och närhet till feminismen på samma sätt som en kvinna har. Inom vänstern är det idag vanligt att män inte kallar sig feminister, eftersom man menar att man måste ha personlig erfarenhet av kvinnoförtryck för att göra det. I stället används termen anti-sexist för att beskriva män som stödjer den feministiska kampen.⁷³ WonderWoman är inte heller organiserad feminist, men

---

⁷² För en redogörelse om social konstruktionism, se Burr 1995.

⁷³ Personlig kommunikation med Lisen Hendeberg.

ändå genomsyrar feminismen hennes vardag, vilket ibland leder till problem. T.ex. när hon ska hyra videofilmer blir hon äcklad av att se porrfilmerna som finns i butiken. Detta gör att hon känner sig handikappad i samhället. Även övriga intervjupersoner uttrycker feminism i vardagen på olika sätt. Apoptoz blir rasande när hon ser ett *Slitz*-omslag och hon försöker diskutera feminism med sin pojkvän. Blondie vill arbeta inom medier i framtiden för att kunna påverka människor. Men vad som är viktigare är att samtliga har en feministisk grundinställning och ett engagemang för utsatta grupper. Tidningen *Darling* och *Darling*-chatten kan vara ett enklare sätt att komma i kontakt med en feministisk offentlighet än traditionella feministiska rörelser, kvinnojourer, kvinnokaféer; miljöer som säkerligen ses som skrämmande av många. Indra känner t.ex. att hon inte riktigt passar in på tjejjouren eftersom hon ser de andra medlemmarna som *duktiga tjejer*, något hon inte riktigt själv kan identifiera sig med.

Med feminismen som försäljningsstrategi

Under slutet av 1990-talet och början av 2000-talet har feminismen blivit populär, till viss del i västvärlden men ännu mer i Sverige, som har en lång tradition av statsfeminism. Detta har av vissa setts som något positivt, medan andra har varnat för att feminismen används som ett marknadsföringsknep och därigenom förlorar sin subversiva potential. Ett exempel på feministiska knep i marknadsföringen av populärkultur är popbandet Spice Girls, vilket Indra och Anja tog upp. Som de flesta vet är Spice Girls en popgrupp bestående av fem unga kvinnor som slog igenom med dunder och brak under 1990-talet. Med Spice Girls återaktualiserades den tidigare feministiska diskussionen kring fenomenet Madonna, som av vissa sågs som ett sexuellt objekt medan andra hyllade henne som ett sexuellt *subjekt* som återskapade sig själv som dominerande, aktiv och i kontroll av den manliga blicken.⁷⁴ Spice Girls anklagades bland annat för att vara en konstruerad grupp. En stor del av deras image var dock framhäandet av kvinnlig vänskap och så kallad girl power, ett slagord som tagits från Riot grrrl-rörelsen.

Anja: Men Spice Girls var ju i och för sig ganska bra, på sitt sätt. Jag menar det var ju lite girl power precis som de själva sa, på nåt sätt. Men innan de kom så var det ju bara pojkband som var, men efter dem så märker man att massor med tjejgrupper som dök upp. Så på det sättet så var det ju bra. Sen så fanns det ju andra saker som var mindre bra. Det finns säkert många som åker snålskjuts på feminism genom att säga att de står för saker som de egentligen inte... De kanske inte riktigt har förstått vad det handlar om.

---

⁷⁴ Se Ganetz (1997: 83; 1998) för en diskussion om Madonna som aktivt sexsubjekt, samt en analys av fenomenet Spice Girls.

För det är ju... jag tror inte att man ska se för stort på det, jag tror inte det är bra att det ska va en världsbild, utan jag tror mer att det handlar om vem man själv är och står för.

Martina: Men du menar att den här feminismen som Spice Girls står för, den kommersialiserade feminismen, att den kan ha väldigt bra sidor också, liksom.

Anja: Ja, men den gör ju, på nåt sätt så gör ju den att... det var jättemånga tjejer som, småtjejer, min lillasyster och hennes kompisar, de tyckte det var jätteroligt, men på nåt sätt så får man väl lite mer självförtroende, på nåt sätt ser man ju att tjejer *kan*. <Ja> Innan så var det bara massa pojkbänd och då skulle man se upp till killarna för att de sjöng och för att de var så snygga och för att de dansade så bra, men nu var det tjejer som var samma sak och då var det liksom okej att se upp till dem också. Det var ju bra.

Martina: Man kan ju dra paralleller till tidningar just att *VeckoRevyn* som försöker va feministiska, kanske *Darling* också på sätt och vis, för de är ändå på en kommersiell marknad, det är ju inget fanzine liksom eller så <nää> eller alternativtidsskrift, men att de kanske försöker göra feminismen lite mer kommersiellt gångbar.

Indra: Ja, de är beroende av att de får annonser, tidningar. Men samtidigt försöker de ändå skriva, smyga in åsikterna lite.

Anja betonar att den feminism som förs fram ska vara av rätt sort, men vad som är rätt sorts feminism har alltid varit en tvistefråga bland feminister, då rörelsen knappast är enhetlig. Anjas feminism är en feminism även för män och det viktiga är att könen ska var jämlika. Kommersialisering och popularisering av feminism har ofta kritiserats, bland annat av Nina Björk (1999), som menar att detta riskerar att urvattna rörelsen. Men även om intervjupersonerna inser farorna med detta så tycker de ändå att eftersom feminism är bra i sig är det bra om den får synas i olika sammanhang, även kommersiella och populära. Apoptoz menar att det idag blivit mer rumsrent att vara feminist. Framförallt tycker hon att det talas mycket mer om feminism idag än det gjordes i början och mitten av 1990-talet. När det gäller damtidningar som försöker bli mer feministiska tycker hon att detta är bra. Även om de inte alltid gör det på rätt sätt ”så är det i alla fall bra att de försöker”. Att feminismen har blivit populär tycker hon är positivt, däremot tycker hon inte att allt som marknadsförs under en feministisk etikett är bra. Liksom flera av de andra intervjupersonerna var hon starkt kritisk till TV 3-programmet *Silikon*, som även finns som tjejtidning. TV-programmet innehåller inslag som förlöjligar och objektifierar män genom att framställa dem som cheer leaders. Många menar att en objektifiering av män är lika allvarlig som av kvinnor. Männerna i *Silikon* framträder som cheer leaders vilket gör dem feminina och därför med det heteronormativa samhällets mått inte åtråvärda, utan snarare löjeväckande, medan ett kvinnligt objekt oftast är erotiskt och inte humoristiskt. Detta passar väl in i könsstereotyper och hierarkier som säger att män är roliga medan kvinnor är vackra. Hedgehog och WonderWoman har sina egna teorier om varför damtidningarna försöker bli mer feministiska.

Hedgehog: Men det tror jag att de *har* tagit lite av att det har sett att de måste ändra sig för att det går inte att bara skriva om smink och sådana saker, och att man måste göra så att det blir mer intressant för läsarna och att de idiotförklarar inte läsarna som det *känns* som att *VeckoRevyn* har varit de senaste sex åren, fast jag har inte läst den nu heller sen jag gick i gymnasiet och jag har inte läst den nu när den kom [efter den feministiska omgörningen], men jag tror att det är bra att det har gjort det, men jag tror att de har tagit rätt så mycket ifrån de här andra *Darling* och *Bang* och tänkt lite i deras banor men de ska ändå vara så folkliga så att den fortfarande kan få vara kvar i ICA-hyllan och alla går och köper den där.

Martina: [skratt]

WonderWoman: Ja.

Hedgehog: Den skulle nog behöva...

WonderWoman: Det blir liksom lite det här, det ligger liksom lite i tiden nu. Och det är ju samma som att typ att H&M och lite snobbiga klädaffärer brukar sälja små nitarmband med *små* nitar och snygga tjejer köper, det ska va *lite* tufft. Men det, det blir *den* grejen mer när *VeckoRevyn* försöker göra det där.

WonderWomans kommentar visar hur motstånd och subkulturer suggs upp av kommersiella kanaler som gör motståndet och det alternativa till en chic accessoar. Detta anknyter till Dick Hebdiges (1979/2001) analys av ko-opteringen av subkulturer som exempelvis punken, som togs upp av kommersiella kanaler. Samtliga intervjupersoner tyckte att populariseringen och kommersialiseringen av feminismen var bra, för om många tänker feministiskt borde det leda till att saker förändras till det bättre. Men samtidigt verkar det som om denna typ av feminism inte är kompromisslös nog. Feminismen är och har varit en alternativrörelse, och feminister har kritiserat samhället från ett outsiderperspektiv. Att säga att samhället är patriarkaliskt är provokativt, och om feminister försöker verka ofarliga genom en kommersiell och populär image kan det ta kraften ur det politiska budskapet. Samtidigt har budskapet lättare att bli accepterat om det är mer lättsmält. Därför finns det inga enkla svar på frågan om en kommersialisering och/eller popularisering av feminismen är bra eller dålig. Snarare är frågan fel ställd. En förenkling och popularisering av politiska budskap kan vara av godo, eftersom fler människor kan ta dem till sig. Dessutom kan enklare åsikter och budskap vara en inkörsport till mer komplicerade sådana. Det visar t.ex. Indra, som menade att *Darling* gjorde henne feministiskt medveten, men fick henne att leta sig vidare till böckerna *Fittstim* och *Under det rosa täcket*.⁷⁵

---

⁷⁵ Dessa böcker är i och för sig populära framställningar av feminism, och båda är bestsellers som kommit ut i pocketutgåvor.

Darling som feministisk

Tidningen *Darling* har ibland kallats lättfeministisk, något som bekräftades av kvinnan som skapade tidningen, den grafiska formgivaren Brita Zilg, i föregående kapitel. Hon kallade *Darling* ”en populärkulturell tidskrift med en feministisk touch” och berättade att intentionerna bakom den inte var att skapa en feministisk tidning, men att redaktörerna som nya och heta tidningsmakare ständigt fick feministiska frågor från medierna, började fundera och läsa på och komma in på den feministiska debatten ”liksom bakvägen, så att säga”. Den här synen är något som bekräftas av intervjuerna. Bland andra WonderWoman och Hedgehog jämför *Darling* med traditionella tjejtidningar, som de menar är ointressanta och ger en stereotyp bild av kvinnor.

WonderWoman: Nä jag tycker *Darling*, det som har varit nu så har det varit otroligt bra. Det är liksom intressant, det är ju bara nöje liksom ändå, men det är intressant nöje. Inte det hära...

Hedgehog: Alla som läser *VeckoRevyn* borde få läsa den i stället och inte veta att *VeckoRevyn* finns så skulle de...

WonderWoman: Jag kan inte läsa såna här andra tidningar.

Hedgehog: ...må bättre.

WonderWoman: ... för det är så mycket liksom, det handlar ju bara om smink, kläder, så här gör du när du har sex, och det är så himla... det är så ointressant egentligen och det sätter den där kvinna på den hära rollen som hon har fått, som den blåsta... det här *Darling* det är ju ändå: tjejer kan ha lika roligt med datorer och det är väldigt mycket tips på sajter man kan gå in på. Det är liksom, det är ju en slags jämställd tidning fast det är inte så att den uttrycker sån slags sån här kämparglöd, att det ska bekämpa nånting, va. De vill inte bekämpa mannen utan den bara... den är jämställd på sitt sätt. Det är ingen... om man nu ska ha det här uttrycket som feminism har fått liksom det är ju ingen feministisk tidning, så. Utan... det är bara att människan är lika, båda könen intresserar sig för samma saker.

Något som också nämns i intervjuerna är att tidningen skiljer sig från sina konkurrenter genom ett annorlunda språk. Dels visar texterna både ironi och aggressivitet som intervjupersonerna kan identifiera sig med och ha roligt åt. Dessutom används ett ungdomligt språk, gatuslang och svordomar på ett långt mer trovärdigt sätt än i andra tjejtidningar.

Blondie: [D]e använde svordomar, de använde ett helt annat språk. Jag gillar verkligen: ”Fan, jag hatar alla killar!” liksom eller vad som helst, även om jag självklart inte hatar alla killar, men ändå den aggressivitet som man själv har känt så många gånger och har blivit så *trött* på att folk aldrig förstår den.

Blondie menar att *Darlings* attityd och språk skiljer sig från den traditionella kvinnligheten, som är blond, smal och snäll, något som hon inte kan identifiera sig med: ”[J]ag har så svårt att liksom inrätta mig efter sånt”. Anja och Indra uppskattar den ironi som frågespalterna ger prov på. Jämfört med *VeckoRevyn*, som de ser som ”jättepretentiösa”, tar sig *Darlings* rådgivare inte på speciellt stort allvar. Ofta är deras svar ironiska, på ett sätt som ibland kan verka som att de driver med frågeställaren.⁷⁶ Indra och Anja menar dock att användningen av ironi visar på en större öppenhet; att det inte finns *en* korrekt lösning på ett problem. Det uppmuntrar läsarna att tänka själva, eftersom inga *common sense*-uppfattningar om vad som är rätt och fel ges. Paradoxalt nog tolkar alltså dessa läsare *Darlings* raljerande och ironiska ton som ett bevis på deras respekt för läsarnas intelligens.

WonderWoman menar att hon inte tycker att: ”*Darling* är så feministiskt i sig sådär. Jag ser det mer som en tidning som skiter allt det där, alla de där grälen mellan könen, man kör på i alla fall.” *Darling* ställer sig alltså inte på något av könets sida, utan är relativt androgyn för att vara en tidning för en ung, kvinnlig publik. Könet tycks inte spela så stor roll i *Darling* som i andra kommersiella tjejtidningar.⁷⁷ Indra menar att *Darling*, till skillnad från andra tjejtidningar, får en att tänka efter. Enligt Anja och Indra kändes det som de tidiga *Darling*-tidningarna hade mycket gemensamt med genren fanziner. Intervjupersonerna menade dock att tidningen blivit sämre på senare tid, att den gått från det mer alternativa till att bli mainstream.

Den traditionella dampressen har fått mycket kritik från feministiskt håll. Dels menar man att de är manualer i kvinnlighet; och att den kvinnliga identitet som konstrueras i deras texter är ytterst begränsad. Och dessutom har de anklagats för att komma med dubbla budskap, t.ex. genom att ha matrecept och bantningstips samt magra modeller sida vid sida.⁷⁸ Kritiken mot damtidningarna kan även ses som en implicit kritik av deras läsare, som man menat okritiskt tagit till sig mediebudskapen. Därför har många forskare även tittat på användningen av damtidningarna, och visat att läsarna kan använda dem på andra sätt än vad en ideologikritisk läsning ger för handen. Detta synsätt, som ger en större makt åt läsarna, överensstämmer dock inte med Dawn Curries (1999) undersökning av kanadensiska tonårsflickors användning av tjejtidningar. Hon menar att läsarna ”köper” tidningarnas ideologi om skönhet och heterosexuell romatik, samt ger flera av deras texter (t.ex. frågespalterna) ontologisk status. I

---

⁷⁶ Se kapitel 7 där jag analyserar en fråga och svar från frågespalten.

⁷⁷ Se t.ex. Hirdman (2001).

⁷⁸ Se t.ex. McCracken (1992).

tonåren är det extra viktigt att passa in, både stilmässigt och när det gäller beteende, och här blir tidningarna viktiga inspirationskällor och läromästare.

I 1990-talets Sverige har kritiken mot damtidningarna uppträtt i mer populära forum, ett exempel på detta är det feministiska och mediekritiska fanzinet *Bleck*, som gjort *VeckoRevyn* och *Amelia* till sina huvudfiender. Många av dagens unga feminister är mycket kritiska till de traditionella damtidningarna, och Blondies åsikter om dem kan ses som typiska. Hon menar att de är dubbelmoraliska, då det på ena sidan kan stå om mat och choklad, och på nästa om bantning och modereportage med ”pinnsmala” modeller. Fokus ligger ofta på utseende, och det är en idealiserad bild av kvinnlighet som visas upp. Detta är något som man slipper i *Darling*, menar Blondie.

Darling erbjuder alltså läsaren en ny typ av flickidentitet, som upplevs som mindre begränsad och begränsande än den traditionella. Tidningen innehåller lättsam underhållning som tematiserar ung kvinnlig identitet, men idealen i tidningen är annorlunda och kanske mindre svåruppnåeliga än i äldre tjejtidningar.

Blondie: Nämen i *Darling* är det ändå mer så att... alltså jag tycker det är så himla svårt att jämföra liksom, men det är verkligen inga bantningstips i *Darling*-tidningar. Det kan få va sminktips och sånt där och klädreportage, men de har verkligen *inte* bantningstips. Eller överhuvudtaget nånting sånt här, den kroppsfixering som finns i *Darling* då, det är ju just de här modellerna som *jag* tycker är för smala, över huvud taget. Och så sminket är ändå inte på samma sätt för det är ändå inte den här ”å, så får du den mest naturliga looken” eller vadsomhelst, utan det är mer ”det här är verkligen bra grejer, köp dem!” om du vill ha en sån... Medans i *VeckoRevyn* så är det liksom hela tiden tycker jag ändå det spelar på att så här ska det vara. Även om de försöker att... vissa reportage att ”å, va dig själv, va den du är”, men liksom, det rimmar jävligt illa med på nästa uppslag där det handlar om nåt helt annat, liksom när det är värsta reportaget med baddräkter typ 20 sidor. Och alla står där, pinnsmala, liksom, jag tycker de ska tänka på hela tidningen som *helhet* och inte bara vissa delar. Så *VeckoRevyn* känns mer som att ”så här ska du vara”. <Mm> Medans *Darling* känns mer att ”du får vara den du är”. Så. <Mm>

Blondie efterlyser alltså ett helhetstänkande, i motsats till den dubbelmoral hon anklagar traditionella damtidningar för. *Darling* befinner sig närmare detta ideal än t.ex. *VeckoRevyn*, även om tidningen är långtifrån perfekt. Blondies syn på *VeckoRevyn* är oerhört vanlig, och man skulle kunna jämföra med Ien Angs (1982/1991) studie av reception av TV-serien *Dallas*. Flera av respondenterna i hennes undersökning var negativa till TV-serien eftersom den var kommersiell, ytlig och kom från USA. Dessutom sågs den som masskultur och ställdes mot både genuin folkkultur och finkultur. Ang kallade detta tankesätt för masskulturens ideologi. Det finns en liknande ideologisk syn på damtidningar som säger att

de är skadliga för unga kvinnor, då dessa matas med skönhets- och kroppsideal och erbjuds en begränsad världsbild.⁷⁹ Apoptoz känner inte igen sig i den bilden när hon minns sin egen läsning av *VeckoRevyn*. Hon är idag medveten om att många feminister ser damtidningarna som dubbelmoraliska, men som tonåring såg hon dem inte på det viset.

Apoptoz: Nu så köper jag inte såna tidningar, och när jag köpte det, kanske fram till 20 [år], var jag liksom, ja jag tänkte aldrig på det på det viset. Det var mer så där, lite flärd och läsa om kändisar och liksom på det viset. Men jag tyckte inte det var nån slags nedtryckande. Det gjorde jag faktiskt inte. *Även om jag gärna skulle vilja säga att det var så, så upplevde jag det inte alls på det viset.* [min kurs.]

I stället såg hon tidningarna som lätt underhållning, något som hon inte lade någon större vikt vid eller tog intryck av. Detta stämmer överens med resultaten i Joke Hermes (1993) studie av damtidningsläsare. Apoptoz är väl medveten om den korrekta feministiska synen på *VeckoRevyn* och andra damtidningar, men känner inte igen sig, även om hon *gärna skulle vilja*. Anledningen till att hon kände sig så pass opåverkad av tidningarnas feminina ideologi kan vara att hon som tonåring gick sin egen väg och sågs som något av en nörd. Under intervjun med Apoptoz dök nördtemat upp då och då, och eftersom den feminina nörd, ”the geekgirl”, blivit en cyberfeministisk ikon blev jag intresserad och frågade vidare. Att vara en nörd var för Apoptoz att vara sig själv, och att inte ge vika för gruppträck och försöka vara cool. Nördidentiteten kan hos Apoptoz ses som ett slags kompromisslöshet, att tänka själv i stället för att ge vika för gruppträck, samhällsanda, trender etc. Precis som Blondie gjorde i ett tidigare citat betonar Apoptoz vikten av att vara den man är, eller kanske snarare att själv välja vem man vill vara. Men medan Blondie menar att *Darling* i stort sett erbjuder henne detta, blir Apoptoz irriterad på coolhetsfixeringen som råder i *Darling*. Apoptoz irriterade sig dessutom på att det förekommit en hyllningsartikel om en pinuppa från 1950-talet i *Darling*.

Användandet av pinup-bilderna tyder på att *Darling* inspirerats av de amerikanska grrlzinerna som, vilket beskrivits i kapitel 3, ofta använder sig av kvinnliga sexobjekt från äldre epoker. Även Blondie tyckte att det fanns sprickor i den feministiska fasaden. Hon kritiserade att *Darling* ibland tog in reklam som hon tolkade som sexistisk.

Även om läsarna var kritiska tyckte de att *Darling* överlag var en bra tidning. Den största skillnaden mot t.ex. *VeckoRevyn*, som både WonderWoman, Hedgehog, Indra och Anja tog upp, är att *Darling* är en större utmaning intellektuellt sett. De menade att man lär sig något

---

⁷⁹ Det är dock svårt att dra slutsatser om hur läsare påverkas genom att ta del av ett visst medieinnehåll då alla tolkar och förhåller sig olika till samma text. En ortodox ideologiskritisk läsning leder ofta till en föraktfull

när man läser *Darling*, till skillnad från *VeckoRevyn*, som de menade byggde på upprepningar. Det faktum att *Darling* uppmuntrar läsarna att tänka själva gör samtidigt att dessa ställer högre krav på tidningen. En tidning som är kritisk mot annan tjejprens, förtryckande skönhetsideal och så vidare måste verkligen ha tungan rätt i munnen. Blondie menar att många kvinnor blir påverkade av de ideal som visas i populärpressen, och att detta kan leda till ätstörningar. Hon pratar om tidningen som en helhet, att varje del måste svara mot idealet. Detta är ett problem för damtidningar som vill vara feministiska. Eftersom de är beroende av annonsörer lever de under kommersialismens lagar, och de som traditionellt annonserar i damprens (kosmetikaföretag, livsmedelstillverkare, tillverkare av kläder m.m.) lever i högsta grad på femininitetens ideologi som förs fram i damtidningarna. Försvinner eller försvagas denna kan det bli svårt att få annonsörer och leva vidare som kommersiell tidskrift (*Winship* 1987). *Darling* har också ibland svårt att förutse vad läsarna ska tycka om något, vilket följande citat av Brita Zilg visar:

Brita Zilg: Samtidigt är det ju jättesvårt att göra alla till lags, alltså, det är omöjligt, det går inte. Och... ofta blir man väldigt mycket missförstådd också. Den bilden som har väckt störst rabalder det är en tjej som, ett underklädesjobb som vi gjorde för nåt år sen, som... där det är en tjej som är väldigt, väldigt smal, gud, hon är inte så smal egentligen. Jo hon är ganska smal, kanske som jag, men inte anorektisk, liksom. Och sen har hon absolut inga bröst, hon är helt platt. [---] Och så står hon där i bara trosor också, och visar upp sin väldigt pojktaktiga kropp, och så ser hon så här kaxig ut. Och när jag såg den där bilden tänkte jag bara "Wow, vilken cool grej!". Att man kan visa att även tjejer som inte har några bröst alls kan vara stolta över det. Och att hon kan se cool ut. Och det var precis det som fotografens resonemang var, det var en tjej som hade plåtat, jätte... min favvofotograf tjej, liksom. Hon vill ha det där som ett slags motvikt mot det här uppuffade silikon Slitz-idealet, plutande, med stora bröst. Det här var ju precis, liksom, nåt väldigt annorlunda. Men det enda folk såg var ju: "Hon är ju så smal. Hon är ju anorektisk. Måste ni ha anorektiska modeller?".

Darling mitt emellan alternativ och mainstream

Under 2001 ändrade den tryckta *Darling*-versionen sin form, och till viss del även sitt innehåll. En del av det nya var en uppdelning av olika ämnen, t.ex. musik, film eller mat, som enskilda redaktörer/skribenter ansvarade för. De flesta på *Darling*-chatten reagerade negativt på detta, och så gjorde även skribenterna på *Darlings* debattforum. Det avsändaren Emjay skrev på debattforumet sammanfattar vad många tyckte:

---

inställning inte bara till det så kallade skadliga medieinnehållet utan också till dess läsare.

Jag tror att darling har växt ifrån mig, kanske är ett generationstronskifte [*sic!*] det som behövs för att inte darling ska växa bort helt och bli medelålders som alla andra. Ungdomar behöver kompisar, ungdomar behöver sina darlings. Om ni på redaktionen blir gamla så ta inte vår darling med er i graven. 'Nya Darling' Är en bra tidning men Darling var mer än en tidning, den var ju vår darling. Tidningar finns det gott om men det fanns bara en Darling och nu är den död.

Sarah Thornton (1996) har myntat begreppet subkulturellt kapital. Detta innehas av personer som har kännedom om *underground*-fenomen. Begreppet underground är delvis jämförbart med epitetet alternativ, även om ordet i viss mån pekar mot det politiska och icke-kommersiella, vilket inte underground behöver göra. Under det tidiga 2000-talet har det gått mode i begreppet alternativ, och många ungdomar använder sig av den alternativa stil som tidigare var ett tydligt tecken på att man tillhörde radikala grupper som frihetlig vänster, veganrörelse och radikalfeminism, utan att tillhöra dessa grupper. Enligt Thornton har det som är svårtillgängligt och enbart kan fås utanför de breda kanalerna och mainstreammedierna setts som underground; "[S]ubcultural capital maintains its currency (or cultural worth) as long as it flows through channels of communication which are subject to varying degrees of restriction." (Thornton 1996: 161). Med dessa mått är ett fanzine alternativ/underground och en kommersiell damtidning tillhör mainstream.

Darling intar en position mitt mellan det alternativa och mainstream. Den skiljer sig från traditionell kommersiell dam/tjejprens, men är ändå tillräckligt kommersiell för att gå runt ekonomiskt. Tidningens redaktörer är själva mycket medvetna om detta, på ett självironiskt vis. De har t.ex. via *Darlings* websajt sålt T-shirts med texten "I'm so fucking alternative". Intervjupersonerna upplever ändå att tidningen gått från att vara mer alternativ till mainstream.

Anja och Indra diskuterar en funktion hos *Darling* som de ser som viktig. De menar att det finns flera olika (kulturella) världar man kan leva i, och att *Darling* visar på alternativen till mainstream, t.ex. den musik som kan höras på radio. På senare tid tycker de att *Darling* blivit mer mainstream. Men *Darling* har också förändrats på andra sätt. Tidigare har jag beskrivit att intervjupersonerna uppskattade *Darlings* bitska och aggressiva ton. Enligt Indra och Anja har den från att från början upplevas som fräsch och uppkäftig börjat kännas lite nedlåtande. De menar att skribenterna mest är intresserade av att skriva om vad de gjort för roliga saker med sina kompisar.

Anja: Men den kanske har blivit lite mer intern på nåt sätt. För det är de i deras lilla värld och det är ju inget fel med det, men de vill inte riktigt släppa in nån annan. Jag är

helt övertygad om att de känner varann så väl och många som läser är ju säkert såna som på nåt sätt är bekanta för så stort är det ju inte med den sortens människor i en stad, på nåt sätt.

Martina: Att de kanske skriver mer för sina kollegor och polare än läsare ute i landet?

Anja: Jag vet inte. Men det känns bara som att de är väldigt interna. Det är väldigt mycket så här. Jag vet inte.

Indra: Interna skämt och sånt där. Man bara: ”Jaha, ehh?!”

Anja: Ja, precis. Jag vet inte, men jag tror att hela upplägget är lite så här att ”Vi vet nåt som ni inte vet och vi låter er inte få reda på att ni inte vet det, haha!” Sen känns det... och sen blir det lite hånfullt, men.

Martina: Och så blir det lite uteslutande och exkluderande, på *nåt* sätt.

Anja: Men det är fortfarande en väldigt bra tidning. Det har ju fler fördelar än vanliga tidningar har, så att jag vet inte.

Enligt Indra och Anja har tilltalet av läsaren blivit annorlunda och mer exkluderande. Detta kanske kan bero på *Darlings* dubbla roll som trendtidskrift och alternativ populärfeministisk tjejtidning. Som trendtidskrift hör den hemma bland publikationer som *Bon*, *ID* och *Stockholm New*, som handlar om livsstil, trender, design och mode. Dessa tidskrifter är tongivande bland människor som skapar och följer trender, och därför kan de ses som elitistiska. De delar i *Darling* som tillhör denna genre är modereportagen, konsumtionstipsen och vissa av artiklarna. Men *Darling* har som sagt också en alternativ sida, men på ett betydligt mer lättamt sätt än rent politisk press. Här förs ibland kritik mot konsumtionssamhället fram eller tips på hur man kan göra uppror mot status quo. Dessutom skrivs det ofta om smala kulturyttringar. Även det alternativa livet kan dock ha en tendens att bli elitistiskt, då det ofta riktar sig till dem som redan är ”upplysta” och känner till de rätta kanalerna. Ironi, som är ett vanligt stilgrepp i *Darling*, är också något som skapar inne- och utegrupper; de som förstår och vet och de som inte gör det. Indra och Anjas diskussion har kopplingar till vad det är för identiteter som erbjuds läsarna av *Darling*. Är det möjligt för alla att identifiera sig och känna sig sedda, och är det syftet med tidningen? Vem är den implicite eller önskvärde läsaren? Tidningars tilltal eller interpellation kan verka både inkluderande och exkluderande, och deras texter tvingar läsarna att förhålla sig till dem, gör att de positioneras och positionerar sig i relation till dem. I webzinet *Darling* finns det även en annan medierad offentlighet för ”innegruppen”; *Darling*-chatten.

Darling-chatten – ”Det är ju liksom en viss krets”

Som tidigare sagts fick jag kontakt med intervjupersonerna via webzinet *Darlings* chat, och de var alla stamgäster på *Darling*-chatten. Blondie och Apoptoz, som båda började chatta på sommarjobbet under dagtid, berättar om att de blev stamgäster på chatten för att där fanns trevliga människor som de ville lära känna mer och mer. Chatkontakterna har också i flera fall lett till IRL-kontakter. Men de berättar samtidigt om kottier och uteslutande praktiker bland dem som kallar sig ”gamla stammisar” eller ”kvällisar” (personer som chattar på kvällstid). Uppdelningen mellan dagchattare och kvällisar visar på en skiktning av chattens klientel. Självklart lär man känna de personer som umgås på chatten under den tid man själv är där, och en chat kan alltså ändra karaktär under olika tider på dygnet. WonderWoman och Hedgehog hör till dem som chattat längst på *Darling*, och som äldre stammisar är de inte uteslutna utan har tillgång till alla. En bidragande faktor är att de använder chatten under både dag- och kvällstid. I Stine Gotveds (2000: 147 ff) avhandling om en nyhetsgrupp var det medlemmarnas verbala prestationer som bestämde deras status. På *Darling*-chatten är det snarare relationer, vilka man känner, som avgör ens status. Dessa relationer är, liksom i IRL, uppenbara för en betraktare genom hälsningsfraser, att man säger att man saknat den andra, frågor om hur det gick med det eller det. Dessutom används ofta känslouttryck som exempelvis virtuella kramar. Malin Sveningsson (2001) har i sin analys av den sociala interaktionen på webchatkanaler sett vissa exkluderande praktiker och hierarkier mellan användare. Min egen deltagande observation bekräftar den bild som vissa intervjupersoner ger (de som chattade på dagen). Själv chattade jag vanligtvis på dagen, och när jag någon enstaka gång gick in på kvällen, kunde jag se att både jag och andra ”nya” användare blev exkluderade. Detta kunde göras på olika sätt, t.ex. att inte svara på tilltal, till och med avstå från att besvara en hälsningsfras, och fortsätta med den konversation som pågick med andra ”kvällisar” och totalt ignorera den nya chattaren. Det kunde också bestå i hånfulla och nedlåtande kommentarer på vad man precis sagt. För mig som forskare blev det alltså uppenbart att det fanns vissa statushierarkier på chatten. Hierarkier som inte är helt olika dem mellan motsatsparen alternativ och mainstream, autenticitet och förkonstlad sell-out. Det var enbart de som varit de första som började använda chatten som kunde räkna sig som ”äkta stammisar”, och vissa användare verkade ha starka intressen i att hålla fast vid dessa hierarkier.

Hedgehog berättar om en annan typ av hierarkier. Till skillnad från många andra chattar och Internet-gemenskaper är det de kvinnliga användarna som dominerar *Darling*. Detta leder till vissa sociala koder. Raggning och sexuella inviter ses t.ex. inte med blida ögon.

”[K]ommer det in nån och försöker ragga som de gör på andra chattar, är kanske lite sliskig så här den mobbas ut med en gång.” Den kvinnliga dominansen gjorde att Hedgehog i början inte ville avslöja att han var man. Den gör också att det är vänskap som står i fokus på chatten även om *Darling*, som så många andra chattar, fått sin beskärda del av kärlekspar. Att chatten domineras av unga kvinnor gör att den fungerar som stödjande, som en kvinnlig och kvinnocentrerad sfär och främjare av kvinnlig vänskap. Detta skiljer den från många andra webchattar, där flirt och sökande efter en partner är viktiga aktiviteter. Man kan skilja mellan större och mer mainstreambetonade chattar, t.ex. *Aftonbladets*, som mina intervjupersoner nämner, och mindre stammischattar, där en vänskapsbetonad grupp står i centrum och där samtal oftast inte förs enbart mellan två personer utan mellan flera människor.

Darling-chatten kan ses som en virtuell gemenskap. Virtuella gemenskaper är ett begrepp som används inom cyberkulturforskningen.⁸⁰ Ordet ”virtuell” betyder skenbar, antagen, och etymologiskt kan det härledas till latinets *vir* i betydelsen ”man” och *virtus* i betydelsen ”kraft”. Ett annat närbesläktat ord är engelskans ”virtue”, som betyder ”dygd”. Ordet virtuell har använts inom optiken sedan 1700-talet, där man t.ex. ser spegelbilden som en virtuell bild. Det har också använts inom naturvetenskaperna, framförallt inom fysiken. Det virtuella är något som kan producera en effekt i frånvaron av en ”verklig effekt”.⁸¹ Ordet virtuell har idag blivit intimt förknippad med datorer, vilket kan ses i termer som virtuellt minne⁸², virtuella världar och virtual reality. Idag föredrar dock många forskare termen online- eller cybergemenskaper i stället för begreppet virtuella gemenskaper, eftersom ordet virtuell konnoterar överkligt.⁸³ Detta antyder en syn på dessa gemenskaper som mindre verkliga än de som äger rum utanför Internet. Jag kommer här att använda mig av termen virtuell, eftersom den är vanlig i de teoretiska diskussionerna och därmed svår att undvika. Parallellt kommer jag att använda mig av begreppen online- och cybergemenskap.

Det svenska ordet gemenskap är bildat av ordet gemen, som betyder allmän, vanlig, och kommer av (låg-)tyskans *gemein*. Gemenskap kommer också från tyskan *Gemeinschaft* och betyder överensstämmelse, frändskap. Numera gäller detta även i fråga om personer och

---

⁸⁰ Se även Lövheim (2002) för en längre genomgång av begreppet virtuell gemenskap och forskningen om dem.

⁸¹ Se Woolley (1992/1993: 60), samt Wilbur (1996: 9).

⁸² Virtuellt minne är ett icke-verkligt minne som skapas av ett samarbete mellan primär- och sekundärminnena och ger sken av att vara ett stort primärminne (Pettersson 1986).

abstrakta förhållanden. Ordet är besläktat med latinets *communis*, som på svenska betyder kommun och kommer från franskans *commune*. Det finns en likhet med engelskans *community*. "Community" har ett liknande ursprung som ordet "communicate", kommunicera. De kommer båda från latinets *communis* (common: gemensam) eller *communicare* (att etablera en gemenskap). Därför har ordet "community" förbindelser med begreppet kommunikation. Socialantropologen Anthony Cohen definierar gemenskap eller "community" som: "[T]he members of a group of people (a) have something in common with each other, which (b) distinguishes them in a significant way from the members of other putative groups." (Cohen 1985: 12) Den gemensamma kulturen i en samhällsgemenskap uttrycks enligt Cohen genom symboler. Symbolerna kan vara ritualer, men de vanligaste symbolerna är ord. Symbolerna har ingen mening i sig, utan ges mening av medlemmarna i samhällsgemenskapen. Det är denna mening som konstruerar samhällsgemenskapen. Samhälle och kultur är alltså något som kommer från människorna själva, och är inte något som kommer ovan- eller utifrån. När man som antropolog undersöker en kultur eller ett samhälle bör man därför enligt Cohen titta på *vad symbolerna ges för mening av de enskilda medlemmarna*. (Cohen 1985) Denna syn kan dock kritiseras, eftersom den saknar ett maktperspektiv och en historisk syn på symbolers betydelser. Människor fostras in i att symboler, t.ex. ord, har vissa betydelser, och för att kunna ingå och vara förståeliga i en social kontext måste de förhandla dessa betydelser utifrån deras historiska mening.

En författare som haft stort inflytande på diskursen om den virtuella gemenskapen är Benedict Andersson (1991), som skrivit om nationen som en föreställd gemenskap. Han menar att den är föreställd eftersom även medlemmarna av den minsta nation aldrig kommer att träffa eller ens höra talas om mer än en liten del av de andra medborgarna, men ändå föreställer de sig ha en gemensam identitet som t.ex. svenskar eller amerikaner. Många computer mediated communication (CMC)-forskare har inspirerats av Anderson. I stället för att fråga sig om de virtuella gemenskaper på Internet de undersökt är autentiska, har de utgått från Andersons teori och försökt se på vilket sätt gemenskaperna föreställs (Baym 1998: 38).

I dagens moderna och rationella samhälle menar många att mänskliga gemenskaper och framför allt det viktiga "tredje stället" (Oldenburg 1989) gått förlorat. I stället söker människor gemenskap på elektronisk väg. Det tredje stället är den plats där en person vistas ofta, och som inte är hemmet eller arbetet/skolan, det vill säga ett stamställe, en bar, ungdomsgård, kafé, gym eller liknande, där alla vet vem man är. Howard Rheingold (1993/1994) har i sin

---

⁸³ Se t.ex. Sundéns (2002: 69 ff) diskussion av ordet virtuell.

bok om virtuella gemenskaper applicerat begreppet det tredje stället på Internet och dess newsgroups, chatkanaler, MUDdar etc. Många inom cyberkulturforskningen definierar skilda fenomen på Internet som just ”gemenskaper” och har gjort antropologiska eller etnografiska studier i dessa virtuella miljöer.⁸⁴ Både Nessim Watson (1997) och Steve Jones (1998) menar att för medlemmarna i virtuella gemenskaper är dessa mycket verkliga och något de har starka känslor för. Jones skiljer mellan de elektroniska möjligheterna till gemenskap, och den symboliska konstruktionen av den. Bara för att de tekniska möjligheterna finns är det inte säkert att sann gemenskap uppstår. Och det är den symboliska, kulturella konstruktionen; meningsskapandet, som forskningen bör intressera sig för.

Inom cyberkulturforskningen är det vanligt med berättelser om speciella praktiker som är gemensamhetsskapande, som t.ex. trolling, en slags bondfångarmeddelanden på Newsgroups (Tepper 1997). Ofta växer dessa fram ur och genom det tekniska gränssnittet, vilket visar hur tekniken och sociala faktorer interagerar. Teppers artikel visar att fejkade meddelanden skiljer dem som ”går på det” från dem som är kunniga, och kan på så vis ge användare hög eller låg status. En liknande praktik kan ses på *Darling*-chatten. Chatten är tekniskt mycket enkel, och saknar mycket som finns på många andra webchattar. T.ex. kan man inte se vilken tid någon gått in och skrivit något, och på andra chattar är det vanligt att alla närvarande personer syns i en lista även om de inte säger något, vilket de inte gör på *Darling*. Chatten har en enda teknisk finess, och det är att man kan välja färg på texten. Färgerna har kärnfulla namn som t.ex. ”knüllröd”, ”diorgrey” och ”barbaskön”. En del inbitna stammisar har även fått färger uppkallade efter sig. Valet av färg har blivit ett personligt kännetecken och detta gör att konflikter uppstår när någon tar någon annans färg.⁸⁵

WonderWoman: Ja det kan ju bli ett jävla liv! < Hedgehog: ja> Jag har ju den där mörk magenta liksom, det är ju min. Och den brukar ju Stina ha. Då blir det så här lite slagsmål och folk byter färger och man märker om man går in och säger ”tja” och nån har den där lila, den är liksom *min*. Den är min från början!

Hedgehog: Jag är liksom Robin Hood, jag har aldrig tagit nån annans, jag vet inte vilka som hör till vilka färger.

[---]

---

⁸⁴ Se t.ex. Baym 1998; Foster 1997; Kendall 1996; Rheingold 1993; Tepper 1997; Watson 1997; Shaw 1997; McLaughlin m. fl. 1997.

⁸⁵ Svenningsson (2001) och Gotved (2000: 147) skriver utförligt om självpresentationer i webchat- och newsgroupmiljöer. Båda menar att det alias man använder är mycket viktigt för att väcka intresse, men också för att kunna identifiera gamla bekanta. På *Darling*-chatten blir även textfärgen en viktig identitetsmarkör, och ett hjälpmedel för att fort kunna se vem som har skrivit vad. Enligt Svenningsson är handlingen att använda, ”stjäla”, någon annans namn något som ses som ett allvarligt brott online. På *darling*-chatten ses även färgen som ett personligt kännetecken, och därför blir även stölden av en färg sett som ett brott.

Hedgehog: Den var det nån som hade från början, men bara för att jag var en som bor i XX så fick jag den färgen av den som hade den innan, som jag tror var Stina som hade den innan. Men sen nu...

WonderWoman: Det var då hon bytte till lila, fast för mig, det spelar ingen roll...

Hedgehog: Men nu har...

WonderWoman: Men man märker att folk som inte har vart där så länge, de går och byter på en gång och det är, det känns lite kul.

Här kan man se att WonderWoman är medveten om sin status som en av de första som började chatta på *Darling*. Detta ger henne en viss maktposition, något hon upplever som positivt. Ibland leder dock färgvalet till konflikter, vilka, även om de troligtvis inte är så allvarligt menade, kan ses som en kamp om status i chatgemenskapen. Hedgehog berättade om en konflikt med en person som vägrade släppa en färg, och det gick så långt att personen ville ha en duell i cyberspace om detta. *Darling*-chatten har som sagt en virtuell gemenskaps karakteristika, men kan på grund av IRL-träffarna och vänskaperna som intervjupersonerna rapporterar om också ses som en reell gemenskap. I något mindre grad kan man tala om chatten som en offentlig sfär i Jürgen Habermas (1962/1989) anda. Här förs ibland diskussioner som är viktiga för besökarna, om ämnen som feminism, för eller emot knark och om det är okej att äta kött eller inte. Även om *Darling*-stammisarna är en ganska homogen samling har de inte alltid samma åsikter och debattens vågor går höga.

Vem är då den typiske *Darling*-chattaren; medel-darling? Urvalet består bara av sex personer, men jag har i över ett års tid (under år 2000) ägnat mig åt deltagande observation av chatten. Dessutom har samtliga intervjupersoner stor erfarenhet av både virtuella och reella möten med *Darling*-chattare. Den lilla chattens karaktär av stamställe, eller tredje ställe (Oldenburg 1989/1997) gör att många känner igen varandra. Anja menar att *Darling*-chatten är "ett slutet sällskap av människor som lär känna varandra". Att hon talar om det som ett *slutet* sällskap blir paradoxalt eftersom en chatt på Internet är ett öppet forum. Det är dock inte vem som helst som använder sig av *Darling*-chatten. Detta beror på att tidningen *Darling* fungerar som en ram för chatten.

Anja: Så det är en viss sorts människor, det är inte *bred* grupp, alla de som är där *ofta*. Det är ju, de flesta har väl ganska många gemensamma intressen. Men jag vet inte riktigt hur det hänger ihop med tidningen. Eller det är ju tidningen som lockat dit dem i första hand antar jag.

Indra menar att de som chattar på *Darling* oftast befinner sig till vänster på den politiska skalan, och att de ofta klär sig "annorlunda". Indra menar att det är folk med "egen stil" och

inte direkt några vanliga ”samhällstjejer”.⁸⁶ Således kan *Darling*-chattaren kategoriseras efter sin klädsmak (vilket Anja vände sig emot, eftersom hon menar att Internet är en plats där kläder och utseende blir oviktiga), men även musiksmaken är viktig, vilket Apoptoz tar upp. *Darling* innehåller mer musikrecensioner och musikartiklar än andra tjejtidningar, och dessutom skrivs det ofta om alternativ musik. WonderWoman och Hedgehog betonar att *Darling* tilltalar den mer intellektuella typen, människor som tänker själva. Intervjupersonerna menar alltså att det som utmärker *Darling*-chatstamgästerna är att de är alternativa i stil, smak och politiska åsikter. Genom min egen deltagande observation på chatten har jag fått en bild av användarna som stämmer överens med intervjupersonernas iakttagelser.

Darling-chattens paradox att samtidigt vara sluten och öppen, att samtidigt vara ”ett slutet sällskap” och en chatkanal, öppen för alla, återkommer i intervjupersonernas diskussioner om relationen mellan det privata och offentliga på chatten. Chattens karaktär av tredje ställe för många personer gör att stämningen blir intim och man avslöjar saker om sig själv. Många pratar om personliga problem, kärleksbekymmer, bråk med kompisar och sexuella erfarenheter.

WonderWoman: Men det som är lite faran med den där chatten, man kan ju inte prata privat [man kan inte välja vem som ska se vem som ska se vad man skriver, utan alla på chatten kan se det, min anm.], man säger ju väldigt mycket, och jag hörde ju att Janne, din vän [till Hedgehog] han brukar sitta och läsa det där, det fick jag höra utav Pia, och då hade han undrat: WonderWoman, är inte det [WonderWomans riktiga namn]? Och det känns asjobbigt, för jag pratar ju verkligen helt öppet. Jag är helt ärlig och berättar om mina vänner och blabla, och det är lite jobbigt om nån sitter och läser det där.

Martina: Men det försvinner väl efter en stund?

WonderWoman: Ja efter ett tag. Jo, men om man pratar tillräckligt mycket, men det syns ju om man bara skriver litegrann och så står det kvar och så kommer det inte in nån annan, och sen om det är nån som bara sitter och smygläser, man vet ju inte vad det är för person. Ja, jaa, usch nä, jag skiter inte i det, det är ganska otäckt ändå.

Hedgehog: Man ser ju inte vilka som är inloggade, man kan ju vara där inne och läsa allt, men det kommer inte upp.

Även Indra säger att: ”Men egentligen skulle folk kunna gå och kolla vad vi skriver, och aldrig säga nånting. Jag kom på det igår. Det är kanske nån som vet allt om oss.” Detta tyder på att intervjupersonerna är ungefär likadana on- eller offline, och att de inte skiljer så mycket mellan interaktion på nätet och i andra sammanhang. Däremot tänker de på nätets karaktär

---

⁸⁶ Med samhälls menar hon samhällsprogrammet på gymnasiet, som är ett mainstreambetonat utbildningsprogram. Det kan ställas i motsats till estetiskt eller medieprogram, vilkas elever ofta odlar subkulturella eller alternativa stilar.

som offentligt forum, och att det de berättar om sig själva där kan läsas av alla. Så förenas alltså det intimt privata med det publikt offentliga i mediet Internet som i sig innehåller båda dessa sidor. Detta skiljer sig till viss del inte från t.ex. TV som både kan visa formellt offentliga tillställningar, t.ex. nobelprisutdelningar, men också vältra sig i människors privatliv i intima talkshows. Men en person som deltar i en talkshow är medveten om att dennes privatliv förs ut i offentligheten, eftersom TV är ett brett medium. På Internet, däremot, finns både breda och smala kanaler, och *Darling*-chatten kan betraktas som en av de smala. Det är dock svårt för användarna att veta hur många som är där, och vem det är som läser det de skriver. Så skapas samtidigt en känsla av förtrolighet och av osäkerhet.

En liknande paradox kan man se när man lär känna folk över Internet. Jag träffade själv intervjupersonerna först på chatten, och sedan ansikte mot ansikte, på samma sätt som de själva hade träffat många vänner från chatten. Det faktum att man inte kan se varandra när man umgås på Internet skapar en osäkerhets- och en överklighetskänsla. Anja och Indra hade träffat varandra IRL för första gången dagen innan mitt möte med dem.

Indra: Men det är rätt lustigt, för vi har pratat varje dag nästan i flera månader, då känns det jättekonstigt att träffa personen på riktigt, man tänker inte ens att personen finns där. Anja: Nä, för det är inte du på nåt sätt. [skratt] Jag vet ju att det *är* du. Man tänker inte på att Indra vet allt det här som jag har berättat för henne. Utan man tänker på att här sitter en främling, fast egentligen inte. [skratt] Med tanke på vad hon vet! Det blir så här, jag vet inte. Det är i alla fall stor skillnad mellan Internet och verklighet.

Just *att* man inte ser varandra på chatten kan alltså främja förtroligheten; man berättar djupa saker om sig själv och ens personliga liv som man annars inte skulle berätta för ytliga bekanta. På så vis blir Indra och Anja samtidigt främlingar och förtrogna inför varandra. Liknande känslor rapporterar Sveningssons (2001) intervjupersoner om. En av dem delade t.ex. upp personen han träffat i flera personer; ett online-du, ett du i telefonen och så ett offline-du. Men samtidigt som Internet kan kännas överkligt kan det paradoxalt nog bli mer ärligt; genom att man lättare kan visa upp sig själv där. Indra menade att allt ytligt försvinner på Internet, och Anja påpekade att det var lättare att uttrycka sina känslor i skrift på Internet än muntligen. Internet får här stå för djup i motsats till den ytlighet som ofta präglar IRL-möten med nya människor. På Internet är du dina ord, inte ditt utseende, kläder och ägodelar. Även Sveningssons intervjupersoner hade lättare att avslöja saker om sig själva på Internet, just för att de kände sig säkra där. Men i ett kroppslöst medium finns det även många tillfällen till missförstånd. Det är också lättare att sära människor, avsiktligt eller oavsiktligt, när man inte kan se på dem hur de reagerar på det man yttrar.

Anja: Och när man skriver då kan man inte tolka. För fortfarande kroppsspråk, det betyder ju så mycket, men om man skriver nånting så, om man är arg på någon över Internet då blir det mycket hårdare att ta det. Och det märker jag ju själv när jag vart arg på folk över Internet. De väljer ju att se på det jag skriver själva, jag kan inte påverka hur de ska liksom ta några ord. Och då blir det ofta att allting blir mycket *svartare*, på nåt sätt. Det är så lätt att bortförklara [IRL, min anm.]. Man kan säga nånting, men man kan säga det med låg röst och liksom va avslappnad. Om man skriver nåt, då kan man ju inte veta hur mycket man står för det. Sen om det är bra eller dåligt... [skratt]

Att interaktionen via Internet kan präglas av en överklighetskänsla är något som bekräftas av mina egna erfarenheter. När jag har suttit ensam och chattat med för mig okända människor sent på kvällarna har jag ibland undrat om det verkligen är människor jag samtalar med. För mig är de bara flimrande ord på en datorskärm, och det är svårt att fatta att det är människor av kött och blod som ligger bakom dem. Enligt Annette Markhams (1998) onlinestudie menar flitiga internetanvändare att livet online visserligen känns verkligt, men att man samtidigt inte kan var helt säker på en relation förrän man träffat någon IRL. Men detta att det inte känns som om det är riktiga människor som läser det man skriver gör också att det blir lättare att prata om djupt personliga saker. Anja talar också om att relationer som startar på Internet och sedan tas in i det vanliga livet samtidigt som de fortgår på Internet kan kännas som om de befinner sig på två plan. I citatet nedan syftar hon på relationen med en av sina bästa vänner, där det tog ett år att smälta samman de två planen till en relation, att så att säga smälta samman det skrivna ordet med en kroppslig person.

Anja: Ibland så känns det som om det som händer över Internet inte gills, i verkligheten. Och det blir väldigt förvirrande. Det är som att det är så olika, så att det blir två relationer; en över Internet och en i verkligheten. Och det är ju inte så bra. Men, efter ett år eller så, då har man lyckats jämna ut det! [skratt] <skratt> Men det blir svårare som med Indra, jag menar hon bor ju så långt härifrån så det blir jättesvårt... Jag vet inte hur det kommer att bli nu när du åker tillbaka, vi kommer säkert va likadana mot varann som vi var förut. <Indra: Jaa> Tror jag. <Indra: Jaa> Och sen om hon flyttar hit så... Jag menar det är så svårt att säga, för jag menar av alla dem jag har träffat så är det så, en del låtsas jag inte om som att de finns längre. [skratt] Och andra har jag blivit bästa vänner med till och med blivit kära i. Det finns ju så många olika nivåer. Men de flesta blir så här bekanta, så fort jag går till [ett visst café] så finns det alltid nån där som man kan prata med. Och det är ganska bra.

Man kan tycka att Anja med sina 90 procent Internet-vänner är ett extremfall. Men troligtvis är inte hennes liv ovanligt i 2000-talets Norden, där allt fler möten, relationer och

interaktioner mellan människor skapas, lever vidare och avslutas via medier som Internet, email, SMS och telefon.

Anja: Jag tänker inte ens på att det är konstigt, men mina klasskamrater så, för dem är det en ovanlighet. Men om man sitter vid datan flera timmar varje dag, det är ju så... det blir ju till slut som allt annat.

Martina: Det blir vardag.

Anja: Ja. Men lite så här töntvardag. När folk frågar: "Hur träffades ni?", så: "Eh, gemensamma bekanta". Ahaaa! Okej. Så lärde vi känna varann över Internet.

Citatet antyder att även om vänskaper och relationer som startar på Internet blir allt vanligare, är det ännu inte helt socialt accepterat. Detta visar också Sveningssons undersökning, där många associerade åtminstone Internet-romanser med hård ragging och heta telefonlinjer. Slutligen är det viktigt att framhålla att *Darling*-chatten bara är en av intervjupersonernas kontaktzoner på Internet. Indra berättade att "[M]an är inne på Lunarstorm [ett internetcommunity som främst frekventeras av ungdomar] och *Darling*-chatten samtidigt, alltid.", och i en chatinteraktion sa hon till mig att om man inte finns på Lunar[storm] så finns man inte.⁸⁷ Även om uttalandet är ironiskt visar det att Internet är en viktig träffpunkt för ungdomar. *Darling* är alltså inte den exklusiva kontaktkanalen för intervjupersonerna, även om de flesta av de sex intervjupersonerna inte chattar någon annanstans och alla föredrar *Darling* framför andra chattar.

Avslutning

Intervjuerna med sex *Darling*-chattare har gett goda insikter i användandet av den tryckta tidningen, webzinet och webchatten. I dessa tre offentligheter blandas skämt och allvar, populärkultur och politik på nya sätt. *Darling*-chatten skiljer sig från många andra chatkanaler genom att tillhöra en tidning med en relativt snäv inriktning och målgrupp, men även genom att vara en liten chat med många stammisar. Detta gör både att användarna umgås i grupp och att vänskap, inte romanser, står i centrum. Vissa beteenden, t.ex. att män kommer in och raggar på kvinnliga chattare, vilket går för sig på andra chattar är oacceptabla här. På liknande sätt skiljer sig den tryckta tidningen och webzinet *Darling* från andra i sin genre. Enligt läsarna är den intelligent och medveten, vilket även antyder att det är så läsarna vill beskriva sig själva. I tidningen och webzinet kan man finna många exempel på en dekonstruktivistisk

syn på kön och vad det innebär att vara ung kvinna. Det grepp för att få fram detta budskap är främst ironi, t.ex. i orden på det tidningsomslag som Apoptoz nämnde: ”Ilskbanta. Gå ner 124 kilo till jul”. Blondie menar att i en sant feministisk tidning, eller kanske snarare en tidning som inte visar fram begränsade och begränsande könsrepresentationer, måste man tänka på helheten. Alla delar, även reklamen, måste vara acceptabla.⁸⁸ Hon tycker att *Darling* ligger närmare detta ideal än andra tjejtidningar.

Under min deltagande observation på chatten lade jag märke till att det ibland togs upp feministiska teman. Det stod klart att de flesta kvinnliga användarna identifierade sig som feminister. Det är talande att det uppstod en hätsk feministdebatt, där de som inte var feminister fick försvara sig. Liknande debatter uppstod kring vegetarianism/veganism och droganvändning. Men det är viktigt att påpeka att andra intressen, framförallt musik, tycktes vara viktigare än feminism och politik för många. De flesta såg inte heller *Darling* som enhetligt eller exklusivt feministisk, utan som en mångfacetterad tidning. Jämfört med de flesta dam- och tjejtidningar på marknaden sågs den som progressiv, och den viktigaste skillnaden var att könet inte var den viktigaste organiseringsprincipen. I stället hade den som läsarna såg det en könsöverskridande inställning, och försökte diskutera och göra upp med könsstereotyper.

Slutligen kommer jag att göra ett försök att svara på frågan som ställs i rubriken till detta avsnitt. Är *Darling* och *Darling*-chatten en feministisk virtuell gemenskap? Frågan om *Darling* är feministisk har redan tidigare besvarats med ett ”nja”. Det är en tidning med vissa feministiska inslag. Den har förbindelser med strömningarna populärfeminism och girliefeminism, vilka båda kan ses som en del av tredje vågens feminism. Tidningen *Darling* kan inte ses som en gemenskap, utan snarare som en offentlighet. Kan då *Darling*-chatten ses som en feministisk virtuell gemenskap? Analysen indikerar att den inte kan beskrivas som direkt feministisk, då det är sociala relationer, prat om chattarnas liv och intressen etc. som står i centrum. Då och då kan det utbryta en politisk debatt, men detta gör inte chatten till per definition feministisk. Det personliga behöver inte alltid vara politiskt. Är den då en virtuell gemenskap? Svaret på den frågan måste bli att eftersom många av chattarna träffats IRL, och även håller kontakt via andra medier, därmed kan gemenskapen betecknas som både datormedierad, face-to-face och medierad på andra sätt. Att det är en gemenskap är det ingen tvekan om, men mitt intryck är att den är flyktig och efemär. Det ligger i mediets karaktär att

---

⁸⁷ Enligt uppgift är detta ett citerande av det som står överst på Lunarstorms startsidea.

⁸⁸ Även om det givetvis är en definitionsfråga vad som är acceptabelt och inte. Saker kan ju som sagt tolkas på olika sätt.

människor är mycket aktiva för en tid, men senare får de andra intressen eller går vidare till nya virtuella gemenskaper. Denna bild understöds ytterligare av att *Darling*-chatten inte existerar längre.

6. *Corky* – en lesbisk oas i ”heteroöknen”

Kapitlets rubrik är tagen från ett intervjuцитат. Intervjupersonen Robin menade att *Corky* verkligen behövdes när den kom, att den var en oas i heteroöknen. *Corky* är ”Nordens första lesbiska livsstilstidning”, enligt sina redaktörer. Gruppen ”tjejer som gillar tjejer”, det vill säga lesbiska och bisexuella kvinnor är, som det påpekats redan i kapitel 4, svåra att marknadsföra en tidning mot, eftersom de utgör en mycket heterogen grupp. Att det finns många olikheter inom denna grupp när det gäller utbildningsnivå, ålder, intressen etc. gör det också svårt att skapa en tidning som alla är nöjda med och når de flesta inom gruppen. Heterogenitet är också något som präglar den grupp jag intervjuat, utom på en punkt: de var alla etniska svenskar. *Corkys* uttalade fokus är lesbiska och lesbisk kultur.

Corky ser sig som en feministisk tidning. Jag har i detta kapitel valt att koncentrera mig på tre faktorer. För det första användarnas feminism och om och i så fall på vilket sätt de ser *Corky* som feministisk. För det andra sexuell läggning och hur lesbiskhet och kvinnlig bisexualitet beskrivs i mainstreammedierna och i *Corky*. Jag kommer även att diskutera hur intervjupersonerna ser på övriga gaymedier. För det tredje kommer jag beskriva *hur* användarna brukar *Corky* och vad tidningen, webzinet och online gay-gemenskapen *Qruiser*, som är kopplad till *Corky*, fyller för funktioner.

Om intervjupersonerna

De första tre intervjuerna ägde rum under början av 2001. Efter dessa intervjuer slutade man ge ut *Corky* pappersform och valde att i stället utöka nätsajten. Jag valde att därför vänta med ytterligare intervjuer tills jag sett hur det gått med denna nya satsning. Under februari 2002 gjorde *Corky* och *QX* en gemensam nysatsning på internetgemenskapen *Qruiser*, och utökade de interaktiva inslagen. Under sommaren 2002 gjorde jag tre nya intervjuer med personer jag kontaktat via *Qruiser* och *Sylvia*. I dessa intervjuer diskuterades både pappersversionen, nätsajten och *Qruiser*. Fyra intervjuer gjordes i intervjupersonernas egna hem, en (med Nora) hemma hos mig själv och en (med Robin) på offentlig plats, ett museicafé. Nedan följer en presentation av intervjupersonerna.

Linda – menar att mainstreammedierna exkluderar lesbiska

Linda var vid intervjutillfället 22 år gammal, såg sig som lesbisk och bodde i en svensk storstad. Hon gick en utbildning inom design. Hennes genuspresentation var helt klart åt det feminina hållet, med långt hår, smink och tajt uringad top, och hon gjorde ett lugnt och vänligt intryck. Hon jobbade en hel del extra och den lilla fritid hon hade ägnades åt att träffa vänner, oftast på caféer och uteställen. När det gäller sexuell läggning såg hon sig och hade alltid sett sig som lesbisk.

Linda menade att heteronormen dominerade medierna. Hon menade att hon inte känt sig diskriminerad i det vanliga livet för att hon var lesbisk, utan att det i stället var medierna som fick henne att känna sig exkluderad och bli arg över att lesbiska beskrevs på ett stereotypt sätt. Hon gillade *Corky* för att man där *utgick* från att läsaren var homosexuell. Linda hade enbart tagit del av den tryckta *Corky*.

Hilde – söker efter alternativa former för kvinnlighet

Hilde är en dansk lesbisk 34-årig kvinna som växt upp strax utanför Köpenhamn. Vid intervjutillfället var hon osminkad och praktiskt klädd i jeans och tröja. Hennes föräldrar är folkskollärare och politiskt engagerade på vänsterkanten. Hon har utbildat sig inom kommunikation och utvecklingsstudier och arbetar nu med forskning. Under uppväxten var hon intresserad av sport, speciellt fotboll och fick även via sina föräldrar ett politiskt engagemang. Hon hade tidigare inte haft behov av att ingå i gay-sammanhang, men efter att ha arbetat några år utomlands sökte hon kontakt med andra lesbiska, framförallt via Internet.

Hilde är en flitig musik- och mediekonsument, och här intresserar hon sig främst för kvinnliga och lesbiska artister och förebilder. Hon tar även del av lesbiska medier som *Diva*, *Curve* och *Corky*. Hilde hade bara läst *Corky* på nätet, men vid intervjutillfället visade jag henne de fyra tryckta numren av *Corky* som utkommit.

Charlotte – estetiskt medveten elitist

Charlotte, som är 30 år gammal, växte upp på en mindre ort som dotter till två lägre tjänstemän. Hon kan beskrivas som kulturintresserad medelklass, medveten feminist och lesbisk-identifierad bisexuell. Under uppväxtåren sysslade hon mycket med gruppaktiviteter, som sport, ridning och deltog i frikyrklig ungdomsverksamhet. Sedan utbildade hon sig inom humaniora på universitetet och arbetar nu med kulturadministration. Hon kom inte ut som bisexuell förrän hon var 23-24, men lever nu tillsammans med en annan kvinna. Hon tycker att det är enklare att leva med en kvinna eftersom hon har en feministisk grundsyn, och att det

inte blir tydliga könsroller och arbetsuppdelningar som det lätt kan bli i heteroförhållanden.

Hennes inställning till medier är både elitistisk och estetisk. Glossiga tidskrifter, så kallade livsstilsmagasin, är en favorit, men när det kommer till innehållet blir hon ofta besviken. Allt ska vara så enkelt, på ett sätt som underskattar publiken. På samma sätt är hon besviken på mainstreamhomokulturen, med schlager, tuggummipop och gaystereotyper. Något hon tycker att även *Corky* är ett uttryck för. Samtidigt är det en viss njutning förknippad med att kritisera och analysera sönder livsstilstidskrifterna, det får henne att känna sig smart. Charlotte hade i princip bara läst pappers-*Corky*.

Nora – vänsterpolitisk fotbollsflata

Nora är en lesbisk 25-åring som växt upp på landet. Hennes föräldrar jobbar inom vården och lantbruk, och hon ser sig själv som arbetarklass. Nu bor hon i en större stad, arbetar som brevbärare och är politiskt engagerad på vänsterkanten. Nora har länge spelat fotboll och varit duktig på det. Hon kopplar sin feminism till ett socialistiskt tänkande, och menar att klass, etnicitet och sexuell läggning är lika viktiga faktorer som kön. Hon betecknar sig själv som lesbisk. Stilmässigt kan hon ses som butchig eller sportig, med kort hår och en maskulin framtoning. Dock betonar hon gärna sina inre, mjukare sidor. Nora hade både läst den tryckta *Corky* och *Corky* på nätet. Internet är ett stort intresse, och hon är under tiden för intervjun ofta på *Qruiser*.

Kajsa – pansexuell och liberal

Kajsa, som är 22 år, är uppvuxen i en medelstor stad och kan beskrivas som medelklass. Hennes föräldrar är journalist och lärare, och själv studerar hon samhällsvetenskapliga ämnen på universitetet. I framtiden skulle hon vilja jobba inom en ideell organisation eller som lärare. Hon beskriver sig som pansexuell, eftersom hon menar att det inte finns två utan flera kön, och hon kan bli kär i personer som har oklar könsidentitet. Hon lever ihop med en transsexuell person. Stilmässigt kan hon beskrivas som ganska vanlig och feminin. Som bi- eller snarare polysexuell upplever hon att hon inte riktigt hör hemma i vare sig gay- eller heterovärlden, och att hennes identitet är delad. Politiskt ser hon sig som liberal och feminist, och är missnöjd med att den lesbiska och den feministiska identiteten ofta kopplas ihop med vänsterpolitik. Här befinner hon sig alltså i ett motsatsförhållande till t.ex. Nora. Hon använder sig av Internet främst för att träffa nya vänner, och är inne på båda *Sylvia* och *Qruiser*. Hon läser *laddism*-tidskrifterna *Slitz* och *Café* eftersom de innehåller vackra bilder på

kvinnor. Dessa båda tidningar har blivit utskälda i feministiska sammanhang. Hon gillar inte att de behandlar kvinnor som objekt, men vill samtidigt gärna se avklädda kvinnokroppar i ett sammanhang som inte är pornografiskt. På så vis använder hon tidningarna på ett annat sätt än de ursprungligen är tänkta, alltså som underhållning för heterosexuella män. Kajsa hade både läst den tryckta *Corky* och Internet-versionen, och var medlem på *Qruiser*.

Robin – queer outsider

Robin, som är 22 år gammal, växte upp på mindre ställen i Skåne, med föräldrar som arbetade inom kultur och konstområdet. Hon kan beskrivas som bohemisk medelklass. Stil- och utseendemässigt kan hon beskrivas som androgyn, en tunn tjej i manchesterjeans och tröja med snaggat hår. Hon menar dock att hennes frisyrval inte beror på att hon vill se lesbisk eller rabiast feministisk ut, utan på att hon tycker det är tråkigt att kamma håret. Hennes skolgång har varit lite besvärlig, och hon har omväxlande studerat och arbetat och flyttat runt på olika platser i Sverige. Just nu försöker hon komplettera sina gymnasiestudier för att få en examen. Sexuellt beskriver hon sig som queer, eftersom hon gått mellan att vara homo, bi och hetero och därför gett upp tanken att sätta en etikett på sig själv. Hon ser sig själv som en outsider i både hetero- och homosammanhang, och anser att homonormen är hårdare än heteronormen. Dessutom är hon kritisk till tvåsamhet och fasta förhållanden.

Hon är inte speciellt intresserad av medier som TV eller tidningar, men använder sig mycket av Internet, mest för att hålla kontakten med vänner. Och då är det mest *Qruiser* som gäller. Även Robin hade tagit del av pappers-*Corky*, webzinet och var medlem på *Qruiser*.

Feminism

Samtliga intervjupersoner såg sig som feminister. Men de verkade ha tänkt olika mycket på vad feminism innebar för dem, och var olika mycket insatta i feministiska idéer och diskussioner. Linda menade att feminism var en självklarhet för henne, och att alla kvinnor borde vara feminister. Charlotte talade om att hon hade en *feministisk grundsyn*, vilket var ett av skälen till att hon valt att leva samman med en kvinna, trots att hon såg sig som bisexuell och därmed teoretiskt sett även kunnat leva med en man. Hennes val att leva lesbiskt ska dock inte kopplas samman med politisk lesbianism, där kvinnor av feministiska skäl väljer att leva

separatistiskt, det vill säga utan män.⁸⁹ Hilde hade via sina föräldrar fått ett vänsterpolitiskt medvetande, men det var först via akademiska studier och genom att läsa feministisk teori som hon på allvar kom i kontakt med feminism. Nora, Robin och Kajsa kan sägas vara mer politiska och radikala i sin feminism. Nora menade att klass, etnicitet och sexuell läggning var lika viktiga faktorer för hennes feminism som kön, och vände sig emot det hon kallade medelklassfeminism. Kajsa sade sig vara en ganska radikal feminist, och menade dels att det fanns fler än två kön, och dels att könet var socialt konstruerat och inlärt. Robin kallade sig feminist, men tyckte egentligen att queer var ett bättre ord eller en bättre analys än feminismen.⁹⁰ Hon vände sig emot att identiteten som kvinna blivit så viktig inom feminismen, och att mycken feminism reproducerade de könsdualismer hon vände sig emot.

När jag frågade om feminism i medierna började intervjupersonerna nämna tidningar som *Bang* och *Bleck*, vilka kan beskrivas som intellektuella, feministiska tidskrifter. Dessutom talade flera om feministiska krönikörer i dagstidningarna. Hilde talade om feministiska förebilder inom rocken och kvinnliga actionhjältar. Hon gillade när kvinnor gick in i typiskt manliga områden och tog på sig ”manliga” roller, och menade att detta var en form av feminism. Populärkultur av den här typen är kult inom lesbiska och feministiska kretsar, och som exempel kan nämnas TV-fiktion som *Xena – The Warrior Princess*, *Buffy – Vampire Slayer* och filmer som Alien-serien. Musik som hon nämnde var bland annat den lesbiska ikonen och countrysångerskan K D Lang och svenska Eva Dahlgren. Flera av intervjupersonerna diskuterade även något jag valt att beteckna som semi-feministiska medier. Det var framförallt magasinliknande TV-program riktade till kvinnor som nämndes, *Silikon* i Sverige och *Pernillas univers* i Danmark. Linda talade om att *Silikon* enbart verkade gå ut på att man som kvinna skulle hitta en man och göra allt för denne. Detta gjorde att hon som lesbisk kände sig exkluderad. Hilde menade att *Pernillas univers* säkert tog upp bra saker ibland, men att det var allt för mycket av makeup och bantningskurer som för henne var traditionellt kvinnliga ting, och att det var en stereotyp bild av kvinnan som visades upp, som Hilde inte kunde känna igen sig i. Hon delade alltså upp kvinnoporträtten i medierna i dels en traditionellt feminin kvinna, och dels en kvinna, som i och för sig oftast hade alla kvinnliga attribut när det gällde utseende, men tog sig in på manliga områden. Den sistnämnda erbjöd alternativa former för kvinnlighet. Det de kvinnliga actionhjältarna hade gemensamt, och det

---

⁸⁹ För en diskussion av detta, se bland andra Rudy (2001). Se även Rich (1993: 245) som menar att det finns ett gryende feministiskt-politiskt medvetande i valet att leva tillsammans med en annan kvinna i ett samhälle med institutionaliserad heterosexualitet.

⁹⁰ För en diskussion om queer, se framförallt kapitel 7 i denna avhandling, där de queera inslagen i *Corky* analyseras.

som tilltalade Hilde, var att de gav männen stryk och såg bra ut. Deras kvinnlighet betonades alltså samtidigt som de gavs autonomi och handlingskraft, de styrde handlingsförloppet i motsats till traditionell action, där kvinnan oftast reduceras till utsmyckning och den manliga hjälten romantisera intresse, som den som ska räddas undan faror.

Robin och Nora pratade om att feminism har blivit ett slags plus-ord under den senaste tiden i Sverige, men att ordet ofta används som en etikett utan innehåll. Robin tog upp *VeckoRevyns* feministiska omgörning, som tidigare diskuterats i kapitel 3.

Robin: Ja, jag tänkte på när vad heter hon, Emma, som tog över *VeckoRevyn* och nu skulle *VeckoRevyn* bli feministisk. Det feministiska blev nån slags litet fint rosa paket som glittrade lite, man kunde använda det utan att det var, utan att det var fult. Så själva ordet används men jag tycker inte att det pratas så mycket om vad det faktiskt betyder. Utan det är mer, det är ett ord som man slänger sig med, men det är ingen som tänker riktigt på vad det handlar om bakom det.

Vid tiden för intervjun hade det precis varit val i Sverige, och under valet diskuterades såväl kvinnors som homosexuellas rättigheter ivrigt. Men både Nora och Robin menade att även om ordet feminism var populärt, så sågs den feministiska analysen, det feministiska innehållet som hotfullt. Eftersom den, som Robin sa, krävde att människor såg på sina egna liv och värderingar och förändrade dem. Hilde talade om situationen i Danmark, där hon menade att feminism var ett fult ord. Man skulle självklart vara för jämlikhet, men inte vara feminist, eftersom det sågs som ett skuldbeläggande av männen. I stället för att se ojämlikheten som strukturell sågs den ofta som beroende av personliga val. Det finns alltså en skillnad mellan de båda grannländerna, men frågan varför kan tyvärr inte besvaras inom ramen för denna avhandling. *Corky*-läsarna återkom alltså till en diskussion som även fanns bland *Darling*-läsarna. Medan *Darling*-läsarna tyckte att det mestadels var bra att feminismen var populär, var Nora och Robin mer tveksamma, kanske beroende på att de var äldre och hade mer erfarenhet av att arbeta politiskt.

Hur låg det då till med *Corkys* feminism? Såg användarna överhuvudtaget tidningen som feministisk? Något som kan sägas vara feministiskt i *Corky*, jämfört med de flesta andra medier, är att det till största delen förekommer *kvinnor* i tidningen och knappt några män. Hilde, som var intresserad av att hitta alternativa levnadssätt och alternativa kvinnobilder i medierna, menade att de kvinnor som presenterades i pappersversionen var kvinnor som kunde något. Hon tyckte ändå inte att Internet-versionen var speciellt feministisk, medan fördjupningen och de längre artiklarna i papperstidningen uttryckte feminism. Charlotte, som överhuvudtaget var ganska kritisk till *Corky*, menade att *Corky* verkade rädd för att vara för

feministisk, eftersom man då skulle skrämman bort "undersköterskeflatorna", som hon uttryckte det. Hon menade även att *Corky* riktade sig till mainstreamhomovärlden och var rädd för att vara för djup eller för svår. Anledningen till att hon inte kunde se *Corky* som feministisk var också att hon menade att tidningen befäste "flatstereotyper", bland annat genom att dela in lesbiska i grupper, som t.ex. "prylflatan" och "fotbollsflatan".⁹¹ Feminismen verkade således inte vara så viktig i *Corky*, enligt intervjupersonerna, även om jag menar att den fanns där som en slags bakgrund, något som var taget för givet. Denna analys kommer att fördjupas i min textanalys av *Corky* i kapitel 8. Däremot är lesbiskhet eller bisexuellas lesbiska sida den röda tråden i *Corky*, vilket kommer att diskuteras i nästa avsnitt.

Lesbisk identitet, representation och stereotyper

Under intervjuerna diskuterades hur homosexuella porträtterades i mainstreammedierna. Var de synliga överhuvudtaget? Samtliga intervjuade var överens om att synligheten var låg. I medierna, liksom i samhället som helhet, råder en heteronorm, vilket gör att medieproducenterna utgår från att mottagarna är heterosexuella, och att det talas om han och hon hela tiden.⁹² Linda menade att de medier som riktade sig till kvinnor, t.ex. *Veckorevyn* och tjejprogrammet *Silikon*, var inriktade på att få kvinnor att göra saker för män, något som fick henne att känna sig exkluderad som homosexuell. När homosexuella för en gångs skull porträtterades av media, utmärktes reportagen av okunskap, menade Linda. Dessutom beskrev man hela tiden gruppen utifrån en heterosexuell blick. Linda berättade om ett reportage om lesbiska i *VeckoRevyn* som hon läst sommaren 1999.

Linda: Det kändes som om de hade forskat i 10 minuter ungefär, och sen så skrev de precis hur allting fungerade och så satt jag och läste det med min kompis som tycker om tjejer också och... jag blev så himla arg för att... de hade skrivit om saker som inte alls stämde eller som inte de hade nån aning om hur det var egentligen. Och så här, delat upp det i olika stereotyper. Sådär: "Det finns de fyra olika lesbiska stilarna" ungefär. <skratt> Och så skulle man identifiera sig med en av dem. Det var ganska överdrivet gjort också. "Så är du om du är den, och om du är den så är den här andra tjejen så" och så hade de till

---

⁹¹ Flata är svensk slang för lesbisk kvinna, och motsvarar ungefär ordet "dyke" på engelska.

⁹² Heteronormen, eller heteronormativitet, är ett begrepp som först dök upp inom radikalfeminism. Adrienne Rich (1993) menade i sin essä "Compulsory Heterosexuality and Lesbian Existence", som först publicerades 1980, att tvångsmässig heterosexuallitet, eller vad jag här har valt att kalla heteronormativitet, är något som gjorts att kvinnors relationer med andra kvinnor, sexuella eller platoniska, har osynliggjorts eller glömts bort. Detta är något som bland andra Judith Butler (1990) tagit upp och teoretiserat ytterligare. Heteronormativitet innebär bland annat att man alltid utgår från att människor är heterosexuella, och att de homosexuella personer eller relationer som finns ses genom heterosexuella glasögon.

och med skrivit att ”Den sortens lesbisk tycker om den sorten, och den andra den, och den här tycker om dom som är likadan”. Och man bara: ”Herregud, vad ska folk tro som läser det?!” Det finns säkert folk som tror att det är så! Och jag kände mig så himla arg!

Stereotyperna användes enligt Linda på ett dåligt och okunnigt sätt. Min textanalys av *Corky* i kapitel 8 kommer dock visa att stereotyper i högsta grad är verksamma även där, och jag kommer i samband med detta diskutera att stereotyper inte alltid behöver vara av ondo.⁹³ Även Kajsa berättade om ett reportage i *VeckoRevyn*, som handlade om att vara tjej och gay. Hon var mer positiv till hur ämnet togs upp, men kritiserade att en stor del av reportaget handlade om homosexuella män. Detta var enligt henne ett tydligt exempel på att reportaget var skrivet utifrån en heteroblick, eftersom det är populärt bland vissa heterosexuella kvinnor att ha homosexuella män som vänner.

Nora menade att när homosexualitet togs upp i medierna var det oftast spektakulära fall, som exempel nämnde hon en tvist om en spermadonator som blev skyldig att betala underhåll. Detta, att det oftast är spektakulära och negativa händelser som tas upp, är dock något som utmärker nyhetsmedier över huvudtaget (Galtung & Ruge 1965).

När jag frågade om lesbiska förebilder konstaterades det att det inte fanns många kända kvinnor i Sverige som var öppet lesbiska. Några som nämndes var sångerskan Eva Dahlgren, som väckte uppståndelse i mediasverige när hon ingick partnerskap med Efva Attling, och fotbollsspelaren Pia Sundhage, som av intervjupersonen ifråga pekades ut som lesbisk. Det framhölls att det var viktigt med lesbiska förebilder, enligt Linda främst för att öka acceptansen för lesbiska bland ”vanligt” folk. Själv sökte hon hellre förebilder bland vänner och bekanta. Enligt Robin var de lesbiska kvinnorna som syntes i svenska medier främst ”feminina” kvinnor.

En iakttagelse som Robin gjort var att det blivit lättare att hitta förebilder som låg nära en själv i och med Internet och de virtuella gaycommunities som uppstått där. Detta hade gjort att man själv kunde ta kontakt med andra HBT-människor och på så sätt få förebilder som är vänner i stället för idoler.⁹⁴ Det är lätt att söka efter personer i sin egen stad på t.ex. sajterna *Sylvia* eller *Qruiser* och ta kontakt. Robin jämförde med tidigare, 1997, då hon sökte på nätet

---

⁹³ Enligt Pickering (2001: 25) kan undertryckta grupper spela på eller överdriva den stereotypa bilden av sig själva som en form av motståndshandling. Den stereotypa bilden av lesbiskhet kan också vara en alternativ representation av kvinnlighet.

⁹⁴ HBT är en förkortning som ofta används i gaysammahang och står för Homo, Bi och Trans.

efter något som hade med homosexualitet att göra men inte hittade något. Detta gjorde att hon själv skapat en websida med ”Komma ut”-historier.⁹⁵

Detta med förebilder på nära eller långt håll har förbindelser med nivåerna globalt, nationellt och lokalt, men även med skillnaden mellan online och offline. Internet är ett globalt nätverk där det finns virtuella gaycommunities på både globala och nationella nivåer. Genom sökfunktioner kan man snabbt hitta personer i sin egen stad, som man kan kontakta online. Många går även ett steg längre och väljer att träffa dessa personer IRL, samtidigt som de kanske fortsätter sin nätkommunikation med dessa. Robin berättade t.ex. att hon träffat många personer från hela landet inom RFSL-ungdom, som hon nu håller kontakt med via *Qruiser*. Man kan dra paralleller till min diskussion om *Darling*-chatten i kapitel 5, som jag menade var en gemenskap som byggde på kommunikation och möten både on- och offline.

Enligt Hilde, som bor i Danmark, präglas landet av en tillåtande attityd mot homosexuella när det gäller en officiell nivå, lagar etc, men att det samtidigt finns en slags konservatism som uttrycks i ett osynliggörande av homosexuella:

Hilde: Vi var det första landet som hade registrerat partnerskap och vi är så progressiva och liberala och öppna och så vidare, men... folk ska helst inte... skylta med det. <skratt> För det är ju en naturlig sak, och... och... så det vill vi helst inte veta något om. Så därför ser man ju mycket få som kämpar för lesbiska och bögar i Danmark.

Hon exemplifierar med hur medierna rapporterade om två kvinnliga handbollsspelare som gifte sig med varandra året innan intervjun, där allt kom att fokuseras på deras partnerskap och inte på deras sportprestationer. Båda kvinnorna ansågs vackra och sexiga, och detta gjorde dem till lämpliga objekt för sexistiska fantasier om två kvinnor tillsammans. Lesbiskheten kom alltså i fokus i medietäckningen, och övertrumfade kompetensen. Detta medförde ett dilemma för Hilde; samtidigt som hon gärna ville att lesbiska synliggjordes i medierna ville hon att handbollsspelarnas sexuella läggning inte skulle spela någon roll, det vill säga att lesbiska skulle behandlas som alla andra. I övrigt är homosexuella ganska osynliga i danska medier. Vid tiden för intervjun var det en homosexuell man med i dokusåpan *Baren*, men Hilde menade att det fanns mer inspiration och förebilder i utlandet. Framst sökte hon förebilder i populärkulturen, i böcker, filmer och musik. Hon tyckte också om vissa TV-serier som egentligen riktade sig till en mainstreampublik, men som genom sina undertexter flirtade med gaypubliken. Ett välkänt exempel är äventyrsserien *Xena – The*

---

⁹⁵ För en diskussion och analys av Komma ut-historier, det vill säga historierna om att gå ut med att man är homo/bisexuell i ett heteronormativt samhälle, se Plummer (1995). Se även Lundahls (1998) studie om svenska, lesbiska kvinnors levnadshistorier.

Warrior Princess. Det finns många andra exempel på TV-serier och filmer som blivit kult i homokretsar. Detta att flirta med gaypubliken på ett sätt som är omärkligt för dem som inte är invigda, fungerade enligt Hilde för att man som homosexuell gärna ville tillhöra en minoritet, en liten grupp som har vissa koder.⁹⁶ Precis som i sin diskussion om feminism i medierna, som hon menade ibland visade upp alternativa former för kvinnlighet, tyckte Hilde att medierna bidrog med alternativa berättelser för hur man kunde leva sitt liv.

Det är vanligare att manliga homosexuella syns i medierna än kvinnliga. Det finns en manlig norm i gaysamhället precis som i heterovärlden. Dessutom förknippas homosexuella män ofta med underhållning, fest och glamour, medan lesbiska ses som mer politiska och ofta tråkigare. Det finns t.ex. flera kända homosexuella män inom underhållning inriktad mot komedi och humor i Sverige. Under tiden för intervjuerna fanns endast en lesbisk tidning i Sverige, *Corky*, som dessutom lade ner sin pappersversion ganska snabbt. Detta kan delvis bero på att det är en heterogen och svåridentifierbar grupp, vilket gruppen homosexuella män i mindre grad är, något som tidigare diskuterats i kapitel 4.

Intervjupersonerna talade också om de skilda gaymedier som finns idag, t.ex. RFSL:s tidning *Kom ut* och *QX*. Dessa kritiserades av de flesta intervjupersonerna för att vara mest inriktade på män och av vissa för att även ha mycket annonser för manlig gayporr.

Kajsa: Det märks att det är bögar som sitter på redaktionen [för *QX*], det märks att den är gjord allra mest för bögar och det är mest bögar som är representerade där. Det tycker jag är rätt synd. Då blir det ju den här synen att lesbiska de är alla som Mian Lodalen, de är förbannade socialistfeminister.⁹⁷ Och det är inget fel på det, jag tycker Mian är liksom bra, hennes krönikor är skitroliga. Men synen blir liksom: nämen flator är inte så roliga och humor, och de gillar inte det här glamouraktiga utan det är bögar, de har ensamrätt på det på nåt sätt. Det tycker jag är tråkigt, för lesbiska finns så himla många olika, och... när det gäller bögar så kanske man mer kan dra generella, ja, bögar gillar schlager och de är intresserade av kläder ibland och de har kanske vissa gemensamma drag, *kanske*, men det är väl mer vedertaget, och det är ju det lite man kör på på *QX* medan för lesbiska är det liksom; det enda man har gemensamt är att man gillar tjejer och sen finns det inte så mycket man kan säga egentligen om lesbiska. Och det tycker jag är en fördel, men just därför så får man inte så mycket plats liksom.

Men hur passar då *Corky* in i medierna i allmänhet och inom gaymedierna i synnerhet? Vad tycker användarna om *Corky*? Och vad är det man erbjuds för identitet som lesbisk/bisexuell av *Corky*?

---

⁹⁶ Hildes resonemang för tankarna till begreppet camp (Dyer 1999), men också till *Corky*-redaktörernas resonemang om "koder" i kapitel 3.

⁹⁷ Mian Lodalen är en svensk journalist som länge varit öppet lesbisk och även gått ut med detta i medierna. Hon är även socialist och feminist. Lodalen är en av få kända kvinnor som är öppet lesbiska i Sverige.

Linda var mycket positiv till *Corky*, och menade att hon föredrog tidningen framför mainstreammedierna eftersom *Corky* utgick från att läsaren var homosexuell och på så vis inkluderade henne i läsargruppen. Hon gillade speciellt den blandning av nöje och seriösa inslag som fanns i tidningen och tipsen på litteratur, film och musik som ledde vidare till ytterligare mediekonsumtion. Detta kan betecknas som *informationsfunktionen*, något som alla intervjupersonerna återkom till, vilket är en viktig funktion hos magasin i allmänhet och homomedier i synnerhet. Informationsfunktionen kan enkelt förklaras som ett hopsamlade av information, skvaller, etc, som är relevant för den lesbiska/bisexuella läsaren som får servicen att detta samlas på ett ställe. Robin tyckte att tidningen behövdes när den kom, och både hon och Nora tyckte att den hade behövts ännu mer när de var yngre och funderade över sina sexuella identiteter.

Martina: Vad tyckte du om den först när du såg den, första gången på nätet och så där?

Robin: Då tyckte jag att det var skitcoolt, för då hade det var så tyst så länge och det fanns, kände jag, ett behov. Jag behövde det då. Jag kanske hade vart ännu mer några år innan men den fyllde litegrann ett hålrum. Tyckte jag. Tycker jag fortfarande. Ehm. Och jag var inne där väldigt mycket då och, alltså när man lever i en sån heteroöken, så snappar man ju upp allting som, allt man kan.

Citatet beskriver *Corky* som en lesbisk oas i en heteroöken, det vill säga den heteronormativitet som finns i samhället i allmänhet och medierna i synnerhet. Många av intervjupersonerna (även Robin) menade att *Corky* fungerade mer som ett komplement till mainstreammedierna än ett alternativ till dem, eftersom det inte var så att hela deras identitet gick ut på att vara lesbiska eller queer.

Nora: Sen jag blev, jag har ju inte förändrat mitt liv bara för att jag är flata, liksom. <Nä> Utan jag gör ju samma sak nu som jag gjorde då. Och då blir det att man... om man inte får lite så, lite tidningar med lite info så hänger man ju inte med. För jag orkar inte sätta mig in i alla saker. <Nä> Så det är bra informationskälla, tycker jag. Tar upp så lite boktips och lite sånt.

Enligt Hilde var det en alternativ bild av kvinnligheten som visades fram i *Corky*. Det var starka kvinnor, ett starkt kvinnoideal som visades där, enligt flera intervjupersoner. Det talades dock en hel del om flatstereotyper, som den maskulina eller butchiga kvinna som ofta förknippas med lesbiskhet.⁹⁸ Linda tyckte att det var viktigt att visa att "vanliga" kvinnor, det vill säga feminina kvinnor, kunde vara lesbiska, och att två kvinnor kunde vara tillsammans

---

⁹⁸ Butchar och kvinnlig maskulinitet kommer att diskuteras utförligt i kapitel 8.

utan att den ena var ”mannen” i förhållandet. Kajsa tyckte dock att det fanns en öppenhet i *Corky* där olika typer av kvinnlighet fick plats.

Kajsa: Jomen det finns ju mellanting mellan boxersshorts och grabbyxeklädda tjejer och bimbobrudar, det finns ju liksom. Jaa. Men jag tycker de ska ha med allt, jag tycker de ska ha med alla ytterligheter och det som finns däremellan liksom. Och det har de ju i och för sig haft också. Men, ja. Men det handlar nog mycket om att man ska kunna identifiera sig. Men de försöker ju och det gör de i många bögtidningar och lesbiska tidningar: ”Är du smygflatan, då ska du åka till Samos, är du partyflatan, då ska du åka till Mykonos”, det är lite kul tycker jag också. För det gör de med glimten i ögat.

Det som Kajsa tyckte var positivt var alltså att där visades fram en slags mångfald, som även var inkluderande för många kvinnor. Dessutom var detta förenligt med hennes bild av lesbiska kvinnor, för hon menade att det fanns så många olika typer av lesbiska, det var en väldigt heterogen grupp, och att det fanns kvinnor som inte alls passade in i de lesbiska typerna, som t.ex. butch, femme, anarkafeministen och fotbollsflatan. De typer som ändå presenterades i *Corky* var enligt Kajsa gjorda med humor. Något som däremot inte Charlotte höll med om. Hon retade sig t.ex. på artikeln om hur fotbollsflatorna är i sängen, en artikel som Nora (som själv spelade fotboll) haft mycket roligt åt.⁹⁹ Det var just den stereotypa och snäva bilden av lesbiska som hon menade att *Corky* förmedlade som hon vände sig emot.

Charlotte: [Det känns] som att man tar för givet och... att man hör till mainstreamhomovärlden bara för att man väljer att läsa en sån tidning, på nåt sätt. Att man ska va på ett visst sätt, att man bara ska... Jag vet nån gång de gjorde ett sånt här reportage om att: Tre saker... Eller: ”Vad hittar du hemma hos en flata. Ja, en mascara, en snusdosa och en regnbågsflagga, liksom.” Jamen, alltså det var så... Och mer finns det liksom inte i sminknecessären, tas det för givet att det ska finnas kanske mascara och kajal, lipsyl eller nånting...

Martina: Man får inte ha jättemycket smink om man ska va... <Nä> Det är lite att spela på stereotyper, då eller?

Charlotte: Ja, jag tycker nog det, att de var liksom för kära i de där flatstereotyperna.

Något som Kajsa var kritisk till var att *Corky* satte ett likhetstecken mellan lesbisk, feminist och socialist. Som liberal menade hon att detta ofta togs för givet och att man inte bara tilltalades som lesbisk/bi utan att man implicit sågs som medlem i de två övriga grupperna. Charlotte var ganska missnöjd med *Corky* över huvudtaget. Hon tyckte att den befann sig på en låg nivå rent intellektuellt, och att den var slarvigt gjord, med t.ex. många stavfel och att den upplevdes som amatörmässig.

---

⁹⁹ Det refereras till denna artikel både i kapitel 4 och 8.

Robin var däremot inne på samma tanke som Kajsa, att det fanns en öppen och tillåtande attityd i *Corky*, och att det var en öppen identitet som erbjöds läsaren.

Robin: Det är väl, Corky är väl ganska mycket mer än andra ställen inom HBT-världen, mer såsom jag känner mig. Att jag kan identifiera mig mer med den läsaren de har, eller de har nog skrivit för. Att man är intresserad av... Det är ganska mycket, kanske inte så där hård, hardcore-kultur, men lite med filmer och musik och såna grejer. Och jag tycker ändå att de visar att det finns, om jag kommer ihåg, i det butch/femme-temat, att där finns, att de visar att det finns ju olika, olika sätt att vara HBT-tjej på. Och att de skriver om saker som... det blir ju en bild av att, om man utgår från Corky, deras... [bandet slut] Om man ska säga, henne som Corky skriver om, för... är ganska kulturellt intresserad, och... lite kaxig, lite så här lätt feministisk, ganska medveten, fast behöver inte va det. Mm. Och att man kan va, att man kan va på olika sätt. Att man kan va butch eller femme eller queer eller whatever. <Mm>

Men även om *Corky* erbjuder en relativt öppen identitet är det inte alltid det omgivande samhället gör det. Tidigare i detta kapitel har heteronormen tagits upp, men enligt intervjun med Robin existerar det även en *homonorm*, som många gånger är snävare än den heterosexuella. Detta beror på att homosexuella är en mindre grupp, som dessutom knutits samman av utanförskap. Men vad händer då med dem som inte passar in i homonormen, dessa outsiders bland outsiders?

Tre av intervjupersonerna kan betecknas som bisexuella. Men ingen av dem valde att beskriva sig så. Charlotte menade att hon "egentligen" var bisexuell, men att hon levde i ett långvarigt förhållande med en kvinna och inte var speciellt attraherad av män över huvud taget. Kajsa menade att det fanns fler än två kön, och ville därför hellre kalla sig polysexuell eller pansexuell. Hon levde i ett förhållande med en transman, det vill säga en person som var biologisk kvinna men såg sig som man och som på både medicinsk och kirurgisk väg var på väg att ändra även sitt biologiska kön till man. De var båda bisexuella och detta var ofta problematiskt i gayvärlden då de sågs som ett heterosexuellt par. Robin hade gått mellan homo och bi och gett upp försöken att sätta en etikett på sig själv och kallade sig därför queer. Hon tyckte också att det var svårt att passa in i den snäva homonormen, där man skulle se ut och bete sig på ett visst sätt och enbart vara intresserad av samma kön. Kajsa diskuterade hur det var att vara bi, eller polysexuell, och läsa *Corky*.

Martina: Men tycker du på nåt sätt att bisexualitet syns i Corky, bitjejer och...?

Kajsa: Nej, det gör det ju inte. Nej, det tycker jag inte. Det är helt lesbiskt liksom. Men å andra sidan kan man tycka eller kan jag tycka att som bitjej, eller som nåt som kallas för bi i alla fall, att då kan jag tillgodose mitt lesbiska jag i en lesbisk tidning och mitt heterojag, då kan jag köpa tidningar för heterotjejer i så fall. Å andra sidan kan jag inte riktigt känna mig hemma nånstans. Och det är lite det som symboliserar hur det är att va

bi. Man liksom känner sig inte hemma nånstans faktiskt. Men det är ju faktiskt så att alla bisexuella vill ju inte ha män och kvinnor samtidigt. Man kanske har en lesbisk period ett tag eller en heteroperiod ett tag, eller man har... Jag vet inte... Men jag kan tycka att man kan få sitt lesbiska behov uppfyllt om man läser en lesbisk tidning, och sen kan man ju ta det andra, det får man ju ändå, liksom.

Martina: Det hetero är man upp vuxen med, liksom, så att då... så behövs den lesbiska motvikten liksom?

Kajsa: Så det kanske inte finns riktigt behov för en bitjejtidning. Men samtidigt så vore det kanske, att i en lesbisk tidning så kunde man kanske ha nåt reportage om nån bi, om nån bitjej eller om bitjejers, saker man kan stöta på som problem och så.

Lesbiskheten står alltså i fokus i tidningen, trots att den marknadsför sig mot både lesbiska och bisexuella kvinnor. Detta visar tydligt att dikotoma identiteter som den monosexuella (hetero eller homo) är mer kulturellt igenkännbara (Søndergaard 2000: 32-35), och att den bisexuella identiteten blir otydlig eftersom den innefattar en dragning till två kön. Bisexualitet har diskuterats länge, till en början av sexologer som Ellis och Kinsey och av psykoanalytiker som Freud och Jung (Garber 1995/2000: 153-293). Det har t.ex. hävdats att alla är bisexuella i grunden. Under början av 1990-talet växte det fram en bisexuell rörelse och samtidigt började akademiker intressera sig för så kallad biteori.¹⁰⁰ Den bisexuella rörelsen kom till på grund av att det existerar en så kallad *bifobi* i homosexuella kretsar och ett avståndstagande mot icke-heterosexuella i det heteronormativa samhället, där det finns många fördomar om bisexuella, t.ex. att de är oseriösa, några som inte tagit ställning, översexuella och opålitliga. Detta går även igen i vissa delar av biteorin där bisexualitet ses som något "flytande", något som har mer med erotik än med politik att göra (du Plessis 1996: 43). Men i ett samhälle där kön och könsskillnader ses som viktiga blir bisexualitet politiskt. Inom heterosamhället ses å andra sidan bisexualitet ofta som något glamoröst, och inte lika hotande som homosexualitet. Det finns också en tendens att bisexuella inte tas på allvar och uppmanas att "välja sida".

Dessutom osynliggörs ofta bisexualiteten i både heterosexuella och homosexuella förhållanden, det är bara den promiskuösa singeln eller "swingern" som känns igen som bisexuell.¹⁰¹

I *Corky* konstrueras en lesbisk identitet och därför måste bisexualiteten osynliggöras. Även om den finns i texten benämns den inte. Detta beror på att bisexualitet inte på samma sätt ses som en enhetlig identitet som lesbiskhet. Samtidigt belyser den sprickorna i den lesbiska

---

¹⁰⁰ Denna kan ses som en del av queerteorin. Man kanske dock snarare skulle tala om ett biperspektiv, då det hela bygger på tidigare poststrukturalism och maktperspektiv när det gäller identitetsordningar. Se t.ex. George (1993), Garber (1995/2000) och du Plessis (1996).

¹⁰¹ "Swinging" innefattar promiskuösa sexpraktiker som partnerbyte och gruppsex, och kvinnlig bisexualitet är vanligt bland swingers. Det finns också av tradition en förbindelse mellan bisexualitet och polygami och

identiteten. De flesta lesbiska är inte så kallade "gold star lesbians" (kvinnor som aldrig haft sex med män) utan många har experimenterat med män, och det finns lesbiska som blir kära i män eller till och med då och då har sex med män, utan att för den skulle se sig som mindre lesbiska.¹⁰² Begreppet bisexualitet dekonstruerar dualismen homo och hetero, och den mellan könen, samtidigt som den upprätthåller tanken om att det finns två kön som är i grunden olika. Kanske är det detta, tillsammans med bifobin, som gör att intervjupersonerna tvekar att beteckna sig som bisexuella. Michael du Plessis (1996: 22) talar dock om att "para-naming" praktiserats av bisexuella. Det är en definition som inte är definitiv utan taktisk och i förändring, som går längs med de benämningar som bisexuella getts av resten av världen.

Användning

Eftersom intervjuerna utfördes stötvis, först tre stycken innan *Corkys* pappersversion lades ner, och så tre stycken ungefär ett år efteråt, när även *Qruiser* uppstått som en interaktiv avdelning till *QX* och *Corky*, såg användningen olika ut. Av de första tre hade två, Charlotte och Linda, endast tagit del av pappersversionen, och en, Hilde, endast av de tidigare internetversionerna. Hilde tog dock en snabb titt på de fyra tryckta numren under intervjutillfället och kommenterade dem under intervjun. De sista tre, Robin, Nora och Kajsa, hade alla tre tagit del av både Internet och den tryckta versionen, samt var aktiva medlemmar på *Qruiser*.

De tre viktigaste behoven som uppfylls av *Corky* enligt intervjupersonerna tycks vara dels att den är identitetsstärkande, dels det faktum att det är norm att vara tjej och homosexuell i *Corky*, och att tidningen fungerar som en informationscentral och ger tips om lesbiska eller feministiska kulturyttringar som kan leda vidare till ytterligare mediekonsumtion. Charlotte, som var den enda som var uppenbart missnöjd med *Corky*, nöjde sig inte med den information som tidningen erbjöd, utan tyckte att de medieprodukter den tipsade om, t.ex. filmer och musik, var för breda och mainstream. Hon ville ha tips på smala kulturyttringar som man inte kunde få i medier riktade till den stora massan: "[J]ag vill ha en sån guide, sånt tycker jag är värdefullt, att få reda på sånt som jag inte vet innan. Som jag inte får reda på nån annanstans. Det är därför man vill ha en sån här nischad tidning, liksom."

---

polyamor, öppna förhållanden eller förhållanden som inbegriper mer än två personer. Det är dock viktigt att påpeka att en sexuell läggning som bisexualitet är något annat än detta, och att de flesta bisexuella är monogama.
¹⁰² Se t.ex. Lundahl 1998.

Hilde hade funnit *Corky* på nätet när hon bodde utomlands och arbetade med U-hjälp, långt utanför alla lesbiska sammanhang. Hon hade fått ett starkt behov av lesbisk kultur, och tyckte att *Corky* fungerade ypperligt med många tips på hur man kunde söka sig vidare. Dock använde hon sig, i likhet med Charlotte och Linda, inte av kontakt- och chatfunktionerna på *Corky*.

Överlag tyckte man att *Corky* gav information och skvaller som man kanske även kunde få på andra ställen, men här inriktade på homo- och bisexualitet. En viktig funktion för de tre sista intervjupersonerna var kontaktfunktionen, att via internetgemenskapen *Qruiser* komma i kontakt med andra. Nora var under tiden innan och lite efter intervjun en mycket flitig användare av *Qruiser*. Hon hade tidigare varit medlem på *Sylvia*, som marknadsför sig som ”sajten för tjejer som gillar tjejer”, men hade upplevt en del tekniska problem med sajten eftersom den under en period ständigt kraschade. Hon hade därför övergått till att exklusivt använda sig av *Qruiser*. Hon upplevde människorna som trevligare där, men menade att det också kunde bero på att hon själv blivit trevligare. Många av dem hon höll kontakt med på *Qruiser* hade hon träffat på *Sylvia* innan. Enligt de tre sist intervjuade var det många som gått över från *Sylvia/Sylvester* till *Qruiser* under de senaste månaderna.

Kajsa menade att online gaycommunities var perfekta för att träffa nya vänner. Hon gick in varje dag och mailade till folk. När hon fortfarande var singel dejtade hon också i syfte att träffa en partner, men menade att det var svårare, eftersom man ofta gjort sig en bild av den andra personen utifrån nätkonversationerna vilket sällan blev bra. Vänner som var hetero hade hon redan, och hon hade ett behov av ett gaynätverk:

Kajsa: Men däremot så är ju jag i behov av fördomsfria vänner som har vart lite i gayvärlden, faktiskt. För att jag lever ihop med en transsexuell människa, och det är inte alla som tycker att det är helt okej och jag vet själv liksom en massa fördomar mot bin, och jag vill ha vänner som är helt okej med det och som gärna själva tycker sånt är intressant för att heterovärlden i all ära, men de hänger med på gayklubb en gång om året och då tycker de att de gjort sitt.

Här tycks det som om Internet fyller en viktig funktion. I den ”vanliga” världen är ju cirka 85-90 procent hetero och det är ju där, i skolan, på jobbet, i bekantskapskretsen, i föreningar med mera som man oftast hittar sina vänner. I gayvärlden har man traditionellt träffats på uteställen och i samband med festande. Eller i ren föreningsverksamhet, t.ex. RFSL och kanske även i vissa feministiska sammanhang. Internet har blivit ett viktigt komplement till detta.

Kajsa delar in sina nätkontakter i olika kategorier. Med vissa blir det djupa diskussioner och man kanske skriver till varandra varje dag. När det gäller andra tycker hon att det är tillräckligt att kommunicera via nätet, medan hon gärna vill träffa några ansikte mot ansikte. Som flickvän till en transman tycker hon att nätet är oöverträffat för att träffa andra transsexuella eller deras partners. Det är en liten grupp och en grupp som oftast är osynlig IRL, vilket gör det svårt att kontakta dem där.

Robin använde sig mycket av *Qruiser*, och även hon hade tidigare varit medlem på *Sylvia* och *Sylvester*, men var trött på det binära genussystem som dessa både speglade och reproducerade genom att vara riktade främst till kvinnor respektive främst till män. Dessutom tyckte hon att det var praktiskt att ha alla HBT-bekanta av båda könen samlade på ett ställe. En annan fördel var att hon ansåg *Qruiser* vara mer användarvänlig och ha fler finesser. Mest använde hon den för att hålla kontakt med människor hon lärt känna IRL, vilket sätter fingret på det felaktiga med dikotomin on/offline eller ”verkligt”/virtuellt. Detta diskuterades ju också i det föregående kapitlet och i diskussionen om *Darling*-chatten, som kunde beskrivas som en gemenskap, eller en krets som kommunicerade både on- och offline.

Jag ställde även frågor om skillnaden mellan att läsa ett webzine och ett tryckt magasin. De flesta föredrog pappersvarianterna, eftersom man kunde krypa upp i sängen med en tidning men inte med en dator, och för att det var lättare att läsa längre texter där, vilket gjorde att det blev fördjupning och diskussion i den tryckta tidningen. *Corky*-läsarna hade en liknande inställning som *Darling*-läsarna till detta. Robin diskuterade fördelarna och nackdelarna med de skilda medierna.

Robin: Alltså det är ju både för och nackdelar med båda. Det är ju kanske dyrare att ha en tryckt tidning, och det är, den är kanske inte lika lättöverskådlig. Men det beror ju på hur man lägger upp en nättidning, men den kan ju bli väldigt lättöverskådlig. Så fort det kommit upp en ny artikel så ser man. Precis som Corky funkar nu tycker jag är jättebra. Det finns många nättidningar, men jag tycker att Corky funkar väldigt bra. Att man ser senaste artikeln kommer upp överst. Och så de här temana de har ibland. Ibland intressanta och ibland inte så intressanta. Alltså, där är för och nackdelar. Det är, man kan inte... hade jag haft en laptop hade jag visst kunnat ligga i sängen och läsa tidningen, men det är, det är roligt att få en tidning också. <Mm> Eftersom att Corky var ju, en färgtidning i ett ganska trevligt format, det var väl ungefär A4?

Det Robin framförallt var nöjd med var den grafiska formen på *Corky* webzine, att den var enkelt och lättöverskådligt upplagd. Kajsa var inte lika nöjd med *Corky* på nätet, eftersom hon menade att den uppdaterades alltför sällan och dessutom var hon kritisk till avdelningen ”Kamp” som hon tyckte speglade en socialistisk ideologi.

Avslutning

Sammanfattningsvis kan man säga att feminismen bildar en bakgrund i *Corky*, den ses som en självklar utgångspunkt, både för intervjupersonerna och i tidningen *Corky*. Kanske är detta orsaken till att diskussioner om feminism inte kommer upp till ytan, och att det råder en common sense-uppfattning om vad feminism är. Ingen av intervjupersonerna anklagade *Corky* för att vara ickefeministisk, utom Charlotte som menade att *Corkys* förtjusning i de lesbiska stereotyperna motverkade feminismen.

Ett starkare fokus fanns på lesbiskhet och lesbisk kultur, något som föga förvånande bildar den röda tråden i *Corky*. Detta sågs som positivt av huvuddelen av intervjupersonerna, då de menade att *Corky* var en plats där det var norm att vara lesbisk, något som det fanns ett stort behov för. Bland de intervjupersoner som kallade sig bi-, polysexuella eller queer, och alltså inte satte etiketten lesbisk på sig av olika skäl, var bilden mer splittrad. Å ena sidan menade de att den identitet som *Corky* beskrev och erbjöd läsarna var öppen, heterogen och tillåtande. Men å andra sidan var det inte många beskrivningar och/eller diskussioner om personer som befann sig utanför den lesbiska normen i tidningen. Kajsa uttryckte det så att *Corky* talade till hennes *lesbiska* sida, vilket medförde att hon fick dela upp sin identitet i en lesbisk och en heterosexuell del, men aldrig tilltalades på ett sätt som inbegrep hela hennes sexuella identitet.

De tre behov som *Corky* fyllde för användarna var att webzinet 1) fungerade som identitetsstärkande, att vara homosexuell och kvinna var normen i *Corkys* tidningsuniversum, 2) informationsbehovet, att *Corky* samlar ihop gayrelaterad information och tips, och 3) kontaktbehovet. Den sistnämnda realiserades med gaycommunityt *Qruiser*, som var väl använt av de tre intervjupersonerna som intervjuades sist. Redan innan *Qruiser* har det funnits ett debattforum på *Corky*, där användare enligt redaktörerna fått kontakt med andra lesbiska.

Det tycks som om identitetsskapandet eller identitetsstärkandet är det viktigaste behovet som uppfylls av *Corky*, eftersom lesbiska och bisexuella kvinnor sällan finner beskrivningar av sig själva i mainstreammedierna (och när det sker är det enligt intervjupersonerna ofta på ett dåligt sätt, vilket diskuterats tidigare i detta kapitel). Behovet av information är direkt relaterad till identitet, då *Corky* fungerar som en karta för att hitta gayrelaterade nyheter, fiktion, beskrivningar etc. Även kontaktfunktionen skulle kunna kopplas till identitet, med Robins ord om att det är lättare att hitta lesbiska eller bisexuella förebilder på Internet. Genom att tilltala läsarna som lesbiska, öppnar *Corkys* text upp för vissa subjektspositioner, genom bland annat igenkännande och även genom möjligheten att via *Qruiser* kontakta likasinnade.

När intervjupersonerna tog del av mainstreammedierna kunde de känna att de genomsyrades av heteronormativitet, och detta ledde till en disidentifikation med många av mediernas texter och hur de tilltalades av dem. Homosexualitet konstruerades för intervjupersonerna som en mot-identitet, och därmed sökte de sig till medier där de interPELLERADES som lesbiska. Detta visar att medierade texter arbetar genom exklusioner och inklusioner som hjälps åt att konstruera identiteter.

7. Feminism, kön och sexualitet i *Darlings* texter

I detta och nästkommande kapitel kommer jag in på den del av avhandlingen där mina egna textanalyser av *Darling* och *Corky* kommer att presenteras. Jag kommer här att bygga på och utveckla de tankar som uttryckts tidigare i avhandlingen. *Darling* har ofta setts som en förnyare av genren tjejtidningar, det vill säga tidningar för unga kvinnor. Innebär detta också en nyskapande attityd till kön och könsskillnader? Tidningen har via flera av sina medarbetare förbindelser med den feministiska antologin *Fittstim*, och vill vara en aktör i den feministiska debatten. Hur relaterar sig då *Darling* till olika typer av feminismer? Ett område som ofta diskuteras inom feminism, och som också är ett ständigt återkommande ämne i både dam- och tjejprens, är sexualitet. Vilka bilder ger *Darling* av sexualitet och hur diskuteras ämnet?

Darling är en heterogen publikation med många form- och innehållsmässiga inslag som kan ses som postmoderna. Det mest uppenbara är blandningen av högt och lågt, och inslagen av ironi. Det ”kommersiella” och det ”alternativa”, det ”höga” och det ”låga” samsas inom en och samma publikation. Enligt Featherstone kännetecknas (1995: 75 f) postmodernismen av en tydlig förbindelse med konsumtionssamhället. I stället för att värderas enbart enligt sitt bruksvärde, ses konsumtionsprodukter som tecken och bilder som laddats med mening. Exempel på postmoderna drag är stilistisk eklekticism, blandning av koder, ytlighet, pastisch, simuleringar, inga skiljelinjer mellan konst och det vardagliga, att tonvikten läggs på bilder i stället för på ord, och en syn på subjektet som icke enhetligt. Ballaster m. fl. (1991: 30) menar att heterogenitet och fragmentarisering, sammansättning av bild och text och en blandning av olika ”röster” är något som kännetecknar damtidningsgenren.

Några av de begrepp jag kommer att använda i analysen av *Darling* är storyline och (köns)positionering. Storyline är ungefär detsamma som berättelse eller narrativ, men enligt den danska genusforskaren Dorte Marie Søndergaard är begreppet mer precist än narrativ, som efter hand fått en allt bredare betydelse.¹⁰³ Storylines är de berättelser som finns i kulturen och som vi förstår våra liv genom. Ett exempel är romantiskt storyline, som för det första oftast är strikt heterosexuellt, och som för det andra erbjuder olika positioner för de båda könen (Søndergaard 1999: 14). Enligt Bronwyn Davies (2000: 87-106) finns det ett visst antal positioner som är möjliga att inta inom diskurserna (eller inom ett visst, givet storyline, t.ex. det romantiska). Även om vi skrivs in i dem har vi ett val när det gäller hur vi positionerar oss. Diskurserna är alltså både de som formar, gör oss till subjekt, och det medel

varigenom vi kan förändra oss själva eller samhället i stort. Människor citerar dem, t.ex. genom hur de uttrycker genus, och dessa citeringar ändras ständigt genom olika personliga utföranden (Butler 1990). Diskurserna är större samhälleliga samtal och hänger samman med ideologiska common sense-uppfattningar. Människor ”gör” genus genom att t.ex. klä sig på vissa sätt, genom kroppsspråk, beteenden, tonläge och livsstilar. För att bli begripliga för andra (och oss själva) måste vi sättas i/välja en position. I relationerna till andra kommer vi också att positioneras genom deras behandling av oss, eller som Davies uttrycker det:

Positioning, as we will use it, is the discursive process whereby selves are located in conversations as observable and subjectively coherent participants in jointly produced storylines. There can be interactive positioning in which what one person says positions another. And there can be reflexive positioning in which one positions oneself. However, it would be a mistake to assume that, in either case, positioning is necessary intentional. One lives one's life in terms of one's ongoingly produced self, whoever might be responsible for its production. (Davies 2000: 91)

Beskrivning av materialet

Darlings samlade utgivning av webzinet och den tryckta tidningen är ganska stor. Det material som mina analyser bygger på inbegriper 59 nummer av webzinet. Man har valt att ge ut nya nummer då och då i stället för att liksom *Corky* successivt bygga ut sajten med nytt material. Den tryckta tidningen har kommit ut sedan 1998 och det sista numret kom 2002 (*Darling* nr 5/02). Tidningen har delvis ändrat karaktär under årens lopp. De första numren hade stora likheter med fanzinegenren, men tidningen ändrade efterhand delvis form och innehåll och började alltmer likna livsstilstidningen. Musik spelar en viktig roll i tidningen, och det är oftare så kallad alternativ musik än hitlistemusik som tas upp. Även så kallade smala filmer och böcker diskuteras i tidningen, som har en mer intellektuell framtoning än de flesta tjejtidningar. Man kan t.ex. ta upp vetenskap eller andra saker som tillhör ”den stora världen” snarare än ”den lilla” som ofta är det som erbjuds kvinnor i damtidningarna (intervju med Zilg 2000). Men samtidigt finns en tonvikt på ”det tjejiga”, i *Darling* nr 4/02 fanns det t.ex. en sminkbilaga.¹⁰⁴ Men detta görs på ett tydligt *Darling*-vis, som skiljer sig från vad man sett i traditionella dam- och tjejtidningar. Sminkbilagan har t.ex. feministiska intentioner, och vill återta och uppvärdera kvinnors pysslande med det egna utseendet, samtidigt som man på

---

¹⁰³ Begreppet storyline har många synonymer, som berättelser, narrativ etc., men eftersom jag utgår från just Søndergaard och Davies har jag av praktiska skäl valt att använda just detta begrepp.

¹⁰⁴ Jag kommer här referera till den tryckta versionen genom att ange nr och år, och när det är webzinet som avses kommer detta att anges.

andra håll i tidningen ifrågasätter varför kvinnlighet så starkt förknippas med utseende.¹⁰⁵ Denna synbara motsättning visar den komplexitet och motsägelsefullhet som kan ses i *Darlings* tidningsuniversum.

Jag kommer nu att mer ingående beskriva webzinet *Darling*. Det har en förstasida som grafiskt är uppbyggd som en tryckt tidning.¹⁰⁶ Ett antal rubriker leder till artiklar eller webzinet's olika avdelningar. Fasta avdelningar är "Fråga Darling", en frågespalt om t.ex. sex, kinky sex, kärlek, ångest och skönhet och stil, "Kära Dagbok", en Internet-dagbok som skrivs av ett antal anonyma personer, chat och debatt. Det finns även en *Darling*-kanal (Tokyo) på Spraydio, företaget Sprays Internet-radio, och på *Darling*-framsidan står det vilken låt som spelas för tillfället. Här kan användarna önska musik från ett urval av mestadels så kallad independent rock och pop, blandat med grrrl-musik och kvinnliga artister. Chatten och debattforumen är interaktiva inslag på sajten, och dessutom finns det under vissa artiklar möjligheter för läsarna att skriva sina egna åsikter och debattera artiklarnas innehåll. Detta ger en extra dimension och kontext åt dessa artiklar, något som kommer diskuteras i det här kapitlet.

En av de saker som mest skiljer *Darling* från andra tjejtidningar är att de på ett trovärdigt sätt lyckats använda ett ungdomligt språk med inslag av slang. Ofta har texterna också en nonchalant och ironisk stil, vilket följande exempel visar. I likhet med många damtidningar finns det ibland interaktiva tester på webzinet, där man får svara på frågor genom förvalda alternativ och på så vis ta reda på vilken typ man är. Jag gjorde testet: "Testa vilken tidsålder du är" (*Darling* webzine nr 56) och fick följande svar:

Du är: Nutidsmänniska

Ok, du gillar pengar och att ligga med folk och det är vad ditt liv går ut på. Och ha reda på vem som blir utröstad i Big Brother. Annars är du ambitiös när det gäller något som gynnar dig och dina åsikter och skiter fullständigt i sånt som du inte tycker angår dig. Du är verbal och vet att man ska stå för sina åsikter, men frågan är hur mycket avtryck du kommer göra i längden eftersom åsikterna mest rör hur tråkig Mel Gibson är. Men du är kul att hänga med, för du älskar att dricka öl och prata om vilka du skulle vilja ragga på och ser faktiskt människor som människor och inte som kön.

I de tester som de flesta damtidningar får man ofta positiva och bekräftande svar, och ofta även tips på hur man kan förbättra sig. *Darlings* svar är ganska negativt och raljerande. Däremot finns inga förslag till förbättringar, "jag" accepteras som den jag är, med svagheter och styrkor. Beskrivningen är också könsneutral, den skulle lika gärna kunna gälla en kvinna som

---

¹⁰⁵ Se min analys av detta i avsnittet om USA, tredje vågen och girliefeminism.

¹⁰⁶ En av *Darlings* förstasidor analyserades ingående i kapitel 2.

en man, vilket skiljer sig från tester i de flesta damtidningar, som tydligt riktar sig till en kvinnlig publik.

Exempel på ironi och distansering finns på många håll i *Darling*, och exempel på detta är vissa av svaren i ”Fråga Darling”. Under rubriken ”Skönhet & stil” har en läsare frågat om hon har den rätta ”popflickslooken”.¹⁰⁷

Hey baby,

angående popflickor, kan man:

1. ha blont tuperat jättehår i en rufsig hästsvans med en hårsnodd med två små lila bollar och snedlugg uppsatt med glittriga spännen med blommor på?
  2. ha små självhäftande stjärnstenar runt ögonen?
  3. ha ett litet stickat glittrigt linne med regnbågar och färgglada stjärnor?
  3. ha jeanskjol med fransar och stjärnningar?
  4. ha neonrosa strumpbyxor?
  5. röka?
  6. vara olyckligt kär?
  7. ha en jordgubbsmössa?
- och slutligen: var kan man köpa clarks skor?
/jag vill ha en cigarett annars får jag kramp

Hur du vill

På 1 svarar jag: Om du känner för det, på X vet jag inte och på 2: Du kan ta popflickslooken precis vart du vill, jag bryr mig inte.

Clarks finns ju typ överallt nu. Kolla på Nilsson och Nitty Gritty till att börja med.

Varken frågeställerskan eller den som ger svaret verkar vara speciellt allvarliga. Men ändå tilltalas *Darling* som en auktoritet på området. *Darlings* svar är nonchalant, och man försöker undkomma att bli förknippad med såväl ”popflickslooken” som rollen som auktoritet. I svaret kan man utläsa att just denna look kanske inte är den mest nyskapande i *Darlings* ögon, bland annat genom uttalandena ”jag bryr mig inte” och ”Clarks finns ju typ överallt nu”.¹⁰⁸ *Darlings* attityd skulle kunna läsas som både ironisk och just överlägsen. Men detta beror på hur man tolkar ironi. När jag intervjuade *Darling*-läsarna Indra och Anja menade de att just ironin och vägran att försöka framstå som auktoriteter gjorde att *Darling* var mindre normerande än traditionella tjejtidningar.¹⁰⁹ I stället tyckte de att det betonades att man själv skulle få välja, och att det inte fanns något som var rätt eller fel i *Darlings* frågespalter. Detta kan jämföras med Curries (1999) slutsats att frågespalterna i de tjejtidningar hon undersökte var normerande, och att de tidningsläsare som intervjuades tilldelade dem ontologisk status. Jag vill avslutningsvis passa på att påminna läsaren att *Darling* kommit ut i många nummer både

---

¹⁰⁷ ”Popflicka” är en subkulturell stil i Sverige under 1990- och början av 2000-talet. Till stilen hör att lyssna på viss indiepop och klä och sminka sig på ett gulligt och fantasifullt sätt.

¹⁰⁸ Clarks är ett brittiskt skomärke som starkt förknippas med ”pop-looken”.

på nät och papper, och att den behandlar väldigt många olika ämnen. Jag kommer här att koncentrera mig på ett fåtal teman i mina analyser och kommer därför inte att fullt ut kunna göra rättvisa åt tidningen *Darling*.

Feminism

Enligt intervjuerna med både redaktörer och läsare är *Darling* inte en enhetligt feministisk tidning, däremot är man inspirerad av feminism och försöker att delta i den feministiska debatten. *Darling* startades som ett försök att utgöra ett alternativ till de traditionella dam- och tjejtidningarna, och användandet av feminism skulle kunna ses som en av de strategier som används för att uppnå detta. Tidningen relaterar till en rad feministiska inriktningar och diskussioner.

Cyberfeminism och DIY-feminism

I kapitel 3 undersökte och analyserade jag en utvald grupp grrlziner på Internet. Det visade sig att det var en genre som blandade populärkultur och damtidningsestetik med feminism, och använde sig av stilgrepp som ironi och parodi. En intressant influens i denna genre är cyberfeminismen, det vill säga feminism som har Internet och ny teknik som mål eller medel. Grovt kan cyberfeminismen delas upp i två huvudgrupper, dels en liberalfeministisk inriktning som arbetar för att kvinnor och flickor ska ta till sig den nya tekniken och börja arbeta inom IT-företagen, och dels en grupp som använder Internet som medel för att förändra samhället (även om man givetvis kan hävda att samhället förändras om det finns fler kvinnor i IT-branschen). Det finns även en teoretisk sida av cyberfeminismen, som kan delas in i cyberkulturstudier och Science and Technology-studies. Välkända företrädare för dessa teoribildningar är Sadie Plant (2000) och Donna Haraway (1997).¹¹⁰ Plant har fört fram kvinnors roll i skapandet av program och datornätverk, och hon har t.ex. jämfört nätverk med vävning. Haraway är mest berömd för sin cyborg, en sammanblandning av människa och maskin, en metafor som ifrågasätter vissa gränser som tidigare tagits för givna. *Darlings* variant är en annan sida av cyberfeminism, men i likhet med Plant gör man t.ex. försök att skriva om teknikhistorien ur ett feministiskt perspektiv.¹¹¹

---

¹⁰⁹ Se kapitel 5.

¹¹⁰ Se Sundén (2002: 229-240) för en redogörelse och diskussion kring cyberfeminism och cyborgs.

¹¹¹ Se artikeln "Vetenskapskvinnorna du glömde" av Therese Svensson (*Darling* 4/02).

Darling ansluter sig till cyberfeminism, tredje vågen-feminism och andra grrlzines. I artikeln "Cyberfeminist javisst" i *Darling* webzine nr 4 erkänns äldre feminister, i detta fall andra vågens feminister på 1970-talet, betydelse. Deras kamp, som här omtalas som deltagande i demonstrationståg, ledde till kvinnofrigörelse och har gett dagens unga kvinnor en större valfrihet. Men orättvisorna finns fortfarande kvar, enligt artikeln, även om "[k]vinnokampens (ö)kända stereotyper är dags att k-märkas". Idag är det enligt artikeln så självklart att man är feminist att det inte ens behöver sägas. "Varför gruppera sig på gammalmodigt vis och starta en massa fåniga projekt som "Kvinnor kan"? Det är klart att vi kan!" Lösningen är i stället aktivism. I stället för att skylla sina problem på männen måste kvinnorna ta ansvar för sig själva: "Har man problem ska man först och främst skylla på sig själv." Därför är det lönlöst att springa ute på gatorna med plakat och skrika mot orättvisorna. "För att något ska hända måste vi se till att bli kvalificerade nog för att komma in på företagen och på så sätt påverka omgivningen. Det krävs hårt arbete, och det är bara du själv som kan fixa det." Både lösningen och problemen ligger alltså hos individen själv, enligt denna text. Detta ligger långt från 68-vänsterns grupptänkande, och närmare liberalfeminism och individualism. Artikelförfattarna kallar detta för DIY (Do It Yourself)-feminism. DIY är ett gammalt punkslagord, och det som skulle göras själv var t.ex. medier (fanziner och musik) och kläder. Så även om rörelsen inte är kollektivistisk (åtminstone inte i *Darlings* beskrivning av den) så tycks den vara alternativ. Internet är än så länge ett nytt medium, och en distributionskanal som ännu inte är helt kontrollerad av kommersiella intressen. Målet för de cyberfeminister som beskrivs i artikeln är dock att etablera sig och så småningom ingå i de etablerade företagen och kanalerna. "Du kan till exempel få råd och tips om vilka skivbolag som är grrl-vänliga, hur man fixar en förlagsdeal utan att bli lurad eller vilka program som just nu är de mest användbara för hemsidestillverkning."¹¹²

Cyberfeminismen enligt *Darling* är inte kritisk mot grupper och kollektiv, men det är inte där lösningen ligger. Inte heller i "anammandet av särskilda teorier eller teser". Lösningen är i stället att själv göra det man vill ha gjort. Cyberfeminismen och grrl-sajterna uppmanar till aktivitet, men det finns också många möjligheter till handling och kommunikation på sajterna själva.¹¹³ "Och så sitter man där och pysslar – är med i tävlingar, anmäler sig till nyhetsbrevsutskick och listor, tycker till om ditt och datt och inväntar sedan hungrigt svar". I slutet av artikeln om cyberfeminism finns en länk till ännu en artikel; en intervju med Nikki

---

¹¹² Enligt Catherine Driscoll (1999) är det något som kännetecknar tredje vågen, eller populariserad feminism, att man använder de kommersiella kanalerna för att göra motstånd.

Douglas, chefredaktör för *Riotgrrl*, en av de äldsta grrlzinererna på Internet. Douglas menar att feminism är enormt viktig för att föra kvinnor samman. ”Vi brukar kalla det för den Nya Feminismen därför att den riktar sig till alla kvinnor, både feminister och icke-feminister och går ut på att vi tillsammans kan få saker att hända och kanske till och med förändra världen.” En feminism för icke-feminister låter som en motsägelse i sig själv, men det kan också tolkas som en kritik mot feminismen som en rörelse som exkluderar vissa grupper. Här betonas kollektivet, eftersom det talas om att kvinnor tillsammans kan få saker att hända. Men det torde vara svårt att gå samman och bilda rörelser om man inte ens är överens om vad man ska kalla sig.¹¹⁴ Det är viktigt att påpeka att det *Darling* beskriver som cyberfeminism är en variant av detta och att det inte är vad alla skulle referera till som cyberfeminism. Dessutom känns cyberfeminism idag som ett något daterat begrepp.

USA, tredje vågen och ”girliefeminism”

Det är oftast till USA och nordamerikanska fenomen som *Darling* vänder blickarna och hämtar inspiration, något som bland annat kan ses i att man relaterar sig till den cyberfeminism som har växt fram i en amerikansk kontext. I artikeln ”Riot grrls – vad vill de?”, av Liv-Marit Bergman (*Darling* nr 1/00), handlar det om amerikanska feminister, och skillnader mellan kvinnorörelserna i USA och Sverige. Bland annat konstateras det att amerikanska feminister är mer sexfixerade än svenska, och att feminism är en undergroundrörelse i USA, medan det i Sverige existerar en slags statsfeminism.¹¹⁵ En annan artikel (”Le Tigre. Il y a une révolution montante” av Liv-Marit Bergman (*Darling* nr 2/00) handlar om grrrl-bandet Le Tigre, där bland andra Kathleen Hanna ingår. Även här diskuteras feminism och riot grrrl-rörelsen. En efterföljare till Riot grrrl är girliefeminismen, som beskrivs i artikeln ”Girlies vill bara ha kul” av Therese Svensson och Elin Unnes (*Darling* 3/01). Girliefeminismen kan beskrivas som en feminism som söker återta den nedvärderade flickkulturen, dess stilar, förhållningssätt, praktiker och artefakter.

---

¹¹³ De sajter det refereras till i artikeln är i många fall desamma som analyserades i kapitel 2 i denna avhandling, eller har stora likheter med dem.

¹¹⁴ Detta synsätt tyder även på en extrem individualism, som kan ses inom det postmoderna och senkapitalistiska samhället. Lauren Berlant (1997) har beskrivit den offentliga sfärens intimisering i USA och diskuterat hur medborgarskap blivit något privat, intimt förknippat med familjen, och hur det politiska blivit privat i en omskrivning av det gamla slagordet ”det personliga är politiskt”. Enligt en individualistisk ideologi är det upp till den enskilde att ta ansvar för sitt liv, och framgångar och tillkortakommanden ses inte som beroende av ekonomiska och kulturella strukturer utan enbart på individen själv. Janice Winship (1987: 161) menar att det privata och det politiska blivit separerade i de damtidningar hon undersökt och att det privata och personliga blivit förpassat till en semi-privat sfär, där de riskerar att bli våra egna problem och smutsiga hemligheter.

¹¹⁵ Statsfeminism skulle kunna beskrivas som ett inkorporerande av feministiska idéer i politiken, något som har en lång tradition i Sverige.

Mark Gottdiener (1995: 232 ff) kritiserar synen på tecknen och symbolerna i det postmoderna som fritt flytande och utan djupare mening. Han håller dock med om att postmodernismen på sätt och vis är en fiende till autenticitet, t.ex. då konsumtionssamhället annekterar subkulturella symboler som stått för motstånd. Detta kännetecknar *Darling*, som använder sig av det subkulturella eller ”alternativa”, men på kommersiella villkor, och detsamma gäller girliefeminismen. Enligt Dick Hebdige (1979/2001: 103) utmärker sig subkulturer av att de använder konsumtionsvaror för att skapa en gemensam identitet och kommunicera förbjudna budskap. Riot grrrl kan betecknas som en sub- och motkultur, medan girliefeminismen också har mycket gemensamt med den så kallade flickrumskulturen.¹¹⁶

Det bästa med Girlies är att de öppnar ögonen på människor som vanligtvis skulle ha avfärdat feminism med kommentarer som ”Feminist? Nej, jag är väl ingen lebb heller!” eller ”Usch, nej feminism är inget för mig, jag vill ju inte sluta raka benen eller sminka mig!” Genom att visa att man kan ha minikjol, Pradaskor, rosa nagellack, vattenfast mascara och samtidigt vara insatt feminist är Girlies bästa egenskap och det största strått de kan dra till jämlikhetskampen. Dels visar de att feminister finns i alla former och dels visar de att den kvinnliga stereotypen inte alls bara tillhör Playboytidningar eller modellbrudar. (Svensson & Unnes, *Darling* nr 3/01)

Detta citat har mycket gemensamt med ”Feminist Fatale”-krönikan i *Bust*.¹¹⁷ Liksom i denna blir det en fokusering på att feminina och glamorösa kvinnor undertryckts inom den feministiska rörelsen, men man glömmer bort att det har funnits och ännu finns ett ännu starkare samhälleligt förtryck av kvinnor som inte ser ut och uppför sig enligt könsnormen. Att sätta likhetstecken mellan fula, lesbiska eller ”okvinnliga” kvinnor och feminister har varit ett effektivt sätt att skrämja kvinnor från att bli feminister. Artikeln fortsätter på sitt vis i denna tradition i stället för att framhäva möjligheten att en kvinna, eller kanske snarare en grupp kvinnor, kan vara allt på en gång, det vill säga lesbiska, bisexuella, heterosexuella, fula, snygga, sminkade, osminkade, rakade, orakade etc. och feminister.

En annan artikel som ansluter sig till *Busts* kritik av en feministisk identitetspolitik som manifesteras i stil är ”I feminismens tecken” av Marie Birde (*Darling* nr 5/00).

Jag har hört tjejer på högstadiet tala om andra tjejer som losers och bluffers. Anledningen? De hade inte hår under armarna men hävdade ändå att de tyckte att ”lika lön för lika arbete” var en viktig sak att kämpa för. Jag har aldrig hört ett hårstrå tala så jag är inte speciellt petig med om man har dem eller inte. Jag tror inte att världen blir en bättre plats för att man tvingar folk som känner sig fula med tofsar under armarna att ha

---

¹¹⁶ För en diskussion av begreppet flickrumskultur, se McRobbie (1991: 1-15) samt Ganetz (1992). Flickrumskulturen var de feministiska ungdomskulturforskarnas svar på varför flickorna var osynliga i många ungdomssubkulturer.

¹¹⁷ Analyserad i kapitel 3 i denna avhandling.

kvar håret. Kan inte alla bara få göra sig fina på sitt sätt? Man ska ha lika stor rätt att gå ut på stan och visa upp sina hårlösa pits utan att bli disrespekterad. Jorå, jag förstår idén med att man ska vara naturlig - det är helt sinnesjukt att man ska behöva göra om sig för att bli betraktad som en "riktig" kvinna. Men är man inte redo att stå för sitt naturliga jag, ska man heller inte behöva bli ett offer på grund av en symbolisk fråga.

Budskapet är det individualistiska: "Bestäm själv hur och vem du vill vara". *Darlings* och även *Busts* skribenter kritiserar idén att en feminist måste se ut och uppföra sig på ett speciellt sätt. Denna idé om en politiskt korrekt feministisk "look" anser jag delvis skapad av mainstreammedierna och delvis framförd av vissa feministiska grupper både nu och tidigare i feminismens historia. Det finns inte, och har aldrig funnits, en enhetlig feministisk rörelse, eller för den delen en enhetlig, feministisk stil.¹¹⁸

Användningen av det hyperfeminina på ett medvetet feministiskt sätt kan liknas vid stilgrepp som ofta betecknas som postmoderna, t.ex. Braidottis "philosophy of as-if" och pastisch.¹¹⁹ Postmodernismen har ofta anklagats för en fascination inför yta och en avsaknad av djup, och denna kritik kan även framföras mot girliefeminismen. Men då glömmer man att ett förespråkande av "den naturliga kvinnan", eller en mer androgyn look, lider av samma fixering vid yta. Det som kännetecknar pastischen är en medvetenhet om att det är imitation, och imitationen av en idé, i detta fall idén om det feminina, flickaktiga, som något "ursprungligt" (man kan dock ifrågasätta idén om något ursprungligt). Problemet med girliefeminismen blir dock att det kanske enbart är girliefeministen själv som är medveten om det subversiva i sin genuspresentation. Pastischen eller parodin framstår måhända inte som pastisch för betraktaren, utan som "äkta vara". Samma relation kan ses hos den lesbiska femmens förhållande till heterosexualiteten, där hennes femininitet ofta tolkas

---

¹¹⁸ På annat håll i *Darling*, närmare bestämt i "Fråga Darling" under "skönhet & stil" i *Darling* webzine kan man dock läsa: "Hallåhallå!

Behöver hjälp! Jag undrar jättemycket vem det var som kom på att man kan raka benen för det kan ju inte ha varit så sedan stenåldern precis. Måste veta!! Annars kan jag inte andas och dör och det vill ni väl inte?!? /matsmalin

Hej,

Det var nog rakföretagen som kom på det eftersom de ville öka vinsten. Från början såldes ju bara rakprylar till män och då tänkte nog cheferna på rakföretagen "hmm vilka mer skulle vi kunna lura att köpa en massa produkter från oss? Jo kvinnorna! vi lurar dem att tro att de är lika håriga som männen, nej ÄNNU hårigare än männen och därför måste raka bort ALLT!! inklusive könshår och hår under armarna och på benen!! Då tjänar vi JÄTTEMYCKET!! Om vi dessutom övertygar alla att det är ÄCKLIGT med hår på kroppen om man är tjej kommer vi bli MILJONÄRER! LETS DO IT!" Det var väl det. Jag tror inte vi tjejer vaknade en morgon och tänkte "hmm det här lilla håret jag har på benen, det är ju faktiskt SJUKT ÄCKLIGT och ABNORMT!". Fat chance. Rakning på chicks är en enda stor kupp från media och diverse företag för att tjäna stora motherfucking pengar. Skit i dem". Här kan man alltså se ännu ett exempel på *Darlings* motsägelsefullhet.

¹¹⁹ "The Philosophy of as if" är att använda könsstereotyperna som om de var sanna, och oftast också att överdriva dem, men med en underliggande ironi. Rosi Braidottis exempel på denna teknik är Dolly Parton och Michael Jackson.

heterosexuellt.¹²⁰ Detta har förbindelser med fenomenet ”passing”, där underordnade grupper lärt sig den överordnade kulturens koder för att kunna få arbete eller liknande.¹²¹

Att tecknens betydelser inte ligger fast, utan ändras i olika kontexter är också något som kännetecknar postmodernismen. Man kan inte längre vara helt säker på vad saker och ting betyder. Är den superfeminina femme fatalen en bimbo, är hon en intellektuell feminist, är hon sexuellt dragen till män, kvinnor eller kanske båda könen? Cathy Schwichtenbergs (1993) och Ann Kaplans (1993) diskussioner om fenomenet Madonna är relevanta här.

Schwichtenberg menar att Madonnas lekar med genus och sexualiteter är exempel på en strategisk postmodern feminism och att Madonna använder pastischen för att bland annat parodisera heterosexualiteten. Enligt Kaplan använder sig Madonna av masker, och avslöjar därigenom genus som en konstruktion. Men maskerna kan läsas på olika sätt, och fenomenet Madonna kan ses både som varufetischism i en strikt marxistisk läsning, som en förebild för unga kvinnor, eller som en subversiv lek med genussystemet. Liksom Madonna använder sig girliefeministerna av det kapitalistiska och patriarkaliska systemet, och utforskar rollen både som sexuellt objekt och subjekt.

Artikeln om girlie är positiv till fenomenet, men hyllningen är inte entydig. Man kan jämföra med t.ex. TV-serier som ”Ally McBeal” och ”Sex and the City”. Dessa har av vissa hyllats som feministiska, och kan ses som exempel på en kommersialiserad feminism. Artikelskribenterna menar dock att man bör vara medveten om att tjejbandet Spice Girls och den rad av flickaktiga och rosa produkter som sköljt över oss i girliefeminismens spår främst är produkter på en marknad.¹²² Vidare skriver de att girliefeminismen främst är ett medelklassfenomen, och att girlie-stilen bygger på konsumtion av t.ex. kläder, smink, tidningar och böcker.

Darling har således till stor del inkorporerat feminism i sitt tidningsuniversum. Detta är dock inget nytt inom damtidningsgenren. Enligt Ballaster m.fl. (1991: 123) kunde man se en direkt feministisk påverkan i damtidningarna under 1960- och 70-talen och framåt. Detta genom att många av dem tog avstånd från den traditionella hemmafrurollen, medan de samtidigt distanserade sig från den politiska kvinnorörelsen. Vidare förekom diskurser som direkt motsade varandra inom en och samma tidning (t.ex. feministiska och patriarkaliska texter), vilket gick för sig i ett medium med damtidningens fragmentariserade och heterogena karaktär (Ballaster m.fl. 1991: 127, 155). Detta kan också ses i *Darling*, bland annat i läsaren

---

¹²⁰ Se min analys av *Corky* i kapitel 8.

¹²¹ Se Richard Dyer (1999: 114) för en diskussion av begreppet camp (som har förbindelser med pastichen) och dess relation till homosexuella mäns förmåga att ”passera” i den dominerande, heterosexuella kulturen.

Blondies läsning av tidningen.¹²³ Hon menade att det var viktigt att varje del av tidningen skulle svara mot ett feministiskt ideal, och kritiserade dess modereportage och reklam, som hon såg som sexistiska och som förespråkande anorektiska kroppsideal.

Den beskrivning och motsättning som sätts upp mellan andra och tredje vågens feminism i *Darling* kan kritiseras för att vara onödigt dikotomiserande. Motsättningen kan också ses i tidig Riot grrrl-retorik.¹²⁴ Tittar man närmare på andra vågens feminism kan man se många likheter, t.ex. ett ironiskt och humoristiskt förhållningssätt. Detta kunde ses hos de danska rödstrumporna, vilka beskrivits av Dahlerup (1998: 153-245). De parodiserade kvinnorollen genom att klä sig i kortkort, med uppumpade bröst och lösögonfransar i vissa aktioner. Ett annat exempel är när de vägrade betala mer än halva priset när de gick på en buss i en aktion för lika lön. Även en uppvärdering av det som traditionellt setts som kvinnligt var vanlig i 1970-talets feminism, t.ex. av handarbete som stickning (Dahlerup 1998: 569). Dahlerup menar att färgglada, stickade tröjor och koftor närmast var ett tecken på att man var feminist under rödstrumpeperioden i Danmark. Man menade dock att även män var välkomna att sticka, på samma sätt som girliefeministerna uppmanar män att måla naglarna. En skillnad, som mitt exempel tydligt visar, är inställningen till den kommersiella kulturen, som 1970-talets vänsterfeminism försökte undkomma, men som girliefeministerna är mer positiva till.

Kön

Populärpressen i allmänhet utmärks av att målgrupperna tilltalas som kön, och detta gäller i synnerhet dam- och tjejpressen. Dessa har setts som manualer i kvinnlighet, och redan Betty Friedan (1963/1983) anklagade damtidningarna för att sprida en hemmafruideologi som uppmuntrade amerikanska medelklasskvinnor att stanna hemma och sköta man, hem och barn i stället för att utnyttja sina utbildningar. Marjorie Ferguson (1983) talar om en femininitetens ideologi som förs fram i damtidningar. Anja Hirdman (2001: 191-213) har visat hur 1995 års upplaga av *VeckoRevyn* tilltalar läsarna som just kvinnor. Tidningen lär ut hur läsarna ska uppnå femininitet och åtråvärdhet och därmed nå sitt mål, att få en man. Eftersom könet, och

---

¹²² För en feministisk diskussion av Spice girls, se Driscoll (1999) och Ganetz (1998).

¹²³ Se kapitel 4.

¹²⁴ Se t.ex. intervjun med Gloria Steinem, förespråkare för andra vågen-feminism, och Kathleen Hanna, känd tredje vågen-feminist (Hex 2000), där de berättar att de båda satte sin egen rörelse i opposition till äldre feminismer, vilket de idag menar var felaktigt. Hanna menar att hon trodde på den stereotypa bilden av andra vågen-feminister, som fula, med orakade ben och osminkade, och på att de var sexfientliga.

könens artskillnad, ofta betonas i dampressen, kommer jag här att undersöka hur *Darling* diskuterar kön.

”Det personliga är politiskt!”

En av de vanligaste formerna för texter som anknyter till ett feministiskt tänkande i *Darling* är den personliga berättelsen, som ofta kallas för ”dagbok” i tidningen. Detta anknyter till devisen ”det personliga är politiskt” som uppkom i vänsterrörelsen under 1960-talet och som sedan togs upp av feminister. Inom socialistisk feminism är det vanligt att i så kallade medvetandehöjande basgrupper, diskutera personliga erfarenheter av klass- och könssystemen. Men det personliga är också ett grepp som är vanligt i medier riktade till kvinnor, framför allt damtidningarna. I *Darling* smälter alltså stilgrepp från den kommersiella damtidningen samman med medvetandehöjande, politiska praktiker. Men i damtidningen har man sällan några politiska aspekter på det personliga, och problem ses som individuella i stället för strukturella.

I artikeln ”Polarn och pyret. Det är inte alltid så kul att vara liten och söt” (*Darling* webzine nr 29) diskuteras det heterosexuella parförhållandet.¹²⁵ Artikelförfattaren Hanna Flodr skriver utifrån sina egna personliga erfarenheter. Hennes pojkvän gillade att kalla henne ”pyret”, och tyckte att hon var söt när hon protesterade mot smeknamnet. Till viss del spelade hon själv med och reducerade sig till ett sött pyre.

Redan som liten lär man sig vilka knappar man ska trycka på för att få positiv uppmärksamhet. Ibland måste man prestera något, ibland räcker det med att vara tyst och snäll. I samma veva lär man sig få sin vilja fram och samtidigt få den andre att tro att det är deras vilja som går igenom. Dessa erfarenheter bär vi med oss resten av livet, och vi tillämpar dem automatiskt. Det märks tydligt i förhållanden, där det är lätt hänt att man går till överdrift. Dagens unga kvinna både är och vill vara självständig. Hon kan faktiskt koppla in stereon, jorda ett uttag och sätta upp en byrå. Hon behöver egentligen ingen man, men om han ändå finns där, så varför inte använda sig av honom? ”Men du sätter upp den där hyllan mycket bättre och snabbare”, säger hon och viftar med ögonfransarna. Vilket får honom att känna sig lite nöjd, för även om han är en känslig planta och bär nagellack så gillar han fortfarande att vara man emellanåt. Hon får sin ”starka karl” att bära hennes matkassar genom att anspela på sin kvinnliga fysik, och han får henne att laga mat och tvätta åt honom genom att berömma hennes matlagning och det faktum att hon aldrig missfärgar eller krymper kläderna. Och det får givetvis henne att mysa; även om hon gyttjebrottas och mekar med bilen vill hon gärna bli ansedd som feminin. Och så fortsätter det. Sakta men säkert manipulerar de varandra genom att använda sig av könsstereotyper.

---

¹²⁵ Ordet ”heterosexuell” nämns inte i artikeln, vilket visar att just det heterosexuella förhållandet tas för självklart. Däremot framgår det av orden ”han” och ”hon”, ”karl” och ”kvinnlighet” att det är just heterosexualiteten som beskrivs i denna krönika.

Under artikeln fanns det möjlighet för läsarna att skriva vad de tyckte. Många höll med Flodr, några vände sig emot det hon skrev och så blev det en lång diskussion om vad man ville bli kallad. Många menade att smeknamn som ”pyret”, ”söt nos” och ”lilla gumman” kunde verka förminskande, rent allmänt men framförallt i kärleksförhållanden. Det fenomen artikeln beskriver kan analyseras med hjälp av det tidigare nämnda begreppet positionering.

Positionering har enligt Bronwyn Davies (2000: 87-106) likheter med rollbegreppet, men saknar dess determinism. Ordet roll implicerar ett färdigskrivet manus, medan en position ger utrymme för olika typer av handlande; att finna sig i den, göra motstånd eller någon annan strategi. Positionering är dock beroende av historiska och kulturella förutsättningar, t.ex. att kvinnor som grupp har varit och fortfarande är underordnade män som grupp. För en kvinna är det attraktivt att vara liten, söt, underordnad och att förlora i diskussioner, och för en man är det attraktivt att vara det motsatta (möjligen undantaget att vara söt). Enligt Davies använder vi oss av storylines i berättelserna om oss själva. Ett sådant är det romantiska storylinet, där kvinnan blir räddad och beskyddad av en stark man. I detta storyline blir kvinnan positionerad som liten och försvarslös. Hanna Flodr vänder sig mot detta, och i det läsarna skrivit i debattforumet under artikeln kan man se skilda strategier för att värja sig mot det. I ett samtal eller ett förhållande positioneras man för det första genom kulturella föreställningar, men man positionerar också varandra. Att kalla någon för ett pyre är att positionera henne som liten och försvarslös. Att som följande kommentator ge igen med samma mynt skulle kunna vara ett försvar mot detta; ”Hitta på ett liknande namn på din pojkvän som du kan kontra med när du tycker ”sötandet” går till överdrift. Något gulligt, lite smickrande men med en nedlåtande underton.”

Men eftersom en liten och söt kvinna ses som attraktiv i ett patriarkaliskt samhälle är det kanske enklast att spela med. Alla har däremot inte de fysiska förutsättningarna för att spela med i det romantiska narrativet. En person skrev: ”Alla ni som klagar över att folk inte tar er på allvar p.g.a. att ni är korta/söta/nätta... det där är bara KOKETTERI! Innerst inne vet ni oxå att det som tjej är en fördel att vara liten och nätt gentemot stor och grov... sorligt [*sic!*], men sant!” En annan person tyckte att: ”I ”Det perfekta förhållandet” ryms alla sidor av dig, både de söta och inte så söta...” Det fanns också kommentarer där man kunde spåra en viss förändring av könspresentationerna. Följande kommentar visar att det är möjligt att inta en ironisk position: ”Min pojkvän säger alltid att jag är så liten, söt och försvarslös. Och dessutom så är jag ”så söt när jag är arg”. Men faktum är att det kvittar och att jag älskar honom ändå. För båda två vet att jag kan ta honom i armbrytning :)”. Det romantiska

narrativet används här i en slags ”philosophy of as-if”, något som man kan leka med men som inte tillmäts någon större betydelse eller sanningsvikt. Men det är svårare att tänka sig det motsatta förhållandet; en stor, stark man som blir kallad liten och försvarslös.

Artikelförfattaren själv tyckte dock att diskussionen handlat för mycket om vad man ville och inte ville bli kallad, och försökte få ordning på det hela. Hon skrev (i debattforumet) att meningen med artikeln inte var att man skulle bli kallad vissa saker, utan att man inte skulle behöva ändra sin personlighet efter könsstereotyperna för att bli omtyckt och älskad. Flodrs artikel diskuterar och avslöjar hur könen positionerar sig i ett heterosexuellt förhållande och använder på så vis en dekonstruktivistisk strategi.

En liknande analys om hur synen på kön formar flickor och bestämmer hur de blir bemötta kan ses i artikeln ”Snacka går ju. Men det är svårt att prata på med en raggsocka intryckt i munnen” av Karin Christensen (*Darling* webzine nr 37). Författaren beskriver sin egen utveckling från en ”försagd femtonåring till barnslig och gapig artonåring till misantropisk tjugoåring till en tämligen väluppfostrad, vältalig men fortfarande rejält lynnig 24-åring”. Artikeln beskriver personliga problem med blyghet och en relation med en vän som trycker ner artikelförfattaren med ett ”lilla gumman” i diskussioner. Men artikeln, och framförallt den läsardiskussion som förs i anslutning till den, sätter in dessa privata erfarenheter i ett större samhällsligt perspektiv. Många läsare känner igen sig, och menar att nedlåtande benämningar är härskartekniker (Ås 199-) som ofta används av män i diskussioner. Men de ser också kvinnors benägenhet att vara tysta och inte protestera och säga emot som ett problem. Enligt diskussionen får flickor ofta problem om de är för högröstade, medan de kan få fördelar om de är tysta och håller med. I artikeln betonas att det ofta är svårare att ta sig ton och säga vad man tycker, men att den som gör det ändå är den som vinner till slut.

Darlings grepp att skriva privata eller personliga funderingar uppmuntrar till identifikation och en fortsatt debatt på forumen, och kan därmed ses som en framgångsrik feministisk strategi. Dessutom skapar forumdebatterna en feministisk kontext åt det redaktionella materialet.

Skönhets- och kroppsideal

Kropp, utseende och skönhet var viktiga frågor i grrlzinerna, och så även i *Darlings* diskussioner om kön. Liv-Marit Bergman har skrivit artikeln ”Det är fult att vara ful” (*Darling* webzine nr 19), som handlar om att kvinnlighet i mycket förknippas med pysslande med det egna utseende. För en man är det viktigare vad han gör och vad han kan än hur han

ser ut. Liksom de tidigare artiklarna handlar den om att det finns en könsmall för hur vi ska vara och bete oss. Det är något skribenten skulle vilja ändra på.

Det är inte min önskan att tjejer som läser detta ska få dåligt samvete för att de sminkar sig och färgar håret. Det är inte heller min önskan att killarna ska känna sig som dåliga människor för att de gillar att se en snygg tjej. Men jag tror att saker och ting skulle bli mer spännande om tjejer brydde sig lite mindre om hur de såg ut och lite mer om vad de gjorde. Och visst skulle det väl vara kul att se fler killar med nagellack.

Det finns alltså en önskan om att lösa upp skillnaderna mellan könen, här exemplifierat i stil och utseende. Det förs också fram en kritik mot synen på kvinnan som sexualobjekt, t.ex. i artikeln ”Pinuppa dig!” av Liv-Marit Bergman (*Darling* webzine nr 23). Framförallt ifrågasätts att pinuppor idag syns i allt fler sammanhang; det som för 50 år skulle ha setts som pornografi tillåts idag pryda annonsplaner på gator och torg. Men de förekommer även i tidningar som *Slitz* och *Café*, där unga, kända kvinnor viker ut sig. Dessa bilder matar oss med en slags idealbild av den kvinnliga kroppen och sexualiteten, enligt Bergman. Ett försök att dekonstruera dessa idealbilder görs i samma nummer i artikeln ”Grundkurs i nakenfotografi” av Tommie Jönsson. Här får man lära sig hur professionella fotografer arbetar, bland annat med hjälp av belysning som i erotiksammanhang kallas för ”tit lights” och ”butt lights”. Dessutom används vindmaskiner och isbitar för att framkalla styva bröstvårtor. Artikelförfattaren fördömer inte nakenbilder, även om han menar att de är exploaterande, utan säger att det är upp till var och en att själv ta ställning till dem. ”Däremot ska man alltid vara medveten om att det man ser på foto inte är en representation av verkligheten.”

Denna kritik mot skönhets- och kroppsideal gör det extra intressant att undersöka vilka ideal som skapas i *Darling*. Därför har jag valt att analysera webzinet modereportage.

Stil och kroppar i Darlings modereportage

Överlag har tidningen *Darling* mest fått positiv uppmärksamhet i medierna. Allmänt uppfattas den som feministisk eller semi-feministisk.¹²⁶ Den kritik den fått (både av läsare och av andra medier) handlar nästan enbart om så kallade anorektiska modeller i modereportagen. Detta bekräftas av såväl intervjuer med redaktören Brita Zilg som *Darling*-läsarna. Därför är det viktigt att granska hur dessa bilder ser ut och vilka typer av kvinnlighet (och manlighet) de

---

¹²⁶ Med semi-feministisk menar jag halvfeministisk, eller något som försöker verka feministiskt, men inte riktigt är det. En synonym är begreppet lätt-feministisk. Denna uppfattning om *Darling* kan ses både i artiklar om tidningen i andras medier, och i redaktörens syn på sin egen tidning, samt i läsarintervjuer. Självt har jag dock avhandlingen igenom föredragit begreppet populärfeministisk.

visar. *Darling* är också det enda webzinet i mitt urval där det regelbundet förekommer modereportage.¹²⁷ Eftersom *Darling* säger sig vilja utgöra ett alternativ till traditionella damtidningar, och eftersom tidningen ofta sägs vara feministisk, kan man fråga sig huruvida tidningen lyckats förändra de strukturer och konventioner som finns kring modedefotografiet. De läsare jag intervjuat var kritiska till de kvinnobilder som förekom i *Darlings* modedefotografier. *Darling*-läsaren Blondie tyckte att det var viktigt att tänka på varje del om man gör en feministisk tidning, detta innefattade även modeller i modereportage och på framsidan och vilken reklam som tilläts vara med i tidningen. Det tyckte hon inte *Darling* gjorde i tillräckligt hög grad. Däremot menade hon att *Darlings* modeller ändå innebar en förändring till det bättre jämfört med traditionella tjejtidningar som t.ex. *VeckoRevyn*. Nedan diskuterar hon *Darlings* framsida och hur den utmärkte sig framför andra damtidningars.

Blondie: Jag kan inte säga att de [*Darling*] inte var speciellt, för de hade också väldigt smala modeller på framsidan, men de såg åtminstone annorlunda ut. Det var inte den här verkligheten, en enorm skillnad på dem, liksom vacker, utan det var mer att de kunde ha en jätteful tandställning och jättestort gap, liksom. Och bara för den såg speciell ut, den var inte direkt som andra tidningars framsidor, det verkligen syntes. Jag tycker att man borde visa fram en sån... normala människor över huvud taget mer i medierna än man gör.

Detsamma gällde *Darling*-läsaren Apoptoz. Även om hon till största delen gillade *Darling*, så tyckte hon att tidningen körde med dubbla budskap, något många damtidningar blivit anklagade för i feministiska analyser. Svårigheten med att förena modebilder med feministiska krav på ”vanliga” eller ”normala” kroppar kan ses i *Darling*-redaktören Brita Zilgs berättelse om att *Darling* blivit anklagad för att ha ”anorektiska” modeller. När hennes fotograf använde sig av en plattbystad modell tyckte Zilg att hon skapat ett alternativ till dagens kvinnoideal, men läsarna tyckte annorlunda.

Brita Zilg: Att man kan visa att även tjejer som inte har några bröst alls kan vara stolta över det. Och att hon kan se cool ut. Och det var precis det som fotografens resonemang var, det var en tjej som hade plåtat, jätte... min favvofotograf-tjej, liksom. Hon vill ha det där som ett slags motvikt mot det här uppuffade silikon *Slitz*-idealet, plutande, med stora bröst. Det här var ju precis, liksom, nåt väldigt annorlunda. Men det enda folk såg var ju: ”Hon är ju så smal. Hon är ju anorektisk. Måste ni ha anorektiska modeller?”. (Zilg 4/2 2000)

Zilg menar att modedefotografiet har svårföränderliga strukturer och konventioner. Detta bekräftas av konstvetaren Annette Göthlund, som menar att det är mycket svårt att bryta

---

¹²⁷ Dock har pappersversionen av *Corky* innehållit ett modereportage.

konventioner inom modefotografiet, ett område som ”starkt domineras av en manlig tradition” (Göthlund 2000b: 67).¹²⁸ I dagens samhälle är mode och kläder en viktig aspekt i konstruktionen av identitet (Wilson 1985: 122). Då det enhetliga jaget hotas i det postmoderna, hjälper kläderna till att skapa en identitet, samtidigt som modet speglar samhällets fragmentarisering genom att det till skillnad från tidigare inte längre existerar ett enhetligt mode som dikterats av modeskapare i Paris. Istället finns parallella modestilar, t.ex. retro-mode, etniskt mode och ”camp”. Modefotografiet verkar enligt Anette Göthlund som överförare och skapare av mening och ideal när det gäller både kvinnlighet och relationerna mellan könen. Det är en ”visuell diskurs där kvinnans roll som *tecken* synliggörs” (Göthlund 2000b: 65). Det finns ett brett spektrum inom modefotografiet, som rör sig mellan ett uppvisande av kläder i rent informations- och försäljningssyfte (som t.ex. i postorderkataloger) och sofistikerade magasin som snarare säljer en livsstil än kläderna i sig. I detta spektrum skulle *Darlings* modereportage återfinnas någonstans mellan tjejtidningens, som *Just Seventeen* i Storbritannien, och det trendiga livsstilsmagasinet, t.ex. *iD* eller den svenska *Bon*. Enligt boken *Bimbobakslaget* är det i Sverige: ”framförallt Elle, Stockholm New, Bibel och i viss mån Darling som räknas om du vill höra till de ”riktiga modefotograferna” ” (Thulin & Östergren 2002: 15). *Darling* webzines modereportage, som ofta sammanfaller med pappersversionens, saknar dock den lyxigt exotiska känsla som kan ses i t.ex. *Elle*. I stället är det en slags lågbudgetvariant, vilket antagligen delvis har ekonomiska orsaker då *Darlings* budget enligt Brita Zilg inte är speciellt stor. Valet av kläder antyder en syn på stil som något kreativt som ger bäraren en viss identitet. Man blandar secondhandkläder med smala designermärken, ofta så kallat ”street” eller gatumode. Kläderna i modereportagen uttrycker synen att kläder är något man skapar själv, antingen genom sammansättningen av kläder eller egen kreativitet, något som också syns i pysselreportage (Gör din egen T-shirt! Eller sätt nitar på stumporna.). Detta har likheter med analysobjekten i Angela McRobbies (1991) studie av brittiska tjejtidningar på 1980-talet. I dessa uppmuntrades läsarna att efterlikna sina idoler (t.ex. Madonna eller Boy George) med hjälp av hemsydd kläder eller sönderklippta och omsydd jeans. Men samtidigt finns en betoning på

---

¹²⁸ I artikeln ”Mini, midi eller maxi?” av Sara Teleman (*Darling* 3/99) diskuteras modefotografiet och valet av modeller. Där kommenterar *Darling* sin egen roll: ”I tidningen har vi valt att använda modeller som är lite annorlunda, de är inte klassiskt vackra, vi försöker hitta folk som har karaktär, är speciella och lite egna. Dessutom är de flesta inte med i någon modellagentur. Vi försöker också visa upp så många olika kroppar som möjligt, en variation. Anledningen till att vi kanske har varit dåliga på att visa upp lite tjockare modeller är helt enkelt att vi varit slöa, vi har lagt den mesta energin på artiklarna och mest blivit glada för att modebilderna varit så vackra att titta på.”

det rätta märket i *Darling*. Att det är secondhand och designerkläder som visas fram visar också exklusivitet, då kläderna oftast bara finns i ett enda exemplar.

När det gäller valet av modeller tycks *Darling* ansluta sig till det ideal som råder i avantgarde-modetidningarna, t.ex. *iD*, *Dazed & Confused* och i Sverige insomnade *Bibel* samt *Stockholm New*. Här är det mycket unga, smala modeller, med ”personliga” utseenden som gäller. Modellerna är bleka och spinkiga, ofta med något framträdande drag som t.ex. en stor näsa, fräknar eller tandställning, de är inte solbrända och bystiga supermodelltyper. Elizabeth Wilson (1985: 127 ff) talar om det fulas estetik, som först kunde ses i pre-rafaelitiska målningar. I stället för klassiskt sköna modeller använde man sig av kvinnor med karaktäristiska utseenden, stora näsor, svällande läppar, gröna ögon och rött hår, något som tidigare ansetts fult. Wilson menar att modet pendlar mellan det ”naturliga” och artificiella överdrifter. Som ett exempel på det fulas estetik nämner hon punken, och modeskaparen Jean-Paul Gaultiers arbete.

Vanligtvis är det professionella fotomodeller, men i flera av modereportagen figurerar troligen amatörer. Något som inte förekommer är fetlagda eller mulliga modeller, de flesta (kvinnliga) modeller är snarare underviktiga. Det tycks också finnas en större acceptans för olikheter och särpräglade utseenden hos de manliga modellerna.

Både de smala, annorlunda modellkropparna och klädvalet i modereportagen för tankarna till avantgarde och medelklassbohemer. Självklart har också dessa sina ideal, som kanske kan vara lika begränsande som övriga. Men det är åtminstone ett annat ideal än t.ex. supermodellerna, och man anar att det här finns en större plats för olikheter. Modereportagen ger inspiration till eget skapande. En nackdel är att det kan bli en ganska liten grupp man vänder sig till, och att många av kläderna kan vara svåra att få tag på om man inte bor i storstäderna.

Många av modereportagen är relativt traditionella, men vissa brott och avsteg från normen syns också. Forskningsprojektet ”Modebildens världar” har gjort jämförelser mellan tryckta modebilder och mode på Internet (Göthlund 1999). Projektets resultat visar på ett lågt utnyttjande av det nya mediets möjligheter, och har inte funnit några narrativa modereportage, vilket är vanligt i tryckta tidningar. Framförallt det senare finns det många exempel på i *Darling* webzine. Redan i första numret fanns ett modereportaget med det kända svenska rockbandet Backyard Babies på IKEA. Här kan man se rockidolerna på välbekanta ställen på möbelvaruhuset IKEA, t.ex. parkeringsplatsen, plocka själv-lagret och bollhavet. Till detta finns förklarande bildtexter om vad det är som händer. Klickfunktionen gör att känslan blir annorlunda än när man bläddrar i en tryckt tidning, och detta bjuder på taktila njutningar av

ett annat slag än lyxiga magasins glansiga papperskvalitet. En annan skillnad mot tryckta modetidningar är att rörliga bilder är möjliga, vilka dock inte på långa vägar är lika sofistikerade som TV:s modejournaler eller fashion shows. Exempel på detta kan ses i modereportagen i nr 16, där en kvinnlig modell rör sig över sidan.¹²⁹

De olika modereportage som förekommit i *Darling* visar upp stora olikheter sinsemellan. Vissa har bara en modell mot en enfärgad bakgrund. Andra utspelar sig utomhus, vid havet, en park eller i en potatisåker. Andra bilder är tagna i lägenheter. Det finns ett brett spektrum mellan ganska traditionella modereportage och sådana där det finns visst nyskapande. Som ett exempel på ett traditionellt reportage kan festtemat (*Darling* webzine nr 15) nämnas, modebilder som lika gärna kunde ha setts i *VeckoRevyn*. I nr 2 kan en lågbudgetvariant av det traditionella badmodereportaget ses. Modellerna sitter i badkaret i en vanlig lägenhet, och i en skarp kontrast till modereportagens vanligtvis perfekt sminkade kvinnor har det svarta ögonsminket runnit ut. I reportaget som visar sportkläder (*Darling* webzine nr 6) utgår man från och leker med två genrer; hemma hos-reportaget och modereportaget. I hemma hos-reportagen är det ofta designat och välstädad, här ser man i stället en sjuttiotalslägenhet i förorten hos en barnfamilj, full av aktivitet och livliga barn. I motsats till hur det brukar se ut i modereportage är det kläder som används, inte bara visas upp. I reportaget ”Flyg fula modefluga flyg” (*Darling* webzine nr 19) ses en långtgående anti-estetik. Nr 19 är ”det fula numret”, och modellerna försöker se så fula ut som möjligt och har på sig extremt fula kläder som troligen hittats längst ner i en UFF-låda.¹³⁰ Dessutom har de försetts med bildtexter som ”McDork”, ”Campingslampa” och ”Dallas chic”. Längst i genredonstruktionen går nr 12, ASCII-numrets modereportage. Detta nummer innehåller enbart bilder gjorda i ASCII, den primitiva Internet-bildkonst som enbart består av tangentbordets olika tecken i skilda färger. Även modebilderna är gjorda i ASCII och föreställer olika kläder. I modereportaget ”Doktorn kan komma” (*Darling* webzine nr 11) leker man med pornografiska (sjukhus-) stereotyper på ett ironiskt sätt som liknar den reklam som gjorts för klädmärkena Diesel och Björn Borg.¹³¹ Även vissa ungdomliga subkulturer är representerade i modereportage, som grunge eller goth.

Det står klart att *Darling* skriver in sig i den tradition av konstnärligt modedefotografi som kan ses i dagens livsstilsmagasin, även om de ofta visar prov på en större distans och lekfullhet än dessa. Ett exempel på detta kan ses i reportaget med ett naket par i en lägenhet i nr 31. Samma idé hade modereportaget ”Homosapiensmodernus” av Mikael Jansson i

---

¹²⁹ Detsamma kan ses i nr 17 och 27.

¹³⁰ Webversionen av *Darling* arbetar med temanummer, och temat för nr 19 var fulhet.

tidningen *Dutch*. Enligt Thulin och Östergren (2000: 23) var reportaget ett försök att spränga alla gränser och att få människor att sluta skämmas över sina kroppar. Resultatet kan tyckas bli det motsatta, eftersom det inte var vilka kroppar som helst som visades i reportaget. Det var nakna, mycket välsvavade kvinno- och manskroppar, skickligt belysta och fotograferade och i modedefotografiets alla klassiska poser. *Darlings* reportage är dock mer jordnära då de föreställer vad som tycks vara ett ganska ordinärt heterosexuellt par i sin lägenhet. Deras kroppar är på intet vis bulliga eller hängiga, men ger heller inte heller intryck av att tillhöra professionella modeller. Enligt Anette Göthlund (2000) hade modereportaget i *Dutch* bildtexter med exklusiva designermärken, något som *Darling* har efterapat.

”Piratmode. På död mans data” (*Darling* webzine nr 34) befinner sig längst från modedefotografiets konventioner. På flera av bilderna syns knappt modellerna, och de modeller som finns står inte i modereportagens vanliga poser. På de flesta av bilderna utförs olagliga handlingar, som att slanga bensin, piratkopiera och tvätta bygelbehå i den gemensamma tvättstugan. Till detta kommer bildtexterna, t.ex: ”Internet är inget annat än en anarkistisk distributionskanal för bombrecept och piratkopierade program” eller ”Om inte bensinpriserna sänks, gör bilisterna uppror”.

Således kan man se *Darlings* användning av modedefotografiet som en lek med genren. Detta bekräftas av intervjun med Brita Zilg, som menar att fotograferna som anlitas tar ut svängarna eftersom tidningen inte kan betala dem en hög lön, och att det därför är leken med genren och prestige att publiceras i *Darling* som är belöningen snarare än en ekonomisk sådan. Liksom resten av tidningen, vilket kommer att visas senare, ger modereportagen en splittrad bild där det konventionella blandas med det dekonstruktivistiska och nyskapande. Framför allt kan man se en lek med utseende och stilar som kan betecknas som postmodern, t.ex. genom att gammalt och nytt, billigt och dyrt blandas i en stilistisk eklekticism. På samma vis blandas olika genrer, t.ex. ”hemma hos”- och modereportaget.

Kön och teknik

Ytterligare ett exempel på den dynamik mellan skribenter och läsare som kan ses inom publikationen *Darling* är en diskussion om datorspel och kön. Eftersom *Darling* är en tidning som först gavs ut på nätet, med kopplingar till internetföretaget Spray, finns många inslag om och anspelningar på Internet och cyberkultur i tidningen. I allmänhet betraktas datorer och Internet som naturliga inslag både i arbetslivet och på fritiden. Inställningen är att kvinnor

---

¹³¹ Kathy Myers (1987/1989) menar att det är vanligt att modedefotografiet använt sig av konventioner från pornografiska och erotiska foton.

varken har lättare eller svårare för detta än män. I princip alla tryckta *Darling*-nummer innehåller en sida om "Data", som vid en genomgång visade sig bestå dels av tips på användbara eller roliga Internet-adresser, nya produkter eller program och ibland betraktelser över Internet-kultur. Som exempel på det senare kan Emi Gunérs krönika "En lång kedja av fånmail" (*Darling* 3/99 s 50), som handlar om en vän som inte lärt sig mailvett och skickar vidare kedjebrev och webhoaxar, nämnas.¹³² Webzinet, som har mindre innehåll än den tryckta versionen, innehåller dock färre artiklar om datorer och Internet.

I två artiklar om datorspel diskuteras kön och datorer; "Mario Sisters" av Malin Ströman (*Darling* webzine nr 16) och "Kvejk-kommissionen rapporterar: ny farlig subkultur" av Tommie Jönsson (*Darling* webzine nr 19). Den förstnämnda är en personligt hållen artikel om dator- och TV-spel ur ett könsperspektiv. Ströman menar att det görs för få spel som tilltalar tjejer och för många våldsamma "shoot 'em up"-spel. Många tjejer är rädda för datorspel, och det beror på killarnas attityder enligt Ströman. De blir ofta hånade när de närmar sig ett datorspel eftersom killarna förutsätter att tjejer inte klarar av det. Men ännu värre är det om tjejen visar sig vara bättre än killarna.

Bilar, kladdigt, drypande blod och stora vapen har aldrig lockat tjejer och det finns ingen anledning till att de ska börja ägna sig åt sådant bara för att kunna spela tv-spel. Några gör det, för att få vara en del av den världen. Det finns även några som spelar för att det verkligen roar dem, men de är en klar minoritet. Vi som är vanliga blödiga, som älskar söta djur och som alltid gråter på film har däremot nästan inga spel att välja mellan.

Därför måste tjejer framstå som en givande marknad och det måste komma fler kvinnliga programmerare, menar Ströman. Hon får inte stå oemotsagd, eftersom det finns möjlighet för läsarna att lägga in sina egna kommentarer. Många håller visserligen med Ströman, men flera vänder sig emot hennes kategoriska syn på könen, och menar att det visst finns tjejer som gillar datorspel, även så kallade "shoot 'em up"-spel, och att det också finns killar som *inte* gillar datorspel. En av de mest kritiska skrev:

Hela artikeln har en småbiologisk underton. "Bilar, kladdigt, drypande blod och stora vapen har aldrig lockat tjejer". Aldrig? Nähä, och hur vet ni det då? I texten finns massor av liknande generaliseringar över hur tjejer och killar är. Irriterande.

Denna kritik tas upp i ett senare nummer, i den tidigare nämnda artikeln "Kvejk-kommissionen rapporterar".

---

¹³² Web hoaxar är webbaserade lurendrejerier.

När vi skrev om dataspel i det interaktiva numret fick vi en hel del ris för att vi skrev att våldsamma spel som Quake aldrig har lockat tjejer. Vi hade tydligen fel. Det är personlig läggning, inte kön, som avgör vilka dataspel man gillar.

Artikeln i sig handlar dock om quake-fenomenet som helhet. Quake är ett blodigt "shoot 'em up"-spel som kan spelas över nätverk och via Internet. Det är vanligt med lag av spelare, så kallade klaner, som spelar mot andra lag över hela jordklotet. I artikeln framhålls att det finns tjejklaner, och att det finns kvinnor som gillar att spela våldsamma datorspel. I den nya versionen av Quake kan man välja att spela en kvinnlig karaktär, och detta sägs ha betydelse för spelets förmåga att locka kvinnor.

Dessa båda artiklar är ett tydligt exempel på hur mediet, och de interaktiva möjligheter som här utnyttjats, påverkar innehållet och erbjuder en ny läsarkontext. I stället för att enbart ta del av en professionell skribents åsikter, kan man även välja att läsa andra läsares kommentarer, och också själv reagera på det man läst. Den andra artikeln visar att *Darling* på grund av läsarnas kritiska kommentarer blir tvungna att revidera sin tidigare uppfattning. Här förskjuts alltså maktbalansen mellan sändare och mottagare något, och gränsen mellan producent och konsument blir mindre skarp. Utifrån Stuart Halls (1980) teori om konstruktion och tolkning av mediebudskap blir detta extra intressant, eftersom diskussionsforum ger forskaren en möjlighet att få tillgång till publikens tolkningar av och motstånd mot texternas betydelser.

Sexualitet

Ett ämnesområde som feminismen traditionellt haft stort intresse för är sexualitet. Även damtidningarna återkommer ständigt till ämnena sex och relationer. Också i *Darling*, där man som jag tidigare visat diskuterar heterosexuella förhållanden och relationer mellan kvinnor och män, är sexualiteten ett viktigt tema. Här talar jag om sexualitet i bemärkelsen sexuella handlingar, som ibland kan kopplas till sexuella identiteter som hetero- homo- och bisexualitet, men inte kan begränsas till dessa. I *Corky*-analyserna i kapitel 8 står sexuella identiteter i fokus istället för sexuella handlingar, och detta beror på att det analyserade materialet ser annorlunda ut. I *Corky* förekommer inga sexnoveller och få diskussioner om lesbiskas sexliv (förutom konsumentupplysningar och diskussioner om dildos och lesbisk porrfilm, vilka jag analyserar). I *Darling* finns det däremot många sexnoveller och artiklar

som fokuserar på sexuella praktiker och inte sexuella identiteter, vilka utgör ett rikt material att analysera.

Inom feminismen finns det två huvudinriktningar när det gäller inställningen till sexualitet, som jag här kommer att kalla pornografimotståndarna och anti-antipornografi-feministerna (McGuigan 1992: 185 ff). Frågan om pornografins vara eller inte vara handlar inte enbart om pornografen i sig utan visar på djupare skillnader mellan feminister och deras inställning till sexualitet. De två mest kända pornografimotståndarna och feministerna Andrea Dworkin (1981/1999) och Catherine McKinnon (1982) ser (den heterosexuella) sexualiteten och då framförallt som den uttrycks i (hetero)pornografen som det viktigaste sexistiska förtrycket, och i t.ex. Andrea Dworkins analys är den kvinnliga sexualiteten helt underordnad den manliga dominansen, vilket är som mest tydligt i det heterosexuella samlaget (Dworkin 1987/1997). I mer sexliberala beskrivningar (t.ex. Rubin 1984/1989), kritiseras hierarkier mellan olika sexualiteter och sexuella praktiker. Enligt Carol Vance (1989) finns det två aspekter av sexualitet som båda är lika viktiga i den feministiska debatten, fara och njutning. Hon menar att man i en feministisk analys inte får glömma bort att sexualiteten är ett farligt område, och att den är farligare för kvinnor än för män i ett patriarkaliskt samhälle. Men om man enbart fokuserar på farorna och inte på den sexuella njutningen glömmar man en viktig aspekt. Dessutom riskerar man att förtrycka människor som ägnar sig åt sexuella praktiker som inte stämmer överens med den feministiska utopin om jämställdhet. De sexliberala feministerna fokuserar enbart på njutningen, medan pornomotståndarna främst diskuterar farorna med sexualitet, t.ex. prostitution, våldtäkt, kvinnomisshandel och pornografi. I de senares beskrivningar blir ofta män demoniserade. Dessutom förespråkas något jag valt att kalla för en politiskt korrekt sexualitet, där ”jämlikhet” sätts upp som ett ideal för det sexuella samlivet. Lesbisk sexualitet har blivit en slags fetisch inom vissa delar av feminismen, eftersom två personer av samma kön automatiskt (men felaktigt) ses som jämlika.¹³³ Frågan är emellertid om det existerar en helt igenom jämlik sexualitet. Man kan sträva efter helt jämlika sexuella relationer, men i ett ojämlikt samhälle blir detta svårt att genomföra. Dessutom är inte kön den enda faktorn som avgör vem som har mest makt i en relation, ibland kan den

---

¹³³ Elizabeth Grosz (1995: 181) har beskrivit och diskuterat detta: ”There are a number of features of lesbian theory and characterizations of lesbian desire that, consequently, I would like to avoid. In the first place, I wish to sidestep the sentimentality and romanticism so commonly involved in thinking lesbian relations. While I can understand the political need to validate and valorize lesbian relations in a culture openly hostile to lesbianism, I think it is also politically important to remain open to self-criticism, and thus change and growth. Lesbian relations are no better, nor any worse, than the complexities involved in all sociosexual interrelations. They are not a solution to patriarchal forms of sexuality, insofar as lesbianism and gay male sexuality are, as much as heterosexuality, products of patriarchy. There is no pure sexuality, no inherently transgressive sexual practice, no sexuality beyond and outside the limits of patriarchal models.”

vara viktigast, men i andra fall är det helt andra faktorer som avgör vem som har det. Dessutom kan detta variera över tid och i olika kontexter. De två feministiska falangerna beskrivs här mycket grovt, och de flesta feminister befinner sig på en glidande skala mellan dessa båda motpoler. Jag kommer nu att analysera några artiklar om sexualitet i *Darling* för att se var tidningen befinner sig i denna debatt. Jag kommer att diskutera debatten ytterligare i samband med min analys av sexnovellerna.

Diskussioner om sexualitet

I dag innehåller tidningar som läses av flickor på mellanstadiet (t.ex. tidningen *Frida*) artiklar om sexleksaker och beskrivningar om hur man tillfredställer en kille, och många dam- och tjejtidningar börjar alltmer närma sig porrtidningars estetik vad gäller kvinnokroppar och avkläddhet.¹³⁴ Sex är något som säljer, och därför får man allt oftare se och läsa om sex. Som tidigare sagts är många av tredje vågens feminister i USA mycket intresserade av sex och sexhjälpmedel, vilket skulle kunna ha sin förklaring i landets puritanska ideal. I Sverige finns en större öppenhet än i USA kring sexuella frågor, och de flesta tycker att det är normalt att tonåringar har ett sexliv. Kring år 2000 varnades det dock i medierna för att unga flickor kunde pressas till att gå med på sex med män, och även till vissa sexuella praktiker som exempelvis analsex utfört av heterosexuella. Dessutom förekom diskussioner om gruppvåldtäkter där tonåriga pojkar våldtagit flickor. I och med kabel-TV, video och Internet har porren blivit mer tillgänglig och enligt vad många säger innehåller den också mer avancerade sexakter. Detta har kritiserats av vissa svenska feminister, och även i *Darling* kan man finna en viss kritik mot sexfixering. Ett exempel är krönikan ”Våga vägra bakvägen!” av Belinda Skogkvist (*Darling* webzine nr 9). Författaren menar att analsex, som tidigare sågs som ytterst avancerat, idag blivit en del av den gängse sexuella repertoaren. Att hon inte påpekar att det är analsex utfört av heterosexuella som hon syftar på gör artikeln, liksom hela den debatt jag refererat till innan, heteronormativ.

Det känns som om det har blivit en modegrej, hela sexgrejen har hela tiden trappats upp, vad ska vi hitta på för att chockera och upphetsa nu då, har inte allt blivit gjort, vi kan ju inte använda djur direkt, det vore för mycket... Är det inte så inom porrindustrin: Okej, nu måste vi hitta på något nytt: vanlig sex är ju helt ute, alla ska ju vara så djävla frimodiga, oralsex börjar bli trist, det finns ju i var och ens mun numera, så tänker de och de tänker att analsex, det är väl lagom hardcore, inte alltför porrigt, inte för brutalt, det är knappast farligt och killarna tycker att det är skönt.

---

¹³⁴ Detta visas av Anja Hirdmans (2001) jämförelse av *VeckoRevyn* och *FibAktuellt*.

Och så blir det att alla som läser, tittar och hör talas om det, tror att analsex är standard, man tror att det är lika vanligt som ”missionären” (människor är ju lättpåverkade) och att det är något man måste göra när man har sex. Det är det inte.

Skogkvist frågade sina kvinnliga vänner om analsex och det visade sig att ingen av dem tyckte om det. Men ändå hade de och flera de kände gått med på det för att deras pojkvän ville det. Artikeln avslutades med orden:

Vad jag säger är att det är okej att inte gilla analsex, men om man gillar det så är inte det heller något att skämmas över, alla tycker ju att olika saker är skönt...

Men om man inte har lust att ens testa så ska man vägra och ingen kommer att anklaga dig för att du är tråkig, jag lovar. Det är okej att inte gilla analsex, och man behöver inte tro på allt som sägs.

Kritik inte bara mot speciella sexuella praktiker, utan sex i sig kan ses i ännu en krönika av Skogkvist: ”Sex är överskattat” (*Darling* webzine nr 13). För författaren, som är singel, verkar sex inte speciellt viktigt, helt enkelt inte värt besväret. Det hela är alltså inte en moralisk fråga, utan hon tycker helt enkelt att sex är tråkigt. I artikeln antyds att det finns en slags tvång att ha sex, kanske genom grupstryck; ”Alla gör det”. Man kan kontrastera denna inställning med den amerikanska tredjevågen-feminism som t.ex. syns i *Bust*, där sex ses som viktigt och positivt.

Andra artiklar om sex är två gruppdiskussioner om så kallade one night stands, den ena bland tjejer (artikeln ”Engångssex” i *Darling* webzine nr 14) och den andra bland killar (”Engångssex” i *Darling* webzine nr 15).¹³⁵ Här kan man se att männen och kvinnorna hade olika inställning till fenomenet. Speciellt framträdande är madonna/hora-komplexet som killar har enligt båda artiklarna. Enligt allmänna attityder är en heterosexuell kvinna som har många tillfälliga sexuella förbindelser en hora, det vill säga en dålig kvinna, medan motsvarande man ses som extra manlig. Killarnas diskussion visar att även dessa är medvetna om problematiken. Men tjejernas diskussion visar att de själva ändå anser att det är okej för en tjej att ha tillfälligt sex, bara hon hanterar det på rätt sätt och inte skadar sig själv. One night stands kan till och med vara något positivt och leda till större självständighet. Både tjejer och killar menar att killar är ”billiga” och gör allt för sex.¹³⁶ För killar finns dock ingen uppdelning i bra eller dåliga, något som tjejer ofta råkar ut för. Därför har de en större frihet. Väljer de att inte ha one night stands är det bra, men om de har det är det heller inte så

---

¹³⁵ Det bör påpekas att det är enbart heterosexuellt sex som diskuteras i artiklarna.

¹³⁶ Uttrycket ”billig” kommer från synen på kvinnor som har många tillfälliga sexuella förbindelser, och är lätta att övertala till sex, som just billiga. Detta speglar synen på sexualiteten som något dyrbart, som kvinnor bör hålla på för att på så sätt öka sitt eget värde på äktenskapsmarknaden, och den urgamla synen på kvinnor som varor som utbyts mellan män (Kosofsky Sedgwick 2000).

allvarligt eftersom det sägs ligga i ”killars natur”. Dessa båda artiklar liknar diskussioner om sex och samlevnad som återfinns i tidningar för unga kvinnor, men även i nyare *laddism-*tidningar som *Café* och *Slitz*. Lockelsen med dessa är att så att säga kunna smygkika in på det motsatta könets diskussioner. Detta kan ofta vara normerande eftersom läsaren får veta hur en attraktiv man/kvinna betar sig, och genom att manligt och kvinnligt könade varelser positioneras som varandras motsatser som dras tillvarandra och därmed verkar detta både köns- och heteronormativt. Men det kan också vara frigörande eftersom man får tillfälle att läsa om problem när det gäller sex och samlevnad. I *Darlings* båda artiklar diskuterades problemet med dubbelmoral, men åsikten att promiskuöst sex kan vara frigörande för kvinnor framkom också. Man menade att detta kunde göra att kvinnor började tänka ”mer manligt”, det vill säga ta bort kopplingen mellan sex och kärlek, vilket sades vara positivt. Männerna uppmuntrades dock inte att tänka ”mer kvinnligt”, däremot fick de det kvinnliga epitetet ”billig”.¹³⁷ Detta kan relateras till begreppet positionering, då en handling förstås olika beroende på om det är en kvinna eller en man som utför den.

Under år 2001 har det kommit in icke-heterosexuella beskrivningar i det material som inte är fiktivt. Traditionella dam- eller tjejtidningar är oftast extremt heteronormativa, de utgår bara från ”han och hon” hela tiden, vilket påtalades av *Corky*-redaktörerna i kapitel 4, och i de få fall det förekommer beskrivningar av homo- eller bisexualitet är det vanligtvis ur en heterosexuell persons perspektiv. Tilltalet är till en heterosexuell läsare, och det är ett heterosexuellt ”vi” som försöker förstå ”de andra”. Det är möjligt att detta är på väg att ändras, och ett exempel på detta är två personliga texter i *Darling*, som båda är skrivna av Yvonne Thorsén ur ett bisexuellt perspektiv. Den första artikeln, ”Djävla slynor — jag vill ju ligga med er” (*Darling* nr 2/01) beskriver så kallade ”hetero-teasers”, det vill säga kvinnor som flirtar och låtsas intresserade av en kvinna, för att sedan välja en man. Artikeln beskriver alltså att kvinnor sänder ut dubbla budskap, både om sin egen sexuella läggning och sitt eventuella intresse för en viss kvinna. Thorsén menar att det blivit trendigt att vara lesbisk, och många vill prova på detta spännande och nya men utan att mena så mycket med det. Hon menar vidare att bisexualiteten komplicerar en i Sverige vanlig umgängesform mellan kvinnor, som innebär mycket fysisk kontakt och intensiv vänskap. Den andra artikeln ”Eru lebb eller?” (*Darling* nr 4/01) tar upp för- och nackdelar med lesbiska förhållanden, och de nackdelar som beskrivs är främst omvärldens oförståelse. Den avslutas med orden: ”Till sist; Bli lesbisk, det är kul!”. Enligt artikeln slipper man de förväntningar och hierarkier som ofta

---

¹³⁷ Dessa omdömen om ”kvinnlighet” och ”manlighet” visar att det finns ett visst särartstänkande, och att manliga och kvinnliga kategorier i hög grad är verksamma.

uppstår i heterosexuella förhållanden när man lever lesbiskt. Artikelförfattarinnan menar med andra ord att man som lesbisk undkommer det romantiska storyline som är knutet till heterosexualiteten i vårt samhälle. Synen på att vara lesbisk är alltså positiv, och artikeln undviker både problemvinkeln och glamourvinkeln på homosexualitet.¹³⁸

Båda artiklarna diskuterar alltså relationer, men ur ett nytt perspektiv. Liksom i de traditionella damtidningar jag beskrivit ovan är de båda artiklarna upplysande och informerande för de heterosexuella läsarna, men på ett mer nyanserat sätt eftersom de är skrivna ur ett bisexuellt perspektiv.¹³⁹ Detta är heller inte olikt övrigt artikelmaterial i *Darling*, där man ofta skriver om olika fenomen på ett pedagogiskt sätt.

Diskussionerna om sexualitet i *Darling* tar upp både ”faran” och de njutningsfyllda aspekterna när det gäller den kvinnliga sexualiteten. De är formade av den svenska kontexten, där man både är relativt frigjord, men samtidigt mån om att förebygga och förbättra. *Darling* skiljer sig därigenom från den amerikanska tredjevågen-feminismen, här exemplifierad av tidningen *Bust*, som är mer sexliberal och mindre mån om att ta upp sexualitetens avigsidor. Andra, fiktiva, inslag om sexualitet i *Darling* är tidningens sexnoveller.

Sexnoveller

Pornografin har urgamla anor. Ordet har grekiskt ursprung och betyder skrift om horor (Williams 1989: 9). I äldre tider var den ett nöje förbehållet rika konnässörer, men i och med massmediernas intåg fick även vanliga människor tillgång till pornografiskt material. Nya teknologier som fotografiet och filmen hade stor betydelse för pornografins utbredning, liksom senare videon och Internet. Damtidningen och herrtidningen har setts som två skilda genrer, riktade till varsin könsspecifik publik, men Anja Hirdman (2001) visar att dessa genrer, exemplifierade av *VeckoRevyn* och *FibAktuellt*, följer varandra väl, och att båda speglar en tidsbunden syn på könen och sexualiteten. Detsamma skulle kunna sägas om den kvinnliga romantikgenren och pornografin, som båda visar manlig sadism och kvinnlig masochism.¹⁴⁰ Erotik har ofta setts som finare, tidigare något förbehållet de rika och

---

¹³⁸ Se intervjuer med *Corkys* redaktörer. Dessa behandlas i kap. 4. Problemvinkeln på homosexualitet har gamla rötter, tidigare var homosexualitet klassat som sjukdom och homosexuella individer sågs som tragiska. Glamourvinkeln har blivit vanlig på senare år, och exempel på detta är sexualiserade bilder av lesbiska, trendiga bögar, gayklubbar och fester samt kopplingen mellan gaykultur och schlagerfestival.

¹³⁹ Detta speglar skillnaden mellan en beskrivning av ”de andra” och en förtryckt grupps självbeskrivningar. För en fördjupad diskussion av detta, se kapitel 8.

¹⁴⁰ Se Modleski (1982/1990: 37 ff) för en diskussion av masochism/sadism inom romantikgenren och Williams (1989: 184-228 samt 176 f) för en diskussion av sadomasochism inom pornografin. Tydligast är dock Andrea Dworkins (1981/1999) analys av pornografi. Radway (1884/1987) ifrågasätter dock kvinnans masochism i romantikgenren, och menar att den i stället handlar om drömmen om en vårdande man.

kulturella, och pornografi som något för de lågstående, okultiverade. På senare år har även erotik setts som ”kvinnlig” och pornografi som ”manlig”. Detta visar att det finns hierarkier och maktstrukturer gällande hur explicita sexuella skildringar etiketteras (Williams 1989: 6). De båda genrererna är inte artskilda, samma medieinnehåll kan av vissa ses som pornografi och av andra som erotik. *Darlings* noveller kan betecknas som erotiska, men innehåller element från pornografin och erotisk litteratur, och kommer därför att analyseras med pornografiska konventioner i bakhuvudet.

Det som främst utmärker pornografin är syftet att upphetsa sexuellt, vilket ska leda till masturbation eller samlag med efterföljande orgasm. Det är alltså en ytterst målinriktad genre, och det är troligtvis därför den ofta blivit anklagad för torftighet och dålig kvalitet. Enligt många speglar den en stereotyp bild av könen. Angela Carter (1981: 25) menar t.ex. att ”pornografin förstärker kvinnans negativa arketyper och att detta sker av den enkla anledningen att nästan all pornografi troget tjänar status quo.” Denna syn delas av feminister som analyserat pornografi utan att fördöma genren som helhet och antipornografi-feminister.

Under 1980-talet blev pornografi en het fråga i den feministiska debatten. De tidigare nämnda Andrea Dworkin och Catharine MacKinnon arbetade för censur, men fick motstånd från feminister som menade att en ensidig fokus på pornografi medförde att man glömde bort andra typer av förtryck och att det som först drabbas av censur ofta är feministiskt och homosexuellt material medan mainstream-heteropornen kommer undan (Strossen 1995/1996). Ett av de mest kända exemplen på feministisk kritik mot pornografi är Andrea Dworkins (1981/1999) bok *Pornography: Men Possessing Women*, som går igenom, beskriver och analyserar en rad kvinnoförnedrande, våldsamma och ibland även rasistiska pornografiska texter. Dworkins text är starkt retorisk, och hon menar att pornografin är ett av de starkaste uttrycken för förtryck i ett patriarkaliskt system där män förtrycker kvinnor.

En konferens som gavs vid Barnard College 1982 diskuterade kvinnlig sexualitet på ett sätt som fick kritik av många anti-pornografifeminister. De senare kom enligt den bok som gavs ut i anslutning till konferensen (Vance 1989) med personliga påhopp på andra feminister, vars sexuella praktiker inte sågs som politiskt korrekta. Här kom synen på pornografi att bli en vattendelare inom feminismen, och en fråga som symboliserade djupare skillnader. Enligt Strossen (1995: 24) medför pro-censurfeministernas argument att kvinnor måste välja mellan jämlikhet och rätten att fritt uttrycka sexualitet. I sin polemik mot framför allt Andrea Dworkin och Catharine MacKinnon, menar hon att jämlikhet och yttrandefrihet på alla områden kan och bör gå hand i hand.

Filmvetaren Linda Williams (1989) har analyserat pornografisk film ur ett feministiskt och psykoanalytiskt perspektiv. Hon menar att det är viktigt att undersöka denna föraktade genre och vad den uttrycker, och sätta den i relation till andra genrer som talar direkt till kroppen, t.ex. skräckfilmen och filmer som vill få betraktaren att gråta (Williams 1989: 5). Dessutom menar hon, inspirerad av bland andra Foucault, att man bör undersöka de maktrelationer som ges uttryck i porren. Williams menar dock att de feministiska pornografimotståndarnas analys är alltför rigid när de likställer manlig, fallisk sexualitet med våld och ser kvinnlig sexualitet som asexuell, vårdande och ibland även som implicit lesbisk (Williams 1989: 20). Däremot vill hon inte försvara pornografin utan menar att ”pornography [has] long been a myth of sexual pleasure told from the point of view of men with the power to exploit and objectify the sexuality of women”.

Denna livliga feministisk debatt kring pornografi och sexualitet gör det extra viktigt att undersöka hur en publikation med feministiska ambitioner hanterar sexuellt explicit material och samtidigt relaterar till sig erotikern/pornografin och romantikgenren. Jag kommer här att analysera de noveller som förekommit i nätversionen (ibland har samma novell också förekommit i tryckt version). Det är en ganska heterogen samling, skrivna av både män och kvinnor samt ur kvinnligt eller manligt perspektiv. Allt som allt handlar det om 13 noveller.¹⁴¹ De kan delas upp på två sätt, dels ur vilket könsperspektiv de är skrivna, manligt eller kvinnligt, och dels hur de förhåller sig till heterosexualiteten. Liksom i de flesta medier överväger beskrivningar av heterosex, men det finns också beskrivningar som är annorlunda. Ingen av novellerna utgår dock från ett entydigt homosexuellt perspektiv.

Från hetero till bisexualitet light

Sex av novellerna utgår från en manlig jagposition och är också skrivna av manliga författare. Två av dessa har en vardaglig utgångspunkt; händelserna som beskrivs i texterna skulle mycket väl kunna ske i verkligheten. Den första av dessa är ”Sara flipprar ur” av Benjamin (*Darling* webzine nr 2). Den handlar om två vänner som hamnar i en sexuell situation. Det är kvinnan som tar initiativet till sex, vilket är vanligt i pornografin.¹⁴² Senare byts rollerna och det är mannen som blir den aktive. Ett spektakulärt inslag är att de har samlag på ett

---

¹⁴¹ Jag har här valt att bortse från Per Hagmans novellföljetong ”Till minnet av Blenda”, som inte har några explicit erotiska inslag.

¹⁴² Enligt Williams (1989) är ett av den pornografiska filmens syften att visa den kvinnliga njutningen (eftersom den manliga njutningen bevisas genom ejakulationen), via njutningsfyllda ljud och ansiktsuttryck, samt att kvinnan visar sin villighet till sex, och därigenom konstruera kvinnan som både ett begärande och begärligt objekt. Att kvinnan ofta tar initiativet till sex, eller gör tydliga sexuella inviter, beror på att mainstreamporren är

flipperpel, något som är den manlige huvudpersonens sexdröm.¹⁴³ ”Andra gången” av Anders Fischer (*Darling* webzine nr 10) handlar om en ung mans första fumlande sexuella erfarenheter. Här blir kvinnan beskriven som en stor och rund mjukhet, en överseende mamma, och mannen som ivrig och inkompetent. Den skiljer sig alltså mycket från pornografin, där mannen oftast befinner sig i maktposition och är sexuellt kompetent.¹⁴⁴ Novellen ”Sora” av Joakim Wahlberg (*Darling* webzine nr 26) är starkt inspirerad av science fiction-genren. Den är inte direkt erotisk, även om den behandlar ett spirande förhållande mellan en pojke och en flicka som befinner sig på ett rymdskepp. De är tvungna att lämna jorden eftersom den blivit förstörd, och färdas in i det okända.

”The fearlessness of getting caught”, av *Aftonbladet*-journalisten Fredrik Virtanen (*Darling* webzine nr 12) utspelar sig i en vardaglig miljö och är den enda av novellerna där det förekommer manliga homosexuella handlingar. Den manlige huvudpersonen tycker att livet i allmänhet och samlivet med flickvännen i synnerhet börjar bli enahanda och bestämmer sig för att gå ensam på bio. Biosalonger förknippas ofta med spänning och sexualitet; i mörkret kan allting hända. På bion råkar han stöta på en kvinna och en man som båda intresserar honom. Den andre mannen tar sexuella initiativ och de har en sexuell akt, som består av oralsex där huvudpersonen är den mottagande parten, i biosalongen. Det är inte explicit uttalat, men det framgår att det är huvudpersonens första sexuella upplevelse med en person av samma kön. Novellen slutar med att han på nytt får kontakt med kvinnan från biosalongen.

Märkligt nog känner han sig lite sexigare än nyss och han är inte alls säker på att det är bra. Kanske blir hans liv lite väl spännande nu. Killar, tänker han. Män. Tja, det kanske är nåt. Då ser han kvinnan från vänster komma gående. Hon tittar på honom, med det där intressanta, besynnerliga leendet, och går förbi. Vilken helkväll, tänker han, och följer efter.

Efter en sexuell upplevelse med en man känns livet ”lite väl spännande”. I det västerländska samhället ses ofta homosexuella handlingar och den homosexuella identiteten som något negativt. Men det heterosexuella monogama livet har också en nackdel i denna beskrivning; det är tråkigt. Homosexuella förbindelser blir ett sätt att sätta piff på tillvaron i stället för att utgöra grunden för huvudpersonens (sexuella) identitet. Huvudpersonens sexuella läggning kompliceras ytterligare när möjligheten till ett sexuellt möte med en kvinna antyds. Eller

---

en genre som tematiserar manliga önskedrömmar och fantasier, och därigenom uttrycker den manliga drömmen att få sex utan att anstränga sig.

¹⁴³ Samlag på flipperspelet påminner om filmen *Anklagad*, där Jodie Fosters rollfigur blir gruppvåldtagen på ett flipperspel. Männerna i filmen ser kvinnans kropp som underhållning, ett spel.

¹⁴⁴ Mannens maktposition i pornografin speglar ett patriarkaliskt samhälle och har beskrivits av såväl Williams (1989) som Dworkin (1981/1999).

också kan man se det som att ordningen återställs, och att huvudpersonen återförs till heteronormen. Novellen kan jämföras med allmänna strömningar i populärkulturen, där ”vanlig” heterosexualitet ses som tråkig.¹⁴⁵ Synen på heterosexualitet som tråkigt eller dåligt kan kanske av vissa ses som frigörande, men kan också ses som ett nytt förtryck. En dekonstruktion av kategorierna homo- hetero- och andra typer av sexuella läggningar borde utmytna i att de tidigare ojämlika kategorierna värderas lika högt.

Också i en annan novell skriven ur ett manligt perspektiv förekommer homosexuella handlingar. Men perspektivet i ”Hämnd, ljuva hämnd” av Erik Hörstadius (*Darling* webzine nr 6) anknyter till tanken att kvinnor är de objekt som homosocialiteten utspelas kring. Den manlige huvudpersonen går på fest och träffar två kvinnor som intresserar honom sexuellt. En bakgrund till historien är att en manlig vän svikit genom att ha sex med en kvinna huvudpersonen hade ett förhållande med. När han får veta att en av kvinnorna på festen har något på gång med den forna vännen bestämmer han sig för att hämnas genom att ha sex med henne. Han följer med de båda kvinnorna hem, och de bestämmer sig för att förverkliga hans fantasi: ”klassikern, att se två tjejer med varandra”.¹⁴⁶ Men innan han fått sin hämnd, det vill säga haft samlag med kvinnorna, dyker den forne vännen upp med ”en stor jugoslav” i släptåg, och han tvingas gömma sig, för att därefter åse hur männen har sex med kvinnorna. Hans hämndplaner går alltså om intet. Novellen har många sexistiska och heteronormativa inslag. Den övergripande relationen i berättelsen är ett homosocialt band mellan huvudpersonen och den forne vännen. Enligt Eve Kosofsky Sedgwick (2000) kännetecknas relationerna mellan män i ett patriarkaliskt samhälle av ett homosocialt begär. Och detta även om känslorna mellan männen är hat, konkurrens eller fientlighet. För denna homosocialitet är det dock viktigt att det homosexuella manliga begäret förnekas, och därför blir kvinnorna de objekt som homosocialiteten utspelas genom, i och över. Sex blir i novellen ett medel till hämnd. Kvinnors sexualitet tycks finnas till för männens skull, och lesbiskt sex är ett medel för att hetsa upp dem. Kvinnorna har heller ingen makt över sin sexualitet, eftersom de inte kan välja vilka män de ska ha sex med. Sex kan ses som ett spel mellan män, och den som ”får” kvinnorna tar hem spelet

---

¹⁴⁵ Se även analysen av *Corkys* krönikor. För att piffa upp den normerande heterosexualiteten tillsätter man en nypa homo- eller bisexualitet, ofta i form av en karaktär med homo- eller bisexuell läggning i TV-serier eller, mindre vanligt, genom att en heterosexuell person prövar på homosex (ett välkänt exempel på detta är när de kvinnliga karaktärerna Ally och Ling kysser varandra i TV-serien ”Ally McBeal”).

¹⁴⁶ Denna fantasi iscensätts ofta i porrfilmen, enligt t.ex. Williams (1989: 274). Enligt Williams fungerar det ”lesbiska” sexet som en uppvärmning inför den ”riktiga”, falliska sexualiteten, men har även frigörande kvaliteter, bland annat genom att de ”lesbiska” sexscenerna visar på möjligheten av en icke-reproduktiv sexualitet och utgör av icke-fallisk sexualitet i en annars extremt fallocentrisk genre.

Novellen ”Elisa” av Per Hagman (*Darling* webzine nr 8) har ett Lolita-motiv, något som är återkommande i den erotiska ikonografin. Den kvinnliga huvudpersonen, Elisa, har mycket gemensamt med Lolita i Nabokovs berömda roman, och novellens lystna beskrivningar av 13-åringens kropp har än mer gemensamt med huvudpersonen Humbert Humberts tankar om sexobjektet Lolita. Dessa beskrivningar kan ses som objektifierande. Elisa beskrivs t.ex. som ett ”praktexemplar av ungt flickdjur i blom”. Liksom Lolita i Nabokovs roman är hon trumpen och lynnig, men samtidigt brådmoget sexuell. Det är just hennes ungdom och oerfarenhet som lockar den manliga huvudpersonen.

Åtta av novellerna utgår från ett kvinnligt perspektiv. Endast två av dem liknar traditionella erotiska noveller. Båda utspelar sig i vardagliga, lätt igenkännliga, miljöer. Både ”Mannen vid havet” av Lena Andersson (*Darling* webzine nr 25) och ”Linda tar farväl” av Kristina (*Darling* webzine nr 3) har två huvudpersoner, jaget: en ung kvinna, och Mannen. De beskriver ett samlag för samlagets egen skull, det är enbart sex och ingen kärlek. I Anderssons novell är mannen dessutom obekant. Denna typ av sexuella möten är vanliga både i pornografi och erotisk litteratur. Ett typexempel är Erica Jong, som myntade begreppet ”det knapplösa knullet” i sin roman *Rädd att flyga*.

Två av novellerna är av det fantastiska slaget. ”Drottningens hemlighet” av Molly Kurosawa (*Darling* webzine nr 31) är skriven i sagoform och ”I nattmössan” av Carmen Andersson (*Darling* webzine nr 28) beskriver huvudpersonens erotiska dröm. Ingen av dem är skriven ur ett entydligt heterosexuellt perspektiv. I novellen med drömperspektiv växlar de skilda personerna som huvudpersonen har sex med ständigt form, från en meterlång farbror med skägg till skådespelaren Ethan Hawke, och från en medelålders bredhöftad latinamerikansk dam till skådespelerskan Sherilyn Fenn. Ett manligt könsorgan växer och blir 40 cm långt. Hela tiden finns en medvetenhet hos huvudpersonen att det hela är en dröm, det är t.ex. hon som med tankekraft förvandlar den skäggige farbrodern till något annat. Den sexuella handling som förekommer är oralsex, som dels utförs av huvudpersonen på Ethan Hawke, och av damen/Sherilyn Fenn på huvudpersonen.

Lesbiskt – pre-oidipala mödrar och kvinnliga objekt

”Drottningens hemlighet” av Molly Kurosawa (*Darling* webzine nr 31) skulle kunna beskrivas som en feministisk saga. Här finns många inslag som är vanliga i sagor. En flicka bor i en by som drottningen uppfört en stor mur kring, och denna mur skymmer himlen. Flickan bestämmer sig för att gå till drottningen för att på något vis övertala henne att riva muren. Efter att på sedvanligt sagovis träffat olika djur och varelser, och av dem fått olika gåvor,

kommer hon fram till drottningens palats. Där får hon veta att drottningen blivit övergiven på sin bröllopsdag och därför uppfört muren; ”för att skydda mitt folk och mig själv från att bli sårade igen.” Därefter stimulerar flickan drottningen sexuellt på olika sätt tills hon uppnår klimax, vilket leder till att muren rivs och alla människor kan se den blå himlen. I sexakten är drottningen helt passiv och den sexuella akten kan ses som en makthandling av flickan som tvingar drottningen att berätta sin hemlighet och får henne att förlösas sexuellt och känslomässigt. Flickan binder drottningen, håller magisk mjölk över hennes mage och kön, penetrerar henne med ett ljus och utövar oralsex på henne. Drottningen ligger och sover när flickan kommer fram, men väcks sexuellt i stället för att enbart väckas ur en faktisk sömn. Sexuella akter är något som inte förekommer i sagor, däremot kan flera handlingar som är vanliga i sagor förstås sexuellt, t.ex. den kyss som väcker Törnrosa.

Psykoanalytikern Iréne Matthis (1992) har analyserat olika sagor och myter och relaterat dem till den pre-oidipala modern. Matthis menar att denna moder är en ”mytisk gestalt som barnet under sina första språklösa år skapar” och ofta projicerar på den egna modern. Men det kan vara flera vårdnadshavare som flyter samman till en och samma gestalt. Denna gestalt förekommer också rikligt i mänskliga myter, drömmar, fantasier och sagor.

Bilden av denna pre-oidipala Moder är ofta splittrad i två till synes helt oförenliga bilder. Den ena representerar en alltigenom ond, opålitlig, hotfull och straffande Moder, myternas drake och sagornas häxa eller styvmor. Men där finns också den andra bilden, där Modern förutsätts ha allt det goda som de (barnen/patienterna) önskar sig: givmildheten, kärleken, omtanken, toleransen och förståelsen. Denna uppsplittring i två bilder möter vi också i myter och sagor. (Matthis 1992: 20)

Som exempel på denna splittring nämner Matthis den goda féen och den onda styvmodern i Askungesagan. Dessa båda kvinnobilder är egentligen en och samma modersgestalt som har både goda och onda sidor. Många feminister har med rätta anklagat psykoanalysen för att ha en essentialistisk slagsida.¹⁴⁷ Men den fungerar bra som en beskrivning av rådande kulturella föreställningar, i detta fall en uppdelning av kvinnor i goda och onda, i féer och häxor, mödrar och horor eller odjur och skönheter. Enligt Matthis är det av yttersta vikt att de båda sidorna, den onda och den goda, möts, för att (de kvinnliga) patienterna ska acceptera sina mödrar och sin egen kvinnlighet. I våra berättelser och sagor är det sällan kvinnor tillåts vara både-och, utan oftast antingen enbart onda eller enbart goda. Den feministiska sagan försöker bryta mot denna reducerande representation av kvinnor. I den traditionella sagan är det vanligt att kvinnan (prinsessan) räddas från den pre-oidipala moderns onda sida (häxan, styvmodern eller

---

¹⁴⁷ För en feministisk kritik av psykoanalytisk teori, se t.ex. Grosz (1995: 155-171).

draken) av en representant för den falliska makten (prinsen), här är det i stället en kvinnlig maktperson som förlöses och i viss mån räddas av en flicka. Ett falliskt element är ett ljus som används som dildo, men det finns också med en symbol för moderlig makt, magisk mjölk som flickan låter rinna över drottningens mage. Enligt Matthis finns det två principer, den moderliga och den falliska (faderns lag), och vi behöver få tillgång till den falliska principen för att undgå att kvävas av den moderliga.

För en kvinna är enda sättet att frigöra sig från den arkaiska Modern och den arkaiska sexualiteten att acceptera sin sexualitet på en ny nivå, att acceptera sin bisexualitet, att integrera Fallosen och Faderns lag, dvs. integrera sin maskulinitet. (Matthis 1992: 23)

Enligt Matthis är den arkaiska sexualiteten den i manligt och kvinnligt ännu odifferentierade sexualiteten. Man kan kritisera hennes redogörelse på många grunder, det är t.ex. oklart vad hon menar med bisexualitet.¹⁴⁸ Dessutom är hennes beskrivning såväl normerande och fallocentrisk, eftersom det enligt henne krävs att man måste lämna den arkaiska modern bakom sig och uppgå i fallosen och faderns lag för att frigöra sig. Men man kan också tolka det som att man bör inkorporera olika sidor som traditionellt setts som maskulina och som feminina. Detta stämmer väl överens med sagan där både mjölken, som har en symbolisk närhet till modersmjölk, och ljuset som används för att penetrera drottningen, vilket kan läsas som en fallisk symbol, behövs för att förlösa henne.

Drottningen har till viss del drag av monstros kvinnlighet; häxan eller draken som förtrycker folket, och till viss del drag av den sovande prinsessan som måste räddas. På så vis undviks splittring och de båda bilderna av den pre-oidipala modern blir till en. Det behövs inte heller en man för att rädda drottningen och förbättra folkets tillvaro, och den falliska makten frikopplas från manligheten och kan utövas oberoende av kön.

Ytterligare en novell som beskriver lesbiska sexakter är ”Karolin och Annika” av Jonas Ljungdahl (*Darling* webzine nr 7). Det är den enda novellen som har ett kvinnligt perspektiv men som är skriven av en man. Man kan dock ifrågasätta om perspektivet verkligen är så kvinnligt, vilket jag kommer att återkomma till senare. I novellens början befinner sig de båda huvudpersonerna på dansgolvet på ett diskotek, och har förhoppningar att hitta varsin man för natten. Dessa förhoppningar kommer dock på skam, trots att de båda är ”rena sexbomb[erna]”. I brist på manligt sällskap går de hem tillsammans, och det ena leder till det andra. I sexuell frustration kommer de över sina spärrar och har sex med varandra. Men inte

---

¹⁴⁸ Här tycks bisexualitet ha mindre med könet på de objekt man begär att göra, än en slags inkorporering av egenskaper som traditionellt setts som karaktäristiska för de båda könen, vilket har mer gemensamt med begreppet androgynitet än bisexualitet.

förrän det står klart att de haft sex med samme man, till samma popsång, ”The Glory of Love”. ”Det enda hon kunde förmå sig att säga var något i stil med ”killar är svin”. De skrattade och tittade varandra i ögonen riktigt för första gången.” När de senare har sex, och ”smeker varandras kroppar på ett ömt och moderligt vis”, sätter de på ”The Glory of Love” på repeat. Detta antyder att de har sex med varandra för att hämnas och bearbeta mannens svek. Deras sex beskrivs inte heller i första hand som genitalt. Genom att återanvända den sång han spelade tar de den tillbaka och kommer nu att förknippa en ny händelse med sången. I början av novellen verkar det som om de två kvinnorna har sex med varandra i frustrationen över att inte hitta någon man att ha sex med, men i slutet blir hållningen annorlunda, vilket kan ses i de sista meningarna.

De vaknade inte förrän sent in på morgonen. Fortfarande tätt hopkrupna i varandras armar. Båda hade de varit med om något alldeles säreget, de hade älskat med varandra. Två vänner. Men inte hade det förstört deras vänskap för det. Snarare hade incidenten förstärkt deras relation till varandra.
De hade funnit den sanna kärleken i varandra.

Den lesbiska kärleken överordnas i detta fall den heterosexuella, det är ”den sanna kärleken” i motsats till erfarenheterna med män; ”män är svin”. Lesbiska kärleksscener är vanligt inom pornografin, där det oftast inte benämns lesbiskt utan ”tjejsex”, vilket avpolitiserar de sexuella beskrivningarna.¹⁴⁹ I mainstreampornografi riktad till en manlig publik står det oftast klart att dessa sexakter inte utförs för kvinnornas egen skull, utan antingen i väntan på en man eller för att hetsa upp den manliga betraktaren.¹⁵⁰ Ett sådant synsätt återfinns också i denna novell, där kvinnorna beskrivs från ett manligt perspektiv.

Karolin är en sån där kvinna som lätt kan förtrolla en man endast genom att se honom i ögonen. Hon utstrålar, till skillnad från Annika en starkt sexuell kraft som lätt kan få en man att sluta andas inför hennes blickar. Annika liknas bäst vid en tigrinna, med mycket fysisk sexuell kraft och en kropp som bara den kan paralysera vem som helst av det manliga könet. Hennes mun får killar att vilja vidröra hennes läppar med sina egna och helst kyssas, bara kyssas i all evighet.

Även om novellen beskriver en lesbisk kärleksakt så beskrivs kvinnorna som sexobjekt för män. Detta ses tydligt då det uttryckligen är en *man* som slutar ”andas inför hennes blickar” och att Annika har en kropp som kan ”paralysera vem som helst av det *manliga* könet” (min kursivering). Jenny och Celia Kitzinger (1993) har beskrivit representationerna av lesbisk

---

¹⁴⁹ Se Williams (1989: 140, 256) samt Kitzinger (1993).

sexualitet i populärkulturen. I vanliga spelfilmer eller TV-serier undviker man ofta att porträttera lesbiska sexakter, medan representationer av lesbiska sexakter är vanliga i heterosexuell pornografi riktad till en manlig publik. Här är lesbiskheten avpolitiserad, och lesbiska kvinnor ses som frigjorda flickor som njuter av all slags "kinky" sex. Enligt J. och C. Kitzinger reduceras ofta de lesbiska scenerna till en slags förspel inför det "riktiga" sex som består av penetration.¹⁵¹ Denna sexualiserade bild av lesbiska kvinnor existerar även i samhället som helhet utanför porrfilmerna, där lesbiskhet eller kvinnlig bisexualitet (av män) ofta ses som något spännande och lockande (mer om detta i analyserna av *Corky*). Det manliga perspektivet är dock inte entydigt i novellen, och den är öppen för motstridiga tolkningar. Trots allt är det två kvinnor som finner den sanna kärleken i varandra, och detta utan hjälp eller inblandning av någon man.

Problematiserade sexualiteter

Snarare än att ta ställning för homosex visar många av de noveller där heterosexualiteten ifrågasätts en slags "anything goes"-moral, vilket blir allra tydligast i novellen "Min hund Toby" (*Darling* webzine nr 11, författare anonym), som ursprungligen publicerats i amerikanska *Bust*. Novellen handlar om en prepubertal flicka som blir slickad mellan benen av en liten hund. Detta minns hon sedan som "den bästa cunnilingus [hon] någonsin fått". Som vuxen kvinna kommer hon ihåg detta och hyr tillsammans med sin pojkvän en djursexporrfilm med "Den ryska mästarhunden". Den här historien är ett (i och för sig extremt) typexempel på de amerikanska feministernas sexliberalism. "Historiens poäng är följande mina vänner: En orgasm står över vad som är rätt och vad som är fel. Om det känns bra därnere och ingen kommer till skada, så åt helvete med moralen flickor." Historien kan verka chockerande, men den är ett försök att gå emot den syn på kvinnors sexualitet som fortfarande lever kvar. Kvinnor ska helst inte visa för mycket av sin sexualitet och om den finns ska den hålla sig inom bestämda ramar. Det finns också ett starkt tabu mot sexuella akter mellan människa och djur. Här utmanas alltså normer som är ännu starkare än den normerande heterosexualiteten. Den sexuella njutningen överordnas i denna beskrivning de maktrelationer (här mellan människa och djur) och problem som uppstår i och med sexuella handlingar, vilket visar på en extremt sexliberal inställning.

---

¹⁵⁰ Det finns dock undantag. Williams (1989: 140) visar att det är vanligt att en av kvinnorna intar en aktiv position som den mer erfarna, som lär ut och visar den andra kvinnan vägen till njutning. Här inbjuds en manlig betraktare att identifiera sig med den aktiva och därmed mer maskulina och "falliska" kvinnan.

¹⁵¹ Denna entydigt negativa syn på "lesbiskt" sex i porren kompliceras dock av Williams (1989: 274).

Novellen ”Lite kärlek med knull” av Sandra Löv (*Darling* webzine nr 19) beskriver ett heterosexuellt förhållande men är den som är mest kritisk mot det romantiska, heterosexuella idealet. Den illustreras av en bild tagen från 1970- och 80-talens *Starlet*-tidning.¹⁵²

Romantiska noveller är oftast skrivna i första (jag) eller tredje (hon/han) person, denna novell är skriven i ett du-perspektiv. Huvudpersonen i berättelsen tilltalas som du, och det berättande jaget är en väninna till duet som inte presenterar sig själv i texten.

Kära du, om jag ska komma med en objektiv synpunkt måste jag få säga att han tycker om dig. Jamenvisst! Det är ju uppenbart! Om inte han ville ha dig skulle du, min vän, aldrig vilja spendera all den här tiden med honom.

Duet är en ung kvinna som har ett förhållande med en sexuellt mer erfaren man. Liksom citatet visar är det viktigaste för kvinnan att bli omtyckt av mannen, han är aktiv och väljer, och hon älskar honom just för att han väljer henne. Novellen börjar dock i ett ifrågasättande om han verkligen tycker om henne. Genom hela texten konstrueras hon sedan som underordnad mannen, det är han som sätter upp reglerna för deras samvaro och för hennes sexualitet. Hennes sexualitet tycks inte finnas till för hennes egen skull utan för mannens.

Han sjönk in i dig. Du var så medveten om vad som skedde, för det kändes lite löjligt. Löjligt, men inte konstigt. Det var helt naturligt att han fyllde ditt tomrum. Han juckade och juckade. Det skavde och skavde. Efteråt kan du säga det, att om man spar lite på sig har man desto mer att portionera ut vid behov. Då känns det ännu bättre.

Förhållandet definieras helt av mannen; ”Du vill säga att du tycker om honom, men orden fastnar i halsen, för han har på ett outtalat vis gjort klart för dig att han inte vill att du ska snacka hela tiden.” Det blir tydligt i novellen att mannen förhåller sig till den diskurs om sexualitet som finns i pornografin, medan kvinnan skriver in förhållandet i ett romantiskt storyline där mannen tar initiativ och har svårt att tala om känslor för att han är man, men att han innerst inne älskar henne.¹⁵³ I detta narrativ förutsätts också att kvinnan offerar sig för mannen; det är så hon visar sin kärlek.

Beskrivningen av förhållandet känns djupt obehaglig, och stilgreppet att skriva i du-form fördjupar obehagskänslorna. Genom att läsaren positioneras som ett du tvingas hon sätta in sig in i kvinnans position, och kanske även rannsaka sig själv. Har hon någon gång hamnat i en liknande position i ett förhållande, där hon ”för kärleks skull” gått med på saker som hon

---

¹⁵² *Starlet* var en romantisk serietidning för flickor i begynnelsen av tonåren. Den vanligaste historien var en flicka möter pojke-berättelse illustrerad av romantiska svartvita tecknade bilder.

¹⁵³ Detta beskrivs t.ex. i Janice Radways (1984/1987) studie av kvinnors romantikläsande samt Tania Modleskis (1982/1990) analys av harlekinromaner. Davies (2000) samt Söndergaard (2000) har beskrivit vilken betydelse det romantiska narrativet har för relationer mellan kvinnor och män.

egentligen inte vill? Huvudpersonen ifrågasätter ingenstans i novellen mannens dominans och tolkningsföreträde, han får oemotsagd bedöma hennes kropp och prestationer på det sexuella området. Däremot får vi inte veta vad hon tycker om det sex de har, annat än att hon ”var så nyfiken på vilka [hennes] erogena zoner var”. I beskrivningen av de sexuella akterna är hans dominans och hennes underordning total.

”Dra hårdare”, säger han. ”Dra snabbare.” Han fnyser till och visar dig hur man ska göra. Du måste ta ett fast grepp, med hela handen och sedan dra upp och ner, snabbare och snabbare. Till slut tar han över själv och ber dig lägga dig med huvudet så nära Kalle [mannen kallar sitt könsorgan för Kalle] som möjligt. Han vill spruta över dig. När han kommit ser han på dig och skrattar lite. Du ler och ber om en bit papper. När han är glad kan du också bli glad. Du tycker så mycket om honom. Men får inte säga det på något annat sätt än att tacksamt trycka dig mot honom och placera en lätt kyss på hans bröst.¹⁵⁴

Den relation som beskrivs är alltså en klassiskt hierarkisk relation där mannen är värderande, aktiv och visar vägen, och kvinnan är passiv och lärande. Att mannens dominans beskrivs på detta sätt utan att någon i berättelsen protesterar eller att beteendet på något sätt kritiseras gör att man som läsare reagerar desto starkare mot det som händer i förhållandet. Berättelsen kan därför ses som implicit kritik. Den bild den ger är att sex (med män) är problematiskt för kvinnor. Men den visar också hur kvinnan själv medverkar till sin egen underordning. I relationen, genom att underordna sig och bli definierad av en annan, känner hon sig trygg. Man kan se en spänning mellan ett autonomt jag, där hon måste övertyga sig om att det är hon som valt och att hon valt rätt, och ett jag-i-relation. Kvinnor uppfostras traditionellt till att vara och vilja bli ett jag-i-relation, men samtidigt finns ett ideal i det västerländska samhället som säger att man ska vara autonom, självtillräcklig. Detta är dock en myt eftersom vi alla existerar i relationerna till andra. Men när det gäller män förnekas ofta detta eftersom en man i högre grad definieras efter sin position och det han gör, medan en kvinna definieras genom sina relationer, t.ex. som dotter, flickvän, maka eller mor. I relationen som beskrivs i novellen försvinner kvinnans autonoma jag och hon blir enbart ett jag-i-relation. Hennes begär till mannen är ett begär efter en relation och att bli omtyckt och accepterad av honom, hon tycks inte ha ett eget sexuellt begär oberoende av relationen. Detta är alltså en berättelse om positioneringar, och om att det finns en medverkan till underordning hos kvinnan och att det även finns en viss njutning förenat med detta. Diskursen om det heterosexuella förhållandet privilegierar vissa personer framför andra, företrädesvis män. Och om man ska delta i denna

diskurs så blir man tvungen att förhålla sig till detta på något sätt. Kvinnan i novellen väljer det enklaste sättet; att inta en underordnad position. Hon blir här trygg och fri från ansvar för den sexuella relationen. Det romantiska och det pornografiska storylinet passar varandra som hand i handske när det gäller att få personer av manligt och kvinnligt kön att inta dessa traditionella positioner.

Novellen kan också ses som ett inlägg i den år 2000 aktuella mediedebatten om hur unga påverkas av pornografi. T.ex. har paret analsex för att han vill det. I den svenska samhällsdebatten har det diskuterats att unga kvinnor går med på avancerade sexuella praktiker som analsex för att deras pojkvänner vill det. Pojkvännerna i sin tur sägs vara inspirerade av porrfilmer där analsex är vanligt. Det är allvarligt om kvinnor mot sin vilja går med på saker, men samtidigt kan denna diskussion göra att sexuellt erfarna unga kvinnor blir sedda som offer. Sexuella praktiker som i dag ses som ofarliga och som delar av den gängse sexuella repertoaren (t.ex. oralsex) har tidigare setts som äckligt, syndigt och är fortfarande förbjudet i vissa nordamerikanska delstater. Dessutom är det svårt att undgå de sexuella diskurser som cirkulerar i ens egen tid, och analsex är i hög grad en del av dagens sexuella diskurs. Sexuella praktiker som beskrivs i samhällets diskurser blir tillgängliga och tänkbara för människor, vilket Foucault (1978) har visat. Dessutom är det oftast penetrationen av *kvinnors* anala öppningar som tas upp i debatten, och inte möjligheten att göra detsamma med män i heterosexuella akter. Synen på analsex blir då normerande, och det vaginala, och reproduktiva samlaget ses som det rätta och normala.¹⁵⁵ Catherine Waldby (1995/1996) diskuterar hur det maskulina förknippas med aktivitet och penetration och det feminina med

---

¹⁵⁴ Enligt en anonym porrkännare var spermasprut i kvinnors ansikten mycket vanligt inom pornografin under den tid då novellen publicerades. Detta är en extrem variant och utveckling av de "money shots" som förekom i filmer analyserade av Linda Williams (1989). Av många uppfattas detta som förnedrande för kvinnan.

¹⁵⁵ Se även den tidigare analysen av Belinda Skogkvists artikel "Analsex – nej tack!". Denna bild kompliceras dock i ett frågespaltssvar i *Darling*:

Kära Darling,

Jo det var det här med analsex. Jag är tjej, och gillar det. Verkligen. Varför ligger det så mycket "sunkig porrfilm" och "tvång" och "snusk" och "wild hardcore sex" i detta ord? Typ alla sexrådgivare svarar likadant på frågan: "ja men det är nog inte så himla skönt för tjejen så ni kanske ska låta bli." Okej, om man prövar och det gör skitont, klart att man inte ska "idka" det då. Jag prövade inte denna form av sex för att jag tyckte att det var coolt att pröva på en "hardcore porrfilmsgrej som kanske skulle göra killen glad", jag gjorde det för att jag har tyckt om att ta med fingret där bak under onani innan, t ex.

/Tuff och söt neo-rödstrumpa

Tjena Tuff och söt neo-rödstrumpa!

Jag tycker sannerligen att du har en poäng här: Analsex är inte AUTOMATISKT förnedrande för tjejer. Du verkar ha utforskat din egen inställning i lugn och ro med dig själv och funnit att du faktiskt får ut nåt extra av det. Bra! Men uppenbarligen finns det ett problem bland en massa tjejer som känner sig tvingade att "ställa upp" på analsex bara för att killen vill, och därför oroligt skriver in till frågespalter och undrar om man är sipp eller onormal om man inte uppskattar anal penetration. Tycker man INTE att något är(eller verkar) skönt ska man naturligtvis respektera sin egen känsla! Å andra sidan skrev kvinnor helt förtvivlat in till Inge & Sten för 30 år

passivitet och att bli penetrerad. Hon menar att det heterosexuella samlaget, där penis penetrerar vaginan, är ideologiskt, och att analsex där heterosexuella män penetreras av sina flickvänner underminerar denna ideologi, och även dikotomin mellan manligt och kvinnligt. Speciellt verksam i denna dekonstruktion är idén om den falliska kvinnan, som framför allt kan ses i pornografin, men också i vissa feministiska beskrivningar och konstverk. Ett exempel på detta är den amerikanska sexrådgivaren Tristan Taorminos (2002: 144 ff) hyllningar av undervisningsvideon *Bend Over Boyfriend*, där heterosexuella par får lära sig hur man använder en strap-on dildo med mannen som mottagare. Waldby anser att även den teoretiska feminismen bör utveckla detta, och avslutar sin artikel med orden: "Maybe what theoretical feminism needs now is a strap-on".

Den novell som mest vänder på könsnormer och traditionella positioner av manlig överordning och kvinnlig underordning på ett sätt som går i linje med Waldbys idéer är "Livet är inte en dans på rosor. Snarare som att simma i vaniljsås" av Clara Mannheimer (*Darling* webzine nr 5). Om man söker efter jämförelseobjekt inom erotisk litteratur ligger boken *Historien om O* närmast till hands. Det är en berättelse om hur en kvinna bryts ner genom sadistiska sexuella praktiker för att slutligen lära sig njuta av behandlingen. I novellen har dock könen bytt plats med varandra, och det är en kvinna som plågar och piskar en man.¹⁵⁶ Denna novell använder sig av en rad utslitna pornografiska konventioner. Till en början är den kvinnliga och den manliga huvudpersonen grannar, och kvinnan intar en voyeuristisk position. I fiktion (t.ex. filmer) är det vanligare att män ser på kvinnor. Enligt psykoanalytisk teori bygger voyeurism på kontroll, att betrakta någon är en aggressiv handling som syftar till att få makt över objektet.¹⁵⁷ I novellen betraktar kvinnan mannen genom en kikare. Sedan möts de i mataffären och mannen klämmer sönder en avocado och bjuder kvinnan hem till sig för att tvätta hennes blus. Detta scenario känns igen från rader av liknande texter. Novellen igenom intar mannen en klassiskt kvinnlig position som lockande och inbjudande, medan kvinnan är den aktiva. Det är kvinnan som är jägaren och mannen villebrådet. Han konstrueras som ett objekt för hennes blickar, och hans kropp beskrivs ingående. Läsaren får inte minsta ledtråd till hur kvinnan ser ut. På detta vis inbjuds en kvinnlig läsare att identifiera sig med en aktiv, styrande position (även om det självklart är möjligt att identifiera sig över

---

sen och undrade om man var tvungen att ha "äckligt och onaturligt" oralsex. Tiderna förändras ... (Ur "Fråga Darling" i *Darling* webzine, under "Kinky sex".)

¹⁵⁶ Enligt Williams (1989: 196) är det vanligare med manlig sadism och kvinnliga masochism i populärkulturella representationer, medan masochism är vanligare än sadism bland båda könen hos riktiga människor. Det förstnämnda beror på att den masochistiska positionen förknippas med kvinnlighet och därmed med homosexualitet när den intas av män, menar Williams. Angela Carter (1981: 28) menar att den kvinnliga dominansen inom pornografin enbart är ett exempel på "skenbar kvinnlig dominans i kompensatoriskt syfte".

könsgränserna). I berättelsen blir mannen piskad av kvinnan med en rotting, och efteråt uttrycker han sin fullständiga underkastelse och förklarar henne sin kärlek. Han är enbart ett objekt eftersom till och med han själv anser att hans egna känslor är oviktiga, och att han måste tvingas att stå ut med misshandeln, medan kvinnan är ett styrande subjekt. På så vis kullkastas de traditionella hierarkierna i samhällets relationer mellan könen, där männen oftast är de som dominerar. Samtidigt är självklart inte denna novell på något sätt unik i en pornografisk kontext, men eftersom den publicerats i ett icke-pornografiskt sammanhang får den delvis en annan betydelse. Angela Carter visar i sin analys av de Sades pornografiska arbeten att det här är möjligt för såväl män som kvinnor att inta den aktiva, dominanta och sadistiska positionen, men samtidigt menar hon att det manliga likställs med tyrann och det kvinnliga med martyr, ”oavsett vilket kön de manliga och kvinnliga varelserna officiellt tillhör” (Carter 1981: 33).

Sammanfattningsvis kan man säga att dessa 13 noveller sträcker sig från texter som kan beskrivas som traditionellt patriarkaliska och objektifierande till texter som ifrågasätter och kullkastar normer och traditionella hierarkier och i många fall ger prov på dekonstruktivistiska feministiska strategier. Detta tyder på att *Darling* inte har en enhetlig linje, vilket var extra märkbart under de första åren den gavs ut. Det ger också samma bild som redaktörerna och de intervjuade användarna gav, att *Darling* inte är entydigt feministisk. Det finns dock feministiska inslag, både i de sexnovellerna och bland det allmänna materialet. Denna heterogenitet kan förstås ur ett historiskt perspektiv. Både noveller och artiklar kan ses som sexuella berättelser. Sociologen Ken Plummer (1995) har beskrivit hur sexuella berättelser kan läsas och höras överallt, och vilka förbindelser de har till både sociala världar och gemenskaper. De sexuella berättelser han behandlat är komma ut-narrativ, historier om våldtäkt samt berättelser om tillfrisknande efter t.ex. sexuellt utnyttjande och incest. De flesta av dessa berättelser är humanistiskt-modernistiska, de vill säga att de ser människor som enhetliga subjekt med en inre, sann identitet som de måste ”hitta” och sedan manifesteras i t.ex. komma ut-narrativ. De har varit frigörande för vissa grupper och gjort det möjligt att berätta vissa historier (t.ex. den om våldtäkt) ur en ny synvinkel. I det sen- eller postmoderna öppnas möjligheter för nya berättelser som är fragmentariserade och inte beroende av ett enhetligt subjekt. Homosexuella som kommer ut i denna tid behöver inte på samma sätt som tidigare skapa sig en enhetlig identitet.¹⁵⁸ Historierna blir därför mer reflexiva,

---

¹⁵⁷ Se t.ex. Laura Mulvey (1975/1999).

¹⁵⁸ Detta kan ses i queerrörelsen och många yngre homosexuellas motvilja mot att definiera sig, t.ex. som lesbisk.

själv motsägande och föremål för motsatta läsningar och samtidigt också intertextuella (Plummer 1995: 131-143). Detta kännetecknar flera av *Darlings* artiklar om sexualitet och tidningens sexnoveller. I Thorséns krönikor om lesbiskhet och bisexualitet är det svårt att finna ett enhetligt lesbiskt subjekt. Det är till och med svårt att avgöra vem som är lesbisk (eller villig till lesbiskt sex) eftersom de heterosexuella kvinnor som beskrivs i krönikorna gärna poserar som lesbiska eller bisexuella. I många av novellerna är gränserna än mer flytande. De konstruerar eller benämner inte sexuella identiteter, utan det blir enbart de sexuella handlingarna som är viktiga. Enligt Plummer kännetecknas det postmoderna även av att människor återanvänder sig av äldre berättelser och förändrar och anpassar dem efter sina egna syften. Detta är extra tydligt i "Livet är inte en dans på rosor. Snarare som att simma i vaniljsås", som använder sig av en rad pornografiska stereotyper men vrider och vänder på dem på ett medvetet ironiskt sätt. Novellen "Lite kärlek med knull" anknuter på ett skickligt sätt till både pornografiska och romantiska narrativ som kan ses som två sidor av samma mynt.

Avslutning

Efter denna genomgång av diskussioner och representationer av kön, feminism och sexualitet vill jag ytterligare diskutera på vilket sätt *Darling* relaterar sig till feminismen. Det är det en splittrad bild som ges av tidningen, den är inte enhetlig utan innehåller många sprickor och motsägelser, och detta gäller inte minst dess relation till feminism. Enligt Elizabeth Grosz (1995) diskussion om vad som gör en text feministisk skulle vissa av texterna kunna ses som feministiska och andra som patriarkaliska. Grosz påpekar att läsarkontexten, det vill säga läsarnas användning och tolkningar av texten, är viktig för att avgöra texters feminism. I mina analyser har jag därför tagit hänsyn till läsardiskussionerna på Internet i anslutning till artiklar, och här står det klart att många, men inte alla, läsningar är feministiska. Som sagt tidigare är splittring och motsägelsefullhet, speciellt när det gäller feminism, något som kännetecknar damtidningsgenren som helhet (Ballaster m.fl. 1991).

Grosz har funnit fyra huvudkriterier på vad som gör en text feministisk vilka använts inom feministisk teori: 1) författarens kön, 2) textens innehåll, 3) läsarens kön samt 4) stilmässiga aspekter. Hon finner samtliga kriterier problematiska av olika skäl. Roland Barthes proklamation om författarens död har gjort författarintentionerna ointressanta vid analys av

texter, och texter ses numera oftast som fritt flytande och öppna för olika tolkningar. En text kan även av skilda kvinnliga läsare tolkas som antingen patriarkalisk eller feministisk. Grosz menar att det inte finns en uppsättning feministiska ämnen, utan att alla ämnen kan behandlas på ett feministiskt vis. Vissa menar att texter skrivna i en avantgardistisk stil är mer feministiska, ett synsätt som kan kritiseras eftersom långt ifrån all avantgardistisk konst är feministisk, och att en traditionellt skriven text mycket väl kan vara feministisk. Däremot finns det vissa avantgardistiska stilar som kan användas subversivt, till exempel flytande och tvetydiga texter som är öppna för multipla tolkningar och olika former av parodi.

Grosz menar i stället att samtliga kriterier bör användas för att avgöra om en text är feministisk, och användas på ett kritiskt sätt. Författarens och/eller läsarens kön är inget kriterium på textens feminism, men inte desto mindre lämnar de kroppsliga spår i texten och/eller tolkningen av den. Viktigare är hur texten positionerar sig i ett patriarkaliskt samhälle. ”For the text to be regarded as feminist, it must render the patriarchal or phallogocentric presumptions governing its context and commitments visible. It must question, in one way or another, the power of these presumptions in the production, reception, and assessment of texts.” (Grosz 1995: 22 f). Dessutom måste det göras ett feministiskt undergrävande av patriarkaliska strukturer, enligt Grosz, och texten måste väcka nya tankar. Grosz ifrågasätter dock varför feminister vill skilja feministiska texter från ickefeministiska, och menar att detta är ett tecken på hierarkier och maktrelationer. En text kan även ses som feministisk i en kontext, och ickefeministisk i en annan. Den viktigaste av textens kontexter, som jag lagt stor tonvikt vid, är läsarkontexten och läsarnas förståelse av texten. Detta anknyter även till Tony Bennetts (1987) diskussion om läsarformationer. Enligt honom bör texter läsas tillsammans med läsarnas läsningar av dem. Han menar att texter blir till och möjliga inom specifika läsarformationer. När det gäller *Darling* kan läsarformationen ses som kopplade till ungdomlighet, kvinnlighet, trendighet och i viss grad feminism. Det är en icke-traditionell kvinnlighet som ändå anknyter till kvinnliga värden. Jag har här tagit fasta på Bennetts idéer och läst texterna tillsammans med läsarnas läsningar av dem. Till att börja med har jag intervjuat läsarna om vad de anser om *Darling*, hur de använder den, och hur tidningen anknyter till deras feministiska identiteter. Jag har även analyserat de ursprungliga artiklarna tillsammans med deras läsarkontexter, läsardiskussionerna som man kunde se i samband med artiklarna. Jag har här kunnat se läsarnas tolkningar, medhåll och motstånd mot den redaktionella texten.

En viktig skillnad mot många traditionella damtidningar (Hirdman 2001) är att könen inte ses som artskilda i *Darling*, och att andra sexuella läggningar än den heterosexuella får sin

plats i tidningen. Däremot förekommer diskussioner om skillnader, för- och nackdelar etc. när det gäller kön och sexualitet. Det är som sagt inte till *en* feminism som tidningen relaterar sig, men den mest framträdande inriktningen är likhetsfeminismen, eller det som ibland kallas 90-talsfeminism; den feminism som inspirerats av Nina Björks bok *Under det rosa täcket*, som i sin tur bygger på bland andra Judith Butlers idéer. Här ses inte det kvinnliga som en entydig eller essentiell identitet. Man menar också att en person ska behandlas och göra egna val oberoende av kön. En annan viktig aspekt är att man ser den feministiska gruppidentiteten som heterogen. Kvinnor från olika klasser, etniciteter, och med skilda sexuella läggningar ska kunna samexistera inom feminismen och tillmätas lika värde.

Texterna som analyserats i första delen av detta kapitel anknyter till feminismer och feministiska diskussioner och kan grovt delas upp i två typer. Den första typen behandlar feministiska rörelser av olika slag, och konstruerar en bild av dessa rörelser. Rörelser som behandlats är cyberfeminism, DIY-feminism och girliefeminism. Feminismen i *Darling* är till största delen en individualistisk sådan, och kan relateras till det senkapitalistiska samhället och vissa förståelser av postmodernism. Feminism som den presenteras i *Darling* kan ses som en förenkling av idéer inom teoribildningen konstruktivistisk likhetsfeminism och den feministiska tredje vågen-rörelsen, framförallt Riot grrrl.

En populariserad och kommersialiserad variant av Riot grrrl-rörelsen kan ses i girliefeminismen som diskuterades i en av artiklarna, en feminism som *Darling* både förhåller sig positiv och kritisk till, men som *Darling* samtidigt själv kan ses som en del av. Dessa texter konstruerar olika typer av feminism, en konstruktion som dock är beroende av andra feministiska diskurser och debatter. Här bör man även ta hänsyn till frågan om urvattning eller förenkling av feminismen. Framförallt i diskussionen om cyberfeminism, då det finns flera olika typer av cyberfeminism och att det i *Darling* enbart är en kommersialiserad variant som diskuteras.

Dessa utredande och pedagogiska artiklar om feminism liknar många andra artiklar i tidningen, som ofta reder ut och förklarar skilda fenomen, allt från kärnkraften till subkulturer. Jag har här valt att koncentrera mig på artiklar om feminism och/eller kön, och mina analyser av dessa kan ses som metonymiska för stilen i *Darling* som helhet.

Den andra typen av texter som relaterar sig till feminism är diskussioner med feministiska teman. Dessa kan förstås med hjälp av Elizabeth Grosz (1995: 9-24) tankar om vad som gör en text feministisk.

Diskussionerna i *Darling* kan delas upp i fyra typer: debatt, dagbok, utseende, samt teknik och kön. Den första typen, debatt, relaterar sig till feministiska debatter i medierna. Man kan

se artiklarna som en förenkling och ett pedagogiskt återberättande av debatterna, som kan vara svårtillgängliga. Den andra och största gruppen av texter återfinns under rubriken dagbok, och de exempel jag valt att analysera handlar om maktobalans i en heterosexuell relation och i vänskapsrelationer mellan kvinnor och män. Båda artiklarna diskuterade de härskartekniker män använder sig av och olika strategier för att hantera detta. Jag ser texterna som feministiska, då de är skrivna av unga kvinnor som positioneras som sådana inom en patriarkalisk struktur. De diskuterar exempelvis ords betydelser, t.ex. ”liten och söt”, då de sägs i en viss kontext. De ger även förslag på hur man kan hantera situationer där man som kvinna positioneras som underordnad. Vidare visar läsarkommentarerna att läsarkontexten är klart feministisk, och att texterna leder vidare till förnyad debatt. Ett exempel på ”författarens död” är debatten om texten om att vara liten och söt där författaren i ett slags dödsryckningar gjorde förtvivlade försök att återföra ordningen i diskussionen då den svävade ut åt helt andra håll än hon tänkt sig.

En tredje typ av texter behandlar skönhet och stil, och ansluter sig därmed till en dominerande diskurs inom såväl första, andra- som tredje vågens feminism. Här kan man se både en kritik mot att kvinnor till stor del förknippas med och värderas efter deras utseende och en feministisk identitetspolitik som uttrycks genom utseende och stil och ett förespråkande av individuella val. Jag har gjort försök att beskriva detta genom att dels titta på artiklar om skönhet och stil, och dels analysera *Darlings* modereportage.

Det fjärde temat i min analys är teknik och kön. Tekniken bildar någon slags outtalad bakgrund i tidningen, den är så självklar att den inte behöver nämnas eller diskuteras, även om det alltid finns en sida om ”Data” i den tryckta tidningen. I tidningen som helhet verkar man inte göra någon skillnad på könen, utan man kan läsa mellan raderna att kunskaper om datorteknik är något som både kvinnor och män kan och bör tillägna sig. I två artiklar diskuterades dock datorspel ur ett könsperspektiv. Den första artikeln kunde läsas som essentialistisk, något som många läsare vände sig emot i den efterföljande läsdiskussionen. Detta visar att läsningen av texten har betydelse. Tidningen tog också tillvara kritiken och inkorporerade den i en efterföljande artikel. Här fick alltså läsningen stor betydelse för textens slutliga meningsinnehåll. Detta stämmer överens med Grosz iakttagelse att en text kan ses som feministisk i en viss läsning då den visar på strukturer i ett patriarkaliskt samhälle.

Analysen av sexnovellerna gav en ganska splittrad bild. Där förekom en blandning av konventioner från olika genrer som pornografi, erotik och romantik. Och det fanns också en spännvidd mellan texter som gränsade till sexism samt mer feministiskt progressiva texter som ifrågasatte status quo.

Winship (1987: 154 f) menar att både damtidningarna och de nyare livsstilstidningarna fokuserar på individen, och inte analyserar problem som strukturella. Winship (1987: 160) efterlyser en tidning som skulle kunna kasta nytt ljus över teman som är vanliga i damtidningarna: sex, relationer och känslor. Detta kan man faktiskt säga att *Darling* gör. Visserligen utgår man oftast från individen, t.ex. i texterna som benämns "Dagbok" i papperstidningen, men de individuella problemen kopplas till samhällsliga strukturer.

8. Lesbisk identitet, feminism och queer i *Corkys* texter

Liksom *Darling* ger *Corky* ett ganska splittrat intryck. Detta blir än mer märkbart eftersom publikationen funnits i flera olika nätversioner, som följt efter varandra, och dessutom funnits som tryckt version. Dessa olika versioner har delvis haft olika syften och funktioner. Min analys av de olika versionerna har kretsat kring tre begrepp: lesbisk identitet, feminism, och queer. För det första har jag undersökt hur en lesbisk identitet konstrueras i *Corky*. För det andra intresserar jag mig för på vilket sätt texten relaterar till feminism och vilken slags feministisk teori eller tradition man ansluter sig till eller låter sig inspireras av. För det tredje visas hur en queer attityd syns alltmer på bekostnad av en radikalfeministisk lesbianism, som ändå finns kvar i bakgrunden i *Corkys* texter.

Något som kan kopplas till en lesbisk identitet är begreppet livsstil. *Corky* kallas av redaktörerna själva för en lesbisk livsstilstidskrift. Arlene Stein (1995) beskriver hur den politiska lesbiska feminismen, och det androgyna anti-mode som frodats inom den, under 1980-talet gav vika för livsstilslesbianismen och ett större intresse för konsumtion och en mer glamorös stil. Paralleller kan dras både till webzinet och magasinet *Corky*, som är en livsstilstidskrift för lesbiska och bisexuella kvinnor, och till intresset för kvinnlig glamour inom ung feminism, så kallad girliefeminism. Begreppet livsstil är dessutom enligt Ballaster m.fl. (1991: 29) kopplat till damtidningsgenren, då valet av tidning definierar läsaren som tillhörig en viss livsstil. Livsstil är även intimt förknippat med konsumtion av varor (149). Det finns dock en korrelation mellan djup och yta, mellan idéer och stil. Stein beskriver hur det lesbiska blivit (nästan) hippt, speciellt inom vissa storstadsområden, och att vissa celebriteter öppet visat en lesbisk stil. Två av de personer hon nämner, Madonna och skådespelerskan Sandra Bernhard, kan snarare beskrivas som bisexuella, medan countrysångerskan k.d. lang både är lesbisk och stilmässigt kan beskrivas som butch. Även de lesbiska genusen eller stilarna butch/femme, som under 1970-talet kritiserades av feminister har gjort ett återtag. Men medan de inom 1950-talets amerikanska lesbiska barkultur var ett livsfarligt och (sexual) politiskt ställningstagande (Feinberg 1993), kan man bland dagens unga lesbiska se en lek med dessa stilar. Det är fullt möjligt att klä sig ”butch” ena dagen och ”femme” nästa. Eller att blanda element från båda stilarna. Enligt Stein undviker den nya lesbianismen ghettoisering, det vill fenomenet att grupper isolerar sig från varandra, erkänner skillnader inom gruppen och betonar det personliga valet. Å andra sidan kan man anklaga den för att depolitiserar den lesbiska identiteten och göra lesbiska osynliga, då det ofta rör sig om en lek med stilar (t.ex.

androgyna eller butchiga) utan att benämna detta som lesbiskt. Koderna blir på detta sätt synliga enbart för dem som befinner sig inom den lesbiska kulturen, och inte för dem som skulle utmanas av stillekarna. Fenomenet kan också ge sken av den liberala drömmen om att alla sexuella preferenser är ”tillåtna” i dagens samhälle, utan att erkänna att det finns en livsstil vars norm är ohotad, heterosexualiteten.

Beskrivning av materialet

Corky har existerat i olika versioner och publicerats både på Internet och som tryckt tidning. Jag har här analyserat tre typer av material. Det tidigaste är fjorton krönikor (12/2 2000) från webzinet *Corky*. Jag har analyserat nio av dessa. Jag har även valt ut texter att analysera ur de fyra tryckta nummer av *Corky* som utkommit mellan åren 1999 och 2000. Tidningen innehåller allt från damtidningsliknande inslag, till artiklar om kultur, humoristiska inslag, samt artiklar om lesbiskhet/lesbiska och andra sexuella minoriteter (t.ex. transsexuella och personer intresserade av S/M eller fetischer). Något som ofta återkommer är texter med ett historiskt perspektiv på lesbiskhet, t.ex. om kända lesbiska eller bisexuella kvinnor som Karin Boye, Selma Lagerlöf och Greta Garbo. Den tredje typen av material är den webversion som var aktuell 2001-2002. För att läsaren ska kunna få en förståelse för materialet kommer jag att först göra en ingående beskrivning av hur det ser ut på webzinet *Corky*.

Webzinet är upplagt på ett traditionellt sätt, och man följer de regler och konventioner som finns för webpublicering (Nielsen 2000). Till skillnad från *Darling* har man inte använt sig av en veckotidningsform. Däremot har den traditionella websajten många likheter med dagstidningar. Förstasidan liknar en dagstidnings förstasida, med rubriker och så kallade puffar för det som finns inne i tidningen. Skillnaden är att på ett webzine kan man direkt klicka sig till de längre artiklarna.

Överst på sidan syns två reklambanners som båda är animerade gif-filer, och därför rör sig. Till höger syns en liten ruta där det står: ”Den här sajten är partner med”, tills bilden ändras och säger: ”bol.com”. Bol.com är en internationell Internet-bokhandel. Till höger syns en större banner som säger: ”Semester? Lesvos såklart! Sappho-sweden.com” bredvid en närbild på en kvinnas ögon som flirtigt tittar fram över kanten på ett par solglasögon. Under dessa banners syns titeln ”CORKY” i ljusblått på en rosa bakgrund. I *Corkys* ”O” står en svart stiliserad kvinnofigur av en typ man ofta ser på dörrarna till offentliga toaletter. Även denna titel är en gif-animation, och ibland tittar en tecknad, tuff kvinnofigur fram med en pratbubbla

som säger: ”Tjena snygging!”.¹⁵⁹ Under titeln finns en tunn, enkel rad med rubriker: ”notiser”, ”reportage”, ”porträtt”, ”recension”, ”guide”, ”kamp”, ”& co” samt ”tema”. Själva sidan är sedan uppdelad i två spalter, som skiljs av en prickad linje. Spalterna är i sin tur uppdelade i rutor, som även de skiljs av prickade linjer. De flesta av rutorna har vit bakgrund, men vissa är ljusst pastellfärgade i blått, aprikos och rosa. Informationen består sedan av text och fotografier. Till höger ser man diverse nyhetsnotiser med korta texter och en länk som man kan klicka för att läsa mer. De toppas av bilden på en kvinna som öppnar ett café på Kungsholmen i Stockholm. Sedan följer nyheter om Madonna, Melissa Etheridge, TV-serien *Helt hysteriskt*, samt att den lesbiska feministen och aktivisten Mian Lodalen ska föreläsa på kvinnokafét Antippa i Stockholm. Under dessa rubriker ser man sju exempel på webzinets olika avdelningar. Det finns också en sökmaskin för sidan.

Högst upp i högra spalten syns en stor bild av en baby, som hör till artiklarna i ”Tema: barn”, vilket är ett aktuellt ämne eftersom homosexuellas rättighet att bli prövade för att adoptera, inseminera etc. under denna tid diskuteras för fullt. Därunder finns en puff för avdelningen &co, som innehåller chat, vykort, forum och shop. Det finns även en guide för evenemang och fester i homovärlden, samt en ingång till *Corkys* chat och möjlighet att anmäla sig till webzinets e-maillista. Längst ner finns en möjlighet att kontakta redaktörerna Gunilla Danielsson, Nenne Nestius och Jessica Nyström.

Journalistiken på *Corky* är anpassad för att fungera att läsa på skärm, texterna är därför uppdelade i korta notiser eller artiklar. Ett exempel är ”Tema: barn”, som är uppdelad i åtta korta artiklar eller notiser under en överordnad, kort text med rubriken ”Barn – så funkar det”. Texterna är alltifrån genomgångar av film med temat lesbiskt moderskap, till beskrivning av lagar, tips på mer läsning och praktiska tips på hur man går till väga för att som lesbisk skaffa barn. Andra teman på *Corky* är ”Semester” och ”Pride”.

Webzinet *Corky* från årsskiftet 2001-2002 är fylligare än den tidigare nätversionen, som satsade på korta och snabba nyheter för att komplettera den tryckta versionen. Mestadels består den av tips och guider, t.ex. om evenemang (mest klubbar och fester), stadsguider, reseguider, tips på lesbiska filmer och böcker och en hel del musik. Det förekommer också politiska nyheter, t.ex. om lagar för partnerskap eller barnadoptioner/insemination. De kortare notiserna är för tunna för att utgöra tacksamma analysobjekt, och därför har jag valt att koncentrera mig på delarna ”tema” och ”kamp” i min analys. Vid tidpunkten för analysen fanns det fem teman på sajten: böcker, barn, pride, semester och jul. Jul temat är det nyaste,

---

¹⁵⁹ Kvinnofiguren är densamma som tecknade seriehjältinnan Mimmi, som figurerat i den tryckta *Corky*-versionen.

och aktuellt vid tiden för analys, december 2001. *Corky* har sin egen julklappsguide, där man främst tipsar om filmer och böcker. Ett annat reportage beskriver en sexshop för kvinnor, Lustgården i Lund. Det länkas även till shopens nätbutik, där man kan beställa varor. Vidare finns en artikel om att resa till Island i jul, en text om julens fester och klubbar, samt ett tips om den bästa julskivan. Under temat ”barn” går man igenom lagar kring adoptioner, närståendeadoptioner och inseminering. Som lesbisk måste man på ett mer uttalat sätt än heterosexuella par själv ta kontrollen över reproduktion, vilket gör ämnet angeläget och även politiskt, då lesbiska vid tiden för denna webversion inte hade rätt att prövas som adoptionsföräldrar eller att låta inseminera sig på sjukhus. Temat ”semester” är en rad reseguider till olika resmål, ur ett gayperspektiv. Ett annat tema är ”Pride”, där det ges tips och nyheter inför Stockholm Pride. Under rubriken böcker kan man bland annat läsa om deckare skrivna av kvinnliga författare, Internet som världens största gaybokhandel och om Jeanette Winterson, en välkänd författare som ofta setts som lesbisk och skrivit böcker med lesbiska teman. Det skrivs även om Louise Boije af Gennäs ”kultklassiker” *Stjärnor utan svindel*, och om poeten Hanna Hallgren. På så vis blandas högt och lågt, finkultur och populärkultur. Wintersons böcker kan betecknas som ”svåra” och avantgarde, medan Boije af Gennäs är mer populära.

Avdelningen ”kamp” har en mer politisk inriktning än övriga delar. De ”kamper” som förs eller alluderas till är dels gay- eller queerrörelsernas kamp och dels den feministiska kampen. Även här är det de kortare notiserna som dominerar, och därför har jag valt ut några få längre artiklar för en mer ingående analys. Inte för att de längre artiklarna är viktigare, utan för att man hinner säga mer i en längre text.

Nedan kommer jag att diskutera hur lesbiska identiteter eller subjektiviteter konstrueras i *Corky* genom att ställas emot andra identiteter, för att därefter undersöka hur dessa identiteter kopplas till lesbisk radikalfeminism och queer.

Lesbisk identitet

För att bättre förstå representationerna av den lesbiska identiteten i *Corky* kommer jag att använda mig av subjektsteori.¹⁶⁰ Termerna subjektivitet och identitet används ofta som synonymer, men subjektivitet används oftare inom ett poststrukturalistiskt perspektiv där man förstår subjektet och subjektblivandet som en process som aldrig avslutas. Ordet identitet

---

¹⁶⁰ I denna genomgång stöder jag mig på Johan Fornäs (1995) samt Bronwyn Davies (2000).

används oftare i en så kallad humanistisk diskurs där man har en syn på subjektet som enhetligt och autonomt.¹⁶¹ Inom poststrukturalismen ser man i stället identiteter som flytande och splittrade. En annan viktig tanke, som uppstod redan i strukturalismen, är att identiteter uppkommer genom spegling i andra personer och grupper. Vissa av dem identifierar man sig med, medan andra identiteter ställs emot den egna, så kallad disidentifikation.¹⁶² *Skillnad* är alltså viktigt för hur man förstår och konstruerar identiteter eller subjektiviteter. Enligt Stuart Hall (1997: 238) är skillnad ambivalent; den har både positiva och negativa aspekter. Den är nödvändig för alla typer av meningsskapande i såväl språk och kultur, konstruerandet av sociala identiteter samt upplevelsen av en könad identitet. Men samtidigt leder ofta skillnader till hierarkier; egenskaperna vit/svart och man/kvinna är inte neutrala utan värderas olika. Dessa dikotomier leder ofta till ett förtryck av den eller dem som ses som det "Andra".

Johan Fornäs skiljer mellan individuella eller subjektiva identiteter och kollektiva eller sociala identiteter. En tredje form för identitet är den kulturella identiteten, som består av meningsfyllda symboler och texter (Fornäs 1995: 233). Lesbiskhet är en sexuell inriktning eller preferens, och som sådan en identitetsordning. Den är både en subjektiv identitet, något personen upplever sig vara, men det är också en kollektiv identitet, i vilken man ser sig som tillhörig en viss grupp som delar särskilda karaktäristika. Den kulturella identiteten är också den mycket relevant här, eftersom den lesbiska identiteten i *Corky*, men också på andra ställen, förmedlas och förstås med hjälp av texter (i vid mening) och symboler. Både sexuell preferens och kön är viktiga. Det är i huvudsak kvinnor som ser sig som lesbiska. Genom historien har det alltid funnits attraktion mellan personer av samma kön och sexuella handlingar mellan personer av samma kön. Men dagens homosexuella och lesbiska identitet är kulturellt och historiskt specifik (Vicus 1993). Det är därför stor skillnad mellan personer som i modern tid betecknar sig själva som lesbiska, och exempelvis tribader eller mansidentifierade kvinnor.¹⁶³ Jag kommer här att analysera hur ett antal texter i *Corky* konstruerar lesbisk identitet genom att ställa den emot diverse andra identiteter. Lesbiskhet karaktäriseras för det första genom att vara en sexualitet som underordnas den heterosexuella, och för det andra är lesbiska personer av ett kön som betecknats som det andra (de Beauvoir 1946/1986).

---

¹⁶¹ Jag kommer här ändå att mestadels använda mig av ordet identitet, eftersom konstruktionen "kollektiva subjektiviteter" låter som en motsägelse i sig själv.

¹⁶² Se t. ex. Fuss (1995).

Homosexualitet versus heterosexualitet

Konstruktionen av en lesbisk identitet kunde framför allt ses i en rad krönikor (tillgängliga 12/2 2000), där den sattes i ett motsatsförhållande till andra identiteter. Den lesbiska identiteten sätts ofta i relation till manliga eller heterosexuella identiteter, som deras Andra. Mindre ofta diskuteras vad lesbiskhet står för i sig. Den övergripande identitet som den lesbiska sätts emot är den heterosexuella. Här inkluderas manliga och kvinnliga homosexuella i en gemensam homosexuell identitet, som bland annat kommer till uttryck i Gay Pride-parader och i organisationer som RFSL (Riksförbundet för sexuellt likaberättigande). I följande citat från en krönika om Europride i Stockholm ställs homosexuella emot heterovärlden.

Jag sitter och tittar på foton från förra årets Europride och leendet sprider sig som solsken över ansiktet. Det känns som om hela förra sommaren var sådär underbart varm och solig som den 25 juli då vi tågade genom stadens gator. På ett av foton ser jag det så tydligt – skillnaden mellan oss som har kul (homos), och de som inte har det (heteros): Vi är färggranna, mer eller mindre inrullade i regnbågsflaggor, åker inlines, skrattar och skriker och blåser i visselpipor - och vi rör på oss - framåt. De andra är gråklädda, någon har, trots värmen, beige trenchcoat, de håller krampaktigt i sina små pocketkameror och står på betryggande avstånd ifrån det som pågår framför dem. De är helt stilla - inte en min avslöjar vad de tänker om oss. ("En alldeles egen Pride!" Av Nenne Nestius)

De homosexuella beskrivs som färgglada, rörliga, glada och högljudda, medan de heterosexuella beskrivs som färglösa, tråkiga, orörliga och tysta. Det är omöjligt att veta vad de tänker om det som sker omkring dem. Att de är iklädda trenchcoats och har med sig små pocketkameror för tankarna till voyeurism, eftersom trenchcoaten eller regnrocken är ett plagg som ofta förknippas med porrkonsumenter och sexuella avvikare. Den vanliga hierarkin i dikotomin hetero- och homosexualitet är att den förstnämnda står över den andra. Här speglar sig i stället homosexualiteten i heterosamhället, som blir dess negativa motsats. I heterovärlden ses ofta homosexuella med misstänksamhet. I citatet är det i stället den heterosexuella åskådarmassan som ses som sexuellt suspekta i och med antydandet av voyeuristiska böjelser. Den strategi som används här, som man kan kalla för "de utstötta utstötning av utstötarna" har beskrivits av Manuel Castells (1997: 23). Även Judith Butler (1993) menar att även om homosexuella subjekt inte har makten att stöta ut heterosexualiteten på ett effektivt sätt, försöker de ofta förkasta den.

---

¹⁶³ Tribad är ett ord med grekiskt ursprung och syftar på en kvinna som gnider sin (ofta förstörade) klitoris mot någon annan. Tribadism hade förbindelser med maskulinitet eftersom tribaden intog den "manliga", aktiva positionen i sexualakten (Halberstam 1998: 59).

En sak som antyder att det är just detta det handlar om är beskrivningen av ”heteroväninnan” längre upp i krönikan som undrar om det är nödvändigt för homosexuella att ha en egen parad och festival. En vanlig heteronormativ inställning är att homosexuella visst kan göra och vara som de vill, men att de inte behöver tala om det. Detta osynliggörande har gjort att synlighet blivit en viktig strategi i gayrörelsen.

Krönikans homosexuella självbeskrivning tar upp ett grepp som ofta används i omvärldens beskrivningar av homosexuella och andra undertryckta grupper (välkända exempel är folkslag som setts som primitiva, t.ex. afrikaner eller ”orientaler”), nämligen exotisering.¹⁶⁴ Diana Fuss (1995) har visat att homosexuella jämförts med primitiva folkgrupper, där båda grupper ses som en tillbakagång till tidigare stadier. Hennes bok *Identification Papers* behandlar begreppet identifikation i en queerteoretisk polemik mot Freud, som ser lesbiskhet som en tillbakagång till det preoidipala, och manlig homosexualitet som en tillbakagång till de tidigare orala och anala faserna. Hon visar även hur detta kopplats till kolonialismen genom att både så kallade primitiva folkslag och homosexuella setts som människor som fastnat i tidigare stadier än civiliserade samhällen respektive heterosexuella som kommit ur den oidipala fasen med en mogen, vuxen sexualitet.

Ett utmärkande drag i citatet är att den homosexuella identiteten enbart kan ses i festen och det speciella, inte i vardagen och det vanliga. Texten skapar också en dikotomi, som speglar den som kan ses i heteronormativiteten. För att tala med Nancy Fraser (1997) speglar detta en identitetspolitik som förnekar den komplexitet och heterogenitet som finns inom både grupper och enskilda individer. Judith Butler (1993: 113) menar att strategin att distansera sig från heterosexualiteten både ger en falsk bild av heterosexualiteten som enhetlig, när den i själva verket är högst heterogen och mångskiftande, men att man också missar chansen att ifrågasätta hur kategorierna homo och hetero ställs mot varandra i heteronormativa beskrivningar. Behovet att förneka heterosexualiteten kommer sig av att homosexuella tidigt identifierat sig med en heterosexuell position eftersom de växt upp i ett heteronormativt samhälle, en identifikation som måste förnekas när de skapar sig en egen, homosexuell identitet.

For a gay or lesbian identity-position to sustain its appearance as coherent, heterosexuality must remain in that rejected and repudiated place. Paradoxically, its heterosexual *remains* must be sustained *precisely* through the insistence on the seamless coherence of a specifically gay identity. Here it should become clear that a radical refusal to identify with a given position suggests that on some level an identification has

---

¹⁶⁴ Se t.ex. Hall (1997), Pickering (2001).

already taken place, an identification that is made and disavowed, a disavowed identification whose symptomatic appearance is the insistence on, the overdetermination of, the identification by which gay and lesbian subjects come to signify in public discourse. (Butler 1993: 113)

Liksom hos många andra nedvärderade grupper används strategin att nedvärdera tillbaka för att kunna tillmäta den egna gruppen värde och betydelse. Detta har troligtvis sina orsaker i en internaliserad homofobi som kommer sig av att växa upp i ett heteronormativt samhälle. Citatet visar också hur viktigt det blir att se den homosexuella identiteten som något enhetligt, något som även kan ses i *Corkys* konstruktioner av en lesbisk identitet.

Butler menade vidare att homosexuell synlighet är en viktig strategi för att förkasta heterosexualiteten, vilket även kan ses i krönikan som säger att lesbiska och bögar inte är som ”de”, de tråkiga heterosexuella. Man ansluter sig här till en homosexuell stereotyp, som ser homosexuella människor som spektakulära och färgstarka, en stereotyp som främst kan exemplifieras av ”the queen”, den feminine homosexuelle mannen. Enligt Michael Pickering (2001) är stereotyper normerande och naturaliserande, de visar vad som är rätt och riktigt och upprätthåller och legitimerar maktrelationer. Stereotyper kan ha både positiva och negativa sidor, men dessa kan ses som två sidor av samma mynt (Pickering 2001: 40). Homosexuella har t.ex. setts som sjuka, perversa och brottsliga, men även som kreativa, normbrytande och underhållande. Ett sätt att göra uppror mot stereotyper är enligt Pickering att parodisera dem genom stilistiska excesser, en strategi som framgångsrikt användes i 1960-talets svarta medborgarrättsrörelse i USA, och som även kan ses i homosexuella sammanhang. Detta anknyter även till idéer om den kvinnliga maskeraden och begreppet mimicry, som beskrevs i kapitel 2 och som sedan tagits upp på andra ställen i avhandlingen. Stuart Hall (1997) diskuterar olika strategier som använts för att ändra stereotyperna. Han menar att stereotyper ofta består av två nivåer: den medvetna och den omedvetna, djupare strukturen. Hall exemplifierar med att svarta försökte undvika att beskrivas som ”barn” (vuxna svarta män kallades ofta ”boy” och dessutom porträtterades de på film som oansvariga och undergivna) genom att skapa en ny stereotyp: ”the Superspade” i blaxploitationfilmer som *Shaft*. Därigenom kom man i stället att spela på det vita etablissemangets omedvetna fantasi och fasa: den potente svarte machomannen. Hall nämner också den positiva/negativa strategin, det vill säga att lägga till en positiv representation till de mestadels negativa. Detta ökar mångfalden av bilderna av en viss grupp, men de negativa bilderna ersätts inte nödvändigtvis med positiva. Denna strategi utmanar dikotomin, men överbrygger den inte. För detta krävs en dekonstruktivistisk strategi. På samma sätt resonerar Judith Butler när hon menar att de

hetero- och homosexuella identiteterna inte bör ställas mot varandra i en kamp om vad som är ”det bästa”, ”det rätta”, eller det mest normbrytande. I stället förespråkar hon en dekonstruktion av båda kategorierna. Typer och kategorier sätter upp strikta motsättningar mellan grupper, i detta fall i hetero och homo (som om det inte skulle finnas något däremellan och som att dessa identiteter är något som ligger fast). Diana Fuss kritiserar de dikotomier som sätts upp i användandet av ”den Andre”:

To invoke ”the Other” as an ontological or existentialist category paradoxically risks eliding the very range and play of cultural differences that the designation is intended to represent: Reliance upon the Other as a categorical imperative often works to flatten rather than to accentuate difference.

Moreover, the signifier ”Other,” in its application, if not always its theorizations, tends to disguise how there may be other Others—subjects who do not quite fit into the rigid boundary definitions of (dis)similitude, or who indeed may be left out of the Self/Other binary altogether. (Fuss 1995: 144)

Fuss anknyter till diskussioner där man ser skillnader som enkla och tvådimensionella, vilket kan ses i motsatsparen man-kvinna, hetero-homo eller vit-svart. Dessa par av Första och Andra förnekar de hybrider som finns, de som inte passar in i kategorierna eller går utöver dem. Som exempel kan man nämna bisexualitet eller intersexualitet.¹⁶⁵ Även Judith Butler (1990) kritiserar hur feminismen okritiskt tagit kvinnan som sitt subjekt, utan att problematisera de skillnader som finns inom gruppen kvinnor. Detta kan även ses i *Corkys* text, som för det allra mesta enbart fokuserar på homosexuella, och inte tar upp den bisexuella identiteten. Butler menar att det inte enbart är heterosexualiteten som exkluderar och stöter ut, utan att även homosexuella kan stöta ut en heterosexuell Andra. Detta visar sig även i misslyckandet att erkänna bisexualitet, och synen på bisexualitet som brist på lojalitet och svårigheter att bestämma sig för något, två osynliggörande strategier (Butler 1993: 112).

Senare i krönikan framställs den lesbiska identiteten som något positivt och njutbart, som en identitet i sig, inte enbart något som ställs emot andra identiteter och karaktäriseras som det som de inte är:

Och nu ska jag snart fira Midsommar, jaga myggor, hänga ut regnbågsflaggan på husfasaden, boka resa till Lesbos, spela brännboll, läsa alla böcker om dessa fantastiska kvinnor som finns och funnits på vår jord, springa barfota i daggvätt gräs och bada naken vid Långholmsbadets strand. Allt detta ska jag göra - och sen ska jag fira Stockholm Pride så det bara stänker om det!

---

¹⁶⁵ Intersexualitet är ett tillstånd mellan manligt och kvinnligt. För en mer ingående beskrivning, se Turner (1999).

De flesta av aktiviteterna som beskrivs: att jaga myggor, åka till Grekland, spela brännboll, läsa böcker och bada naken, är sådana som är mer eller mindre vanliga bland semesterfirande svenskar, även om de i citatet får en lesbisk touch. Analysen visar att det lesbiska även kan beskrivas som hemmahörigt i vardagen. Att hänga ut en regnbågsflagga i stället för den svenska flaggan framstår dock som en politisk handling, även om uthängandet av den svenska nationalsymbolen vore minst lika symboliskt. I ett samhälle som styrs av en heterosexuell norm blir handlingen att hänga ut regnbågsflaggan politisk på ett sätt som kan jämföras med handlingen att hänga ut den svenska flaggan i Danmark. Här förankras den lesbiska identiteten i vardagen, och den blir positiv i all sin vanlighet. I krönikan som helhet existerar alltså en spänning mellan det vanliga och det festliga, det vardagliga och det exotiska.

I en andra krönika som behandlar Pride, betitlad "Post Pride Power" av Nenne Nestius, beskrivs en glädje över den homosexuella identiteten. Det framhävs att även lesbiska hade sin plats på festivalen: "Det kändes verkligen som denna Pride var flatornas festival i stor utsträckning med fyra stora tjejfester". Krönikan är en uppräkningslista av allt positivt och spännande som hände på festivalen. I två andra krönikor ställs den lesbiska identiteten mot heterosexuellas negativa beteenden, som kan beskrivas som heteronormativa. Ett problem som tas upp är omvärldens brist på insikter i den lesbiska sexualiteten. Ett exempel är heterosexuella män, som gör sexuella framstötningar då de ser fysiska bevis på lesbisk kärlek.

Personligen tycker jag dock inte att det är för mycket begärt att man som flata ska få ge uttryck för sin kärlek utan att behöva förklara den. Tyvärr är det lätt att bli avskräckt från att hålla handen och pussa på flickvännen när porriga förfrågningar haglar över en. ("Den kåte heterosexuelle killen" av Chavah)

Detta är en variation på den urgamla föreställningen att kvinnlig sexualitet inte kan existera i sig själv, utan bara i relation till en man. Krönikan "Den kåte heterosexuella mannen" har fått en syster i "Den kåte heterosexuella tjejen" av SW. Där kritiseras heterosexuella kvinnors sexuella spel mot lesbiska.

Det här problemet stöter du typiskt på på arbetsplatsen. Till att börja med kan det nästan vara sött och charmerande att se vuxna damer förvandlas till fnissande fjortisar så fort att du visar dig. Detta okända spännande har en fenomenal dragningskraft på vissa. Du invänder kanske att det måste väl vara bättre med ett positivt intresse än att mötas av en kall skuldra? Till dig svarar jag bara att värre skall det bli! Firmafest! Det är vid denna tillställning som alla ingrodde hämningar släpper sitt skruvstädtag i takt med att vinkorkarna far i taket och du blir typ uppjuden av tjejen i växeln (gift med två barn) - fniss, fniss - som efter ett visst alkoholintag finner det för bäst att dansa tryckare med just dig...

Detta beror enligt krönikören på att många heterosexuella kvinnor lever med missuppfattningen att ”flator tänder på alla kvinnor, utan undantag och framförallt heterotjejer och något så till den milda grad!”. Båda dessa krönikor är en del av en intern diskussion om hur ”de” behandlar ”oss”. Som en undertryckt grupp, som dessutom är starkt sexualiserad i ett patriarkaliskt samhälle, söker man stärka sin egen gruppidentitet genom att göra ironiska och parodiserande beskrivningar av den dominerande gruppen.¹⁶⁶ Detta kan relateras till *Corky*-redaktörernas diskussion om att de skriver om specifikt lesbiska fenomen med en ironi och humor som exkluderar dem som inte hör till gruppen.

Ann Larssons artikel ”Det kallas flathat” i den tryckta *Corky* tar upp våld mot homosexuella. Berättelsen är självupplevd, och hon beskriver hur hennes amerikanska, androgyna flickvän blev nerslagen i artikelförfattarens norrländska hemstad. Dessutom blev de båda bemötta med okunskap från såväl myndigheter som press. Linna Johansson (2000) skriver, även hon i den tryckta *Corky*, ur ett heteroperspektiv (eftersom hon själv är heterosexuell) om lesbiskas osynlighet på gator och torg i allmänhet och nattbussar i synnerhet. Hon menar att lesbiska par inte vågar visa varandra ömhetsbetygelser offentligt eftersom de är rädda för att få problem. Först såg hon detta som ett slags feighet, men har senare insett att detta är ett bevis på att gemene man visar låg tolerans för homosexuella, vilket visar på en diskrepans mellan medier och ”verklighet”.¹⁶⁷

Den andra grupp som den lesbiska identiteten konstrueras mot i tidningen är manliga homosexuella.

Lesbiska versus manliga homosexuella

Manliga homosexuella har en längre tradition av synlighet än lesbiska, något som var en nackdel i samhällen som var repressiva mot homosexualitet, men som blir viktigt i ett samhälle där allt fler människor och grupper gör allt för att synas och befästa sina kollektiva identiteter. Enligt Judith Butler (1991: 20) har samhället sökt motverka manlig homosexualitet genom repressiva lagar, medan existensen av lesbiskhet inte erkänts på samma vis. lesbiskhet har inte setts som hotande på samma sätt som manlig homosexualitet, och därför osynliggjorts. I flera krönikor dyker det upp sprickor i den homosexuella gemenskapen, eftersom rampljuset oftast faller på de manliga homosexuella. Ordet homosexuell förknippas ibland enbart med män, ett fenomen som har en lång historia sedan de dagar då lesbisk kärlek

---

¹⁶⁶ Se tidigare analyser av ironi och parodi i kapitel 3 i denna avhandling.

¹⁶⁷ Under denna tid förekom det en hel del homosexuella personer i medierna, och detta kunde tolkas som en ökad tolerans mot denna grupp.

uppfattades som intensiv vänskap utan sexuella inslag.¹⁶⁸ I tre krönikor med detta tema kan man se hur den lesbiska identiteten konstrueras genom skillnad, i en dikotomi mellan manliga och kvinnliga homosexuella. I ”Var god tag plats! (Innan dörrarna stängs)” kritiserar Nenne Nestius att homosexualitet ofta förknippas enbart med männen: bögarne.

Överallt finns de och överallt syns de. De är män som utnyttjar sin medfödda rätt att ta upp plats och utrymme — både fysiskt och på andra sätt. Överallt och hela tiden. I media pratas det bland annat om ’gaylitteratur’, ’homosexuella och bastuklubbar’ och ’gayklubbar’. Likhetstecknet mellan homosexuell och bög har alltid varit tydligt, men i min enfald så trodde jag att det hade blivit bättre; att flator hade blivit synligare överallt. Jag tänkte att filmen ”Fucking Åmål”, Louise Boijes bok ”Stjärnor utan svindel” och kanske i viss mån även ”Ecce Homo”, bidragit till att synliggöra lesbiska på ett positivt sätt. Att vi nu skulle finnas med när det talades och skrevs om homosexuella. Men icke. Mannen är norm på ett lika tydligt sätt i homosammanhang som i dylika hetero. Och ibland är mannen ännu mer definierad och tydlig och platskrävande här i vår så kallade homokultur än i heterosexuella sammanhang.¹⁶⁹

Nestius fortsätter med att beskriva ”den lesbiska trenden” i medierna. Denna trend är dock övergående, och har inte lett till några varaktiga förändringar av lesbiskas osynlighet. Men detta kan enbart förändras av de lesbiska själva, enligt Nestius, som slutar krönikan med uppmaningen: ”Sträck på er och vägra bli marginaliserade!”

Men identiteter konstrueras inte bara genom skillnader utan även genom identifikation, och *Corky* är aktiv när det gäller att leta efter förebilder, även om det klagas på att det finns få förebilder för lesbiska kvinnor.

Identifikation och förebilder

Diana Fuss (1995: 1-14) har undersökt hur identifikation strukturerar och bygger upp en identitet genom likheter och skillnader (disidentifikation) i relationer mellan självet och andra. Disidentifikationerna i *Corkys* identitetsbyggande har redan tagits upp, men det finns även förebilder att identifiera sig med.

En konsekvens av heteronormativiteten som jag tidigare var inne på är osynliggörandet av lesbiska. Många lesbiska hanterar detta genom att febrilt söka efter förebilder, vilket visas i krönikan ”Dykespotting” av Chavah Selander.

---

¹⁶⁸ Se t.ex. Martha Vicinus (1993) som dels diskuterar forskningen om ”romantiska vänskaper” mellan kvinnor som tidig, icke sexuell kodad, lesbianism. Hon menar dessutom att alla av henne kända samhällen har kontrollerat eller förnekat offentliga uttryck för aktiv kvinnlig sexualitet.

¹⁶⁹ *Fucking Åmål* är Lukas Moodysons film om två tonårsflickor som blir kära i varandra, *Stjärnor utan svindel* en roman om en överklasskvinna som blir kär i en lesbisk radikal feminist och kommer ut som bisexuell, *Ecce Homo* en fotoutställning om Jesu liv med bilder av gaysamhället.

Att lokalisera en medsystem i en övervägande straight folkmassa tycks vara en uppskattad sport i flatvärlden. För att vara någotsånär framgångsrik inom denna aktivitet som vi kan kalla dykespotting krävs det att man har en vältränad 'gaydar' och att man känner av homovibbar bättre än stortån känner av väderomslag.

Dykespotting grundar sig enligt Selander i ett behov av bekräftelse. Hon menar att det är svårt att hitta lesbiska förebilder, och när väl homosexuella visas upp i medierna som "fjolliga bögar och lesbiska par" är det oftast genom en heterosexuell människas ögon, vilket konstituerar dem som Andra. Krönikorna om den kåte heterosexuelle mannen, respektive tjejen och "Dykespotting" är alla tre exempel på processerna disidentifikation och identifikation som används i skapandet av en egen, lesbisk identitet. De två förstnämnda visar problemet med att lesbiska inte ses som att de har en egen och unik sexualitet som är till för deras egen skull, utan något som finns till för att egga och utmana heterosexuella människor. Även detta är ju ett slags synliggörande, men utan respekt. De tre krönikorna utgör alla försök att konstruera en egen lesbisk identitet, genom olika strategier.

Ännu en krönika, "Olyckligt slut i Hollywood" av Nenne Nestius visar på behovet av positiva lesbiska förebilder. Den behandlar det brustna förhållandet mellan Hollywoodstjärnorna Ellen DeGeneres och Anne Heche, som var "en av världens mest synliga och öppna flatromanser". Eftersom det inte finns speciellt många andra sådana, blev besvikelsen desto större när den tog slut. Eftersom det handlade om lesbisk kärlek politiserades romansen och kom att betyda mycket för andra lesbiska. Nestius försöker lindra besvikelsen genom att själv hitta på ett lyckligt Hollywood-slut, där parterna tillåts gifta sig i Vita Huset. Detta har många likheter med så kallad *fan fiction* som är vanligt förekommande bland fans av t.ex. TV-serier. Fantasin har också en utopisk dimension, då de flesta nordamerikanska stater inte tillåter homosexuella att gifta sig, och en amerikansk president skulle få alltför många ovänner om han lät något sådant ske i Vita Huset.

Både den tryckta *Corky* och webzinet gör dock sitt för att leta efter förebilder i populärkulturen, TV-utbudet och bland kända kvinnor. Förebilderna kan vara kända personer som kommit ut som lesbiska, t.ex. Eva Dahlgren eller den tidigare nämnda Ellen DeGeneres. Ofta hittas identifikationsobjekt i mainstreamutbudet, t.ex. TV-program som "Ally McBeal" eller college-serien "Young Americans". I den senare förekom en kvinna som passerade som man. Trots att rollfiguren var heterosexuell var denna lek med genus tilltalande för en lesbisk tittare. Under senare år har det blivit vanligt bland TV-producenter att medvetet flirta med gay-publiken, eller den feministiska publiken, oftast utan att löpa linan ut. I "Ally McBeal", som ofta har feministiska teman, kysste två kvinnor varandra, och i äventyrsserien "Xena –

krigarprinsessan” antyds ett förhållande mellan de två kvinnliga huvudpersonerna.¹⁷⁰ I situationskomedin ”Ellen” kom huvudpersonen ut som lesbisk. I de populära dokusåporna och tvåloperorna har det också blivit vanligt med homosexuella karaktärer. Detta tas tacksamt emot av *Corky*-redaktören Nenne Nestius, som i flera av sina krönikor om TV hyllar fiktionsserier som kan tolkas feministiskt eller lesbiskt. Vissa av TV-serierna, t.ex. ”Ally McBeal” har fått kritik för att de flirtar med feminismen men innerst inne är antifeministiska, ungefär samma typ av kritik som 70-talsserien ”Charlies änglar” fick; de kvinnliga huvudpersonerna ska verka självständiga, men är det egentligen inte. Änglarna var visserligen tuffa detektiver, men samtidigt alltid välsminkade och lättklädda. Ally McBeal har anklagats för att vara för smal, och dessutom är hon ständigt på jakt efter en man. Nestius läser dock inte serierna på det sättet, utan letar i stället efter förebilder i den populärkultur som föraktas av många feminister. Detta sker inte enbart i krönikorna, utan avdelningarna ”TV & film”, ”musik”, ”nyheter”, ”böcker” som också oftast tar upp kvinnor och lesbiska. Detta kan liknas vid en slags ”dykespotting” i medierna. Jenny och Celia Kitzinger (1993) talar om hur lesbiska kan finna ”lesbiska subtexter” i fiktion som inte är lesbisk eller riktad till en lesbisk publik. Detta speglar enligt dem en hunger efter minsta lilla lesbiska innehåll i massmedierna. Vissa teoretiker, främst inom cultural studies, har sett all njutning som kommer från oppositionella läsningar, t.ex. en lesbisk kvinna som njuter av mainstreampornografi som både är kvinnoförnedrande och helt uppenbart är gjord för att konsumeras av heterosexuella män, som något frigörande, subversivt och revolutionerande. Enligt Nadine Strossen (1995: 148) är det svårt att argumentera för vad som är kvinnoförnedrande, eftersom olika kvinnor kan se samma text som antingen förnedrande eller frigörande. Hon menar att pornografiska bilder är mångtydiga, och att kvinnor funnit t.ex. våldtäktsfantasier och -scener befriande och frigörande (Strossen 1995: 146). J. och C. Kitzinger angriper denna okritiskt poststrukturalistiska syn som säger att texter kan få diametralt motsatta betydelser i olika läsningar, oberoende av inneboende sexism eller heteronormativitet, om de nu ens erkänner att det finns något sådant. De menar att även om mening uppstår i mötet mellan text och läsare, finns det inneboende betydelser i texter, och att t.ex. heteropornografi riktad till en manlig publik innehåller sexistiska och kvinnoförnedrande element. Kitzingers ansluter sig därmed till McGuigans (1992) kritik av ”the new revisionism” inom cultural studies, där man ofta alltför lättvindigt läste in motstånd i mediekonsumtion. Många teoretiker (t.ex. Bennett 1987) menar att texter har en inneboende materialitet, som begränsar möjliga tolkningar, men

---

¹⁷⁰ Sara Edenheim påpekade att Xena sedermera ”kommit ut” som lesbisk, något jag själv missat då jag ej följt serien.

att texter blir till i skärningspunkter mellan produktion och konsumtion, konstruktion och tolkning. Själv anser jag att texter är ideologiska, men samtidigt polysemiska. De texter vi läser öppnar för vissa positioneringar, men samtidigt väljer vi som hur vi ska förhålla oss till dem. Det finns många möjliga tolkningar, men vissa ligger mer nära till hands än andra, vilket beror på samhällskontexter, diskurser och ideologiska formationer. Att läsa *mot* texten kräver mer arbete av mottagaren än att läsa *med* den.

Feminism

Lesbiska är en grupp som historiskt lierat sig med andra grupper. För det första feminister, en grupp som till största delen bestod av heterosexuella kvinnor. För det andra med män i gayrörelsen. I båda dessa samarbeten har lesbiska kvinnor ofta dragit det kortaste strået och osynliggjorts.¹⁷¹ Detta kan bland annat ses i Pride-parader och -festivaler. Enligt Capri Norrman, som skrivit krönikan ”Priden — bara för killar?”, härjade könsstereotyperna fritt på Pride-festivalen, som enligt henne borde vara en zon där man försöker upplösa genuskotomier. Pride var ursprungligen ett politiskt uttryck för homosexuella identiteter, men har numera reducerats till ett spektakel, enligt Norrman: ”Bara fest och glam förändrar inget samhälle”. I ännu en krönika, ”Gay = böj på Stockholms Filmfestival” kritiserar Nenne Nestius att enbart filmer om manliga homosexuella visas under festivalens gaytema.

Feminismen är något som ligger *Corky*-redaktörerna varmt om hjärtat, vilket kan ses i följande citat:

Jag ”kom ut” som feminist innan jag kom ut som flata - och jag tycker fortfarande att det är viktigare att vara ’öppen feminist’ än att vara öppet lesbiskt. Naturligtvis är det i mina ögon bäst när de två kombineras. (”Var god tag plats! (innan dörrarna stängs)” av Nenne Nestius.)

Identiteten som feminist överordnas alltså i denna krönika den lesbiska. Att vara ”öppen”, det vill säga offentligt stå för den man är, eller snarare för de åsikter man har och de identitetsordningar man tillhör som kanske inte alltid ses som positiva av omgivningen, ses här som viktigt, något som känns igen från gayrörelsen, där det ses som ett mycket viktigt steg att ”komma ut” med sin sexuella läggning.

---

¹⁷¹ Cherríe Moraga (1983/2000) och Audre Lorde (1984) är två exempel på kvinnor som tidigt kritiserade feminismen för att den inte inkluderade skillnader, i detta fall ras/etnicitet och lesbiskhet.

Dekonstruktioner av den lesbiska identiteten

I krönikorna är det som sagt möjligt att se hur olika identiteter framträder i texten och ställs emot varandra. De identiteter som *Corky* erbjuder är den lesbiska och den feministiska. Delvis ligger man sig med manliga homosexuella, men det ses samtidigt som viktigt att distansera sig från dem och visa fram en egen, lesbisk kulturell identitet. Det görs även vissa försök att dekonstruera den lesbiska identiteten, eller kanske snarare den stereotypa bilden av en lesbian. Ett av de mest talade exemplen på detta är reportaget ”Lesbiska med bögyrken” (Danielsson 2000). Enligt stereotypen arbetar lesbiska inom kollektivtrafiken och som brevbärare, medan bögar är frisörer, dansare, designers, servitörer och flygstewardar.

Fjolliga frisörer och truckiga brevbärare, så är det ju – eller? *Corky* har letat i vintermörkret efter tjejer som inte jobbar på Citymail eller vaktbolag. Vi fann till vår förvåning att det gick – bland de allra böygigaste yrken finns vi representerade. Men att hitta en lesbisk frisör – det gick bara inte.

Här handlar det om att hitta exempel som går emot stereotyperna. Tidningen har intervjuat en dansare, en flygvärdinna och en aerobicsinstruktör. På detta sätt vill man visa på mångfalden inom den lesbiska gruppen. En artikel som i stället för att visa alternativ till stereotyperna parodiserar dem, är ”Fotbollsflator. Så vet du vem av dem du ska lägga energi på...” (Haglund 1999). Artikeln är klart inspirerad av damtidningarnas inslag om olika ”typer”, t.ex. astrologi eller tester där man kan få reda på vilken ”typ” man är. Den lesbiska stereotypen ”fotbollsflata” är både något som används inom den lesbiska delkulturen, men också inom mainstreamkulturen där det ofta antas att fotbollsspelande kvinnor är lesbiska. I den större kulturen ses dessa ofta som okvinnliga och avsexualiserade, medan manliga spelare ses som hjältar och ”riktiga karlar”. Haglund har dock ett helt annat förhållningssätt till fotbollsspelande kvinnor:

Jag kom ut som fotbolls fetischist första gången jag var på fotboll. För att hamna i något som mest kan beskrivas som ett mellanting mellan gyttjebrottning och en..eh sextionia. Det var en intressant anblick. Inför mitt fotbollsintresserade sällskap försökte jag desperat att ge sken av att det var den missade målchansen som fick mig att exalterat hoppa upp och ner i bänken. Tills jag fann en likasinnad i den bastanta gråhåriga kvinnliga Bajensupportern bredvid mig.

Jag kan ingenting om reglerna, kan inte skilja en frispark från en inspark (eller heter det straffspark) – skit samma. Det är flickorna på plan som intresserar mig – inte fotbollen. Första matchen jag var på var på Hammarbys hemmaplan, en regnig höstlördag. Då krockade en explosiv blond anfallare med en muskulös brunett någonstans från Sveriges södra regioner och kvinnan på bänken bredvid vrålade: ”men för fan flickor – ni kan väl vänta med det där tills ni kommer av plan!!!!” Hennes lika bastanta flickvän, i matchande grönvit bajenkepa, gav mig och mitt sällskap en urskuldande blick och

dämpade handgripligen hennes upphetsade entusiasm genom ett vänligt och bestämt skamgrepp i skrevet.

Jag sympatiserade omedelbart med deras intressanta perspektiv på matchen, och tillbringade resten av matchen med att tillsammans med dem spekulera i hur de olika spelarnas egenskaper på plan bäst skulle kunna användas i andra sammanhang. (Haglund 1999)

Det är alltså en ytterst sexualiserande beskrivning av kvinnliga fotbollsspelare, vilket inte föll i god jord hos vissa lesbiska läsare (enligt min intervju med *Corky*-redaktörerna). De menade att beskrivningarna i artikeln var sexistiska. Artikeln fortsätter med att beskriva hur olika positioner på planen (anfallare, mittfältare, målvakt etc.) beter sig i sängen. Artikeln är både skämtsam och anspelar på lesbisk sexualitet, något man inte kan få läsa om i mainstreammedierna. En figur, den kvinnliga fotbollsspelaren, som avsexualiserats i den allmänna diskursen, sexualiseras inom den lesbiska delkulturen. På så vis objektifieras fotbollsspelarna, men det faktum att det är en kvinnlig blick som ser på ett kvinnligt sexobjekt går emot heteronormen och på så vis kan artikeln ses som subversiv. Detta komplicerar också den psykoanalytiskt grundade blickteorin (Mulvey 1975/1999) som förutsätter att blicken är heterosexuellt kodad. Mulvey har dock ifrågasatts, och dessutom beskriver hon äldre hollywoodfilmer, som är starkt färgade av en heterosexuell norm. Vilket inte motsäger att seende och begärsriktningar även i receptionen av sagda filmer kan vara annorlunda än vad Mulvey argumenterar för. Den humoristiska beskrivningen av ”typer” av älskarinnor kan kopplas till damtidningsgenren, där sådana skämtsamma artiklar är vanliga.

Olika strategier används i de analyserade texterna som konstruerar en lesbisk identitet för läsarna att identifiera sig med. Först ställs den lesbiska identiteten mot motsatta identiteter för att skapa en vi-känsla. Men det förekommer även en viss dekonstruktion av identiteterna, eller kanske snarare stereotyperna, genom parodiska element. En identitet som inte tas upp är den bisexuella, kanske för att den bisexuella identiteten är instabil och svårare att göra en stereotyp av. I nästa avsnitt kommer jag att försöka visa hur feminismer används för att ytterligare konstruera och dekonstruera den lesbiska identiteten.

Från radikalfeminism till queer

Som sagts tidigare relaterar sig *Corky* till feminismen. Och de feministiska strömningar som är mest synliga i tidningen är radikalfeminism och queer (även om queerteori och -praktik inte är synonymt med feminism är feminismen en av dess inspirationskällor, dessutom talar man

ibland om "queerfeminism"). Det finns ett flertal olika radikala feminismer. Kathy Rudy (2001) har i texten "Radical Feminism, Lesbian Separatism, and Queer Theory" beskrivit sina erfarenheter som lesbisk radikal separatistisk feminist. Det som beskrivs här är det som i USA benämns *cultural feminism*, en radikal feminism som växte fram under 1980-talet, och det är denna feminism jag refererar till när jag talar om radikalfeminism i denna redogörelse. På svenska har jag valt att kalla denna typ för radikal-separatistisk feminism. Rudy menar att radikalfeminismens analys av förtryck (där könsförtrycket ses som överordnat andra typer av förtryck) är alltför grund och rigid, och därför välkomnar hon den nyare teoribildningen och förhållningssättet queer, som även gjort att det blivit ett mer tillåtande klimat bland lesbiska feminister. Celia Kitzinger (1987/1995: 62 ff) har en mer positiv syn på lesbisk radikal feminism, som hon ser som ett politiskt ställningstagande. Att vara lesbisk är enligt radikalfeminismen att ta avstånd från heterosexualiteten, något man ser som den mest effektiva arenan för mäns förtryck av kvinnor. Som sådan ser hon denna feminism både som ett positivt uttryck för lesbisk identitet, och som en syn på lesbiskhet som socialt konstruerad. Detta eftersom vissa feminister blivit lesbiska av politiska skäl, och därför menar att lesbiskhet är ett val, inte en egenskap man föds med. I Ylva Hagströms (2000) artikel "Lila Perspektiv – för tjugo år sedan" dras en förbindelse mellan *Corky*, ett lesbiskt livsstilsmagasin på 2000-talet och den radikalfeministiska lesbiska tidskriften *Lila Perspektiv* som utkom 20 år tidigare. Tidningen och det perspektiv den har, ifrågasättandet av både hetero och manlig norm, ses som viktiga föregångare, samtidigt som Hagström påpekar att dess syn på lesbiska och heterosexuella identiteter, samt kvinnligt och manligt, känns väl rigida i ljuset av 2000-talets diskussioner om queer och uppluckring av såväl sexuella som många andra typer av identiteter. En utveckling från ett radikalfeministiskt förflutet till en mer queer attityd kan ses om man jämför *Lila Perspektiv* (åtminstone Hagströms beskrivning av den) med *Corky*, även om dessa båda strömningar existerar sida vid sida och även har inspirerat och påverkat varandra. En kritik mot en alltför rigid syn på den lesbiska identiteten kan ses i Nenne Nestius (2000) krönika "Spank me – please!!", som diskuterar den negativa attityd många lesbiska har mot det som inte passar in i en enhetlig lesbisk identitet, det som kännetecknar en "riktig flata". En sådan ska inte ha sex med män eller beblanda sig med bisexuella. Andra grupper som drabbats av fördomsfulla attityder är transsexuella och lesbiska sadomasochister.

Queer – Kampen om begreppet

Queer innebär både en fortsättning på och ett brott mot gayrörelsen och lesbisk feminism. I en poststrukturalistisk förståelse ses den homosexuella identiteten inte som enhetlig, och en queer identitet kan närmast beskrivas som en icke- eller mot-identitet, som enbart utmärks av att den går emot könsnormer och/eller heteronormer (Jagose 1996). Detta innebär att begreppet queer kan fyllas med en rad betydelser, vilket kommer att visas i följande analys.

En av *Corkys* artiklar, "Queeraktivism på ett lastbilsflak", speglar kampen om begreppet queer. I denna utgår skribenten Herculina Feministflata från ett uttalande som antropologen och queerteoretikern Don Kulick gjort om att den politiska queerrörelsen reducerats till en modefluga. Denna typ av resonemang hänger samman med motsatsparen autentisk kultur – kommersiell kultur och alternativ – mainstream, som var så viktiga i min analys av *Darling* och läsarnas förhållningssätt till tidningen. Vissa menar att det numera mestadels är heteromänniskor som kallar sig "queer".¹⁷² Detta är möjligt eftersom begreppet queer kan betyda allt eller inget. Att vara "queer" är inte (längre) att vara homosexuell, utan att vara någon eller något som utmanar den heterosexuella normen. Man kan därför enligt vissa läsningar vara "queer" fast man enbart har heterosexuellt sex, och enbart känt begär till det motsatta könet, bara man hävdar att man inte vet om man någon gång i framtiden skulle kunna ägna sig åt homosex. Eller om man som heterosexuell ägnar sig åt så kallade perversa praktiker.¹⁷³ Många homosexuella blir upprörda när heterosexuella på detta vis annekterar det populära begreppet och etiketten queer, för att de menar att begreppet på så vis förlorar sin politiska innebörd och "farlighet".

Förra årets Pride var det största nånsin i Stockholm sades det. Stockholm Pride har blivit en institution nu, med det väletablerade parkområdet i Tanto, de coola artisterna, de partysugna exhibitionistiska människorna, den goda maten och allt det där. Att döma av TV:s bevakning var det i allra högsta grad "konstiga" och "perversa" människor. Bara en massa sexfixerade typer vars kön man inte kunde utläsa var där. Men faktum är att vissa kvällar i somras tycktes parken befolkas mer av stolta heteromänniskor som ville göra något kul för att avsluta semestern och som helt obehindrat gottade sig i att stirra på drugor, butchiga flator, hånglande blondiner och toaavsugningar. Det är ju queer! Ett flertal flator jag känner har dessutom berättat att de fick "inbjudningar" att ha trekant med Lasse och Lisa Queerentusiaster, som stolta höll varandra i handen på festivalområdet.

[---]

---

¹⁷² Personlig konversation med Moira Sullivan.

¹⁷³ Jag vill inte gå in på begreppet perversion här, men man kan här innefatta allt som faller utanför begreppet "vanilla" eller mjuksex, t.ex. användning av sexhjälpmedel som dildos och pornografi, BDSM (bondage och sadomasochism), "swinging" och partnerbyte och annat slags "kinky" sex.

Jag tycker absolut att Lasse och Lisa och alla andra ska vara med och ha kul, men en liten reflektion över de faktiska fortlevande grundläggande skillnaderna mellan "normen" dvs man-kvinna och vi andra skulle inte skada. (Feministflata 2001)

Citaten visar en konflikt kring vem som har "rätten" till ett begrepp eller en beteckning. Man skulle kunna jämföra med afro-amerikaner som kallar varandra för "nigger", men blir dödligt förolämpade om någon vit människa använder ordet. Det historiska förtrycket ger de svarta rätten till ordet.

Feministflata ser Pridefestivalen och paraden som en välbehövlig oas från homofobin, men tycker det är synd att den ska behövas och att lesbiska fortfarande inte är trygga på gatorna. Hon frågar sig: "Hur kommer det sig att som flator har vi väldigt sällan möjligheten att definera oss själva, vår identitet, vår sexualitet, och våra kön?" och svarar själv på frågan:

Kanske för att politik fortfarande börjar och slutar på gatorna. Kanske för att sexualitet och identitet handlar om kroppar. Kanske för att queer inte bara är en teori utan också ett ställningstagande och ett risktagande.

Ur detta kan man utläsa att de som inte tar några risker inte har rätt till begreppet "queer". Som ett exempel på queer framhåller Feministflata *Corkys* lastbil i Prideparaden.

Jag hoppas att Don Kulick och andra queerkännare såg *Corkys* lastbil i paraden. Nordens enda flattidning (som tyvärr fick lägga ner sin pappersutgåva för ett par månader sedan) sponsrade där Stockholms enda flatdominerade queer lastbil, enligt min mening. Under banderollen "vi lekte också med Barbie och Ken", och utklädda i en hel radda olika variationer av dessa favoritleksaker, var vi 25 tjejer, flator och bisexuella, och två sympatiserande heterokillar som dansade oavtröttat till "Barbie fest på stranden" och vägrade göra något annat än driva med uppfattningar om vad som gör oss till flator, vad som gör oss till kvinnor som älskar kvinnor. Då och då skrek någon "pussy power" till den glada entusiastiska skara som följde efter oss och publiken jublade.

Genom att visa på hur en queer taktik används av personer som har "rätt" till etiketten försöker Feministflata motsäga Don Kulicks påstående om queers avpolitisering. Hon menar att detta även är ett exempel på hur man försöker få ut ett budskap genom att blanda fest och politik. Diskussionen om queer och spektaklet på lastbilen kan kopplas till Lauren Berlants (tillsammans med Elizabeth Freeman 1997: 145-173) analys av den nordamerikanska gruppen Queer Nations aktioner. Deras taktik är att "queera" den nationella identiteten, genom att invadera offentliga platser och det "normala", på ett sätt som kan beskrivas som postmodern "camp". Syftet är att öka queera personers synlighet, och göra det offentliga till en säkrare plats för icke-heterosexuella (en grupp som arbetar med det senare är Rosa pantrarna). De

använder ofta det kommersiella på ett subversivt sätt, vilket liknar *Corkys* användning av Barbie och Ken, dessa symboler för normativ heterosexualitet som många flickor växt upp med.

Vilka figurer och symboler är det då som får stå för ”det queera” i *Corky*? De mest utmärkande är dildon, lesbisk pornografi och paret butch/femme, som återtas och delvis får nya betydelser i en queer, lesbisk identitet. Jag kommer nu att gå igenom dessa figurer, och hur de diskuteras i *Corky*.

Dildon

En viktig del av queer är ett accepterande av sexualiteter och sexuella praktiker som går emot heteronormen, men även mot den politiskt korrekta sexualitet som framför allt radikal-separatistiska feminister har förespråkats (Rudy 2001). Artiklarna ”Dilletto – en kvinnas välbehag” av Petra Östergren (2000) och ”Hur man knullar i högklackat – flatporr med upplysningssyfte” av pseudonymen Herculina Feministflata (2000) visar på ett nytt intresse för sexhjälpmedel och pornografi i lesbiska kretsar som troligtvis inspirerats av queer. Jag kommer här att diskutera artikeln om dildos, för att i nästa avsnitt ta upp porrfilmen.

I vissa feministiska, lesbiska kretsar förekommer det en viss skepsis mot användandet av dildos, attrapper i olika material som ibland kan vara penisliknande, eftersom penetration ses som reproducerandet av en manlig och heterosexuell norm. Det finns enligt Heather Findlay olika läger i den lesbiska debatten om dildons vara eller inte vara. Vissa menar att den liknar en penis och att kvinnoidentifierade kvinnor inte bör befatta sig med sådana ting, medan andra förnekar dess likhet med penis. Detta för tankarna till de psykoanalytiska, framförallt de freudianska och lacanianska, diskussionerna om penis och fallos, där den senare ses som en penissymbol, som ibland, och ibland inte frikopplas från penis (Butler 1992). Lesbiska sexleksakstillverkare har även tillverkat dildos i form av delfiner eller Gudinnan, vilket är ett sätt att förneka likheten med det manliga könsorganet (Findlay 1995). I Petra Östergrens artikel beskrivs dildons historia, men framförallt står där handfasta tips på hur man går till väga när man ska ha sex med dildo.

Nu är det inte alla som gillar dildos. För en del väcks nyfikenhet och lust. För andra skräck och avståndstagande. Jag kan dock inte se annat än att dildon är ett utmärkt redskap för de som vill njuta av sina egna och andras kroppar. Visst kan man använda fingrar, händer, grönsaker och vardagsföremål för penetrering, men det är inte alltid de räcker till, och ibland kan vissa saker vara farliga. En del gillar inte dildos för att de påminner om det manliga könsorganet. Andra gillar dildon just för att den påminner om en penis! I vilket fall är insidan av vagina och anus full av nerver som gör att det är

skönt för många kvinnor att bli penetrerade. Och som hängiven feminist anser jag att kvinnor inte bara skall ha lika rättigheter, möjligheter och lika stort inflytande som män har, utan även rätt att njuta av sin sexualitet som de själva önskar. (Östergren 2000: 5)

Här används alltså feministiska argument för dildosex. Kvinnors rätt till sin egen sexualitet har varit en viktig fråga inom feminismen, men meningarna har ibland gått i sär om hur kvinnlig sexualitet sett ut, eller bör se ut. Inom queer ifrågasätts om det överhuvudtaget finns *en* god, sann och normal sexualitet, i stället förespråkas mångfald när det gäller sexuella praktiker. Artikeln är en praktisk genomgång av vad man bör tänka på när man köper och använder en dildo, och saknar helt erotiska beskrivningar eller utvecklingar. Dildon har dock teoretiserats utförligt som den lesbiska fallosen, och setts i ljuset av freudianska och lacanianska teorier (Findlay 1995). Enligt Judith Butlers läsning av Freud och Lacan är fallos ett privilegerat tecken som inte har en fast betydelse, och en lesbisk fallos förändrar och undergräver den mening fallos tillmätts i ett heteronormativt samhälle, men kan inte helt frikopplas från dessa betydelser (Butler 1992). Butler talar dock inte om dildon som en lesbisk fallos, utan menar att fallos inte har en fast referent, även om den ofta sammankopplats med penis, och att vitt skilda kroppsdelar och objekt kan få falliska kvaliteter. Till skillnad från vissa andra teoretiker menar Butler att den lesbiska sexualiteten inte står utanför den fallocentriska ekonomin, och att lesbisk sexualitet är lika konstruerad som övrig sexualitet. Butler menar att ”the” lesbian Phallus is a fiction, but perhaps a theoretically useful one, for there does seem to be a question of imitation, subversion, and the recirculation of privilege that a psychoanalytically-informed reading might attend.” (Butler 1992: 159). Precis som paret butch-femme, som kommer att diskuteras i nästnasta stycke, är den lesbiska fallosen en imitation av en imitation. Enligt Butler finns det även skamkänslor förknippade med fallosen i lesbisk sexualitet, eftersom den ses som en ofullständig efterhärming av ”den äkta varan”. Detta har att göra med föreställningar om att det finns en ursprunglig, lesbisk sexualitet som är obesudlad av patriarkatet och heteronormen, och där vissa praktiker är accepterade och andra inte. Det är denna diskurs som Östergrens artikel anknuter till men samtidigt går emot.

Här kan man se att dildon även på ett teoretiskt plan gått från att vara patriarkalisk och förtryckande till att få frigörande kvaliteter i den feministiska debatten. En annan aspekt av detta är att det skett en ökad kommersialisering också av sexualiteten, där människor uppmuntras att köpa produkter och hjälpmedel för att förbättra sina sexliv.

Pornografi – Från manligt förtryck till queera alternativ

Jag har gått igenom genren pornografi och den feministiska debatten kring detta i föregående kapitel. I *Corky* förekommer inget pornografiskt material, men däremot en artikel om lesbisk porrfilm, där författarpseudonymen Herculina Feministflata bland annat skriver följande:

För dem av oss som engagerat sig i kampen mot pornografi och dess exploatering och objektifiering av kvinnor, kan det tyckas upprörande att det nu när flator på allvar börjar ta plats i populärkulturella sammanhang, också produceras en hel del ”flatpornografi”, dvs filmer där tjejer sätter på varandra i olika positioner, med eller utan dildo, och ofta med en uttalad butch-femme estetik. Att överhuvudtaget se och njuta porr ses ju som bekant som lite suspekt, eftersom det är allmänt antaget att porr enbart reflekterar mäns perversa fantasier om kvinnor, och sen då att självmant producera den!?! (Feministflata 2000)

I citatet kan man se spänningen mellan radikalfeministiska idéer (motstånd mot pornografin) och queerrörelsen. I den tidigare sågs pornografin som ett extremt exempel på kvinnoförtryck (Dworkin 1981/1999). Men de analyser som ledde till den slutsatsen var framförallt baserade på mainstreampornografi riktad till en manlig publik. Däremot kan det ju finnas mer eller mindre ”bra” porr, och enligt Feministflatas artikel tillhör de båda filmerna *Hard Love* och *How to Fuck in High Heels* den goda porren. Krönikan ”Shocking Truth” av Sara Stridsberg har en annan syn på porren. Denna krönika anknyter till porrdebatten som utlöstes av Alexa Wolffs dokumentär med samma namn och som behandlade mainstreamporr riktad till en heterosexuell, manlig publik. Stridsberg ställer frågan om varför porren finns och varför människor väljer att titta på den. Kritiken mot porren kommer ur ett feministiskt och inte ett moraliskt perspektiv, och det är bilden av kvinnors underordning och det sexuella våldet som kritiserar. Denna syn på porr är vanlig inom radikalfeminismen. Detta visar att det uttrycks motstridiga meningar i detta kontroversiella ämne i *Corky*, och att man även här kan se en spänning mellan lesbisk radikalfeminism och queer.

Butch/femme

Butch/femme-estetik, som de lesbiska porrfilmerna visar prov på och som det talas om i citatet ovan, var något som inte sågs med blida ögon av många lesbiska radikalfeminister (Rudy 2001). Detta för att typerna sades reproducera en heterosexuell norm, där en av parterna var ”mannen” och den andra ”kvinnan”. Inom queer teori har däremot fenomenet butch/femme blivit något som hyllats och nära nog blivit en teoretisk fetisch. Detta ses inte minst hos Judith Butler.

Föreställningen att *butch* och *femme* på något sätt är ”repliker” eller ”kopior” av heterosexuellt utbyte underskattar den erotiska innebörden av att dessa disharmoniska och komplexa identiteter ger nya betydelser åt de hegemoniska kategorier genom vilka de förverkligas. Lesbiska *femmes* kan så att säga återuppväcka den heterosexuella scenen, men också på samma gång rubba den. I både *butch*-identiteten och *femme*-identiteten ifrågasätts själva föreställningen om en ursprunglig och naturlig identitet; i själva verket är det just denna fråga, såsom den förkroppsligas i dessa identiteter, som blir en källa till deras erotiska innebörd. (Butler 2000: 161)

Även Sue Ellen Case (1993: 295) hyllar fenomenet butch/femme, och menar att detta par är en dynamisk duo som står utanför heterosexualiteten och därför är det starka subjekt som den feministiska rörelsen behöver. I sin lacanianska läsning menar hon att paret delar en subjektsposition genom att vara varandras motsatser, men utan att vara splittrade. De gör motstånd mot förståelser av ”äkthet”, och på detta vis förför och undergräver de teckensystemet.

Detta visar en ny syn på fenomenet butch/femme som subversivt och som motstånd mot heteronormen, i stället för den radikalfeministiska läsningen där man såg fenomenet som ett reproducerande av både heteronormen och genussystemet. Men samtidigt som åtminstone den maskulina kvinnan ses som en rebell och hjälte, är synen på henne dubbel. Enligt Judith Halberstam (1998) har hon även setts och ses fortfarande som patologisk och självförtryckande.¹⁷⁴ Fenomenet butch/femme återkommer vid ett flertal tillfällen i *Corky*, och jag kommer här att analysera *Corkys* representation av butchar. Femmen förekommer inte alls i samma utsträckning, vilket antyder att hon inte i lika hög grad konnoterar lesbiskhet.

Den tecknade serien om Mimmi av Elle Johnsson beskriver en hårdraggande, sunkig, något butchig flata och hennes äventyr. Hon har inte så lite gemensamt med kända, svenska, manliga seriefigurer som Rocky och Arne Anka. Dessa båda kan beskrivas som rätt patetiska antihjältar som super och stöter på tjejer. Bilden som här ges av lesbiskt leverne går emot den bild som ofta ges av lesbisk sexualitet som ”finare”, mer romantisk och monogam. Denna bild kan t.ex. ses i den brittiska TV-serien *Queer as folk* som beskriver livet bland homosexuella män. I denna serie står de homosexuella männen och kvinnorna i ett motsatsförhållande till varandra. Där bögar är paniskt rädda för att binda sig, super och knarkar samt raggar på allt som rör sig, stannar de lesbiska kvinnorna hemma, umgås med sina vänner, fostrar barn och dricker örtte.

I en seriestripp i *Corkys* februari/mars-nummer leker Mimmi med de lesbiska stereotyperna butch/femme. Hennes huvud är rakat på sidorna, men efter att ha läst i en

---

¹⁷⁴ Detta eftersom hon är en manligt identifierad kvinna som samtidigt säger sig älska kvinnor, vilket setts som inkonsekvent.

damtidning där det står att man ska förändra sig och finna en ny partner bestämmer hon sig för att släppa ner håret för att se sötare och mer traditionellt kvinnlig ut, men enbart med baktanken att någon ska flirta med henne. Experimentet faller väl ut: "Aldrig förr har så många tanter smilat åt mig och flickorna var ju som galna". Ända tills en hund som liknar seriefiguren Rocky kommer fram och säger: "Öh snygging ska ja bonga på're?". Mimmi replikerar: "Ge fan i mina raggingsrepliker hund-gris...grrr", varpå Rocky tänker: "Oops! Kan en hund ha en kvinnlig butch som tvillingsjäl?". Här refereras alltså till serien *Rocky*. I seriestrippen kan man se att Mimmi tjänar vissa saker på sin makeover men förlorar andra. Hon blir mer attraktiv för kvinnor och gamla tanter, men samtidigt positioneras hon som ett sexobjekt för män. Hennes butchiga utseende är ett ställningstagande som gör att hon visserligen står lågt på den sociala rangskalan (gamla tanter tycker inte att hon är söt), men som samtidigt gör att hon kan inta en delvis manlig position som icke attraktiv för män, eller åtminstone inte som en person som män respektlöst stöter på. Som butch blir hon ett *sexsubjekt* i stället för ett sexobjekt och därigenom också åtråvärd för en viss grupp kvinnor.

I seriestrippen i april/maj/juni-numret 2000 skall årets slampa röstas fram, och givetvis går priset till Mimmi. I serien beskrivs alla hennes bedrifter, men avslutas med att Mimmi tänker: "Är jag lycklig nu?". Ordet slampa har ofta använts för att trycka ner sexuellt aktiva kvinnor, och i serien kan man se ett återtagande och uppvärderande av ordet, som liknar det som gjorts av orden "girl", "slut" och "bitch" inom riot grrrl-rörelsen och de grrlziner jag tidigare analyserat. I serien har Mimmi tilldelats positionen som sexuell erövrare vilken traditionellt innehafts av män (eftersom kvinnor som är sexuellt aktiva setts som erövringar och inte som de som aktivt erövrar). Men i motsats till antihjältarna Rocky och Arne Anka, som visserligen är patetiska, men inte förmår ifrågasätta sin tillvaro som ständigt festande och raggande individer, ifrågasätter Mimmi om hon verkligen är lycklig nu. Historien får en fortsättning i juli/aug/sept-numret 2000, där Mimmi utgjuter sitt hjärta för en väninna. Här avslöjas hon som den romantiker hon innerst inne är. Trots alla hennes one night-stands söker hon efter kärleken. Här smälter alltså de båda typerna ihop, casanovan och den seriösa, slampen och flickvännen. Det är däremot långt till tvåsamheten, örtteet och barnafödandet, den bild som ges av lesbiska i *Queer as Folk*. Det är intressant att den bild som ges av män (t.ex. i den nämnda TV-serien) skildrar kvinnorna i de homosexuella mäns närhet som antingen galna och roliga faghags eller trista och seriösa lesbianer, antingen som glamour eller tristess. När det är lesbiska som skildrar den egna identiteten blir bilden en annan. Frågan är varför antihjälten och casanovan är de bilder som både homosexuella män och lesbiska använder sig av i självbeskrivningar. Det är även en bild som fungerar bra för heterosexuella män att

identifiera sig med (i serier som Rocky och Arne Anka). I *Queer as folk* är det rollfiguren Stuart som spelar rollen av casanova och rebell med ständigt nya erövringar. Samtliga dessa (anti-)hjältar får dock stereotyp maskulina drag. Mimmi är ingen man, men hennes butchighet, gåpåighet och position som sexuell erövrare ger även henne drag av maskulinitet. I en intervju med seriens skapare, Elle Johnsson (Haglund 2000), ställs frågan om Mimmi hade fungerat i högklackat och med en mer ”tjejig” utstrålning, eller om hon överhuvudtaget hade känts igen som lesbisk. Det verkar som om den traditionellt maskulina, aktiva positionen är något man helst identifierar sig med i delkulturen, kanske eftersom det är denna bild som mest går emot könsstereotyperna. Men det verkar också vara något som gäller den större kulturen, eftersom maskulinitet förknippas med aktivitet och överordnas det feminina.

En artikel som visar på en fascination för ”manliga” sysselsättningar är artikeln ”Grrrrl fight” (Ohlis 2000) som handlar om kvinnlig boxning. Enligt artikeln är det främst heterosexuella kvinnor som boxas i den lokal artikelförfattaren besöker, men artikeln är skriven ur ett entydigt lesbiskt perspektiv:

När Kärleken sa att jag inte var butchig nog för henne började jag boxas. Jag tänkte att det där med butchighet kan väl inte bara vara en medfödd egenskap. Jag började snusa och läsa *lesbian sex-handbooks* också. Det senare pysslar jag fortfarande med, men boxningen?! Nog ser jag mig gärna vara av riddarblod – beredd att nästan offra mitt unga liv för en skön kvinnas hand, men att bli blåslagen och förödmjukad var att gå för långt. Är det priset för att göra butch av mig, får det vara – så skön var hon nog inte. Jag avslutade min boxningskarriär ungefär lika abrupt som den börjat. Handlindorna hänger dock fortfarande i min hall, det ser rätt butchigt ut och jag praktiserar ”*don’t ask don’t tell*” rörande dem. Det finns coolare tjejer än jag, som har andra intentioner med sin boxning än att laxera en känsloförstoppad femme.¹⁷⁵

Artikelförfattaren lade alltså boxningen på hyllan, hennes plan är i stället att bli rik. Då kommer kvinnorna stå på kö. De sätt hon använder sig av för att få sexpartners är traditionellt manliga; antingen genom att vara en tuffing, och bra på sport, eller genom att vara rik. Butch/femme-stereotyperna används alltså återigen på ett sätt som är dekonstruktivt. Macho-identiten avslöjas som mestadels spel och maskerad, t.ex. genom att artikelförfattaren har handlindorna hängande i hallen trots att hon inte var mycket till boxare. I ”Grrrrl fight” kan man se hur butchen återigen används som ett privilegerat tecken för lesbisk identitet. Enligt Halberstam (1998: 176) har lesbiskhet traditionellt osynliggjorts, men butchen är den figur som gjort det lesbiska synligt. Butchens motsvarighet, femmen är i sig själv ett tecken för en traditionellt attraktiv femininitet som ofta kodats som heterosexuell, och det är enbart i

---

¹⁷⁵ ”Don’t ask don’t tell” är den amerikanska militärens policy rörande homosexualitet.

sällskap med butchen som hon kan ses som normbrytande.¹⁷⁶ Enligt Halberstam (1998: 178) gör butchen lesbiskhet synligt på manliga villkor. Detta genom att vara den stereotyp maskulina lesbianen. Stereotyper är dock inte enbart av ondo, och de viktigaste homosexuella stereotyperna, dragqueens och butchar, kan användas homofobiskt eller sexistiskt, men det är viktigt att titta på den kontext de förekommer i för att avgöra om det är så. Deras popularitet visar också att dessa privilegierade tecken för manlig och kvinnlig homosexualitet är viktiga i gaykulturen.

Talet om butchar i *Corky*, som även förekommer på andra ställen än de analyserade exemplen, visar dels ett återtagande av en tidigare föraktad lesbisk kultur, och dels hur stereotyper kan användas (på ett positivt sätt) i homosexuella självbeskrivningar. Som icke-feminin kvinna nedvärderas butchen (liksom fotbollsflatan) i heterokulturen, men lyfts fram och hyllas i den lesbiska kulturen som något eget som på ett unikt sätt symboliserar lesbiskhet. På så vis blir butchen en fetisch även i *Corky*, liksom hon till viss del blivit det i queer teori.

Avslutning

Som helhet kan man säga att *Corky* liksom *Darling* blandar högt och lågt. Den gör intryck av att vara mindre kommersiell än *Darling*, men samtidigt mer mainstreambetonad. Man riktar sig till den breda gruppen lesbiska och bisexuella kvinnor. Att det mesta av arbetet med tidningen gjorts ideellt har gett den en amatörmässig touch, på gott och ont. Websajten kan beskrivas som en informationscentral för lesbiska, med tips om vad man kan göra, fester, resor, olika typer av medier (böcker, skivor, tidningar etc.) och på så vis relateras webzinet till begreppet livsstil.

Jag har visat hur *Corky* konstruerar en lesbisk identitet och inbjuder sina läsare att identifiera sig med denna identitet och med den lesbiska delkulturen. Detta kan relateras till livsstilskonceptet och den nya lesbianismen som Arlene Stein talade om, vilket kan beskrivas som lekfullt postmoderna och konsumistiska identiteter. Begreppet livsstil tolkar jag här som

---

¹⁷⁶ Denna syn på butch/femme, t.ex. beskrivningen i Sue Ellen Case (1993) berömda artikel, har dock kritiserats av andra teoretiker, som menar att femmen kan stå för lesbiskhet i sig själv, då fenomenet att en heterosexuellt kodad kvinna riktar sitt begär mot andra kvinnor kan ses som ett undergrävande av heteronormativiteten. Och vad händer när en femme riktar sitt begär mot andra femmes? Se t.ex. Gomez (1998), Whatling (1998) och Carolin (1998).

att individualism och en tillåtande attityd betonas i stället för politiska val och så kallad politisk korrekthet.

I sin analys av USA under och efter Reagan-eran, menar Lauren Berlant (1997) att den amerikanska offentliga sfären intimiserats och privatiserats. Enligt henne har devisen ”Det personliga är politiskt”, som var emblematiskt för 1960-talets vänstervåg och efterföljande kvinnokamp, bytts ut mot ”Det politiska är personligt”. Med detta menar hon att privatlivets helgd, individualism, familjen och personliga val blivit viktigare än kollektivt handlande (Berlant 1997: 175-180). Dessutom är det enbart vissa identiteter som ses som legitima i denna ideologi, där kvinnor, svarta, immigranter, homosexuella med flera lämnas utanför och förnekas ett fullständigt medborgarskap. Berlants diskussion gäller som sagt USA, men är även relevant för andra delar av västvärlden och den nyliberala individualism som där växt sig stark. Denna diskussion kan appliceras på *Corky*, där individualism, livsstil och ett personligt val kan sägas ha fått företräde på bekostnad av en radikalfeministisk, politisk lesbianism. Det personliga valet genom konsumtion, och även protest genom konsumtion, kan exemplifieras genom valet av dockan Barbie som symbol för ”det queera”.

Gay Pride-festivalerna och paraderna diskuteras utförligt i *Corky* som viktiga arenor för manifestationer av den homosexuella identiteten, och även dessa kan knytas till begreppen konsumtion och livsstil i senkapitalismen. Enligt Lauren Berlant (1997: 160) har Pride-paraderna ändrat karaktär från att vara dörröppnare och viktiga praktiker för att ”komma ut” på 1970-talet, till att bli mer inklusiva och överskridande. Detta kan ses även i Sverige där Gay Pride blivit ett kommersiellt spektakel som även lockar många heterosexuella. I *Corky* kopplas begreppen queer och livsstil ihop, och detta gör att queer kommit att handla mer om konsumtion och stil än politiska aktioner som i den amerikanska queerrörelsen. Detta har att göra med kontext, i en nordamerikansk kontext har ordet queer en historia, medan det i Sverige är ett importerat begrepp. Därmed inte sagt att vare sig livsstil och konsumtion inte är politiska, eller kan göras politiska, men de är det på ett annat sätt än i en radikal feministisk eller homosexuell rörelse.

I *Corky* kan man se en kamp om begreppet queers mening, och vem som har rätt att göra anspråk på en queer identitet. Men vad kan ses som exempel på queer i tidningen? Praktiker som porrkonsumtion och användning av sexleksaker, som delvis kan knytas till det queera, tycks bli alltmer accepterade, antagligen till viss del på grund av den typ av medieexponering som kan ses i *Corky*, vilket visar en rörelse från en radikalfeministisk politik till en queer, tillåtande attityd. Upphöjandet av butch/femme, ett fenomen som sågs som ett efterapande av en heterosexuell norm inom andra vågens feminism och än mer inom radikalfeminismen

kommer sig av att man gett gamla (stereo)typer ny mening och kan ses som ett återtagande av äldre, lesbisk kultur. Från en lesbiskt radikalfeministisk synvinkel kan dessa fenomen ses som exempel på ett bejakande av patriarkala normer, genusystemet och fallocentrism. Men utifrån ett queert tänkande kan man se fenomenen som en lek med stilar och objekt, ett återtagande eller annektering enligt strategin att rasera mästarens hus med hans egna verktyg. Det är alltså den mer sexliberala, tillåtande sidan av queer som förs fram i *Corky*. Denna användning av begreppet queer är kopplat till konsumtion och individualism, och manifesteras ofta genom kläd- och livsstil. I Sverige har dessutom begreppen queer och queerkultur använts som synonymer till homo- och homokultur, något som inte var intentionerna hos den amerikanska queerrörelsen som började använda beteckningen. Enligt intervjupersonerna och min egen analys av *Corkys* texter konstruerar tidningen en lesbisk identitet, något som går på tvärs med den politiska queerrörelsens medel och mål. Den revolutionära delen av queer, som söker dekonstruera sexuella och könsliga identiteter faller därmed till största delen utanför *Corkys* tidningsuniversum.

9. Stilar och strategier inom medierad feminism

Denna avhandling har kännetecknats av nära analyser av medietexter och intervjuutskrift, och jag har även kopplat dessa texter till en samhällelig kontext. Jag kommer här att dra samman avhandlingens olika trådar och diskutera vad grrlzinerna betyder här och nu, och vad de är ett uttryck för. Vad har de sinsemellan olika texterna i grrlzinerna gemensamt, och på vilket sätt uttrycker de en ung, västerländsk feminism? Hur interagerar de med hegemoniska ideologier och diskurser om kön och sexualitet i vårt sen- eller postmoderna samhälle?

Det jag studerat är *medierad feminism*, som är en del av en större diskurs om kön/genus och sexualitet. Här är det grupper av unga kvinnor och lesbiska unga kvinnor som själva skapar representationer av och berättelser om den egna gruppen. Samtidigt som de vill skapa alternativ till representationer och berättelser som de anser är förtryckande, använder de sig av en kommersiell form, damtidningen, och försöker skapa framgångsrika medievaror i ett kapitalistiskt system. På så vis anknyter de till *populärfeminism*, något som ofta setts som kontroversiellt i den feministiska rörelsen.

Detta kapitel inleds med en diskussion om hur grrlzinerna medieras, vilken roll ekonomiska aspekter spelar, och hur grrlzinerna anknyter till äldre medieformer. I nästa avsnitt diskuteras feministiska strategier, delvis hur feminismen förhållit sig till medierna, men också hur man inom rörelsen försöker skapa en feministisk gruppidentitet som inte blir förtryckande utan frigörande. Medier spelar en viktig roll i konstruerandet av identiteter, och därför följer ett avsnitt om könsidentitet och sexuell identitet, så som de utformas i grrlzinerna. Därefter återgår jag till ämnet feministiska strategier i ett avsnitt om stil som strategi, där jag anknyter till subkulturforskningens stilbegrepp. Även här fokuseras på identiteter och hur de uttrycks genom stil, och dessutom vilken betydelse stilen har som motståndsstrategi. I ett avslutande avsnitt fördjupas sedan diskussionen om vilken roll grrlzinerna spelar i feminismen, med tonvikt på medier, Internet, identiteter och fruktbara strategier för underordnade grupper.

Medier

Internet är inte ett utan flera medier på en gång, och de nya, digitala medierna kallas följaktligen ofta för multimedier eller hypermedier. Man kan också tala om skilda Internet-arenor som t.ex. web-chatt, hemsidor, diskussionsforum, email etc. (Fornäs m.fl. 2002: 13 ff). Produkterna *Darling* och *Corky* breder också ut sig i olika medier och på olika arenor. *Darling* existerade först som ett webzine, och gavs efter en tid ut som en tryckt tidning. Man hade även diskussionsforum och chat, vilka kan ses som andra Internet-arenor eller medier, i anslutning till webzinet. Dessutom inledde man ett samarbete med Internet-radion Spraydio (www.spraydio.com) där man hade en *Darling*-kanal, kallad Tokyo.¹⁷⁷ *Corky* har också funnits i olika medier, varav webzinet, den tryckta tidningen, och webcommunityt *Qruiser* är de viktigaste. Dessutom har det anordnats *Corky*-fester eller klubbar i Stockholm.¹⁷⁸ Den amerikanska tidningen *Bust* finns även den både som tryckt tidning och en väl utvecklad hemsida, med forum, kontaktannonser, reseguide etc. Detta verkar vara en utveckling som blivit vanlig i mediebranschen. T.ex. har många TV-kanaler och tidningar också en hemsida.

Det är idag vanligt med så kallad "narrowcasting", det vill säga medier som riktar sig till en mindre grupp (Fornäs m.fl. 2002: 26 f). Detta är ett svar på att samhället blivit alltmer specialiserat, och att människor kan delas upp i mindre grupper med olika intressen och karaktäristika. Det finns idag ett behov av mindre och alternativa offentligheter, där människor kan diskutera. Allt fler val görs av individen, t.ex. angående hur hon ska leva sitt liv, val angående konsumtion etc. Detta avspeglar sig också i medietyperna, som går från makromedia, massmedier som riktar sig till en hel befolkning, t.ex. dagstidningar, public service-nyheter etc., till mikromedier, som riktar sig till ytterst få personer. Det senare kan vara medier som skapas av få personer som själva medierar sina dialoger med varandra, t.ex. i email, diskussionslistor etc. I mitten befinner sig mesomedierna, som är nischade produkter som cirkuleras lokalt eller inom alternativa offentligheter, med en mindre skarp gräns mellan producenter och konsumenter. Här befinner sig grrlzinerna. Det finns ingen skarp gräns mellan makro, meso och mikro, och skalan är givetvis mer glidande än denna modell visar.

---

¹⁷⁷ Musiken är viktig överhuvudtaget i *Darling*, och jag skulle vilja säga att den har en identitetsskapande funktion. Det framkom under min deltagande observation på *Darling*-chatten och under intervjuer med *Darling*-läsare att musik och musikmak var en sammanbindande faktor för användarna. På *Darling*-kanalen finns ett fokus på kvinnliga artister och så kallad independent rock och pop istället för den allra bredaste hitmusiken (utom vissa kommersiellt stora artister som ändå av många anses ha "kvalitet", som t.ex. Madonna och Jennifer Lopez).

¹⁷⁸ Vilka fanns före tidningen.

Gaymedierna är ett exempel på mesomedier som riktar sig till en viss grupp. Jag kommer därför diskutera ekonomiska faktorer och begreppet *rosa pengar*, som kan appliceras på gaymedier som *Corky*, men även gäller andra varor och andra företag än medieföretag. Enligt journalisten Jens Liljestrand (2003: 14 ff) var EuroPride 1998 i Stockholm startskottet för en kommersialisering av den svenska gaykulturen. Liljestrand skiljer mellan marknaden utanpå och inom gaykulturen. Utanpå är de företag som marknadsför sig mot gaysegmentet, och inom kulturen är de homosexuella entreprenörer som erbjuder varor och tjänster som är direkt och exklusivt riktade till en homo- och bisexuell målgrupp (eller heterosexuella som trivs i den världen), som t.ex. klubbar, fester, tidningar och webcommunities. Att homosexuella ses som en lönsam målgrupp kan enligt Liljestrand ha positiva effekter för homosexuellas synlighet och motverka allmänhetens homofobi. Men det finns också faror förenade med detta. En risk är att gaykulturen blir ett med mainstream och att den urholkas på grund av att den överläts åt enbart kommersiella intressen. Frågan är också vilka homosexuella som tillåts att synas – risken är att de som inte passar in i en vit, manlig medelklassmall lämnas utanför. Sveriges homo- och bisexuella står alltså inför ett vägskäl idag, där en tidigare föreningsbaserad gaykultur förändrats och börjat bli mer kommersiell. Enligt Liljestrand (85 ff) behöver inte heller homosexuellas synlighet enbart vara av godo, synlighet medför också utsatthet.

Den homosexuella konsument marknadsförarna vill nå är manlig och bor i storstad (Liljestrand 2003: 53). Homosexuella män har fått rykte om sig att ha löner som män men att samtidigt konsumera som kvinnor. Liljestrand menar dock att dessa konsumtionsmönster kan ses hos gruppen urbana män utan familj som helhet. Det är inte heller den homosexuella gruppen som helhet som är intressant för marknaden, utan bara de som har en aktiv och öppen gayidentitet, konsumerar gaymedier, går på gayklubbar etc. För att vara öppet homosexuell som ung krävs både kulturellt och ekonomiskt kapital samt utbildning, och det är en stor fördel att bo i en storstad (72). Att det är den manlige homosexuelle som ses som attraktiv av annonsörer visas tydligt av det faktum att den lesbiska tidningen *Corky* fick lägga ner sin tryckta tidning på grund av problem med annonsförsäljningen, och att de gaymedier som finns 2004 riktar sig mest till män. Tidningen *QX* är tänkt för homosexuella av båda könen, men innehåller mycket annonser för manlig gayporr och verkar mestadels ha ett manligt fokus.¹⁷⁹ Den glansiga gratistidningen *Straight* är en tidning riktad till en manlig, homosexuell målgrupp. Däremot riktar sig de gaymedier som varit mest framgångsrika på senare år,

---

¹⁷⁹ Mina lesbiska och bisexuella intervjupersoner menade också att de som kvinnor kände sig exkluderade av tidningen *QX*.

webcommunities, till både kvinnor och män.¹⁸⁰ Som tidigare sagts i denna avhandling beror detta troligtvis på Internets karaktär som ett medium som både är öppet, lättillgängligt för många, samtidigt som det också är slutet, man kan vara anonym där. Dessutom är dessa webcommunities tillgängliga för alla oavsett bostadsort, vilket inte är fallet med mycket annan gaykultur och mötesplatser. Internet är ett ställe där man kan pröva, testa och leka med nya identiteter, eller snarare aspekter av den egna identiteten, innan man går ut med dem i offline-världen. Det är lättare att hitta förebilder, vänner och kontakter på Internet än i den ”vanliga” världen, om man är ung, homo- eller bisexuell och försöker skapa sig ett liv och en acceptabel identitet.

Men även om man bara känner sig *lite* annorlunda, om man t.ex. är en tjej som färgar håret och åker på rockfestivaler, kan man få bekräftelse i ett medium som *Darling* och givetvis på Internet. *Corky*- och *Darling*-identiteterna skiljer sig dock, eftersom den första är centrerad runt sexuell läggning och den andra främst runt smak, stil och intressen. Båda kan däremot förknippas med subkulturer, och därmed med just stil, smak och intressen. *Corkys* målgrupp är bredare än *Darlings* vad gäller ålder, kläd- och livsstil m.m, och även om heterosexualiteten dominerar *Darling* finns det också motsägelser och sprickor i denna. Eftersom dels webcommunities som riktar sig till homo-, bisexuella och transpersoner (*Qruiser* och *Sylvia/Sylvester*) och dels de som riktar sig till ungdomar (t.ex. *Lunarstorm* och *Skunk*) har varit mycket framgångsrika är det talande att mina båda svenska exempel har former av cybergemenskaper knutna till sig. Att medieanvändarna kan komma i kontakt med varandra ger nätmedier ett mervärde jämfört med tryckta medier, och har också som tidigare sagts en demokratisk potential. Nätmedier öppnar också för individuella val.¹⁸¹

De medieformer som diskuterats i avhandlingen är framförallt begreppen magasin (damtidning), fanzine och webzine. Detta visar hur heterogent tidningsmediet är: det infattar alltifrån breda dagstidningar (makromedier) till hemmagjorda fanziner som distribueras av producenten och läses av ett fåtal personer, som kanske bildar en egen tolkningsgemenskap. Alla textanvändare formar visserligen egna tolkningsgemenskaper, som t.ex. arbetskamrater som diskuterar en viss dokusåpa eller rockfans som diskuterar en viss artist och dennes låttexter. Men på Internet finns det fler möjligheter att diskutera i direkt anslutning till texterna, och komma i kontakt med användare över tid och rum.

---

¹⁸⁰ När detta skrivs är de svenska gaycommunities som finns, *Qruiser* och *Sylvia/Sylvester* gratis, men har skapat kompletterande betaltjänster som benämns guld eller plusmedlemsskap.

¹⁸¹ Ett exempel på detta är att man på *Qruiser* kan välja om man vill ha reklam för porr eller inte och på så vis kan man rikta sig både till de som är porrliberala och till grupper som är kritiska till porr.

Bolter och Grusin (1999/2001) menar att de nya medierna remedierar äldre medier och äldre medieinnehåll. Grrlzinernas återanvändning av damtidningsformen är just ett exempel på en sådan remediering. Något som visades i kapitel 3 var hur grrlzinerna återanvände äldre bilder. Enligt Bolter och Grusin (1999/2001: 47) är det vanligt att innehåll ur äldre medier tas ur sin kontext och sätts in i de nya medierna. Detta bildar en slags mosaik, som gör användarna medvetna om det konstruerade med både den digitala versionen och den ursprungliga. Den nya versionen är med andra ord beroende av den äldre. Bolter och Grusin (55 ff) menar att all mediering är remediering, och att olika medieformer och medieinnehåll är beroende av varandra, vilket för tankarna till begreppet intertextualitet. Medier kommenterar, reproducerar och ersätter varandra i en ständigt pågående process, och detta är ett av mediernas karaktäristika. De nya medierna söker också förbättra de äldre, vilket kan ses hos grrlzinerna. De använder en mediegenre som feminister ansett vara förtryckande. Dessutom blir mediet mer demokratiskt eftersom Internet tillåter en högre grad av interaktivitet och ger användarna möjlighet att göra tillägg till och kommentera den redaktionella texten.

Bolter och Grusin menar också att allt är representationer och mediering, och därmed finns det ingen skillnad mellan ”medier” och ”verklighet”. Medierna skapas och distribueras i språkliga, kulturella, sociala och ekonomiska system. De är integrerade i de kulturer som skapar och använder dem, så att det inte finns någon klar gräns mellan kultur och medier. Medierna både konstruerar identiteter och verkar bekräftande på användarnas identiteter, vilket setts i analyserna av *Darling* och *Corky* samt i bruket av dessa.

I det postmoderna samhället där medierna spelar en allt större roll sker remediering och medierepresentationer i ett allt hastigare tempo, och vardagen genomsyras av mediering. Människor är också i högre grad *medielitterata* än förr, de är skickligare på att läsa medier, förstå referenser till andra medier, parodier och ironier. Detta är dock beroende av vilka tolkningsgemenskaper människor tillhör, man tolkar och förstår texter olika beroende av vilken delkultur man är medlem av, t.ex. ungdom eller äldre, rockfan eller operakonnässör, homosexuell eller heterosexuell. Detta är något som grrlzinerna utnyttjar, och det skapar innanför- och utanförgrupper, de som hänger med och förstår och de som inte gör det. På så vis kan medierna verka identitetsbekräftande för olika grupper.

Feminism, medier och strategier

Ett av syftena med denna avhandling var att diskutera feministiska strategier. Jag intresserar mig för feministers inställning till medierna och hur de använt sig av dessa för att sprida sitt budskap. Historiskt har feminismens inställning till medierna varit ambivalent. Under 1970-talet använde sig de danska röststrumporna och den svenska feministgruppen Grupp 8 mycket av medierna, och rekryteringen skedde också till stor del genom att unga kvinnor hörde om feministerna och deras aktioner via medierna och blev intresserade. Medier erbjuder människor berättelser om hur de kan leva sina liv och hjälper därmed till att göra nya identiteter möjliga. Men samtidigt spred medierna en negativ bild av feminister, som manshatare och BH-brännare, något som kan sammanfattas i uttrycken ”rabiat feminist” eller ”militant feminist”.

De unga feministerna i 1990-talets amerikanska riot grrrl-rörelse menade att medierna missförstod och förstörde rörelsen. T. ex. menade bandet Bikini Kill i texten ”Bikini Kill is a Band Made Up of Four Individuals” (återgiven i CD-konvolutet till *The CD Version of the First Two Records*) att de felaktigt utpekats som ledare för riot grrrl-rörelsen och att deras uttalanden, livshistorier, bilder etc. förvanskats av mainstreampressen. För att få makt över den information som spreds om dem valde de att ge ut egna Bikini Kill-fanziner. Bandet menade att de förknippats med Riot grrrl-rörelsen, även om de aldrig officiellt gått ut med att de var en del av den, och än mindre sagt sig vara dess ledare. Däremot sade bandmedlemmarna att de som individer respekterade och använde sig av en rad estetiker, strategier och värderingar som kan ses som riot grrrl. Här kan man se en skillnad i mediestrategier när det gäller olika feministiska grupper. Medan vissa drar sig undan mediebevakning och mainstream- eller makromedierna för att framstå som exklusiva, men kanske mest för att undvika att deras budskap ska förvanskas och förvrängas, använder andra medierna som en medveten strategi för att nå vissa mål. Riot grrrls undvek makromedierna och skapade i stället sina egna, alternativa mesomedier. Givetvis finns det även stora skillnader mellan medierna i USA och i Norden. Man kan också se en skillnad mellan så kallade mediefeminister, som använder makromedierna som språkrör, på gott och ont, och en grupp som kan kallas alternativfeminister, som valt andra forum för kommunikation, som t.ex. kaféverksamhet, föredrag, demonstrationer, kvinnohus och aktioner. De sistnämnda är en del av vänsterrörelsen och här finns en skeptisk inställning till kommersiella kanaler och makromedierna, och istället använder man sig av alternativa informationskanaler,

vänstertidskrifter, feministiska fanziner, e-maillistor etc. I min avhandling har jag dock intresserat mig för de feminister som valt att använda sig av kommersiella kanaler och kommersiella uttryck och genrer, även om det i många fall också inneburit ideellt arbete.

Jag har tidigare använt mig av Nancy Frasers (1997: 11-33) diskussion av vilka strategier som bör användas av undertryckta grupper, t.ex. kvinnor och homosexuella, och vill nu återigen anknyta till den. Hon delar upp dessa gruppers kamp i dels kampen för socioekonomisk jämlikhet och dels kampen för erkännande och/eller synlighet. Fraser menar att det finns en motsättning eller ett dilemma mellan dessa båda kamper, eftersom den förstnämnda strävar efter gruppens upplösning, t.ex. när det gäller kvinnor att könet inte ska spela någon roll, strävan efter ett könlöst samhälle, och den sistnämnda kampen försöker lyfta fram och uppvärdera skillnader i ett slags identitetspolitik (16). Fraser påpekar att skillnaden mellan de båda kamperna är en teoretisk konstruktion, och att de går in i varandra. Ekonomi och handlingsutrymme kan inte särskiljas från hur en grupp representeras i kulturen eftersom det finns en ömsesidig påverkan mellan dessa aspekter. Detta kan exemplifieras av att gruppen lesbiskas synlighet är låg eftersom de inte ses som en penningstark målgrupp (av marknadsförare och annonsörer), vilket var en av de faktorer som gjorde att den tryckta versionen av *Corky* fick läggas ner. Precis som i *Corky*-läsaren Helles inställning till exemplet med de lesbiska handbollsspelarna finns det ett dilemma mellan att lesbiska ska behandlas som alla andra, att deras sexuella identitet inte ska spela någon roll, och att lesbiska ska synliggöras som grupp (vilket ses som viktigt i gayrörelsen och av *Corky*-redaktörerna). Det finns en motsättning mellan å ena sidan idéer i Foucaults anda, som säger att namngivande, kategoriseringar och bevakning är förtryckande och får de grupper som utsätts för dem att förtrycka och iakttä sig själva, och å andra sidan behovet av bekräftelse och manifesterande av en gruppidentitet. Mot detta kan genmälas att kvinnor och homosexuella i vilket fall som helst särskiljs och bevakas i ett patriarkaliskt och heteronormativt samhälle. Och att det i så fall är bättre med självrepresentationer som då med nödvändighet blir mer positiva än sådana som skapats av utomstående.

Fraser (1997: 24) skiljer också mellan bekräftande och transformerande botemedel mot ojämlikhet. De bekräftande söker uppvärdera undertryckta grupper genom t.ex. positiv särbehandling och att lyfta fram positiva egenskaper hos gruppen. Exempel på detta är argument som betonar invandras spännande matkulturer och att kvinnor sägs vara bra på att ta om hand och vårda. På så vis lämnas underliggande skillnader och makthierarkier mellan grupper intakta, eftersom man menar att de är bra och berikande och förnekar att de olika grupperna värderas olika, och att olika färdigheter, t.ex. matlagning och omvårdnad värderas

lägre än t.ex. ekonomi och teknik. Denna strategi används t.ex. av biologister, som menar att könen är jämställda men olika, och att de bör vara det för att de kompletterar varandra. De transformerande botemedlen däremot, ger en förändring av samhällsstrukturen och en förändring av hur människor ser på sig själva, både de underordnade grupperna och de överordnade grupperna. Ett exempel på en sådan rörelse är queer, som vill upplösa skillnaden mellan hetero- och homosexualitet, och skapa ett sexuellt fält bestående av multipla, flytande och ständigt skiftande olikheter, alltså ett samhälle där frågan om könet på den man har sex med blir oviktig och inte som idag något som definierar ens identitet.

Grrlzinerna gör kvinnor synliga på deras egna villkor, men vilka strategier använder de sig av? Grrlzinerna som analyserades i kapitel 3 kan knytas till girliefeminismen som vill uppvärdera "all things girl", som t.ex. smink, hushållsarbete och pinup-flickor. Det finns dock en uppenbar ironisk och/eller parodisk dimension i detta, en bakomliggande blinkning till läsaren där man är medveten om att det feminina är en konstruktion. Grrlzinernas identitetspolitik är därmed öppen för dekonstruktion.

I *Corky* finns en tydlig identitetspolitik där man konstruerar en lesbisk identitet genom att skillnader och konflikter med andra grupper tas upp. Däremot talas det bara lite om skillnader inom den egna gruppen, t.ex. i den skämtsamma artikeln om lesbiska med "bögyrken". Man kan därför se det som att de använder sig av bekräftande strategier, där det lesbiska uppvärderas på utomstående gruppers bekostnad. Eftersom lesbiska är en liten, osynliggjord grupp kan det dock finnas starka skäl för och behov av att göra detta.

I *Darling* talas det mindre om skillnader mellan olika grupper. I stället finns en önskan om att se olika grupper: män och kvinnor, homo- och heterosexuella som lika och likvärdiga, även om dessa kulturella konstruktioner i hög grad är verksamma i *Darlings* texter. Det finns inget behov av att lyfta fram kvinnor på mäns bekostnad, däremot diskuteras ofta kön och hur ens kön avgör hur man behandlas. Därför kan *Darlings* texter ses som både transformativa och dekonstruktivistiska.

Identiteter

Många menar att vi idag lever i ett posttraditionellt samhälle. Detta innebär enligt Dorte Marie Søndergaard (1999: 32 ff) att individen inte föds direkt in i en samhällelig position, på förhand fastställda livsmönster och har inte som tidigare förväntningar på sig att ägna sig åt en

viss verksamhet, ett bestämt familjärt förlopp, och att inta en bestämd hierarkisk position. I det posttraditionella samhället är individernas uppgift att finna sin personliga position bland en rad möjliga positioner i en given kultur, och därmed också att utveckla sin personliga identitet som en utgåva av möjliga identiteter i en given social kontext. En individs identitet är ett personligt utvecklingsprojekt, givetvis i samspel med det omgivande samhället. Det är nämligen inte upp till var och en att fritt forma sin identitet efter sin egen fantasi, utan för att bli accepterad i en viss kontext krävs det att man är *kulturellt igenkännbar*. En individ som inte är igenkännbar, utan *för* annorlunda, kommer att bemötas med exklusion från omgivningen. Det är också viktigt för att känna igen sig själv och känna sig hemma i kulturen. Men vad som är kulturellt igenkännbart och inte, skiljer sig i skilda kontexter och delkulturer inom t.ex. samma land. Kön är en av de viktigaste faktorerna som har betydelse för det kulturella igenkännandet och som förhandlas mellan individen och omgivningen. I en kultur där kön är ett genomgående konstruktionselement i den sociala ordningen kan man inte välja att *inte* uttrycka kön. Om man väljer att uttrycka konventionellt kön är det inte ett neutralt uttryck, utan ett förhandlingsinlägg till förmån för det traditionella, upprätthållandet av status quo och verkar konservativt, mot förändring och transformation av könsordningen.

Søndergaard (1999: 413 ff) talar vidare om könet som metakod. I det posttraditionella samhället ses det som positivt att individer blandar koder som förknippas med maskulinitet med koder som förknippas med femininitet, medan det ofta kan ses som bakåtsträvande att uttrycka kön på traditionella sätt. Koderna organiseras genom en överordnad kod, metakoden, som bringar ordning i mixen av koder hos individen. Men metakoden är inte en cocktail som man kan blanda efter eget huvud, utan fortfarande gäller det att vara kulturellt igenkännbar. Søndergaard har använt idéerna om könet som metakod och den kulturella igenkännbarheten i en analys av individer, närmare bestämt danska högskolestuderande. Hon kommer fram till att det akademiska är ett maskulint kodat verksamhetsområde, och att det där premieras att uttrycka icke-traditionellt kön, samtidigt som individerna får akta sig för att bli kulturellt oigenkännbara. En man som återfinns i ett feminint kodat verksamhetsområde måste därför vara noga med att framhäva sin maskulinitet och vice versa. Som har visats i denna avhandling har även tidningar en profil och en målgrupp, som kan kopplas till både individuella och kollektiva identiteter, och som består av en mix av ofta motstridiga koder och heterogena element. Tidningstexterna konstruerar tänkta läsare. Enligt Anja Hirdman (2001) sker detta genom tilltalet av publiken. I hennes avhandling framhåller hon att de tidningar hon undersökt, *VeckoRevyn* och *Fib Aktuellt* konstruerar idén om publiken (som sedan säljs till både publiken och annonsörerna), och att den bild som skapas framförallt är publiken som

kropp. Jag menar dock att de identiteter som konstrueras i grrlzinerna är mer komplexa och mindre begränsande än i Hirdmans material, som enligt henne använder sig av minsta gemensamma nämnare för att sälja.

Man kan konstatera att kön är viktigt i samtliga publikationer som har analyserats i denna avhandling, men på lite olika sätt. Grrlzinerna kan ses som en utveckling av damtidningsgenren, men är samtidigt beroende av att de finns på Internet. De flesta av dem tematiserar femininitet på ett sätt som återanvänder det traditionellt kvinnliga (jfr Bolter & Grusin), men på ett parodiskt vis som t.ex. Braidotti (1986) menat är dekonstruktivistiskt och därmed potentiellt frigörande. Jag har gjort mer djupgående analyser av *Darling* och *Corky* i kapitlen 7 och 8, och kommer därför att diskutera hur de kan förstås med hjälp av Söndergaards begrepp.

Darling ankyter till det posttraditionella. Man vill utgöra ett alternativ till den traditionella kvinnoidentiteten som förmedlas av damtidningar och tidningar för flickor och unga kvinnor. Den intervjuade *Darling*-redaktören påpekade i kapitel 4 att skribenterna går utanför traditionella kvinnoteman, och skriver om saker som inte alltid är direkt kopplade till kvinnligt kön, exempelvis att CIA ville klippa av Kubas president Castro skägget under det kalla kriget. Forskning har visat (se t.ex. Hirdman 2001: 247) att könet är en organiserande princip inom veckopressen och att damtidningarna kan ses som manualer i kvinnlighet (Ferguson 1983). Men om man närmare studerar *Darling* ser man att det också finns element som får tidningen att bli kulturellt igenkännbar för de kvinnliga läsarna. Samtidigt som *Darling*-tjejen är en tjej som åker på rockfestivaler, färgar håret, inte försöker vara killarna till lags och gör sin egen pryl (enligt tidningens skapare och före detta chefredaktör) är hon ändå igenkännbar som kvinnlig. *Darling* innehåller också modereportage och man kan läsa om konsumtion, matlagning och smink i tidningen, om än på ett lite annorlunda sätt. Tiden är alltså inte mogen för en tjejtidning som slopat sminket. Däremot är bantningsreportagen borta ur bilden, eftersom de ses som alltför förtryckande. Enligt tidningens skapare och före detta chefredaktör Britta Zilg Brita Zilg är *Darling*, till skillnad från de flesta andra tjejtidningar, inte bunden till vissa kvinno- eller flickteman, vilket också gjort att tidningen fått en rätt stor andel manliga läsare. Enligt användarintervjuerna uttrycker tidningen att *könet inte ska spela någon roll*. Och på så vis pekar den mot ett samhälle där könsskillnader är oviktiga. Men samtidigt anknyter *Darling* till girliefeminism, som konstruerar en feministidentitet som samtidigt som den utstrålar feministisk medvetenhet också anknyter till konsumtion och representerar konventionell feminin attraktivitet. Jämfört med de traditionella damtidningar som beskrivits i forskningen (se t.ex. Hirdman 2001) uttrycker *Darling* ett lite annorlunda sätt

att göra kön på. Detta kan också ses i övriga mediers euforiska reaktioner på tidningen, som ung, fräck och kaxig, vilket refererades i kapitel 4. *Darlings* tidningsmix anknyter på så vis till den posttraditionella metakoden, eftersom personerna som uttrycker den visar tecken på självständighet, målmedvetenhet etc. men utan att bli kulturellt oigenkännbara.

I *Corky* betyder könet allt, eftersom tidningen riktar sig till gruppen kvinnor som attraheras av kvinnor. När det gäller begreppet kulturell igenkännbarhet kan det påpekas att det delvis råder andra koder i delkulturen lesbiska än i den omgivande kulturen. Här premieras ofta det tuffa och sportigt androgyna framför det traditionellt kvinnliga, och en enligt denna norm alltför feminin kvinna kan få problem att kännas igen som lesbisk.¹⁸² Samtidigt kan också en kvinna med enligt normen alltför maskulin utstrålning få problem. Däremot anses det, som Sønndergaard skriver, som attraktivt och bra med en blandning av så kallade feminina och maskulina egenskaper, men den mest åtråvärda blandningen eller metakoden ser ofta lite annorlunda ut än i heterokulturen. I *Corky* förekommer nästan enbart kvinnor, och tidningen kan därmed betecknas som kvinnocentrerad. Det är dessutom starka kvinnor som visas upp, kvinnor som kan något och har utträttat saker: kvinnan som enbart sexobjekt och dekoration, som är så vanlig i övriga medier, lyser med sin frånvaro, även om detta inte betyder att kvinnorna är avsexualiserade. Det är dock en viss skillnad mellan att ses som ett sexuellt subjekt och ett sexuellt objekt. Det sexuella objektet är en passiv och narcissistisk mottagare av den oftast manliga blicken (se Mulvey 1975/1999), medan sexsubjektet utstrålar sexuellt aktivitet och aggressivitet och leker med och kastar tillbaka blicken mot betraktaren.

En annan viktig identitetsordning är sexualiteten. Sexualitet har länge varit ett omdebatterat ämne inom feminismen och är även centralt i damtidningarna. Hur hanterar då grrlzinerna ämnet sexualitet? Ett exempel är *gURL*, som informerar och diskuterar sexualitet och kropp i det webzine som riktar sig till amerikanska tonårsflickor. *Bust* skiljer sig från svenska feministiska tidningar genom att de har ett större fokus på sex. De har alltid med en sexnovell i sin tryckta tidning och säljer sexleksaker och dildos på sin sajt. De är öppna angående homosexualitet, och lesbiska/bisexuella personer och sexuella skildringar förekommer i varje nummer av tidningen. *Darling* tycks ha inspirerats av *Bust*, och har ibland tryckt material som tidigare publicerats i *Bust*. Deras sexnoveller är ett tecken på det.

Men hur kopplas då identiteten till sexualitet i *Corky* och *Darling*? *Darling* förmedlar en positiv syn på sexualiteten, men den allmänna bilden är att det också kan finnas faror och

---

¹⁸² Exempelvis har lesbiska femmes vägrats inträde på homosexuella klubbar i Stockholm då de setts som heterosexuella kvinnor eller så kallade "fag hags", heterosexuella kvinnor som umgås med och ibland dras till homosexuella män.

förtryck förknippade med den, speciellt för kvinnor. Liksom i samhället i allmänhet överväger heterosexuella skildringar, men det finns också beskrivningar av bisexualitet och homosexualitet. Kopplingen mellan sexuella handlingar och en viss sexuell identitet är inte så stark i *Darling* som på andra håll. Man skulle nästan kunna tala om en queer inställning i *Darling*; det är inte så viktigt med könet på personen man har sex med, och en homosexuell handling behöver inte nödvändigtvis definiera ens identitet. De olika sexuella identiteterna tycks vara jämställda i *Darlings* tidningsuniversum. Även när det gäller detta kan alltså *Darling* ses som en text som dekonstruerar sexuella identiteter, och därmed som queer.

I *Corky* finns däremot starka kopplingar mellan sexualitet och identitet, och trots att man flirtar med den sexliberalism som ofta kopplats till queer politik (se Laskar 2003), kan man här se en stark önskan att konstruera en lesbisk identitet. Det som binder *Corky* samman är just lesbiskheten, och det var också det faktum att det här råder en lesbisk norm som läsarna fann befriande med tidningen. Tidningen ses som en lesbisk oas för att det i andra medier och i samhället som helhet råder en heteronorm och för att lesbisk sexualitet har osynliggjorts (eller visats upp på heteronomativa villkor).

För att återgå till Nancy Fraser kan man se *Corkys* strategi som en form av identitetspolitik. Man vänder sig inåt mot den egna gruppen för att stärka den kollektiva lesbiska identiteten. Detta finns det självklart ett starkt behov för hos alla undertryckta grupper. Men det leder dessvärre ofta till ett ”vi och dom”-tänkande. *Darling* har däremot en mer dekonstruktivistisk, postmodern attityd. Även här konstrueras en identitet, med det är viktigare vad man konsumerar, att man ser ”rätt” ut, lyssnar på ”rätt” musik och har de ”rätta” åsikterna, än vilket kön man råkar föredra att ha sex med. I mångt och mycket utgår dock *Darling*, som de flesta andra medier, från ett ”hon och han”-tänkande. Däremot är inte heterosexualiteten exklusiv och allena rådande i tidningen, vilket är en skillnad jämfört med de flesta dam- och tjejtidningar. Om man följer Frasers resonemang ger *Darlings* en bättre grogrund för förändring – både av samhället och hur människor ser på sig själva. Däremot finns det även hos *Corky* element och inslag som kan ses som dekonstruktivistiska, ironiska och parodiska. Dessutom finns det enligt de flesta av de intervjuade *Corky*-läsarna en bredd bland de lesbiska identiteter och stilar som visas fram i *Corky*. Ett exempel på detta är artikeln ”Lesbiska med bögyrken” som försöker ge en alternativ bild till klichébilden av en lesbisk kvinna.

Stil som strategi

Men hur konstrueras sexuella identiteter och könsidentiteter i grrlzinernas texter, för att inte tala om en feministisk identitet? Till stor del är det genom stilen, som fått stor betydelse i en kultur där det som syns blir allt viktigare. Betoningen på stil och stilmässiga uttryck har varit genomgående i avhandlingen, och min definition av stil är ganska bred. Den innefattar inte bara stil som klädstil och utseende utan även bilder, grafisk form och språklig stil. I kapitel 3 beskrevs en rad grrlziner, främst amerikanska, som anknöt till tredje vågen-feminismen, både vad gäller innehåll och stil. Viktiga strategier i den feminism som beskrivs är reclaiming, empowerment, ironi och parodi, strategier som dock inte var främmande för tidigare feminister. Jag kommer nu att diskutera dessa strategier på det sätt de används av nutida feministiska rörelser och i mitt aktuella material.

Reclaiming går ut på att återta symboler, bilder, ord, personer, klädstilar, konsumtionsartiklar etc. som setts som delar av en patriarkalisk struktur och som medel för en förtryckande femininitet. Damtidningarna som genre har ofta setts som språkrör för genus som livsstil (Ferguson 1983, Hirdman 2001), och grrlzinernas användande av damtidningsformen kan ses som ett exempel på reclaiming. Empowerment går ibland hand i hand med reclaiming: genom att ta tillbaka ord eller saker som nedvärderats i samhället kan man stärka individuella och kollektiva identiteter. Slogordet "Black is beautiful" är ett välkänt exempel på empowerment inom den svarta medborgarrörelsen i USA, och ett exempel på denna strategi är bland annat omslaget till den svenska, feministiska antologin *Fittstim*. Där används "fitta", ett ord för det kvinnliga könsorganet som använts som svärord och ett nedsättande omdöme som riktats mot kvinnor, och den omslagsbild som pryder boken avbildar en ung kvinna från midjan och till mitten på låren klädd i enbart trosor och med halvt orakad bikinilinjé samt en tatuering, en bild som inte motsvarar det retuscherade H&M-affischidealet. Att det enbart är en del av kroppen som visas anknyter samtidigt till en tradition av fetischiserande bilder på kvinnor och kvinnliga kroppsdelar. Omslaget vill visa att ordet "fittstim", som den dåvarande LO-chefen Stig Malm använde för att smutskasta det socialdemokratiska kvinnoförbundet, kan användas i ett nytt och positivt sammanhang och uttrycka den styrka som kvinnlig gemenskap kan ge, just det som Malm fann så hotande. Dessutom vill den visa att den "vanliga", oretuscherade kvinnokroppen kan vara både vacker, tuff och cool. Precis som i tidningen *Darling* erbjuds ett nytt ideal, som i och för sig inte desto mindre är ett skönhetsideal, men som utmanar bilden av det traditionella, kvinnliga objektet.

Corky kan sägas syssla med reclaiming på ett annat sätt, t.ex. genom att ta tillbaka butchen som en symbol för lesbiskhet, och genom att uppmana lesbiska att göra porrfilmen och den falliska dildon till sina egna. Vagnen med Barbie och Ken som beskrevs i *Corkys* krönika är även den ett exempel på reclaiming, eftersom Barbie och Ken kan ses som symboler för heteronormativitet.

Strategierna parodi och ironi går delvis in i strategin reclaiming. Man använder stilar, utseenden, symboler, ord på ett annorlunda sätt än de ursprungligen var avsedda, sätter in dem i nya kontexter och ger dem därigenom nya betydelser. När t.ex. en man kallar en kvinna för slampa och en ung feminist kallar sig själv för slampa får det olika betydelser. När laddism-tidningen *Slitz* avbildar en halvnaken pinuppa på sitt omslag har det en annan betydelse än när feministtidningen *Bust* har bikiniflickor från 1970-talet i sitt webzine.

Här är det möjligt att dra paralleller till subkulturforskningens stilbegrepp. Enligt Dick Hebdige (1979/2001) skapades subkulturernas stilar med hjälp av bland annat förebilder från medierna och med hjälp av de konsumtionsartiklar som fanns tillgängliga. Det är genom ett slags iögonfallande konsumtion som subkulturerna kommunicerar sitt budskap till både subkulturens medlemmar och omvärlden. Där mainstreamstilisten vill framstå som normal och respektabel vill dock den subkulturelle stilisten framstå som subversiv och avvikande. Hebdige (102 ff) använder sig av Levi-Strauss begrepp *bricolage* för att beskriva processen med att plocka samman objekt som har vissa betydelser i en diskurs till en ny helhet som skapar en ny diskurs. Enligt Sue Thornham (2000: 129 ff) var det dock de *manliga* medlemmarna av subkulturerna som förknippades med motstånd. Motståndet riktades enligt forskarna, bland andra Hebdige, mot den mass- eller konsumtionskultur som förknippades med femininitet. De kvinnliga subkulturerna och de kvinnliga medlemmarna av subkulturer sågs som icke-autentiska. Feminismen var en kvinnlig motkultur som även den vände sig mot det feminina, framförallt den stil femininiteten förknippats med, och som sågs som en del av det patriarkaliska förtrycket.

Kobena Mercer (1992) diskuterar svarta hårstilar som rakpermanent, Michael Jackson-permanenten, afron och dreadlocksen och den debatt angående naturlighet/förkonstling som dessa väckt i den afro-amerikanska gemenskapen. Hårstilarna är enligt Mercer ett svar på de svartas exkludering i det amerikanska samhället, och en tematisering av det förtryck de utsätts för. Han anknyter till subkulturforskningen och de idéer jag refererat ovan, och menar att dikotomin mellan det naturliga och det förkonstlade är konstruerad. Afron, t.ex., uppstod i USA, den kommer inte från Afrika, utan är en skapad hårstil som tematiserar afroamerikanernas längtan tillbaka till sina afrikanska rötter. Enligt Mercer är de svarta

hårstilarna skapade i och genom det förtryck som de svarta lever under i en innovativ kreoliseringsprocess, det vill säga en blandning av svart och vit kultur.

Man kan dra paralleller till feministisk stil, och motsättningen mellan en ”naturlig” look, med orakade ben, armhålor och unisexkläder och ”feminist fatale”-looken.¹⁸³ Antimode utmärks av att det riktar sig *mot* det rådande modet, och därmed kan det ses som lika konstruerat som bimbo-looken. Thornham (2000: 133 ff) visar hur andra vågen-feministerna i sina skrifter vände sig mot glamour och kvinnliga skönhetsideal samt opraktiska, feminina kläder och skor, vilka sågs som förtryckande. Girliefeminismen, som diskuterades i kapitel 3 och 7, återtar, ”reclaimar”, flicklooken och ger den en feministisk innebörd. Det var riot grrrl-feministerna, t.ex. Kathleen Hanna och Courtney Love, som använde sig av flick-looken, samtidigt som de utforskade ”slampan” genom stil, beteende och språk (i t.ex. låttexter som var sexuellt explicita), något som girliefeministerna utvecklade vidare. I den amerikanska tredjevågenfeminismen återtas det traditionellt kvinnliga, såsom smink, kläder, handarbete och hushållsarbete (vilket kan ses i tidningen *Bust*). Bilderna av kvinnliga sexobjekt, som är rikliga i *Bust* och i grrlzinegenren i sin helhet får andra konnotationer genom inplaceringen av dem i en ny kontext. Genom att t.ex. *Bust* skriver en del om sex och förespråkar mekaniska sexhjälpmedel lyfts kvinnor fram som *sexsubjekt*. Att kvinnor tar ansvar för sin egen sexuella njutning och utforskar sina kroppar kan inte ses som annat än feministiskt, och följer också en feministisk tradition som t.ex. 1970-talsboken *Our Bodies, Ourselves* (1978) är ett uttryck för. Men att återanvända symboler för kvinnlighet skulle också kunna ses som det Nancy Fraser (1997: 29) kallar en bekräftande feministisk strategi, där kvinnligheten uppvärderas samtidigt som de underliggande maktstrukturerna lämnas orörda. Detta beror på att de rent allmänt är symboler som är öppna för olika tolkningar, och att stilgreppen ironi och parodi, samt strategierna reclaiming och empowerment i synnerhet är ”öppna” sådana (på samma sätt som skrivna texter kan vara öppna för olika tolkningar). Ett användande som är ironiskt kan förstås eller missförstås, och dessutom kan det vara tveksamt om pinuppan verkligen användes i ironiskt syfte, för att använda ett exempel. På samma vis lästes Debbie Stollers Feminist Fatale-stil, som analyserades i kapitel 3, olika av läsarna. Vissa feminister menade att hennes sminkade bimbo-look gjorde feminismen en otjänst, medan andra menade att den var frigörande eftersom den avslöjade genus som konstruktion.

---

¹⁸³ Även om det inte går vattentäta skott mellan kön och ”ras”, som är två identitetsordningar som är olika sinsemellan. Könförtrycket har en längre historia, medan rasförtrycket aktualiserades i och med kolonialismen. Även undertryckta ”raser” är uppdelade i kön, vilket komplicerar underordningen. Medan ”raser”, t.ex. människor med vit eller svart hudfärg, hållits åtskilda, har kvinnor ”sovit med fienden”, och samtidigt tagit del av männens privilegier genom att t.ex. vara gifta med dem.

Hebdige menar att subkulturerna inkorporeras av mainstreammedierna och t.ex. klädindustrin och skivindustrin. Men eftersom medier och konsumtionsvaror används också för att skapa subkulturer och sprida deras budskap så kan man inte dra en strikt linje mellan kommersiell exploatering å ena sidan och kreativitet och innovationer å den andra.

Indeed, the creation and diffusion of new styles is inextricably bound up with the process of production, publicity and packaging which must inevitably lead to the defusion of the subculture's subversive power. [---] Each new subculture establishes new trends, generates new looks and sounds which feed back into the appropriate industries. (Hebdige 1979/2001: 95)

Här aktualiseras frågan om autenticitet och äkthet, som dels kom upp i diskussionen om feminismens "urvattning" (Björk 1999), och dels diskuterades av *Darling*-läsarna i kapitel 5, men samtidigt kan ses i tidningen *Darlings* ambitioner att utgöra ett alternativ och/eller vara "alternativ". Men skillnaden mellan "det äkta" och det kommersiella är konstruerad, eftersom allt blir till varor i konsumtionssamhället, där även "äkthet" och autenticitet blivit försäljningsargument.

Även feminismen och gaysamhället har blivit inkorporerade i mainstream. Feminism är en politisk motkultur och gaysamhället är en subkultur som dock skiljer sig på många sätt från ungdomskulturer som exempelvis modsen och punkarna, men som också har likheter med dessa. Enligt Hebdige utgörs subkultur av stilar, men också av element som oordning, motstånd och subversivt beteende. De mer "ofarliga" delarna av stilen inkorporeras snabbt av t.ex. modeindustrin, medan det subversiva ofarliggörs (Hebdige 1979/2001: 92 ff) av bland annat medierna. Man kan dra paralleller till feminismen under det sena 1990-talet och det tidiga 2000-talet. Det har blivit populärt att vara feminist, och varje dagstidning med självaktning har sin egen feministiska krönikör, gärna ung och arg. Inom politisk, feministisk teori benämns detta fenomen ko-optering, vilket kan beskrivas som en strategi som används av de mäktiga, som vill ha med personer ur undertryckta grupper som alibi eller "feministisk gisslan".¹⁸⁴ Enligt Maria Wendt Höjer och Cecilia Åse (1999: 47) gör staten kvinnors (eller andra undertryckta grupper) krav oskadliga genom att införliva dem i den politiska ordningen, ko-optera dem. Detta eftersom politisk protest hotar staten. Undertryckta grupper som protesterar inbjuds ofta till samtal av etablerade politiker. Liknande strategier används av medieföretagen, t.ex. Bonnier-koncernen, vars dagstidningar genomsyras av patriarkalisk och borgerlig ideologi, men som samtidigt ger ut "subversiva" böcker som *Fittstim* och *Motstånd*.

---

¹⁸⁴ Gisslan behöver dock inte enbart vara feministisk, det kan även handla om invandrare, ungdomar, homosexuella etc.

Jag vill dock problematisera Wendt Höjers och Åses negativa syn på detta fenomen och hävda att det också kan ha positiva aspekter. Dels finns det ingen klar och självskriven gräns mellan dem ”med makt”, och dem utan, eftersom makt inte bör ses som något man kan ha eller inte ha, utan mer som handlingsutrymme. Ett exempel på detta är Maud Eduards (2002: 69 ff) analys av stödstrumpornas taktik efter det svenska valet 1991. Stödstrumpornas mål var egentligen inte att skapa ett kvinnoparti, utan istället ville de stödja kvinnliga politiker inom det parlamentariska systemet, och dessutom genom hotet om att skapa ett kvinnoparti öka riksdagens kvinnorepresentation. Man kan därför säga att de utnyttjade statens benägenhet att ko-optera idéer och individer som hotar ordningen. Det kan ses som positivt att undertryckta grupper ges legitimitet och att politiska frågor gällande jämlikhet mellan olika grupper kommer upp på agendan. Men, som intervjupersonen WonderWoman påpekar i kapitel 5, handlar det ofta om att t.ex. manssamhället ”kastar smulor” till kvinnorna, men aldrig på allvar ger ifrån sig makten. När det gäller homosexuella bjuds de in i gemenskapen och ofarliggörs genom att bli exotiserade spektakel, t.ex. i medierapporteringen av Pride-paraderna, och genom att några få kända personer öppet visar sin homosexualitet i medierna och i politiken. Att vissa homosexuella på detta sätt väljs ut och tillåts synas ger legitimitet åt heterosamhället och gör att det framstår som tolerant och liberalt. Detta gör att det inte längre anses korrekt att uttala sig homofobiskt, sexistiskt eller rasistiskt, samtidigt som vardagshomofobin, vardagssexismen och vardagsrasismen kan frodas under ytan.

För att tala med Nancy Fraser (1997: 24) är detta ett exempel på bekräftande strategier av en sort hon kallar för ”mainstream-multikulturalism”, vilket lämnar skillnader mellan grupper och de underliggande makthierarkierna intakta. Denna strategi ger vissa fördelar till några individer ur de undertryckta grupperna, men leder inte till att maktstrukturerna förändras i grunden. Ko-optering och popularisering är således två strategier som ofta setts som något som försvagar motstånd och kamp av feminister och andra motståndsrörelser.

Feminismen och grrlzinerna

En genomgående fråga i avhandlingen är om de undersökta grrlzinerna är feministiska, på vilket sätt de i så fall är det och vilka typer av feminism de anknyter till. Frågan om de är feministiska eller inte är vanskelig att ställa, eftersom den innebär en hierarkisering mellan

texter och ett bestämmande av vad som ska räknas som feministiskt eller inte. Som Elizabeth Grosz skriver i sin text om feminism efter författarens död:¹⁸⁵

I am curious about why we want or need a clear-cut distinction between feminist and non-feminist texts, what is invested or at stake in this distinction, and who wants the distinction to be drawn. This is a Foucauldian anxiety about what power is invested or at stake in providing definitive categories. In proposing a dividing line, a rigid or *a priori* schema or mode of classification, personal and political agendas are put into action without acknowledgement of what values and commitments they honor. It might be a worthwhile strategy to admit that there isn't really a clear-cut distinction between feminist and mainstream texts and that, moreover, one and the same text can, in some contexts, be regarded as feminist and in other contexts, as non- or anti-feminist. (Grosz 1995: 18)

Grosz menar att samma text kan ses som antingen feministisk eller patriarkalisk, beroende på tidpunkt, kontext, läsarkontext, läsning och till sin möjliga effekt. En patriarkalisk text som läses ur ett feministiskt perspektiv kan t.ex. utveckla feministisk teori, vilket kan ses i många feministiska teoretikers läsningar och analyser av texter skrivna av manliga teoretiker som exempelvis Sigmund Freud. Trots att Grosz varnar för farorna att bedöma vissa texter som feministiska och andra som icke-feministiska, har hon angett fyra kriterier som använts av feminister för att avgöra om en text är feministisk: 1) författarens kön, 2) textens innehåll, 3) läsarens kön samt 4) stilmässiga aspekter.¹⁸⁶ Hon menar att dessa fyra aspekter är lika viktiga, men att de måste användas kritiskt. Den viktigaste är att texterna måste undergräva genussystemet, och på något vis leda till förändringar i människors tänkande.

Grosz diskuterar framförallt teoretiska texter, men jag har här tillämpat hennes diskussion och kriterier på populärkulturella texter. Jag har följt Grosz tankar och t.ex. valt att kalla de analyserade texterna i kapitel 7 för feministiska, även om detta inte är en definition de flesta feminister skulle skriva under på. De texter jag har undersökt är skrivna av kvinnor för kvinnor (med undantag för några texter skrivna av män i *Darling*). Grosz menar dock att även texter skrivna av män kan vara feministiska. Till sitt innehåll behandlar många, men inte alla texterna, feministiska ämnen. T.ex. var *Darlings* sexnoveller en samlad skara av alltifrån feministiska, till och med queera dekonstruktioner, till patriarkaliska och sexistiska texter. Man kan alltså inte tala om en feministisk helhet, något *Darling*-läsaren Blondie efterlyste i kapitel 5. De läsare jag intervjuat visar att läsarkontexten är feministisk, och att *Darling*-läsarna var mer benägna att se sin tidning som feministisk än *Corky*-läsarna var. I läsningen

---

¹⁸⁵Grosz anknäver till Roland Barthes (1977: 142-148) berömda uttalande om "författarens död", där han menar att författarintentionen, samt författarens biografi och psykologi, är oviktiga och att texten realiserar enbart genom att den läses. Han vill alltså ge makten över tolkning och betydelse åt läsaren.

av *Corky* var det istället den lesbiska identiteten som stod i centrum. Ett annat av Grosz kriterier av vad som gör en text feministisk är stilen, och mina analysobjekt ger alla prov på dekonstruktivistiska stilgrepp som ironi, parodi, reclaiming och empowerment, vilka har diskuterats ovan i avsnittet om stil som strategi.

En rad beteckningar på olika typer av feminism har använts i denna avhandling. Några av de viktigaste är de tre feministvågorna, samt riot grrrl, girliefeminism och queerfeminism. Jag har diskuterat att den dikotomi som satts upp mellan andra och tredje vågens feminism ofta är falsk. De skillnader som finns mellan rörelserna torde till stor del bero på att samhällsklimaten på 1970- och 1990-talen skiljer sig, och att det feministiska projektet mognat och breddats. Dessutom är det fel att tro att andra vågens feminism var en enhetlig rörelse, lika lite som dagens unga feminism är det. Jag har undersökt vissa medierade uttryck för en konsumtionsvänlig och populär variant av ung feminism i ett samhällsklimat där tankar om jämställdhet mellan könen och ett feministiskt tänkande börjat få gehör politiskt. I Sverige och Norden ses jämställdhetsarbete som viktigt, samtidigt som skillnaderna mellan män och kvinnor alltjämt fortlever och makt är ojämnt fördelad mellan olika grupper.

Riot grrrl är en ung-feministisk rörelse med rötter i punken, som använder sig av olika kulturella uttryck, främst musik och fanziner. Girliefeminismen kan ses som en mer kommersiell variant eller utveckling av Riot grrrl. Den använder sig av stilmässiga element från Riot grrrl, främst flickstilen, och menar att det flickaktiga, ”all things girl”, kan kombineras med feministisk medvetenhet. Den försöker även uppvärdera saker som förknippats med det kvinnliga och därför nedvärderats i samhället, som smink, hushållsarbete och handarbete. Man kan också säga att den uppmuntrar kvinnor och flickor att ta för sig, även inom manliga områden som t.ex. databranschen, men utan att ge avkall på sin ”kvinnlighet”. Queerfeminismen är en variant av queerteori och queerrörelsen, och framförallt *Corky* kan sägas ansluta sig till denna typ av feminism. Den bygger på ett ifrågasättande av heteronormen och patriarkatet, som i mångt och mycket går hand i hand.

Det som förenar de feminismer som uttrycks av grrrlzinerna är att de alla i viss mån kan ses som dekonstruktivistiska. De ser inte kön, genus och sexualitet som något biologiskt, utan som något socialt och diskursivt skapat. I stället för att börja på ny kula och skapa något nytt, använder de sig av de ord, artefakter och uttryck som varit symboler för förtryck av flickor, kvinnor och icke-heterosexuella, dels för att uppvärdera t.ex. ”all things girl” och äldre,

---

¹⁸⁶Dessa diskuterades mer utförligt i kapitel 7.

lesbisk kultur som t.ex. butch/femme, men också för att avvärja och desarmera de förtryckande symbolerna, och istället ge dem nya, feministiska, betydelser.

När det gäller de feministiska målen för grrlzinerna är de att skapa mötesplatser för unga kvinnor och utgöra alternativ till mainstreammedierna och de traditionella tjej- och damtidningarna och deras representationer av kvinnor. Här står kvinnor i fokus, men utan att läsarna känner att de måste förändra sig för att uppnå ”kvinnlighet” (Hirdman 2001).

Avslutning

Grrlzinerna är exempel på hur populärkultur, medier och feminism smälter samman. De är ett svar och en bearbetning på hur feminism och feminister, kvinnor och deras sexualiteter representeras i populärkulturen och medierna. Denna avhandling visar och diskuterar hur kvinnor använder sig av populärkulturella medier för att representera sin egen grupp på ett sätt som pekar mot alternativ och nya möjligheter, genom att erbjuda alternativa berättelser och sätt man kan leva sitt liv på, jämfört med mainstreammedierna och den större, patriarkaliska och heteronormativa kulturen som de dock samtidigt själva är en del av.

Corky-redaktörerna talade om synlighet som något viktigt i kapitel 4. Lesbiska sågs här som en osynliggjord grupp. Man kan därför fråga sig på vems villkor förtryckta grupper syns. Kvinnor har visats upp på patriarkatets villkor. I medierna förekommer ofta sexistiska beskrivningar, trots att många anser att kvinnor och män idag är jämställda och har lika möjligheter. Kvinnor deltar ofta i medierna som objekt för den manliga blicken, och är oftare än de män som syns i medierna unga och vackra på ett traditionellt feminint sätt. Grrlzinerna är gjorda av kvinnor för kvinnor och därmed är de ett uttryck för en grupps representationer av sig själva, och deras reaktioner på att vara en del av en större kultur där de är marginaliserade och/eller objektifierade. För att återkomma till Grosz (1995) kriterier på feministiska texter räcker inte författarnas och läsarnas kön för att en text ska kunna ses som feministisk. Exempel på sådana texter som går patriarkatets och kapitalets ärenden, fastän de är gjorda av kvinnor för kvinnor, är de traditionella damtidningarna, som de t.ex. beskrivs av Anja Hirdman (2001) i analysen av *VeckoRevyn*. Skillnader är att grrlzinerna dels försöker dekonstruera kön och dels förhåller sig kritisk till kategorin. Repertoaren för unga kvinnor breddas genom de identiter som *Darling* erbjuder läsarna. *Corky* konstruerar en lesbisk

identitet, som står i direkt opposition till den heteronormativa kvinnoidentitet som kan ses i damtidningarna, där ”hon” gör saker för ”honom”.¹⁸⁷

Internet är en kanal där det uppstår nischade medier som svar på samhällets och kulturens individualiseringsprocess. I ett posttraditionellt samhälle förväntas människor själva välja hur de ska leva sina liv, något som för de flesta är positivt. Däremot förnekas ofta det faktum att individer är del av större helheter, kulturer och sammanhang, och det blir inte lika vanligt med kollektivt handlande i ett fragmentariserat samhälle där skillnaderna ofta tycks viktigare än det som förenar människor och grupper. Inför framtiden är det därför viktigt att diskutera frågan om hur man samtidigt tar upp och synliggör skillnader inom undertryckta grupper utan att skapa splittring och försvåra kollektivt handlande och motstånd mot samhällets hierarkier. Detta är en av feminismens paradoxer.

Maud Eduards (2002: 144 ff) diskuterar skillnaderna mellan modern och postmodern feminism. Båda vill dekonstruera köns kategorier, och innehåller maktanalyser, men vägen till förändring ser olika ut. Modern feminism förespråkar kollektivt handlande, att kvinnor ska agera som grupp, medan postmodern feminism menar att man därmed konstruerar och cementerar förtryckande kollektiva identiteter. Eduards efterlyser en tredje väg, där man kopplar samman den språkliga nivån med en materiell. Den strategi hon föreslår är en teori om handlande och handlingsutrymme, eftersom kvinnlighet kopplats samman med passivitet. Kvinnors kollektiva handlande överskrider genom att de är aktiva gränserna för den kvinnliga identiteten. Denna koppling sker på en språklig nivå, men har förbindelser med strukturella och symboliska nivåer. Postmoderna feminister, som exempelvis Judith Butler, förespråkar också kollektivt handlande, men enbart genom koalitionsstrategier som förnekar enhetliga identiteter.¹⁸⁸

En sådan koalitionsstrategi nämns i Michael du Plessis (1996) text om bisexuella, vilka ofta setts som en hybridgrupp, mitt emellan heterosexuella och homosexuella. Inom queerrörelsen talas det ofta om att man inte ska tvingas definiera sig själv, vare sig när det gäller vilket kön man tillhör eller vilket man dras till sexuellt. Ett problem är dock att om människor vägrar definiera sig blir de osynliga som grupp och basen för gemensam aktion försvinner. Du Plessis lösning på detta problem är något han kallar *para-naming*, det vill säga självdefinitioner och identiteter som används strategiskt istället för något som ligger fast. Para-naming är ett benämning som används i, genom och jämsides med de benämningar

---

¹⁸⁷ Se Hirdman (2001) samt *Corky*-läsaren Lindas kritik av damtidningarna i kapitel 6.

som är förtryckande. Här uppstår en ”identitet i koalitionspolitik”, det vill säga att skilda grupper bildar koalitioner där olikheterna, och inte bara likheterna, mellan gruppmedlemmarna synliggörs. Tanken om *para-identiteter* kan även appliceras på andra kollektiv än de bisexuella. Exempel på sådana para-identiteter skulle kunna vara person med kvinnliga kroppstecken, heterosexuell-tills-vidare, lesbisk-identifierad-bisexuell eller just queer.

Pia Laskar (2003) menar att queerteorin sätter fingret på feminismens paradox när det gäller upplösning av identiteter och kollektivt handlande. Hon menar att det finns två olika lösningar på detta problem. Dekonstruktivisterna menar att alla kategorier är förtryckande och att de aldrig kan användas i frigörande syfte. Andra feminister utgår från en livslång erfarenhet av att växa upp och leva som kvinna. Genom att tillsammans men andra kvinnor utbyta erfarenheter av förtrycket kan de avslöja och göra motstånd mot det. Laskar kallar detta för operationell essentialism eller strategisk identitetskonstruktion, vilket har mycket gemensamt med du Plessis begrepp para-identiteter. Hon menar att båda läger har rätt. Samtidigt som det är viktigt att som grupp kämpa för sina rättigheter leder detta ofta till en identitetspolitik som inte ifrågasätter skillnaderna inom grupper och ett kategoriseringarnas förtryck. Queerteorin behövs för att ifrågasätta dessa. Men eftersom kategoriseringarna ändå existerar och i hög grad är verksamma måste vi använda oss av dem, t.ex. genom att skapa skyddslagstiftning för utsatta grupper. Vill man förneka gruppernas existens kan man ju inte heller kämpa för en sådan lagstiftning. ”Därför är det lika dubbelt att krossa kollektiva identiteter som att etablera dem”, menar Laskar (2003: 25). Frågan är också om det verkligen går att krossa dessa i hög grad verksamma kategorier? Och är dekonstruktionen av begrepp och kategorier detsamma som att krossa det de betyder för en kultur? Laskar anknyter till Joshua Gamsons (1996/1997) text om queerrörelsen kontra gayrörelsen och deras skilda förhållningssätt till identitetspolitik. Enligt Gamson har gayrörelsen arbetat utifrån en kvasi-etnisk modell, där de som är gay skapat politiska och kulturella institutioner, sina egna bostadsområden och till och med en egen flagga (regnbågsflaggan). Men samtidigt menar han att de fört en slags assimileringspolitik där de sökt acceptans från mainstreamsamhället. Han utgår dock från hur situationen ser ut i USA, även om det i mångt och mycket beskriver situationen i hela västvärlden. Queerrörelsen däremot, söker *inte* acceptans utan gör istället motstånd både mot normen och mot gruppidentiteter. Fast samtidigt använder man sig ofta av

---

¹⁸⁸ Här är det på sin plats att tillägga att även ”postmoderna” feminister som Judith Butler intresserar sig för både en språklig eller diskursiv och en materiell nivå, och hur dessa interagerar. Butler lägger dock mest tonvikt vid den diskursiva nivån.

kollektiva aktioner. Gamsons resonemang utmynnar i en slags fortsättning och utvecklande av Nancy Frasers idéer, utan att specifikt referera till henne. Även han ser en skillnad mellan dels kulturella källor till förtryck, och dels institutionella eller socio-ekonomiska. Han menar dock till skillnad från Fraser, som rakt av föredrar dekonstruktivistiska strategier, att man bör alternera mellan att dekonstruera och öppna upp identitetskategorier (en bra strategi för att motverka ett kulturellt förtryck) och att använda sig av fastare benämningar (när det gäller institutionellt och socio-ekonomiskt förtryck). Han öppnar även upp för möjligheten att det finns tillfällen då en ”etnisk” strategi t.ex. vore den bästa för att motverka kulturellt förtryck.

Men hur skulle den här formen av strategier kunna användas i medierade sammanhang i allmänhet och i grrlzinerna i synnerhet? De feministiska rörelser och grupperingar som jag kopplat till grrlzinerna: tredje vågen, riot grrrls, Do it yourself-feminister och girliefeminister förnekar enhetliga kategorier och benämningar. I Riot grrrl-rörelsen var det upp till var och en att själv skriva sitt manifest. Maud Eduards (2002: 72) beskriver stödstrumporna som anonyma, i rörelse och omöjliga att ringa in. Detsamma kan sägas om riot grrrls.

Girliefeministerna vägrar att använda sig av den stil som (oftast på falska grunder) förknippats med feminism, och på så vis gäckar de omgivningens förväntningar. Även strategierna ironi och parodi som används av grrlzinerna pekar mot detta slags tänkande. Ett exempel är något som kan kallas as-if filosofi (Braidotti 1986) där genuspresentationerna och – representationerna används ironiskt. Grrlzinerna leker helt enkelt med de symboler som står till buds och försöker därigenom undergräva och förändra deras betydelser. Detta görs till viss del, men inte på ett helgjutet sätt, med kvinnlighet och lesbiskhet i *Darling* och *Corky*. Man kan i grrlzinerna se ekon av en dekonstruktivistisk attityd, som pekar bort från idéer om ”sann kvinnlighet”, dogmer om hur denna bör se ut och en begränsande identitetspolitik. I stället kan man här se representationer som kan läsas på olika sätt, men som ändå är mindre begränsade och begränsande än de traditionella damtidningarna. Grrlzinerna använder sig av och leker med kategorin femininitet. Girliefeminismen lyfter fram och upphöjer det traditionellt feminina och använder det för sina egna syften. Man kan dock se en icke-essentialistisk syn på det feminina, som kan kopplas både till biologiska män och biologiska kvinnor. I metakoden sker en mix där individer oavsett kön blandar koder som setts som feminina med sådana som setts som maskulina. Betydelser av vad som är maskulint och feminint är också i ständig förändring, och betydelserna är dessutom öppna för förhandling.

Något som kan kopplas till denna postmoderna attityd är det faktum att gränserna mellan det ideella, det politiska och det kommersiella överbyggs i ett projekt som grrlzinerna. Likaså skillnaden mellan populärkultur och politisk debatt. Dessutom minskas avståndet mellan

producenter eller avsändare, och läsare eller mottagare genom Internets möjligheter till ökad interaktivitet. Detta stämmer väl överens med idéer om dekonstruktion, postmodernitet och det posttraditionella, i ett medieklimat där det leks med gränserna mellan högt och lågt, ideellt och kommersiellt, samt mellan politik och populärkultur.

10. Texter, identitetskonstruktioner och tolkningar

I detta avslutande kapitel vill jag först diskutera vad mitt arbete har för betydelse som ett bidrag till en genusvetenskaplig medieforskning. Inom det i Sverige relativt nya ämnet genusvetenskap har det på senare tid växt fram ett förnyat intresse för medier. Både som forskningsmaterial men också inom grundutbildningen. Ett exempel på detta är de tvärvetenskapliga kurser i skärningspunkten mellan medie- och kommunikationsvetenskap, cultural studies och genusvetenskap som getts på grundutbildningsnivå.¹⁸⁹ Det finns därmed ett behov att föra samman tidigare medieteori med feministisk teori och se hur dessa kan belysa hur genus konstrueras i medierade texter. Genusvetenskap, medieforskningen och cultural studies har mycket gemensamt som tvärvetenskapliga forskningstraditioner och vetenskapliga discipliner och de växte också fram under ungefär samma tid. Medieforskningen och cultural studies har dessutom som relativt nya discipliner haft en tradition av större öppenhet för forskare med intresse för genus och undertryckta grupper, vilket gett avtryck i den forskning som gjorts.

Texter och undertryckta grupper

Teorier om sociala rörelser, motstånd och subversion befinner sig i fokus för genusvetenskapen, och det blir därmed viktigt att se hur dessa kan kopplas till eller ses i medietexter. Medierna är en stor del av vår vardag, och de erbjuder som jag tidigare sagt identiteter, förebilder, samt konstruktioner av verkligheten. Dawn Currie (1999) har gjort en empirisk undersökning av tonårsflickors tjejtidningsläsande, där hon menar att flickorna ofta gav texterna ontologisk status. Det blir därför intressant att undersöka möjligheten av en ny sorts tjejtidningar, med mindre begränsande representationer av kvinnlighet, och dess lite annorlunda sätt att ”göra” kön på. Det är också viktigt att studera hur undertryckta grupper skapar sina egna mot-offentligheter. Jag har i denna avhandling studerat offentligheter som befinner sig i skärningspunkten mellan det populära eller kommersiella och det alternativa

---

¹⁸⁹ Jag syftar här främst på kurserna Medier, makt och kön (Malmö högskola) samt Genus, makt och visuella medier (Lunds universitet) som jag själv arbetat med.

och ideella. Det har diskuterats att detta skulle kunna vara ett sätt att föra ut feminism till nya grupper, något som kanske mest stämmer in på tidningen *Darling*.

Både unga flickor och lesbiska kvinnor tillhör som tidigare sagts underordnade grupper, men gruppernas problematik när det gäller medierepresentation är inte densamma. Unga kvinnor är i hög grad synliga i medierna, men oftast i underordnade och objektifierade positioner. Lesbiska kvinnor är i stället en relativt osynlig grupp. Man kan fråga sig varför de blir ointressanta för medierna? Den unga, sexualiserade kvinnan, men även på senare tid den ”fjollige” homosexuelle mannen, har ofta visats upp i medierna, som en ”Andra” och motpol till den identitetskonstruktion som befinner sig närmast samhällets maktcentrum, den heterosexuelle vite medelklassmannen.¹⁹⁰ Den lesbiska kvinnan blir antagligen inte lika effektiv och tydlig som ”Andra” och motsats till denna fortfarande mäktiga figur.¹⁹¹ Denna förklaring kan användas tillsammans med det faktum att den lesbiska gruppens heterogenitet gör den mindre attraktiv för marknadsförare. Jag har redan tidigare varit inne på teorin att även ekonomiska faktorer påverkar det faktum att underordnade grupper blir sedda och även representerade i medierna. De flesta medieprodukter idag är nämligen helt (t.ex. kommersiell tv) eller delvis (större delen av pressen) reklamfinansierade och därmed styr annonsörernas intresse för målgrupperna vilka medieprodukter som blir ekonomiskt möjliga. Kvinnors och homosexuellas frigörelserörelser har interagerat med ekonomiska faktorer, som gjort att dessa grupper synliggjorts. Kvinnornas inträde på arbetsmarknaden styrdes t.ex. av efterfrågan på arbetskraft. Homosexuella blev som Foucault visat beskrivna i den medicinska litteraturen, men de blev också synliga som grupp genom att människor insåg att man kunde tjäna pengar på dem. På så vis finns det en samverkan mellan samhälleliga strukturer, mäktiga grupper i samhället och de underordnades kamp, som skapar nya identiteter, livsstilar, subkulturer etc.

Bristfällig och lite förekommande representation av vissa grupper i medierna gör att det inom dessa grupper blir ett sug efter annorlunda representationer, beskrivningar där de känner sig sedda och förstådda. Ofta leder detta till att grupperna skapar alternativa offentligheter där de berättar om sig själva och saker de tycker är viktiga, något som skett när det gäller grrlzinerna. *Darling*- och *Corky*-läsarna var positiva till sin tidning, och tyckte att representationen av den egna gruppen överlag var bra. Till skillnad från de flesta av Curries intervjupersoner var de kritiska läsare, som inte svalde allt med hull och hår. Detta berodde

---

¹⁹⁰ Den senare t.ex. i den otroligt populära tv-serien *Fab 5. The queer eye for the straight guy*, där en heterosexuell man ”görs om” av ett gäng homosexuella män med specialistkompetenser. Här visas de homosexuella männen upp som en ofarlig och icke-hotande motpol till den heterosexuelle mannen.

¹⁹¹ Det är möjligt att lesbiska kvinnor kommer bli mer synliggjorda i medierna i framtiden, att turen helt enkelt inte kommit till denna grupp ännu.

antagligen delvis på att de sökt sig till en tidning som inte var direkt tillgänglig, utan krävde ett visst engagemang och en viss kunskap för att få tag på. T.ex. kunskaper om Internet och ett intresse för denna typ av medier. Detta, att underground-produkter distribueras via kanaler som är mer begränsade än de entydigt kommersiella och lättillgängliga, är något som Sarah Thornton (1996) har beskrivit som en aspekt av det subkulturella kapitalet.

Det blir här intressant vad mina resultat säger i ljuset av en diskussion som varit central inom cultural studies, nämligen oppositionen mellan en ideologikritisk, althusseriansk hållning, och en hållning som ser motstånd i konsumtion och läsning. Den ideologikritiska inställningen utgår oftast från att texterna fungerar genom att få makt över oss, och inordna oss i en samhällsordning som bygger på olika slag av förtryck. Marxistiska teoretiker (t.ex. Frankfurtskolan) har också försökt urskilja subversiva texter med revolutionär potential från sådana som bevarar status quo. Försök som har kritiserats på goda grunder. Grrlzine-redaktörernas avsikter är goda, och de vill avslöja och motarbeta förtryck, men detta hindrar inte att texterna kan vara ideologiskt färgade. Finns det överhuvudtaget texter som undkommer dominerande diskursformationer och ideologi? Även om de nya texterna formar en mot-diskurs, utgår de från den ursprungliga diskursen. Dessutom kan det vara så att de nya diskurserna också skapar nya former för förtryck och exklusioner. Jag har i mina analyser av intervjuerna varit inne på detta. *Darling*-läsarna var inte entydigt nöjda med sin tidning, bland annat retade de sig på de smala modellerna i modereportagen. Apoptoz pratade om att det rådde en "coolhetsfascism" i *Darling*. Indra och Anja menade att *Darlings* texter blivit alltmer interna och därmed exkluderande. Dessutom kunde man se en rad inklusioner och exklusioner på *Darling*-chatten. *Corky*-läsaren Charlotte kritiserade användningen av lesbiska stereotyper, och de bisexuella läsarna kände sig inte sedda på samma sätt som de lesbiska läsarna av *Corky*.

Identitetskonstruktioner och läsarnas tolkningar

Jag har intresserat mig för läsarnas tolkningar av texterna, och hur de använder texterna för att forma en lesbisk och/eller feministisk identitet. Även om texterna inte i sig är med och skapar läsarnas identitet, måste läsarna på något sätt förhålla sig till de identitetskonstruktioner som där erbjuds. Detta kan t.ex. ske genom processerna identifikation och disidentifikation.

Om vi tar *Corky* som exempel är tidningens läsare vana att göra vad Stuart Hall (1980) kallat för oppositionella läsningar av de mainstream-medier som utgår från en heteronorm.

Dessa läsningar är dels mer ansträngande för läsarna än den (av avsändarna) önskvärda läsningen, och dels får den läsarna att känna sig felaktiga, utanför, mot normen etc. Detta kan för vissa personer vara en källa till styrka, genom att läsaren känner sig originell, annorlunda, smartare etc. Men för andra personer kan det också vara ångestframkallande och/eller framkalla aggressioner (som i läsaren Lindas fall). För en lesbisk läsare blir tidningen *Corkys* tilltal avslappnande, eftersom man här kan göra en önskvärd läsning. Läsaren tilltalas här som lesbisk och man utgår inte från ett ”han och hon”-tänkande som i de flesta mainstreammedier. För den bisexuella läsaren kan tolkningen bli mer komplicerad, och t.ex. läsaren Kajsa uttryckte känslor av splittring. Däremot menade hon att en bisexuell tidning idag kanske inte ens är möjlig. Om lesbiska är en heterogen grupp, är kanske de bisexuella så olika och mångskiftande att de knappt blir kulturellt igenkännbara.

Tidningen *Darlings* tilltal har knappast en specifik grupp i åtanke. Däremot riktar den sig mestadels till unga kvinnor, men en manlig läsare bör inte känna sig utesluten av tidningens identitetskonstruktioner. Läsarna rapporterar dock om att det finns vissa uteslutningsmekanismer i *Darlings* texter. T.ex. menar läsaren Apoptoz att man här kan se en viss ”coolhetsfascism”, så att de som inte är så ”inne” eller ”trendiga” kan känna sig uteslutna av detta. Anja och Indra menade att *Darlings* texter under årens lopp börjat bli alltmer interna, vilket de tyckte kändes exkluderande.

Som helhet verkade dock de flesta av *Darling* och *Corky*-läsarna känna sig hemma i de två tidningarnas skilda universum. Tidningarnas tilltal stämde relativt väl överens med läsarnas egna individuella identiter, som unga kvinnor, lesbiska och/eller feminister. Detta anknyter till Tony Bennetts (1987) teori om läsarformationer. Han pläderar för att man ska se texter som objekt-att-bli-lästa och att texterna i sig ska tilldelas samma status som läsarnas tolkningar. Detta samtidigt som de bör kopplas till sociala, ekonomiska och politiska processer. Något som jag tagit fasta på i min egen undersökning. Men det är också fruktbart att kombinera detta perspektiv med den althusserianska tanken att tilltal (interpellation) konstruerar subjekt, eller i detta fall identiteter, något som inte heller Bennett är främmande för. Bennett menar att texter inte existerar som ting i sig själva, utan att de är beroende av de läsarformationer de existerar inom. Samma text kan dessutom läsas på olika sätt inom olika läsarformationer. Han menar också att varken texter eller deras kontexter kan ses som oberoende av varandra. I stället bör man studera texter i ljuset av läsningen av dem, och läsningen av dem i ljuset av texterna, något jag försökt att göra i mina analyser av *Darling* och *Corky*. Texter har inte heller någon ”dold mening” som man kan komma åt genom tolkning. I följande citat beskriver Bennett den samtidigt materialistiska och poststrukturalistiska form av analys han förespråkar:

The aim of such an analysis would not be to reveal the meaning or effects of textual phenomena but rather to make them hum and reverberate to (ideally) the full range of meanings and effects which they have furnished a site for. (Bennet 1987: 75)

Det kan alltså finnas ett flertal olika relevanta och adekvata tolkningar av samma text. Dessutom finns det ett flertal läsarformationer, som kan vara beroende av historiska, sociala, ekonomiska, kulturella etc. kontexter. På så vis skulle också begreppet läsarformationer kunna kopplas till begreppen (kollektiva) identiteter och livsstilar, vilka ofta är beroende av och synliga via medietexter. Jag har i mina egna analyser försökt komma åt läsarnas tolkningar dels via intervjuer, dels genom att analysera de diskussioner som vissa av artiklarna gav upphov till.

I intervjuerna kunde man se en viss likhet mellan intervjupersonernas inställning till den lästa tidningen. *Darling*-läsarna var de som var mest överens, de såg *Darling* som delvis feministisk, och som en tidning som uppmuntrade läsarna att tänka själva. Själva var de positiva till feministiska budskap. *Corky*-läsarnas bild var mer komplicerad, de var övervägande positiva men en av läsarna (Charlotte) tyckte att tidningen var för enkel och att den dessutom innehöll stereotypa beskrivningar av lesbiska kvinnor. *Corky* innehöll inga läsardiskussioner i anslutning till artiklarna, men i *Darling* kunde man via läsardiskussioner ta del av läsarnas åsikter och därmed läsarkontexten. T.ex. i diskussionen om datorspel fick artikelförfattaren mycket kritik av läsare som gjorde en oppositionell läsning av hennes text. Detta ledde till att ytterligare en artikel om datorspel, av en annan skribent, tog fasta på kritiken och hade en annorlunda inställning till datorspel och kön. Man gick från en syn på kvinnor eller flickor som personer som gillar söta djur och avskyr bloddrypande våldsamheter, till en mindre begränsande syn på den kvinnliga identiteten.

Tidningar är i högre grad än litterära texter avsedda att läsas här och nu, och är därmed mer fast knutna till en eller flera specifika läsarformationer än många av de verk som litteraturvetare intresserar sig för. Men samtidigt finns det möjlighet att läsa dem på olika sätt. Mina analyser har visat att läsarna av båda tidningarna gillade dem överlag, men att de samtidigt förhöll sig kritiskt till dem. Denna kritik kan dock ha utlösts av att jag, en forskare, frågade ut dem om vad de tyckte om sin tidning. Det verkar som om de ofta höll med om vad som skrevs i tidningen, men att de inte gav texterna ontologisk status.

Identitetskonstruktioner och olika strategier

Jag har i föregående kapitel diskuterat olika teoretikers syn på strategier gällande underordnade grupper och deras identitetskonstruktioner. Nancy Fraser vände sig emot identitetspolitik och förordade dekonstruktivistiska strategier samt socialism. Eftersom jag här talar om medierepresentationer kommer jag att koncentrera mig på det hon kallar för ”recognition”, det vill säga erkännande. Statsvetaren Maud Eduards (2002) förelår en sammansmältning av postmoderna och modernistiska strategier, och andra författare, som t.ex. Joshua Gamson och Michael du Plessis föreslår koalitionsstrategier, samt ett alternerande mellan dekonstruktivistiska och identitetspolitiska strategier. Denna motvilja mot att sätta upp en definitiv opposition mellan de båda strategierna anser jag ligga i linje med en poststrukturalistisk dekonstruktivism. Empiriskt inriktade poststrukturalister som Bronwyn Davies menar att även om man är medveten om att begrepp, symboler och identiteter etc. är konstruktioner så är det ändå enbart dessa som står till buds, eftersom det inte finns något annat än, eller utanför diskurserna.¹⁹² De är konstruktioner och dikotomier som vi lever efter.

Detta gör att pastischen, parodin och ironin blir effektiva stilgrepp. Här kan man, som i Rosi Braidottis ”as if”-filosofi, använda stereotyperna, genuspresentationerna etc. *som om* de vore sanna, men med en bakomliggande ironi. Detta kan antingen innebära ett subjekt som driver med sig själv (som i Braidottis text eller Debbie Stollers *Feminist Fatale*-krönika), och/eller en läsare eller åskådare som gör en ironisk tolkning. I Mary Anne Doanes (1983/2003) åskådarteoretiska text beskriver hon medvetenheten om kvinnlighet som maskerad och spektakel som en feministiskt fruktbar tolkningsstrategi. Om man läser Nenne Nestius krönika ”En alldeles egen Pride!” (analyserad i början av kapitel 8) i denna läsart är det möjligt att tolka den som att homo- och heterostereotyperna används på ett ironiskt eller parodiskt sätt. Samtidigt kan den negativa bilden av de heterosexuella och upplyftandet av de homosexuella ses som ett karnevaleskt upp och nedvändande av samhällets hierarkier mellan dessa båda identitetskonstruktioner. Min ursprungliga tolkning var dock mer kritisk mot användandet och upprätthållandet av dikotomier som samtidigt kunde ses i krönikan.

Man skulle kunna se grrlzinernas identitetskonstruktioner och strategier som det av de tidigare nämnda teoretikerna förordade alternerandet mellan benämning av identiteter och ett undergrävande av dem. I kapitel 3 analyserades Debbie Stollers krönika och grrlzinernas bilder, som framhävde femininiteten men samtidigt gjorde det på ett parodiskt eller ironiskt sätt, vilket visade en syn på genus som konstruktion. Intervjupersonerna Indra och Anja menade att svaren i *Darlings* frågespalter hade en ironisk ton, vilket gjorde att de blev mindre

---

¹⁹² Enligt ett samtal/undervisning av Davies när hon var gästprofessor vid Roskilde universitetscenter.

normerande. *Darlings* texter diskuterade kön, och använde sig av kategorierna manligt och kvinnligt, på ett sätt som kan ses som ett bestående av dessa kategorier (män är si och kvinnor så). Men detta innebar även ett problematiserande av kön och en uppmaning till förändring. I *Corkys* texter var den lesbiska identitetskonstruktionen mycket fast och tydlig. Orsaken till detta kan vara att lesbiska är en mer undertryckt och osynliggjord grupp än unga kvinnor i allmänhet. Och därmed blir det viktigt att befästa den lesbiska identiteten i en identitetspolitik. *Corky*-redaktörerna påpekade också problematiken med att lesbiska kvinnor är ett mycket heterogent kollektiv, och detta gör antagligen att man måste ta fasta på de saker som förenar i stället för på dem som skiljer. Det kan således finnas fog för att olika typer av kollektiv använder olika strategier. Det kan också vara så att man i olika faser av en frigörelserörelse använder sig av olika taktiker. Dessutom kan samma grupp samtidigt använda sig av flera olika strategier.

Min diskussion om identitetskonstruktioner och strategier skulle med fördel kunna appliceras även på underordnade grupper som inte representeras i mitt eget material. Paradoxen gällande stärkandet och upplyftandet av gruppidentiteter versus kampen mot skillnader har varit central inom feministisk teori samt queerteori, och det som diskuterats i denna avhandling skulle även kunna vara till nytta i diskussioner om underordnade etniciteter eller ”raser” och deras strategier.¹⁹³ Även om man måste vara medveten om att alla grupper har sina karakteristika och att man inte så enkelt kan dra paralleller mellan dem.

Avslutning

Om man vill förstå vad texter spelar för roll ur ett medievetenskapligt och ett genusvetenskapligt perspektiv, är det av yttersta vikt att förena texters materialitet, det vill säga de möjliga tolkningar som de *kan* ge upphov till, med de konkreta tolkningar som görs av deras läsare och hur dessa använder dem. Jag har här kopplat detta till de identitetskonstruktioner som gjorts både av texterna själva samt deras läsare. Internets interaktiva möjligheter är intressanta då dessa gör det lättare för forskare att komma åt användningen och användarnas tankar och åsikter. Tidningar erbjuder sina läsare vissa identiteter, som kan vara mer eller mindre begränsa(n)de. Men det är sedan upp till läsarna själva hur de ska förhålla sig till dessa. Olika läsare tar också olika mycket intryck av det de

---

¹⁹³ Jag anknyter också på vissa ställen till Halls (1997) diskussioner om detta.

läser. Som exempel kan nämnas *Darling*-läsarna Apoptoz och Blondies olika inställning till tidningen *VeckoRevyn*, där Apoptoz inte hade känt att tidningen var förtryckande. Blondie ansåg dock att den identitetskonstruktion som tidningen erbjöd var för snäv. Den var något hon inte kunde känna igen sig i. Skillnaden mellan dem är kanske att Blondie kände ett större behov att dels passa in, och dels förhålla sig kritiskt till det hon läste.

Min avhandling anknyter till kulturteorier som diskuterar texters inneboende subversiva potential, framför allt marxistiska eller feministiska teorier. Men också till de cultural studies-forskare som ser tolkning, läsning och användning som motstånd. Flera forskare menar dock, vilket jag visat, att man måste se till både texten och kontexten, för att se om en text är subversiv *till sin effekt*. Dessutom är det viktigt att det finns någon slags koppling till sociala rörelser, som arbetar för förändring. Jag har diskuterat sociala rörelser vars syfte det är att lyfta fram vissa identiteter och samtidigt radera skillnader och hierarkier mellan olika identiteter. Det finns en spänning mellan en subversiv potential hos en text, och en tolkning som innebär motstånd. Det bästa är om de kan kombineras.

Ett begrepp som varit centralt inom cultural studies är "pleasure" eller njutning. Man menade att populärkulturella texter gav publiken en viss njutning, och att detta i sig kunde innebära en form av motstånd. Vissa feministiska forskare har dock påpekat att det finns njutningsaspekter förenade med kvinnors underordning. Att socialiseras in i en traditionell kvinnoidentitet kan för många vara en njutningsfylld upplevelse. Att göra motstånd mot den kan tvärtom bli en smärtsam upplevelse eftersom man då ofta vänder sig emot allt man lärt sig är rätt och riktigt. Janice Winship (1987) efterlyste en ny sorts damtidningar som kombinerade feministisk medvetenhet med njutningsaspekter. Hon talade redan då om en sensibilitet som återanvände äldre bilder, kanske på ett parodiskt och pastischartat sätt. Något som senare kan se i mitt eget material. Man skulle alltså kunna se två olika varianter av "pleasure". Njutning genom inordnande i hegemoniska strukturer eller njutning genom motstånd. Det senare kan ses som en karnevalesk form av motstånd, motstånd genom överdrifter och excesser. Detta kan kopplas just till praktikerna ironi och parodi, och det subversiva skrattet. Skrattet som avvärnar, dekonstruerar och ställer saker på huvudet.

Jag har i min avhandling undersökt publikationer som sinsemellan är rätt olika, men med kopplingar antingen till girliefeminism eller queerfeminism. Båda sysslar med tekniker som reclaiming och empowerment, och har en syn på subjektet som splittrat. Dessa kan ses som några av de feministiska strategier som står i fokus idag. Förutom i tidningar och webziner kan man se exempel på liknande förhållningssätt bland rockband och musikartister. Det finns en rad exempel på grupper och individer som utforskar den kvinnliga objektspositionen och

den manliga blicken och samtidigt dekonstruerar den. Man kan säga att de förhåller sig ironiskt eller parodiskt till den. I stället för att vara objekt blir de självständiga sexsubjekt. En annan del av populärkulturen är fiktion där kvinnorna är hjältar, och slår tillbaka mot dem som behandlat dem illa (oftast män) eller olika former av skurkar. De kvinnliga artisterna och de kvinnliga hjältarna blir ofta kult och förebilder i feministiska och/eller lesbiska kretsar. Här kan man alltså se att ett visst budskap eller meningsinnehåll (som kan tolkas på olika sätt) tolkas som subversivt inom en feministisk eller queer tolkningsgemenskap.

Summary

Chapter 1. Introduction

The genre studied in this dissertation is the Internet grrlzine, a popular feminist genre that remediates the women's magazine genre. It has connections to the riot grrrl movement and third wave feminism. First, eleven grrlzines will be studied and then I focus on two Swedish webzines, *Darling* and *Corky*. Since the 1990's, feminism has become more popular and accepted in Sweden, even "cool", perhaps because of the popularization of feminism.

The main goal is to study the construction of feminist and lesbian identities in the media texts. Both production, the texts themselves (which include pictures) and the uses of the texts will be studied. The media texts will be analyzed thematically, and the three themes chosen are feminism, sex/gender and sexuality/sexual identity.

Different research and theoretical traditions have framed the project. As mediated texts and their uses are studied, media theory has been important. I see the media as both transmission of information and as rituals who connect people and cultures. As a student of a popular genre, with a cultural approach, I write myself into the research tradition cultural studies. The grrlzines connect to feminism, and this is one of the reasons for using feminism and gender relations theory. Poststructuralist theory and postmodernist ideas have been highly influential in all the earlier mentioned research traditions. Also in the discussions about subjectivity and identity, which in turn are important in discussions of "queer" and queer theory.

Another tradition, popular in cultural studies in the 1980's and early -90's is the study of the women's magazine. My work is a continuation of this feminist work. Early feminist did see women's magazines as deceivers of women and bearers of patriarchal norms. This has not changed in newer studies, but concepts of pleasure and the possibilities of reader resistance to the texts have made a strong mark in this tradition.

I have chosen my methods according to the theoretical framework. Also here, I have been inspired by the cultural studies tradition and its preference for contextualizations and use of multiple methods. I have analyzed texts from different sources, mainly webzine texts and interviews, and of course these text have been given different status in the study. When it comes to the webzine text I have both analyzed texts written by writers and editors, and user comments, published in connection to the editorial material. The latter create a context for the original texts and the reading of them, but also say much about how (some) readers reacted to the editorial texts.

The grrlzines studied were chosen through an extensive search and evaluation of websites. I wanted sites who had general subjects, and seemed to be mature publications. I could locate only three Swedish grrlzines during the time of this examination, and I picked two who seemed to be updated regularly, *Darling* and *Corky*. The third, *Lumumma*, is now inactive, whereas the others are still alive on the Web.

My main method has been textual analysis, and I follow a broad text definition, where not only written text, but for example speech, music and images are seen as texts. I am inspired by discourse analysis, and see the grrlzine texts as continuations of a broader public conversation about gender, feminism and sexuality.

Texts can not be said to exist without being read. Therefore it is difficult to put analyzes of representations and texts in opposition to media reception studies or media ethnographies. Media texts are commodities, sold on the market in a capitalist system, which has led to a separation between production and use, producers and consumers, a separation that however seems to loosen up more and more in a late capitalist media society, were the public and media users get more creative and aware. Interactivity is a key-word in this process.

Interviews were conducted face-to-face with the *Darling* and *Corky* producers or editors. I also did face-to-face interviews with six readers of each of the two grrlzines. I contacted the *Darling* readers through the *Darling* chatroom, which I visited frequently during a one year period. The *Corky* readers were contacted partly through acquaintances and partly through gay web communities. The interviews are (media- or cyber-) ethnographical in character. I have used them to see what roles the grrlzines play in the user's everyday lives, and how they are connected to their feminist and/or lesbian identities. A loosely structured interview guide was used, and frequent follow up questions were given during interviews. All of the interviewees were Swedish, apart from one Danish *Corky* reader. The *Darling* readers could all be seen as middle class, but the *Corky* readers had different class background. The *Darling* readers were younger, between 15-24, and the *Corky* readers were between their early twenties and early thirties. Half of the latter defined themselves as lesbian and half as bi/pansexual or queer (these were sexually attracted to two or more genders).

Chapter 2. Publics, Texts and Subversion

In this chapter, some theoretical concepts are discussed. First, Nancy Fraser's work on the public sphere, where she adds to Habermas ideas about the public sphere with concepts such as alternative publics, and counterpublics. There exists not one, but several publics, and underprivileged groups often form counterpublics, who influence the mainstream public sphere.

Today, the media is one of the most important publics, where subaltern groups seek recognition. One counterpublic is the feminist. It has made popular several ideas, like sexual harassment and many others, and thereby influenced the main public. These publics also construct certain identities, and make them possible.

A frequently discussed paradox in feminism and queer theory is the wish to re-value a certain group identity, and at the same time work to deconstruct differences and status hierarchies. To point out differences often reaffirms them, and hence goes against feminism's goals. Judith Butler and other poststructuralists want to deconstruct all gender and sexual identities. This deconstructive strategy is also the one preferred by Nancy Fraser, who criticises so called identity politics. According to Butler, the construction of identities and concepts of inequality take place in discourse, and therefore should be deconstructed in discourse, for example by using parodic repetitions. The norm (Butler talks mainly about hetero or gender norms) is challenged by individuals, symbols and acts who are culturally unintelligible. These try to widen what is culturally and socially acceptable. These identities could be constructed in public spheres such as the media, and I find it important also to add aspects like context, reception and interpretation. What one individual finds to be far fetched, annoying and meaningless, another finds very understandable and positive. This is related to identity positions, experiences, depending on which interpretative community one belongs to etc.

Aesthetics and styles have been read as subversive and as resistance to oppressive society, in mainly marxist and feminist theories. For example in Cultural studies research about subcultures. In subcultures, styles are constructed in bricolage, where symbols from different contexts are put together and thereby form new and possibly subversive meanings. Feminism is a counterculture, and its main concern is not style, but feminists have been conscious about their style, bodies, looks in relation to the male gaze. Styles can also be seen in art and literature, and three styles that have been used for resistance are irony, parody and to a lesser extent pastiche which, according to some, is a style associated with the postmodern. To be

ironic is to say something but mean something else, which puts demands on the reader or viewer. Irony is therefore more dependent on interpretations than many other styles.

A parody connects to an original, which it mocks. Pastiche is an imitation without an original, it is an imitation of an idea of something original. Judith Butler finds this concept liberating, because she does not believe in originals, and thinks the idea of something "natural" oppressing.

An example of a parodic representation is femininity as a masquerade, discussed by Joan Riviere, Luce Irigaray (who presents the concept "mimicry") and Mary Anne Doane. "The masquerade, in flaunting femininity, holds it at a distance." (Doane 1992/2003: 66). The masquerade mocks the idea of natural femininity, by excessive repetitions of it. Rosi Braidotti offers a feminist position in the philosophy "as if". She gives examples of persons, such as Dolly Parton and the Riot grrrls, who act "'as if' Woman was still their location". At the same time, they construct and deconstruct a female subject.

Then the althusserian ideas about ideology and the making of a subject are presented. One of the ideological state apparatuses pointed out by Althusser is the media, and media scholars have often used his ideas. Some of these works are presented in this chapter. Mediated texts construct certain identities and offer them to their readers. Like Judith Butler has pointed out, they make some identities natural and others pathological. The subaltern counterpublics could by their alternative identity constructions and deconstructions influence the main public and hopefully bring about changes in ideology.

This also is dependent on context, reception and how the public interprets media messages. Stuart Hall, in his influential text "Encoding/decoding" showed that different individuals occupy different positions in relations to media texts. Dependent on class position and other inclinations, they make preferred, oppositional or negotiated readings of messages. Media texts are polysemic and therefore there are several different possible interpretations of one text. But both the construction of messages and the readings of them are dependent on discourse formations. They have to be seen as meaningful in the culture that uses them. Tony Bennett discusses his concept *reader formations*, social positions that organise readerly practices. One should study texts as objects-to-be-read. Texts and the multiple interpretations of them become just as important, and should be studied together. Bennett sees the possible interpretations of texts as more wide spread than Hall's three ideal positions. But also discusses further the historical, social and cultural contexts, which shape different reader formations.

An important problem in feminism is the wish to decide what is feminist and what is not. The different contexts and interpretations of texts make it difficult to decide this once and for all. It is also hard to find a feminist strategy that is the most effective, for all times and in all situations.

Chapter 3. Grrlzines. Description of a Genre

In this chapter, eleven grrlzines are analyzed to see what characterizes the genre. They have feminist ambitions, but are still using a genre, the women's magazine, that was despised by earlier feminists, for example Betty Friedan (1963/1983). They distance themselves from the genre and its conservative and commercial history by using irony and parody.

I link the grrlzines to the riot grrrl movement and third wave feminism. Riot grrrls were feminists who played punk rock, made their own fanzines and continued the tradition of the women's libbers of the 1970's. There has often been put up an false opposition between young and earlier feminist movements. A more popular/commercial variant of the third wave

is girliefeminism, were stylistic elements, "all things girl" are reclaimed and re-valued by young feminists.

The grrlzines studied use the Internet to distribute their messages and this brings new possibilities compared to print media. One of these is *hypertext*, which makes it possible to link to other Web sites. These links create relations between different publications and an environment of mutual help and collaboration. Some grrlzines link to other sites a lot, and some don't do it at all. It seems that linking was more important in the early days of the Web, and also for newer publications. Linking can be a way to show what you want to be, and therefore is important for the identity of a Web site, and also to show who your friends (benevolent links) and enemies (critical links) are.

Another technological advantage is *interactivity*. A criteria for interactivity is to what degree users can affect the medium, but also if interaction among users is possible. There are different forms or even levels of interactivity. *Consultational* interactivity (Jensen 1998), the user's ability to choose between information and in what order to read, can be seen in all of the grrlzines. Also *feedback*, the possibility to email editors, can be seen in all of the grrlzines. *Registrational* interactivity, in which the medium collects feedback and information about users, for example through forms to fill in or the use of "cookies". A fourth type, *commentary*, provides the opportunity for users to publish their views, and can be seen in *Darling*, *Lumumma* and *Bust*. Some also feature interactive possibilities of a fifth kind, *interaction*, in discussion forums (like the *Bust Lounge*) and chat rooms (like *Darling's*). The teenage site Razzberry is directly influenced by their users, who can create their own material, initiate chat topics and become hostesses, and can be seen as an example of a sixth type of interactivity, *participation*.

The grrlzines can be seen as expressions of girliefeminism, and one of the texts in *Bust* is analyzed in the light of Nancy Fraser's (1997) theory of strategies for subordinate groups. Fraser sees these groups as suffering from both economic and cultural injustice, which can be remedied through redistribution and recognition. But the methods to attain these go in opposite directions. To dissolve for example gender division in work, gender division and all gender significance has to disappear. To do away with misrecognition, gender specificity must instead be recognized and embraced through group identity politics. Here, Fraser distinguishes between affirmative and transformative remedies for both poor distribution and misrecognition. Fraser advocates transformative remedies, which have much in common with deconstruction and which destabilize both group identities and differentiations. Instead of just increasing the self-reliance of subordinate groups, these transformative remedies would "change everybody's sense of self" (Fraser 1997:24). A strategy used by the *Bust* text "Feminist Fatale" by Debbie Stoller is the re-evaluation of the feminine, which Fraser would see as a group identity politics. Stoller dresses in feminine "drag" and describes the critique she has received from second wave feminists. In the reader comments to the text, some readers see her as deceived (being a feminist but still using the symbols of patriarchal culture), some as subversive; "embracing the feminine ideal as artifice". The latter reading has similarities with Fraser's deconstructive strategy. Connections are also made to a queer strategy, where words and symbols used to oppress are re-used and re-valued by the oppressed group.

However, the grrlzines are critical of beauty and body ideals, and this plays a big part in their feminism. They do not try to show "natural" women or bodies, but instead try to show how artificial these ideals are. This is made also in their use of pictures, which can be seen as parodic or/and ironic. *Disgruntled Housewife* use older pictures and has a 50's aesthetics. It also shows an ironic distance to the femininity shown in older women's magazines. One way in which the webzine is doing this is by re-valuing the slut or whore, and to single out motherhood or the madonna as disgusting. *Geekgirl* is using the figure of the Playboy bunny,

but has remade it as a clever, cocky figure with a big red mouth, wearing glasses. *Riotgrrl* also connects to older imagery, using slutty "bad girls", reminding of 60's motorcycle girls.

Chapter 4. *Darling* and *Corky*. A Background

Darling was first published as a non-profit webzine in the summer of 1996. In 1997, the Swedish Internet company Spray decided to publish the first printed issue of *Darling*. According to the editor, Brita Zilg, *Darling* is different from other women's and girl's magazines, mainly in subject areas, which are not only traditional "women's or girl's subjects" like relationships, beauty and home, but also in the type of language used and its "attitude". The printed *Darling* was selling only 30 000 copies and always had problems selling advertising space. In 2001, *Darling* was sold to the Danish magazine publishing company Egmont. At first, everything seemed fine, but when Egmont wanted to sell the magazine only ten months after their purchase, the *Darling* staff decided to stop making *Darling*. However, Therese Svensson, who has worked with *Darling* for a long time, is responsible for the *Darling* webzine, which is published non-profit.

Corky, the first Nordic lifestyle magazine for lesbian and bisexual women, was published on the Net non-profit in 1998. They joined forces with the gay publishing company QX and published a printed version in 1999, which however died after only four issues. It continued to be published as a webzine, and in 2002 started to share the gay web community *Qruiser* with *QX* webzine.

Corky and *Darling* are different from traditional women's and girl's magazines, because they were created by groups that didn't feel represented by these magazines and wanted to create alternatives to them. This is most noticeable in *Corky*, because there was no Nordic magazine of that type for lesbian and bisexual women. Most magazines, especially those oriented towards a female audience, were heteronormative, they took heterosexuality for granted and were talking about "him and her" all the time.

Corky and *Darling*, like all texts, construct identities. Identities are usually created through differences and similarities with other people. *Corky* is constructing a lesbian identity in its texts, partly by creating dichotomies between hetero- and homosexuals, and lesbians and gay men. Some sexual identities are however strangely absent through this oppositional thinking, for example bisexuality. An important concept in this discussion is "culture", where participants share "codes" which are hard to interpret by outsiders, for example heterosexuals who lack knowledge about "gay culture". In the logic of the *Corky* editors, homophobia is caused by lack of knowledge about gay people and gay culture.

Darling is also constructing a young, female identity, but in often more subtle ways than *Corky*. I call this identity "the *Darling*-girl", a girl that according to editor Brita Zilg, dyes her hair, goes to rock festivals, "does her own thing", without caring about what the boys think about her. This identity seems to be about style, taste, with a touch of feminist consciousness.

Both magazines were first published on the Net, and after both their printed versions stopped, continued their lives as webzines. Both why is it that this type of magazine is distributed through the Internet? One explanation is that the Internet seems to be a fruitful place for alternative public spheres. It is hard for new groups to find their place among the traditional media, mainly because they lack financial resources and support. The Net is cheap and easy, a place where news travels fast so new sites can quickly get big audiences.

A disadvantage is that advertising, which is crucial for most magazines, is still in its cradle on the Internet. You can also sell a printed magazine, but it's harder to get people to pay for using a site. A drawback for *Corky* was that lesbians are not seen as a profitable target group for advertising.

Both *Darling* and *Corky* could be seen as feminist in some ways, but not in other, and by some people, and not by others. The intentions behind *Darling* were not feminist, but other media were asking the editors feminist questions which made them start thinking and reading about feminism. Soon they wanted to be part of the feminist debate, and tried to "sneak in" feminist messages into their magazine. The *Corky* editors see their magazine as feminist because they themselves are feminists. However, their first priority is to write about and for lesbian and bisexual women, which could be seen as feminist in some ways. A way to be feminist is to create an alternative to the traditional women's press, and the grrlzines do this partly by their parodic and ironic uses of women's magazine conventions.

Chapter 5. *Darling* – A Feminist Online Community?

This chapter is based on face-to-face interviews with six persons that both use the *Darling* chatroom and read the *Darling* magazine and webzine. All interviewees did see themselves as feminist, except for Hedgehog, the only male person in the group, who hesitated to call himself a feminist because he wasn't active in the feminist movement. Equality was important for all of them, but some thought that both genders were equally disadvantaged by the gender system, and some thought that men were privileged in patriarchal society and must be forced to give up their privileges to create true equality. All but one, Indra, denied that the media had influenced them to become feminists, but were inspired by feminist books and other feminist media. Indra said *Darling* made her interested in feminism in the first place and inspired her to read more. The informants also discussed the popularization of feminism, for example the pop group Spice Girls, women's magazines who try to be feminist, and TV shows for women who use feminism as a marketing strategy. They thought that popular feminism was good, but were concerned with it being the "right kind" of feminism. If feminism is easy to understand and is spread through popular channels, it should lead more people to think in this way. But it could also take the bite out of feminism. Feminism is a radical ideology, and to criticize the gender system is a threat to patriarchal society. There are however no easy answers to the question if the popularization of feminism is good or bad. Simple messages could be a gateway to more complicated ones. But if the word feminism gets too widespread, and people start to call themselves feminists without applying a feminist analysis to their lives, it could undermine the movement.

Interviewees compared *Darling* to traditional girls' magazines and thought that *Darling* unlike them did not see the genders as separate, and that both genders could be interested in the same things. They also thought that *Darling* made them think, and that other girls' magazines saw girls as stupid. They did, however, not see *Darling* as exclusively feminist, and mentioned flaws in the feminist facade. For example Blondie thought that a feminist magazine must be concerned about all parts, and was especially dissatisfied with *Darling* using skinny models in its fashion spreads and publishing sexist advertising.

In 2001, *Darling* changed its graphic form, and to some degrees its content. Many *Darling*-readers were dissatisfied with this, according to discussions on a *Darling*-forum and my interviewees. *Darling* has occupied a position in between alternative and mainstream. The printed *Darling* was distributed and sold in many stores, but not all, and in many ways it was fanzinelike. I have used Sarah Thorntons (1996) discussion about subcultural capital to discuss reader's critique that *Darling* has become more mainstream. To gain subcultural capital, cultural artefacts like magazine, music, clothes etc, must be hard to attain: "[S]ubcultural capital maintains its currency (or cultural worth) as long as it flows through channels of communication which are subject to varying degrees of restriction." (Thornton 1996: 161).

Because all interviewees used the *Darling* chatroom, which I also used to get in touch with them, I asked them questions about chatting there. They disclosed that it functioned as a female-centered sphere, even though there were both male and female users. It was centered on social relations and not romantic or erotic ones unlike many other chatrooms. It can also be described as a virtual or online community, and in some ways as a public sphere in the Habermas sense.

Chapter 6. *Corky* – A Lesbian Oasis in the "Hetero-Desert"

The title of this chapter is taken from an interview citation. The interview person Robin thought that *Corky* was very needed when it came, and said it was like an oasis in the desert of heteronormative society. The chapter is based on six interviews with *Corky*-readers. Two have only read the printed magazine, one Danish user has only read the webzine, and the remaining three have read both the printed issues and the webzine, and are also frequent users of the gay web community *Qruiser* which is shared by *Corky* webzine and *QX* webzine.

All interviewees saw themselves as feminists and I asked them about feminism in the media. They mentioned feminist magazines and feminist columnists in the mainstream press. One user, Hilde, talked about female action heroes as feminist role models. Two users, Moa and Robin, talked about feminism currently being used as a buzzword in Sweden, but that the people using the word often lack a feminist analysis and a comprehensive feminist view. When asked if *Corky* was feminist, they said that it was feminist when it came to putting women in the centre, and the women depicted in *Corky* were women who were qualified, who *did things*. They were not in the magazine only because they were good looking.

According to the interviewees, homosexuality was often invisible in the (mainstream) media. And when it was depicted it was often made exotic and there were many misunderstandings concerning homosexuality. Homosexual men were also more visible in the media than lesbian or bisexual women. Asked about lesbian role models, interviewees told me they were few, but mentioned some openly lesbian women who were famous, for example actors and singers. Robin said that the Internet, with its gay web communities, had made it easier to get lesbian/bisexual/queer role models who were ordinary people and easy to get in touch with.

The readers liked *Corky* because homosexuality was the norm in the magazine. The lesbian identity constructed in it was diverse and showed that lesbian women can be different and have several styles. One, Charlotte, did not agree to this and criticized *Corky* for reproducing lesbian stereotypes. Three of the interviewees were bisexual, pansexual or queer, and they thought that bisexuality was invisible in *Corky*.

Corky had three main functions for the users. Firstly, it was strengthening their lesbian identity (or the lesbian side of their bisexual identity), which was often invisible and/or denied in heteronormative society. Secondly, *Corky* contained gay-related information. And thirdly, through *Qruiser* it was easy to get in touch with like-minded people. All three functions are however related to the lesbian identity and the process of identification.

Chapter 7. Feminism, Sex and Sexuality in the Texts of *Darling*

In this chapter, *Darling's* texts are analyzed. It tries to find out what feminism(s) *Darling* relates to and in what ways. Firstly, *Darling* contains texts about types of feminism, for example cyberfeminism. Cyberfeminism is a wide concept and theoretical discussion. *Darling's* cyberfeminism is concerned with getting women to learn about the Internet and

getting jobs in the multimedia industry. They also talk about Do it yourself (DIY) feminism, which seems to see problems and their solutions as existing on a purely individual level. Other influential feminisms are the US third wave feminism and girliefeminism. These want to reclaim and re-value the disparaged girls's culture, styles, attitude and artefacts. Girliefeminists are positive to consumer culture and want to look superfeminine and at the same time be conscious about feminism and the gender system. In *Darling's* description this is considered subversive, because symbols change their meanings in new contexts and new ways of using them. There is also a critique of what is seen as a "feminist" style, the example used here is that women must have unshaven armpits to be considered feminist. Here one can see a false dichotomy between "old" (second wave) and "new" (third wave) feminists, and also a denial of a heterogeneity in the feminist movements and the styles connected to it. The hyperfeminine girliefeminist can however be seen as an example of the philosophy of as-if, that Rosi Braidotti (1986) is talking about, and also as pastische, because it relates to an idea (of girliness) and at the same time denies its essence.

The texts in *Darling* do not only describe feminisms, but also discuss sex/gender and gender relations. It does this from a personal point of view, mainly in texts called "diary". Here *Darling* is connecting both to the feminist motto "the personal is political" but also to the personal stories common in women's magazines. In connection to some articles, there are forums that discuss them. Those were analyzed together with the articles. This confirmed that the reader context is feminist.

Also, beauty and body ideals are discussed and critiqued, which resembles the grrlzines analyzed in chapter 2. *Darling's* fashion spreads do however also show some kind of beauty ideals. They have been critiqued by other media and the readers as exhibiting "anorectic models". The fashion photograph, as a genre, has been said to have structures that are hard to change. According to Anette Göthlund (2000b) they are transmitters and creators of meanings and ideals concerning both femininity and gender relations. The fashion spreads mix designer labels with street fashion and second hand clothes, and the models look thin but "different" in a way similar to models in trendy lifestyle magazines like the British *ID*. More traditional spreads are mixed with innovative or even playfully deconstructive ones.

Another theme explored in this textual analysis is sexuality. Both articles or discussions about sex and sexual short stories are examined. The discussions are mainly about heterosexual relations and acts, but there are also descriptions and discussions about homosexual ones. The feminist debate (see for example Dworkin 1981/1999; MacKinnon 1982; Williams 1989; Strossen 1995/1996) about sexuality and pornography has been used as a background for my analyzes. Among the sexual short stories there are a mixture of texts that could be seen as conveying patriarchal norms and values, and texts that problematize sexuality and could potentially be liberating.

I have used Elizabeth Grosz (1995) text about feminist texts to discuss the feminism in *Darling*. The reader discussion forums form a feminist reader context for the articles, something that is one of the factors that make a text feminist according to Grosz. *Darling* could however not be seen as unequivocally feminist, nor by its readers, nor by my own analysis, because it has lots of fractures and self-contradictions in its feminist facade. But *Darling* never declared itself feminist, and this makes the magazine even more interesting. Unlike many women's magazines (Hirdman 2001), men and women are not seen as different. Also, *Darling* could not be seen as exclusively heterosexual, advocating a strictly heterosexual norm.

Chapter 8. Lesbian Identity, Feminism and Queer in the Texts of *Corky*

In this chapter, the lesbian identity constructed in the texts, columns and articles of *Corky* is explored. Theories about subjectivity, mainly Fuss (1995), Hall (1997) and Fornäs (1995) are used. Identities are constructed through the processes of identification and disidentification, and through differences and similarities with other people or groups of people. Identities are both individual (subjective), collective and cultural. The latter is important in texts, because they create cultural representations.

Firstly, *Corky* constructs a homosexual identity in opposition and disidentification with heterosexuality in a column about a gay pride parade. Here a dichotomy is produced between the paraders who are seen as homosexual, active, colorful etc. and the bystanders, who are seen as heterosexual, passive, boring and gray etc. I critique this text for ignoring differences inside the two groups and denying the existence of hybrid groups between male-female genders and hetero-homo sexual identities. The descriptions also leads to stereotyping and exotization. Stereotypes like the lesbian "butch" and the male gay "queen" have been used by homophobes but are also important symbols in the gay community.

Secondly, the lesbian identity is set up against a gay male one. The *Corky* writers complain about men being more visible both in the gay community and outside of it. This is because the patriarchal norm is not limited to heterosexuality. Often, the word gay or homosexual, refers only to gay men.

A third theme is identification with lesbian women. One text describes the activity "dykespotting", to recognise lesbians in crowds and in public spaces. Many texts discuss lesbian celebrities who become role models for other lesbians, and popular culture, for example TV-series with lesbian subtexts. But *Corky* also tries to deconstruct the lesbian identity or rather the stereotypes associated with it.

The texts extend over the feminist types lesbian radical feminism (sometimes called cultural feminism) and queer thinking. The first type questioned both the male and the heterosexual norm and tried to re-value women and women's culture. Here, lesbianism and living separate from men was offered as a political choice. Queer uses many of radical feminist ideas, for example the term compulsory heterosexuality (Rich 1993). The label queer can have different possible meanings because the queer identity position is an anti- or counter-identity, which is characterized by being against gender norms and/or the heterosexual norm. In *Corky*, there is a fight over the word queer, who has the right to it, who can call themselves queer? In Sweden, like feminism, queer has become popular and some say it has therefore lost its subversive potential and its political meaning. Therefore it is important what symbols get to stand for queer in *Corky*. I have seen three main figures, the dildo (or the lesbian phallus), the couple butch/femme (especially the butch) and lesbian porn (which in *Corky's* description is labelled "good porn"). This can be seen as reclaiming of what earlier (especially in radical feminism) has been seen as reflecting a phallogocentric and/or hetero norm.

In *Corky*, individualism, lifestyle, personal choice and protest through consumption has been given priority over a radical feminist, political lesbianism. This is queer as lifestyle, consumption and style, not queer as a political movement, but rather the sex liberal, permissive side of queer. Also, *Corky* is constructing, or re-constructing a lesbian identity, something that goes against the ideas of the queer movement. The revolutionary part of queer, that wants to deconstruct identities, for the most part is left outside *Corky*.

Chapter 9. Style and Strategies in Mediated Feminism

In this concluding chapter, different threads are pulled together and efforts are made to discuss the grrlzines in connection to their societal context. What do these texts say about today's feminism? I start out by discussing the grrlzines as mediums. They use different types of media; print media, and various Internet arenas (Fornäs et al 2002:13 ff), like website, chat and discussion forums. The media can be divided into makro, meso and micro media. The concept meso media can be explained as local media or mediated alternative public spheres. An example of meso media is the gay media, something which also makes the expression the pink economy useful. The pink economy refers to the money gay people spend when expressing a gay identity (for example going to gay bars or reading gay magazines), or on companies trying to reach the gay segment with their marketing. On the Internet, for example on its gay web communities, one can play with new identities, or rather aspects of one's identity before going out with them in the "real world". The communities, chat rooms and discussion forums give more user value to the publications, there is also a greater democratic potential and possibilities for creating new public spheres.

Through its history, feminism has used the media in different ways and feminists have had different media strategies. They have used the media to spread their message and recruit followers, but have also been misrepresented by it. There is also the dilemma of women, lesbians or other subordinate groups wanting to be treated like everybody else and at the same time claiming visibility and rights as a group. The grrlzines make women visible on their own terms, but what strategies do they use? One is girliefeminism, the reclaiming and re-valuation of "all things girl". Behind this there is a belief in the feminine as artifice. *Corky* uses affirmative strategies by which lesbians are re-valued on other group's expenses. In *Darling* there is less divisions put up between groups, and the texts of *Darling* can be seen as more transformative and deconstructive.

To understand and discuss gendered identities in the grrlzines, I have used Søndergaards (1999) ideas about gender as a metacode in posttraditional society. Here, attractive and successful individuals mix traits traditionally considered masculine with those considered feminine. It is seen as backward to express gender in traditional ways. In similar ways, *Darling* expands the boundaries for girl's magazines, which are often bound by feminine themes. Gender is less important as a organizing principle, but at the same time the magazine is culturally recognizable as a magazine for girls. In *Corky*, gender means everything, because its audience consists of women who love women. How then is identity linked to sexuality? In *Darling*, there is not a strong connection between certain sexual acts and sexual identities. One could almost talk about a queer attitude in *Darling*, especially in its sexual short stories. In *Corky* there is a strong connection between sexuality and (lesbian) identity. In the magazine, there is a lesbian norm, which was seen as liberating by the readers, because lesbianism has been made invisible or been represented on heteronormative terms in most other media. This is a form of a identity politics which is an answer to a strong need to strengthen the collective identity. Unfortunately, this often leads to a "we and them" type of thinking.

In this thesis, the styles, reclaiming of images, looks, genres etc have often been the centre of attention. I draw on the research on subcultures and its notion of style (Hebdige 1979/2001). The strategies reclaiming and empowerment are "open" ones, possible to read in different ways. I also discuss how subcultures and countercultures also can be incorporated in the mainstream. Maria Wendt Höjer and Cecilia Åse (1999) in a political science discussion terms this co-optation, a process in which the state disarms subordinate groups and their demands through incorporating them, because political protest threatens it. Similar strategies are used by media companies and the fashion industry when it comes to youth subcultures and

countercultures. However, according to Hebdige, it is not possible to draw a strict line between commercial exploitation and cultural creativity and innovation. This can also have positive aspects. The powerful invites these groups and let them tell their stories and legitimate their demands. Nancy Fraser has called subordinate groups playing along with this an affirmative strategies of the sort "mainstream multiculturalism", which she says leaves the differences between groups and the underlying power hierarchies intact.

The feminist contexts that the grrlzines relate to are the second and third waves of feminism, the riot grrrl movement, girliefeminism and queerfeminism. All these separate movements have much in common, even though their differences are important. Feminism is not, and never has been, an uniform movement. In the grrlzines, women and the feminine are in focus, but without the feminine being seen as an essence.

In a concluding discussion one of the paradoxes of feminism is discussed. How can one acknowledge and make visible differences in the movements of subordinate groups without creating division and obstruct collective action and resistance against societal hierarchies? Maud Eduards (2002) suggests that a theory about action and a freedom of action would be helpful, because it would counteract the view on women as passive. She also wants to connect the linguistic level with the material. Judith Butler (1990) and Michel du Plessis (1996) recommend coalition strategies where people join forces temporarily without subscribing to stable identities. Pia Laskar (2003) discusses how queer theory is a prime example of this feminist dilemma and points out two camps; deconstructivists and operational essentialists. To Laskar, both groups are right, and the best way to go is to alternate between these two positions.

How can one relate this discussion to popular feminism and the grrlzines? They are using female and lesbian identity, but reconstructing it, for example by their use of parody and irony. The *Darling* identity is allowed to be more open and fluid, whereas *Corky* needs to create a platform for lesbians. Because of the heteronormativity of the media in general, where heterosexuals are constantly affirmed as being the norm, there is a bigger need for identification in a magazine for lesbians and bisexuals. Compared to most women's magazines, the grrlzines studied here open up for new and less limited identity positions.

Chapter 10. Texts, Identity Constructions and Interpretations

Theories of social movements, resistance and subversion are key concepts in gender studies, and therefore it is important to show how these can be seen in mediated texts. Media plays an important role in everyday life, and offers identities, role models and constructions of reality.

Both young women and lesbians are subaltern groups, but they are different when it comes to media representation. Young women are very visible in the media, but are seldom represented on their own terms, and more often as sexual objects for the male gaze. Lesbians, on the other hand, are quite invisible in the media. The young, sexualized woman, and lately also the "metrosexual" gay man (in highly popular TV-shows such as *Queer eye for the straight guy*) are often exhibited in popular media. These identities function as a non-threatening "Other" to the identity construction that still holds the most power in the world, the white heterosexual middleclass man. The lesbian is less effective as Other, and is therefore made more or less invisible. She is also harder to construct as a target for marketing. The visibility and status of subaltern groups often goes hand in hand with economics. In a capitalist society, your power as a consumer determines how attractive you are for media interpellation. Main parts of the media are financed by advertising, and sales of advertising space determines which products survive on the market. When groups are not represented by

the media, the need increases to form subaltern counterpublics and for them to form their own representations and messages.

Readers relate to the identities constructed by the media to form their own individual identities or to feel part of a collective identity. The lesbian readers of *Corky* are used to making oppositional readings of the mainstream media, and therefore find it liberating with a magazine that interpellates them as lesbians. For the bisexual readers, things get more complicated. The seamless lesbian identity offered by *Corky*, make them experience their identity as split in half.

I have followed Bennetts (1987) advice to study reader formations and texts. In the interviews, one could see similar reader formations in the reading of *Darling*. The *Corky* readers were a more heterogeneous group. The reading of *Darling* was easier to study, because of the reader discussion forums which were attached to some of the articles. This made it possible to see that the reader formation was feminist.

In the previous chapter, several theorists who want to alternate between different strategies are discussed. To not put up a definitive opposition between the uses of identity categories and deconstruction of them is in line with poststructuralist thinking. Even if one thinks that symbols, words, identity categories are constructed, it is impossible to live as if they were non-existent. These are the dichotomies we live by. This makes irony, parody and pastiche effective styles. Here one can use the stereotypes, the gender (re)presentations *as if* they were true, but with a touch of irony. This can both consist of a subject making fun of itself, or an ironic reading of the same subject or a media text. One could see the identity construction of the grrlzines as alternating between constructing and deconstructing them. In *Corky*, one could however, see a bigger need to construct an identity, and the reason for this seems to be the need to make lesbians visible as a group and as individuals. Therefore, the magazine has to show the things the group has in common, and hide differences. There could be a need for different groups to use different strategies. And different strategies could be useful in different stages of a liberation movement. Nothing speaks against practicing different strategies at the same time.

If one wants to find out what role texts play in a gender and media studies perspective, it is important to combine the materiality of texts, their possible meanings and interpretations, with the interpretations that are made by their actual readers, and how texts are used by readers. I here combine this with the identity constructions made by texts and their readers. Magazines offer certain identities, which could be more or less restrictive. But it is up to the readers themselves how to relate to these representations. One has to study both the text itself, and some of its readings, to see if it is subversive *to its effect*.

"Pleasure" is a concept often discussed in Cultural studies. There are two forms of pleasure, one which comes from a traditional lifestyle, not threatening the status quo or gender norms. This can be seen in traditional women's magazines, centered around beauty and romance and other traditional "feminine" activities. The other kind of pleasure is connected to resistance and the subversive. This is a carnivalesque form of pleasure, through excess, parody and the subversive laughter.

In the grrlzines, one can see elements that exemplify the latter form of pleasure. Other examples are rock stars and bands who share this attitude. Here the female stars position themselves as sex subjects instead as traditional objects to a masculine gaze. Female action heroes, who deconstruct traditional femininity are also part of this tradition. These identity constructions are often worshipped as cult objects by feminist or lesbian interpretative communities. The combination of text and reception/interpretation make them subversive.

LITTERATURLISTA

Analyserade texter

Grrlziner

Bust tillgänglig 17 juli 1999 <<http://www.bust.com>>

Chickclick tillgänglig 6 november 1999 <<http://www.chickclick.com>>

Corky tillgänglig 2 december 1999, 30 augusti 2001 och december 2001
<<http://www.corky.nu>>

Darling tillgänglig 23 juni 1999 och 16 augusti 2002 <<http://www.darling.se>> (Alla publicerade nummer av *Darling* webzine är tillgängliga på <<http://darling.se/gamla>>)

Disgruntled Housewife tillgänglig 4 augusti 1999 <<http://www.disgruntledhousewife.com>>

Geekgirl April – June 1999 Issue, tillgänglig 10 maj 1999 och “Crush the millennium“ - Issue tillgänglig 8 december 1999 <<http://www.geekgirl.com.au>>

gURL tillgänglig 23 april 1999 <<http://www.gurl.com>>

Lumumma tillgänglig 2 november 1999 <<http://www.lumumma.com>>

Razzberry tillgänglig 28 mars 1999 <<http://www.razzberry.com>>

Riotgrrl tillgänglig 24 mars 1999 <<http://www.riotgrrl.com>>

Smile and act nice tillgänglig 5 augusti 1999 <<http://www.smileandactnice.com>>

Analyserade texter

Andersson, Carmen: ”I nattmössan”, i *Darling* webzine nr 28.

Anonymus: ”Min hund Toby” i *Darling* webzine nr 11.

Andersson, Lena: ”Mannen vid havet” i *Darling* webzine nr 25

Benjamin: Sara flipprar ur” i *Darling* webzine nr 2.

Bergman, Liv-Marit: ”Det är fullt att vara ful” i *Darling* webzine nr 19.

Bergman, Liv-Marit: ”Le Tigre. Il y a une révolution montant” i *Darling* nr 2/00.

Bergman, Liv-Marit: ”Pinuppa dig!” i *Darling* webzine nr 23.

Bergman, Liv-Marit: ”Riot grrls – vad vill de?” i *Darling* nr 1/00.

Birde, Marie: ”I feminismens tecken” i *Darling* nr 5/00.

Christensen, Karin: ”Snacka går ju. Men det är svårt att prata på med en raggsocka intryckt i munnen” i *Darling* webzine nr 37.

Danielsson, Gunilla (2000): ”Lesbiska med böyrken” i *Corky* feb/mars.

Emi: ”Vi mailade till Nikki Douglas” i *Darling* webzine nr 4.

”Engångssex” i *Darling* webzine nr 14.

”Engångssex” i *Darling* webzine nr 15.

Feministflata, Herculina (2000): ”Hur man knullas i högklackat – flatporr med upplysningssyfte” i *Corky* juli/aug/sept.

Feministflata, Herculina (2001): ”Böcker som får blodet att koka: Tokfeminismen av Birgitta Kurtén-Lindberg” *Corky* webzine.

Feministflata, Herculina (2001): ”Queeraktivism på ett lastbilsflak. Finns det lesbiska queeraktivister?” *Corky* webzine.

Fischer, Anders: ”Andra gången” i *Darling* webzine nr 10.

Flodr, Hanna: ”Polarn och pyret. Det är inte alltid så kul att vara liten och söt” i *Darling* webzine nr 29.

Gunér, Emi (1999): "En lång kedja av fånmail" i *Darling* 3/99.

Haglund, Camilla (1999): "Fotbollsflator. Så vet du vem av dem du ska lägga energi på..." i *Corky* dec/jan.

Haglund, Camilla (2000): "Elle och Mimmi. Två tjejer som ibland är ganska lika varandra" i *Corky* feb/mars.

Hagman, Per: "Elisa" i *Darling* webzine nr 8.

Hagström, Ylva (1999): "Eva och Maria. En kärleksfilm" i *Corky* dec/jan.

Hagström, Ylva (2000): "Lila Perspektiv – för tjugo år sedan" i *Corky* apr/maj/juni.

Hörstadius, Erik: "Hämnd, ljuva hämnd" i *Darling* webzine nr 6.

Johansson, Linna (2000): "Att synas. Även på bussen sent en natt" i *Corky* feb/mars 2000.

Johnsson, Elle (1999): "Mimmi. Singel, ragga, hångel m.m." i *Corky* feb/mars.

Johnsson, Elle (2000): "Mimmi. Bli unik, förändra dig själv och finn en ny partner" i *Corky* feb/mars.

Johnsson, Elle (2000): "Mimmi. Slampa 2000" i *Corky* apr/maj/juni.

Johnsson, Elle (2000): "Mimmi. En för tillfället lugn trappuppgång på Söder" i *Corky* juli/avg/sept.

Jönsson, Tommie: "Kvejk-kommissionen rapporterar: ny farlig subkultur" i *Darling* webzine nr 19.

Jönsson, Tommie: "Grundkurs i nakenfotografi" i *Darling* webzine nr 23.

Kirosawa, Molly: "Drottningens hemlighet" i *Darling* webzine nr 31.

Kristina: "Linda tar farväl" i *Darling* webzine nr 3.

Larsson, Ann (1999): "Det kallas flathat" i *Corky* dec/jan.

Le Tigre (2001): *Feminist Sweepstakes*, CD, ChicksOnSpeedRecords.

Ljungdahl, Jonas: "Karolin och Annika" i *Darling* webzine nr 7.

Löv, Sandra: "Lite kärlek med knull" i *Darling* webzine nr 19.

Mannheimer, Clara: "Livet är inte en dans på rosor. Snarare som att simma i vaniljsås" i *Darling* webzine nr 5.

Maria, Charlotte och Emi: "Cyberfeminist javisst" i *Darling* webzine nr 4.

Nestius, Nenne: "En alldeles egen Pride!" i *Corky* webzine, tillgänglig 12 februari 2000.

Nestius, Nenne: "Post Pride Power" i *Corky* webzine, tillgänglig 12 februari 2000.

Nestius, Nenne: "Olyckligt slut i Hollywood" i *Corky* webzine, tillgänglig 12 februari 2000.

Nestius, Nenne: "Var god tag plats! (innan dörrarna stängs)" i *Corky* webzine, tillgänglig 12 februari 2000.

Nestius, Nenne: "Gay = bög på Stockholms Filmfestival" i *Corky* webzine, tillgänglig 12 februari 2000.

Nestius, Nenne (2000): "Spank me – please!!" i *Corky* apr/maj/juni.

Norrman, Capri: "Priden – bara för killar?" i *Corky* webzine, tillgänglig 12 februari 2000.

Ohlis, Anna (2000): "Grrrrl fight" i *Corky* apr/maj/juni.

Olsson, Belinda (2000): "Konsten att INTE hoppa från bron..." i *Corky* apr/maj/juni.

Selander, Chavah: "Dykespotting" i *Corky* webzine, tillgänglig 12 februari 2000.

Selander, Chavah: "Den kåte heterosexuelle mannen" i *Corky* webzine, tillgänglig 12 februari 2000.

Skogkvist, Belinda: "Våga vägra bakvägen!" i *Darling* webzine nr 9.

Skogkvist, Belinda: "Sex är överskattat" i *Darling* webzine nr 13.

Stoller, Debbie: "Feminist Fatale" i *Bust* webzine, tillgänglig 17 juli 1999.

Ströman, Malin: "Mario Sisters" i *Darling* webzine nr 16.

SW: "Den kåta heterosexuella tjejen" i *Corky* webzine, tillgänglig 12 februari 2000.

Svensson, Therese: "Vetenskapskvinnorna du glömde" i *Darling* nr 4/02.

Svensson, Therese och Elin Unnes: "Girlies vill bara ha kul" i *Darling* nr 3/01.

Teleman, Sara: "Mini, midi eller maxi?" i *Darling* nr 3/99.

Thorsén, Yvonne: "Djävla slynor — jag vill ju ligga med er" i *Darling* nr 2/01.
Thorsén, Yvonne: "Eru lebb eller?" i *Darling* nr 4/01.
Wahlberg, Joakim: "Sora" i *Darling* webzine nr 26.
Wessman, Inga-Stina (2000): "Operaerotik i kubik" i *Corky* apr/maj/juni.
Virtanen, Fredrik: "The fearlessness of getting caught" i *Darling* webzine nr 12.
Östergren, Petra (2000): "Dilletteo – en kvinnas välbehag" i *Corky* juli/avg/sept.

Intervjuer

Darlings redaktör Brita Zilg, den 4/2 2000.
Corky-redaktörerna Nenne Nestius och Gunilla Danielsson 14/2 2000.
Blondie 2/10 2000.
Apoptoz 3/10 2000.
WonderWoman och Hedgehog 16/12 2000.
Indra och Anja (närvarande: Fabian) 19/4 2001.
Linda 27/2 2001.
Hilde 13/3 2001.
Charlotte 14/5 2001.
Moa 11/7 2002.
Kajsa 2/9 2002.
Robin 17/9 2002.
Telefonintervju med Brita Zilg den 12/11 2002.

Referenser

Adorno, Theodor & Max Horkheimer (1997): *Upplysningens dialektik. Filosofiska fragment*, Göteborg: Daidalos.
Altculture: Riotgrrrrls, tillgänglig 16 december 1999,
<http://www.altculture.com/.index/aentries/r/riotxgrrrl.html>
Althusser, Louis (1971): *Lenin and Philosophy and other Essays*, New York: Monthly Review Press.
Anderson, Benedict (1991): *Den föreställda gemenskapen. Reflexioner kring nationalismens ursprung och spridning*, Uddevalla: Daidalos.
Ang, Ien (1982/1991): *Watching Dallas: Soap Opera and the melodramatic imagination*, London: Routledge.
Ballaster, Ros, Margaret Beetham, Elizabeth Frazer & Sandra Hebron (1991): *Women's Worlds: Ideology, Femininity and the Woman's Magazine*, Houndmills: Macmillan.
Barthes, Roland (1977): *Image – Music – Text*, London: Fontana Paperbacks.
Baym, Nancy (1998): "The Emergence of On-Line Community", i Jones, Steve (red.): *Cybersociety 2.0: Revisiting Computer-Mediated-Communication and Community*, Thousand Oaks, Sage.
Beauvoir, Simone de (1957): *The Second Sex*, New York: Knopf.
Beck-Friis, Ulrika. "Spegel, spegel på väggen där..." *Svenska Dagbladet* 31 December 1998.
Bennett, Tony (1987): "Texts in History: The Determinations of Readings and Their Texts" i Derek Attridge, Bennington, Geoff & Young, Robert (red.): *Post-Structuralism and the Question of History*, Cambridge: Cambridge University Press.

- Berlant, Lauren (1997): *The Queen of America goes to Washington: Essays on Sex and Citizenship*, Durham: Duke University Press.
- Beynon, John (2002): *Masculinities and Culture*, Buckingham: Open University Press.
- Bikini Kill (1994): *The CD Version of the First Two Records*, Kill Rock stars.
- Björk, Nina (1996): *Under det rosa täcket. Om kvinnlighetens vara och feministiska strategier*, Stockholm: Wahlström och Widstrand.
- Björk, Nina (1999): "Alice Bah tog över. I Vecko-Revyn byttes bantningsråd ut mot hur man gör karriär" *Dagens Nyheter* 9 December 1999.
- Bolter, Jay David & Richard Grusin (1999/2001): *Remediation: Understanding New Media*, Cambridge: MIT Press.
- Bordo, Susan (1993): *Unbearable Weight: Feminism, Western Culture, and the Body*. Berkeley: University of California Press.
- Boston Women's Health Collective (1978): *Our Bodies, Ourselves: A Book for and by Women*, London: Penguin.
- Braidotti, Rosi (1986): "Cyberfeminism with a Difference" i *New Formations* 29, höst [online], tillgänglig 11 november 1999.
<http://www.let.ruu.nl/womens_studies/rosi/cyberfem.htm>
- Brooks, Ann (1997): *Postfeminisms: Feminism, Cultural theory and Cultural Forms*, London: Routledge.
- Bruckman, Amy (1996): "Gender swapping on the Internet", tillgänglig 18 januari 1999
<<http://www.cc.gatech.edu/fac/Amy.Bruckman/papers/index.html>>
- Bucholtz, Mary "Geek Feminism." *In Proceedings of the First Conference of the International Gender and Language Association*, Stanford: CSLI, (forthcoming).
- Burr, Vivien (1995): *An introduction to Social Constructionism*, London: Routledge.
- Butler, Judith (1990): *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity*, New York: Routledge.
- Butler, Judith (1991): "Imitation and Gender Insubordination" i Fuss, Diana (red.): *Inside Out: Lesbian Theories, Gay theories*, New York: Routledge.
- Butler, Judith (1992): "The Lesbian Phallus and the Morphology of the Imaginary", *Differences* 4, 1.
- Butler, Judith (1993): *Bodies that Matter: On the Discursive Limits of "Sex"*, New York: Routledge.
- Carey, James W. (1989): "Mass Communication and Cultural Studies" i *Communication as Culture: Essays on Media and Society*, New York: Routledge.
- Carolin, Louise (1998): "Girl Talk: Femmes in Discussion" i Sally R. Munt (red.): *Butch/Femme: Inside Lesbian Gender*, London: Cassell.
- Carter, Angela (1981): *Kvinnan hos de Sade*, Karlskrona: Forum.
- Case, Sue-Ellen (1993): "Toward a Butch-Femme Aesthetic" i Ablove, Henry, Michèle Aina Barale & David M. Halperin (red.): *The Lesbian and Gay Studies Reader*, New York: Routledge.
- Celeste Kerney, Mary (1997): "The Missing Links: Riot Grrrl – Feminism – Lesbian Culture" i Sheila Whiteley (red.): *Sexing the Groove: Popular Music and Gender*, London: Routledge.
- Cherny, Lynn & Elisabeth Reba Weise (1996): *Wired Women: Gender and New Realities in Cyberspace*, Toronto: Seal Press.
- Clark, Danae (1993): "Commodity Lesbianism" i Ablove, Henry, Michèle Aina Barale & David M. Halperin (red.): *The Lesbian and Gay Studies Reader*, New York: Routledge.
- Cohen, Anthony P. (1985): *The Symbolic Construction of Community*, London: Routledge.
- Connery, Brian A. (1996): "IMHO: Authority and Egalitarian Rhetoric in the Virtual Coffeehouse", i Porter, David (red.): *Internet Culture*, London: Routledge.

- Currie, Dawn H. (1999): *Girl Talk: Adolescent Magazines and Their Readers*, Toronto: University of Toronto Press.
- Dahlerup, Drude (1998): *Rødstrømperne: Den danske rødstrømpebevægelses udvikling, nytænkning og genomslog 1970-1985*, København: Gyldendal.
- Danet, Brenda (1998): "Text as Mask: Gender, Play and Performance on the Internet" i Steven G Jones, (red.): *Cybersociety 2.0: Revisiting Computer-Mediated-Communication and Community*, Thousand Oaks: Sage.
- Darling* (2000): Annonisprislister.
- Davies, Bronwyn (2000): *A Body of Writing. 1990-1999*, Walnut Creek: Altamira.
- Doane, Mary Anne (1982/2003): "Film and the Masquerade: Theorizing the Female Spectator" i Jones, Amelia (red.): *The Feminism and Visual Culture Reader*, London: Routledge.
- Driscoll, Catherine (1999): "Girlculture, Revenge and Global Capitalism: Cybergirls, Riot grrls, Spice girls" i *Australian Feminist Studies* Vol. 14 nr 29.
- Drotner, Kirsten (1993): "Medieetnografiska problemstillinger – en oversigt" i *Mediekultur* nr 21/1993.
- DuBois, Ellen Carol & Linda Gordon (1984/1989): "Seeking Ecstasy on the Battlefield: Danger and Pleasure in Nineteenth-century Feminist Sexual Thought" i Vance, Carol (red.): *Pleasure and Danger: Exploring Female Sexuality*, London: Pandora.
- Duncombe, Stephen (1997): *Notes from the Underground: Zines and the Politics of Alternative Culture*, London and New York: Verso.
- Dworkin, Andrea (1981/1999): *Pornography: Men Possessing Women*, Reading: The Women's Press.
- Dworkin, Andrea (1987/1997): *Intercourse*, New York: Free Press Paperbacks.
- Dyer, Richard (1982): "Don't Look Now" i *Screen* 23 nr 3-4.
- Dyer, Richard (1999): "It's Beeing so Camp as Keeps Us Going" i Fabio Cleto (red): *Camp: Queer Aesthetics and the Performing Subject: A Reader*, Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Eduards, Maud (2002): *Förbjuden handling. Om kvinnors organisering och feministisk teori*, Malmö: Liber.
- Eriksson, Paula, Josefin Hagdahl & Kristina Hultman (1992): "Från kelgrisar till karlhatare. Bang möter grupp 8" i *Bang* 4/92.
- Faludi, Susan (1992): *Backlash: The Undeclared War Against Women*, London: Vintage.
- Featherstone, Mike (1995): *Undoing Culture: Globalization, Postmodernism and Identity*, London: Sage.
- Feinberg, Leslie (1993): *Stone Butch Blues*, Milford: Firebrand books.
- Felski, Rita (1989): *Beyond Feminist Aesthetics*, London: Hutchinson Radius.
- Ferguson, Marjorie (1978): "Imagery and Ideology: The Cover Photographs of Traditional Women's Magazines" i Gaye Tuchman, Arlene Kaplan Daniels & James Benét (red.): *Hearth and Home: Images of Women in the Mass Media*, New York: Oxford University Press.
- Ferguson, Marjorie (1983): *Forever Feminine: Women's Magazines and the Cult of Femininity*, London: Heneman.
- Finch, Janet (1984): "It's Great to have Someone to Talk to" i Colin Bell & Roberts, Helen (red.): *Social Researching: Politics, Problems, Practice*, London: Routledge.
- Findlay, Heather (1995): "Freud's "Fetishism" and the Lesbian Dildo Debates" i Creekmur, Corey K. & Alexander Doty (red.): *Out in Culture: Gay, Lesbian, and Queer Essays on Popular Culture*, London: Cassell.
- Finkelstein, Norman H (1999): *The Way Things Never Were: The Truth about the "Good Old Days"*, New York: Anthenum Books.

- Fornäs, Johan (1995): *Cultural Theory and Late Modernity*, London: Sage.
- Fornäs, Johan, Kajsa Klein, Martina Ladendorf, Jenny Sundén & Malin Sveningsson (2002): "Into Digital Borderlands" i Fornäs m.fl. (red.): *Digital Borderlands: Cultural Studies of Identity and Interactivity on the Internet*, New York: Peter Lang.
- Foster, Derek (1997): "Community and Identity in the Electronic Village" i David Porter (red.): *Internet Culture*, New York: Routledge.
- Foucault, Michel (1978): *The Will to Knowledge: The History of Sexuality: 1*, London: Penguin Books.
- Franklin, Sarah, Celia Lury & Jackie Stacey (1996): "Feminism and Cultural Studies: Past, Present, Futures" i John Storey (red.): *What is Cultural Studies? A Reader*, London: Arnold.
- Fraser, Nancy (1997): *Justice Interruptus: Critical Reflections on the "Postsocialist" Condition*. New York: Routledge.
- Fraser, Nancy (2000): "Rethinking Recognition", *New Left Review* 3, May/June issue 2000 107-120.
- Friedan, Betty (1963/1983): *The Feminine Mystique*. New York: New York cop.
- Fuss, Diana (1995): *Identification Papers*, New York: Routledge.
- Galtung, Johan & M. Ruge (1965): "The Structure of Foreign News" i *Journal of Peace Research*, 1: 64-90.
- Gamson, Joshua (1996/1997): "Must Identity Movements Self-Destruct?" i Seidman, Steven (red.): *Queer Theory/Sociology*, Oxford: Blackwell.
- Ganetz, Hillevi (1992): "Butiken, hemmet och kvinnligheten som maskerad. Drivkrafter och platser för kvinnligt stilskapande" i Johan Fornäs, Boëthius, Bo, Ganetz, Hillevi och Reimer, Bo (red.): *Unga stilar och uttrycksformer. FUS-rapport nr 4*, Stockholm/Stehag: Symposion.
- Ganetz, Hillevi (1997): *Hennes röster. Rocktexter av Turid Lundquist, Eva Dahlgren och Kajsa Grytt*, Stockholm/Stehag: Symposion.
- Ganetz, Hillevi (1998): "Spice Girls. Sexiga, självständiga och provocerande" i *Opsis Kalopsis*, nr 1 1998.
- Garber, Marjorie (1995/2000): *Bisexuality and the Eroticism of Everyday Life*, New York: Routledge.
- Geekgirl Global*, tillgänglig 6 oktober 2000, <<http://www.geekgirl.com>>
- George, Sue (1993): *Women and Bisexuality*, London: Scarlett Press.
- Goffman, Erving (1979): *Gender Advertisements: Studies in the Anthropology of Visual Communication*, London: Macmillan.
- Gomez, Jewelle L. (1998): "Femme Erotic Independence" i Sally R. Munt (red.): *Butch/Femme: Inside Lesbian Gender*, London: Cassell.
- Gottdiener, Mark (1995): *Postmodern Semiotics: Material Culture and the Forms of Postmodern Life*, Oxford: Blackwell.
- Gotved, Stine (2000): *Cybersociology – Det samme på en anden måde* (Ph.d.-afhandling), tillgänglig 6 juni 2001, <<http://akira.ruc.dk/~gotved/Stine-phd.htm>>.
- Gripsrud, Jostein (2002): *Mediekultur, mediesamhälle* 2. uppl., Göteborg: Daidalos.
- Grosz, Elizabeth (1995): *Space, Time and Perversion: Essays on the Politics of Bodies*, New York: Routledge
- Göthlund, Annette & Anna Tellgren (1999): "Modebilder på Internet – En diskussion om traditionella analysmetoder i ett nytt medium" i Göthlund & Tellgren (red.): *Bilder och Internet – texter kring konstruktion och tolkning av digitala bilder*, Visuellt. Konst- och bildvetenskapliga institutionens skriftserie nr 6 1999, Göteborg.
- Göthlund, Anette (2000a): "Fashion Images on the Internet: New Looks at Old Representations", Presentation på forskningsprojektet Digitala gränslands symposium,

- Norrköping 12-13 maj 2000, tillgänglig 14 december 2000,
 <<http://www.jmk.su.se/digitalborderlands/gothlund.htm>>
- Göthlund, Anette (2000b): "Den omöjliga kvinnligheten" i *Kvinnovetenskaplig tidskrift* nr 3/2000.
- Habermas, Jürgen (1962/1989): *Structural Transformation of the Public Sphere*. Cambridge, UK: Polity Press.
- Halberstam, Judith (1998): *Female Masculinity*, Durham: Duke University Press.
- Hall, Radclyffe (1928/2002): *The Well of Loneliness*, London: Virago.
- Hall, Stuart (1980): "Encoding/decoding" i Stuart Hall, Hobson, Dorothy, Lowe, Andrew & Willis, Paul (red.): *Culture, Media, Language: Working Papers in Cultural Studies, 1972-79*, London: Routledge.
- Hall, Stuart (1997): "The Spectacle of the Other" i Stuart Hall (red.): *Representation: Cultural Representations and Signifying Practices*, London: Sage.
- Hamman, Robin (1999): "Introduction to Virtual Communities Research", *Cybersociology Magazine* [online] Issue Two, tillgänglig 18 januari 1999,
 <<http://www.socio.demon.co.uk/magazine/magazine.html>>
- Haraway, Donna (1997): *Modest_Witness@Second_Millennium.FemaleMan©_Meets_OncoMouse™*, New York: Routledge.
- Haraway, Donna (2000): "A Manifesto for Cyborgs: Science, Technology, and socialist feminism in the 1980s" i Kirkup, Gill, Linda Janes, Kath Woodward & Fiona Hovender (red.): *The Gendered Cyborg: A reader*, London: Routledge.
- Hawthorne, Susan & Renate Klein (red.), (1999): *Cyberfeminism: Connectivity, Critique and Creativity*, Melbourne: Spinifex.
- Hebdige, Dick (1979/2001): *Subculture: The Meaning of Style*, London: Routledge.
- Hermes, Joke (1993): *Easily Put Down: Women's Magazines, Readers, Repertoires and Everyday Life*, Univ. of Amsterdam, Dept. of Communication, Diss. Amsterdam.
- Hermes, Joke (1995): *Reading Women's Magazines: Analysis of Everyday Media Use*, Cambridge: Polity Press.
- Hex, Celina (2000): "Fierce, Funny, Feminists: Gloria Steinem and Kathleen Hannah Talk Shop, and Prove that Grrrls – and Womyn – Rule" i *Bust* nr 16, 2000.
- Hirdman, Anja (1996): "Veckotidningen och damrummet" i Ekekrantz, Jan & Tom Olsson. (red.): *Medierummet*, Stockholm: Carlssons.
- Hirdman, Anja (2000): "Male Norms and Female Forms" i Karin Becker, Jan Ekekrantz & Tom Olsson (red.): *Picturing Politics: Visual and Textual Formations of Modernity in the Swedish Press*, Stockholm: JMK Skriftserien, Stockholm University.
- Hirdman, Anja (2001): *Tilltalande bilder. Genus, sexualitet och publiksyn i Veckorevyn och Fib aktuellt*, Stockholm: Atlas.
- Holstein, James & Gubrium, Jaber (1997/1998): "Active Interviewing" i David Silverman (red.): *Qualitative Research: Theory, Method and Practice*, London: Sage.
- Humm, Maggie (1989): *The Dictionary of Feminist Theory*, Hemel Hempstead: Harvester Wheatsheaf
- Irigaray, Luce (1977/1985): *This Sex Which is Not One*, New York: Cornell University Press.
- Jagose, Annamarie (1996): *Queer Theory: An Introduction*. New York: New York University Press.
- Jameson, Frederic (1983/1998): "Postmodernism and Consumer Society" i Hal Foster (red.): *The Anti-Aesthetic: Essays on Postmodern Culture*, New York: The New Press.
- Johansson, Linna (2000): "Du får Damernas Värld istället" i *Bleck* nr 2, 2000, s. 11.
- Johnson, Richard (1996): "What is Cultural Studies Anyway?" i John Storey (red.): *What is Cultural Studies? A Reader*, London: Arnold.

- Jones, Stephen G. (1998): "Information, Internet and Community: Notes Toward an Understanding of Community in the Information Age" i Steven G Jones (red.): *Cybersociety 2.0: Revisiting Computer-Mediated-Communication and Community*, Thousand Oaks: Sage.
- Jong, Erica (1976): *Rädd att flyga*, Stockholm: Norstedt.
- Kaplan, E. Ann (1993): "Madonna Politics: Perversion, Repression, or Subversion? Or Masks and/as Mastery" i Schwichtenberg, Cathy (red.): *The Madonna Connection: Representational Politics, Subcultural Identities, and Cultural Theory*, Boulder: Westview Press.
- Kendall, Lori (1996): "MUDder? I Hardly Know 'Er. Adventures of a Feminist MUDder" i Cherny, Lynn & Elizabeth Reba Weise (red.): *Wired Women: Gender and New Realities in Cyberspace*, Toronto: Seal.
- Kitzinger, Celia (1987/1995): *The Social Construction of Lesbianism*, London: Sage.
- Kitzinger, Jenny & Celia (1993): "'Doing it': Representations of Lesbian Sex" i Griffin, Gabriele (red.): *Outwrite: Lesbianism and Popular Culture*, London: Pluto Press.
- Klein, Kajsa. "www.oneworld.net. Internet och den kosmopolitiska demokratin" i Amnå, Erik (red.): *IT i demokratins tjänst*, SOU 1999: 117. Demokratiutredningens forskarvolym VII, Stockholm: Fakta Info Direkt, 1999: 129-156.
- Klitgaard Povlsen, Karen (1986): *Blikfang: Om kvindeestetik og dameblade*, Aalborg universitetscenter.
- Kosofsky, Sedgwick, Eve (2000): "Mellan män" i Larsson, Lisbeth (red.): *Feminismer*, Lund: Studentlitteratur.
- Kristeva, Julia (1984): *Revolution in Poetic Language*, New York: Columbia University Press.
- Ladendorf, Martina (1996): *Skönhetens roll. Åtta medelklasskvinnor om attityder, praktiker och förebilder*, D-uppsats i medie- och kommunikationsvetenskap, institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMK), Stockholms universitet.
- Ladendorf, Martina (2002): "Cyberzines: Irony and Parody as Strategies in a Feminist Sphere" i Fornäs, Johan, Kajsa Klein, Martina Ladendorf, Jenny Sundén & Malin Sveningsson (red.): *Digital Borderlands: Cultural Studies of Identity and Interactivity on the Internet*, New York: Peter Lang Publishing.
- Larsson, Lisbeth (1989): *En annan historia. Om kvinnors läsning och svensk veckopress*, Stockholm/Stehag: Symposion.
- Laskar, Pia (2003): "Queert dilemma" i *Arena* nr 3/2003, s.19-25.
- Levy, Madelaine (1999): "Kathleen Hanna" i *Bibel* nr 8, 1999.
- Lorde, Audre (1984): *Sister Outsider: Essays and Speeches*, Trimansburg, Crossing Press.
- Lull, James (1990): *Inside family viewing: Ethnographic research on television's audiences*, London: Routledge.
- Lundahl, Pia (1998): *Lesbisk identitet*, Stockholm: Carlssons.
- Lövheim, Mia (2002): "Nätet – en plats för nya former av gemenskap?" i Peter Dahlgren (red.): *Internet, medier och kommunikation*, Lund: Studentlitteratur.
- MacKinnon, Catherine A. (1982): "Feminism, Marxism, Method, and the State: An Agenda for Theory" i *Signs* vol. 7 nr 3.
- Markham, Annette N. (1998): *Life Online: Researching Real Experience in Virtual Space*, Walnut Creek: Altamira Press.
- Matthis, Iréne (1992): *Det omedvetnas arkeologi. Om det moderliga*, Stockholm: Natur och Kultur.

- Mercer, Kobena (1992): "Black Hair/Style Politics" i Ferguson, Russell, Martha Gever, Trinh T. Minh-ha, Cornel West (red.): *Out There: Marginalization and Contemporary Cultures*, Cambridge: MIT press.
- McCracken, Ellen (1993): *Decoding Women's Magazines: From "Mademoiselle" to "Ms"*, London: Macmillan.
- McGuigan, Jim (1992): *Cultural Populism*, London: Routledge.
- McHugh, Michael P (1996): "From E-zines to Mega-zines" i *Networker*, november/december 1996, tillgänglig 21 april 1999, <<http://www.zinebook.com/resource.html>>
- McLaughlin, Kerry, Osborne, Ellison (1997): "Virtual Community in a Telepresence Environment" i Steven G Jones (red.): *Virtual Culture: Identity and Communication in Cybersociety*, London: Sage.
- McRobbie, Angela (1991): *Feminism and Youth Culture: From Jacke to Just Seventeen*, Houndmills: Macmillan.
- Mizrach, Steve (Inget datum angivet): *Using Computers in Qualitative Research*, Tillgänglig 18 januari 1999, <<http://www.clas.ufl.edu/users/seeker1/scholarly/comp-in-qual-research.html>>
- Modleski, Tania (1982/1988): *Loving With a Vengeance: Mass-Produced Fantasies for Women*, New York, Routledge.
- Moi, Toril (1985/1987): *Sexual/Textual Politics: Feminist Literary Theory*. London: Routledge.
- Moi, Toril (1999): *What is a Woman? And Other Essays*. Oxford: Oxford University Press.
- Moraga, Cherríe (1983/2000): *Loving in the war years: Lo que nunca pasó por sus labios*, Boston, Turnaround.
- Morley, David (1980): *The Nationwide Audience*, London: British Film Institute.
- Mulvey, Laura (1975/1999): "Visual Pleasure and Narrative Cinema" i Evans, Jessica & Stuart Hall (red.): *Visual Culture: The Reader*, London: Sage.
- Myers, Kathy (1987/1989): "Fashion 'n' passion" i Betterton, Rosemary (red.): *Looking On: Images of Femininity in the Visual Arts and Media*, London: Pandora.
- Nabokov, Vladimir (1965): *Lolita*, Stockholm: Aldus/Bonnier.
- Nielsen, Jacob (2000): *Designing Web Usability: The Practice of Simplicity*, Indianapolis: New Riders Publishing.
- Oakley, Ann (1988): "Interviewing Women: A Contradiction in Terms" i Helen Roberts (red.): *Doing Feminist Research*, London: Routledge.
- O'Brien, Jodi (1999): "Writing in the Body: Gender (Re)Production in Online Interaction" i Marc A. Smith & Kollock, Peter (red.): *Communities in Cyberspace*, London: Routledge.
- Oldenburg, Ray (1989/1997): *The Great Good Place: Cafes, Coffeeshops, Community Centers, Beauty Parlors, General Stores, Bars, Hangouts and How They Get You through the Day*, New York: Marlowe and Company.
- Olsson, Belinda, Linda Skugge & Brita Zilg (red.), (2000): *Fittstim*, Stockholm: Bonniers.
- Owens, Craig (1983/1988): "The Discourse of Others: Feminists and Postmodernism" i Foster, Hal (red.): *The Anti-Aesthetic: Essays on Postmodern Culture*, New York: The New Press.
- Paccagnella, Luciano (1997): "Getting the Seats of Your Pants Dirty: Strategies for Ethnographic Research on Virtual Communities" i *Journal of Computer-Mediated Communication* [online] 3 (1) June 1997, tillgänglig 18 januari 1999, <<http://www.ascusc.org/jcmc/vol3/issue1/paccagnella.html>>
- Persson, Kjell B. (2000): "☺ och ☹ möter Emma Hamberg" i *Nöjesguiden, Malmö och Lund*, september 2000.
- Pettersson, Rune (1986): *Nya medier. Termer och begrepp*, Stockholm: Esselte Studium.

- Pickering, Michael (2001): *Stereotyping: The Politics of Representation*, Houndmills: Palgrave.
- Plant, Sadie (2000): "On the Matrix: Cyberfeminist Simulations" i Kirkup, Gill, Linda Janes, Kathryn Woodward & Fiona Hovenden (red.): *The Gendered Cyborg: A Reader*, London: Routledge.
- du Plessis, Michael (1996): "Blatantly Bisexual; or, Unthinking Queer Theory" i Hall, Donald & Maria Pramaggiore (red.): *RePresenting Bisexualities: Subjects and Cultures of Fluid Desire*, New York: New York University Press.
- Plummer, Ken (1995): *Telling Sexual Stories: Power, Change and Social Worlds*, London: Routledge.
- Pollock, Griselda (1993/1998): "Saknade Kvinnor: Omprövning av de första tankarna om kvinnobilder" i Sjölin, Jan-Gunnar (red.): *Att tolka bilder. Bildtolkningens teori och praktik med exempel på tolkningar av bilder från 1850 till idag*, Lund: Studentlitteratur.
- Poster, Mark (1996): "Cyberdemocracy: Internet and the Public Spere" i Porter, David (red.): *Internet Culture*, London: Routledge.
- Radway, Janice (1984): *Reading the Romance: Women, Patriarchy, and Popular Literature*, London: Verso.
- Réage, Pauline (1968): *Berättelsen om O*, Stockholm: Pan.
- Rich, Adrienne (1993): "Compulsory Heterosexuality and Lesbian Existence" i Abelow, Henry, Michèle Aina Barale & David M. Halperin (red.): *The Lesbian and Gay Studies Reader*, New York: Routledge.
- Riviere, Joan (1992): "Kvinnligheten som maskerad" i *Diwan* nr 5.
- Rheingold, Howard (1993/1994): *The Virtual Community: Homesteading on the Electronic Frontier*, New York: Harper Perennial.
- Rubin, Gayle (1984/1989): "Thinking Sex: Notes for a Radical Theory of the Politics of Sexuality" i Carole S. Vance (red.): *Pleasure and Danger: Exploring Female Sexuality*, London: Pandora.
- Rudy, Kathy (2001): "Radical Feminism. Lesbian Separatism, and Queer Theory" i *Feminist Studies* 27, nr 1.
- Scott, Krista (1999): "Girls Need Modems!" *Cyberculture and Women's Ezines*, masteruppsats, Graduate Women's Studies, York University, tillgänglig 21 april 1999, <<http://www.zinebook.com/resource.html>>
- Schwichtenberg, Cathy (1993): "Madonna's Postmodern Feminism: Bringing the Margins to the Center" i Schwichtenberg, Cathy (red.): *The Madonna Connection: Representational Politics, Subcultural Identities, and Cultural Theory*, Boulder: Westview Press.
- Shaw, David F (1997): "Gay Men and Computer Communication: A Discourse of Sex and Identity in Cyberspace" i Steve G. Jones (red): *Virtual Culture: Identity and Communication in Cybersociety*, London: Sage.
- Skeggs, Beverly (1997): *Att bli respektabel. Konstruktioner av klass och kön*, Göteborg: Daidalos.
- Slater, Don (1998): "Trading Sexpics on IRC: Embodiment and Authenticity on the Internet" i *Body and Society* december 1998 vol 4(4).
- Smith, Dorothy (1990): *Texts, Facts and Femininity*, London and New York: Routledge.
- Stein, Arlene (1995): "All Dressed Up, But No Place to Go? Style Wars and the New Lesbianism" i Creekmur, Corey K. & Alexander Doty (red.): *Out in Culture: Gay, Lesbian, and Queer Essays on Popular Culture*, London: Cassell.
- Steiner, Linda (1992): "The History and Structure of Women's Alternative Media" i Rakow, Lana F. (red.): *Women Making Meaning: New Feminist Directions in Communication*, New York: Routledge.

- Strossen, Nadine (1995/1996): *Defending Pornography: Free Speech, Sex, and the Fight for Women's Rights*, New York: Anchor Books.
- Sundén, Jenny (2002): *Virtual Materialities: Approaching Online Textual Embodiment*, diss. Linköpings universitet.
- Sveningsson, Malin (2001): *Creating a Sense of Community: Experiences from a Swedish Web Chat*, diss. Linköpings universitet.
- Sveningsson, Malin (2002): "Cyberlove. Creating Romantic Relationships on the Net" i Fornäs, Johan, Steve Jones, Kajsa Klein, Martina Ladendorf, Jenny Sundén & Malin Sveningsson (red.): *Digital Borderlands: Cultural Studies of Identity and Interactivity on the Internet*, Peter Lang Publishing.
- Søndergaard, Dorthe Marie (1999): *Destabilising Discourse Analysis: Approaches to Poststructuralist Empirical Research*, Køn i den akademiske organisation, Arbejdsrapport nr 7.
- Søndergaard, Dorthe Marie (2000): *Tegnet på kroppen: Køn: koder og konstruktioner blandt unge voksne i akademien*, Københavns universitet: Museum Tusulanums Forlag.
- Taormino, Tristan (2002): *True Lust: Adventures in Sex, Porn and Perversion*, San Fransisco: Cleis Press.
- Tepper, Michele (1997): "Usenet Communities and the Cultural Politics of Information" i Porter, David (red.): *Internet Culture*, New Yourk: Routledge.
- Thornham, Sue (2000): *Feminist Theory and Cultural Studies: Stories of Unsettled Relations*, London: Arnold.
- Thornton, Sarah (1996): *Club Cultures: Music, Media and Subcultural Capital*, Hanover: Wesleyan University Press.
- Thulin, Kristina & Jenny Östergren (2002): *Bimbobakslaget*, Stockholm: Pandang.
- Tobias, Sheila (1997): *Faces of Feminism: An Activists Reflections on the Women's Movement*, Boulder, Westview Press.
- Tseëlon, Efrat (1995): *The Masque of Femininity: The Presentation of Woman in Everyday Life*, London: Sage.
- Tuchman, Gaye (1978): "Introduction: The Symbolic Annihilation of Women by the Mass Media" i Tuchman, Gaye, Arlene Kaplan Daniels & James Benét (red.): *Hearth and Home: Images of Women in the Mass Media*, New York: Oxford University Press.
- Tuchman, Gaye, Arlene Kaplan Daniels & James Benét (red.), (1978): *Hearth and Home: Images of Women in the Mass Media*, New York: Oxford University Press.
- Turner, Stephanie S. (1999): "Intersex Identities: Locating New Intersections of Sex and Gender" i *Gender & Society*, augusti 1999.
- Wahl, Anna, Charlotte Holgersson & Pia Höök (1998): *Ironi och sexualitet. Om ledarskap och kön*, Stockholm: Carlssons.
- Wakeford, Nina (1997): "Networking Women and Grrrls with Information/Communication Technology: Surfing Tales of the World Wide Web" i Terry, Jennifer & Melodie Calvert (red.): *Processed Lives: Gender and Technology in Everyday Life*, London and New York: Routledge.
- Waldby, Catherine (1995/1996): "Destruction: Boundary Erotics and Refigurations of the Heterosexual Male Body" i Grosz, Elisabeth & Elspeth Probyn (red.): *Sexy Bodies: The Strange Carnalities of Feminism*, London: Routledge.
- Vance, Carole S. (1984/1989): "Pleasure and Danger: Toward a Politics of Sexuality" i Carole S. Vance (red.): *Pleasure and Danger: Exploring Female Sexuality*, London: Pandora.
- Watson, Nessim (1997): "Why We Argue About Virtual Community: A Case Study of the Phish.Net Fan Community" i Steve G. Jones (red.): *Virtual Culture: Identity and Communication in Cybersociety*, London: Sage.
- VeckoRevyn nr 21 2000.

- Wendt Höjer, Maria & Cecilia Åse (1999): *Politikens paradoxer. En introduktion till feministisk politisk teori* (andra upplagan), Lund, Akademia Adakta.
- Whatling, Clare (1998): "Femme to Femme: A Love Story" i Sally R. Munt (red.): *Butch/Femme: Inside Lesbian Gender*, London: Cassell.
- White, Cynthia L. (1970): *Women's Magazines 1693-1968*. London: Michael Joseph.
- Vicinus, Martha (1993): "'They Wonder to Which Sex I Belong': The Historical Roots of the Modern Lesbian Identity" i Ablove, Henry, Aina Michèle Barale & David M. Halperin (red.): *The Lesbian and Gay Studies Reader*, New York: Routledge.
- Wilbur, Shawn P (1997): "An Archeology of Cyberspaces: Virtual, Community, Identity" i David Porter (red.): *Internet Culture*, New York: Routledge.
- Williams, Linda (1989): *Hard Core: Power, Pleasure, and the "Frenzy of the Visible"*, Berkeley: Univ. of Calif. Press.
- Williams, Raymond (1976/1983): *Keywords: A Vocabulary of Culture and Society*, New York: Oxford University Press.
- Wilson, Elizabeth (1985): *Adorned in Dreams: Fashion and Modernity*, London: Virago.
- Winship, Janice (1987): *Inside Women's Magazines*, London & New York: Pandora.
- Woolley, Benjamin (1992/1993): *Virtual Worlds: A Journey in Hype and Hyperreality*, London: Penguin Books.
- Wright, Elisabeth (1992): *Feminism and Psychoanalysis: A Critical Dictionary*, Cambridge: Blackwell.
- Ås, Berit (199-): *De fem härskarteknikerna*, Stockholm: Riksorganisationer för kvinnojourer i Sverige.

Bilaga 1, bilder.

1)

2)

CONSUME: Join [NetFlix](#) | [Kustom Girl SALE](#)

Disgruntled Housewife

your guide to modern living & intersex relationships

choose yer poison...

 Dick List	 Ask Queenie	 Girls I Like	 Confessions			
 Naked Ladies	 Linktastic	 Slutty	 Pregnancy			
 7 Deadly Sins	 Products	 Meals Men Like	 Post Office			
 Fears	 Help!	 Stupid Crap	 Working	 Cocktail Lounge	 Collections	 Merch

R.I.P. (Dead Stuff Archive): [The Burning Question](#)

3)

4)

Bilaga 2. Tidslinjer

Darling och Corky

1996 -----1997-----1998-----1999

Darling webzine nr 1

Tryckt *Darling*

Corky webzine

Tryckt *Corky*

2000-----2001-----2002-----→

Darling ändrar form

Darling säljs till Egmont

Tryckta *Darling* läggs ner

Tryckt *Corky* läggs ner

Utökad webversion

Qruiser

Intervjuer

2000

Brita Zilg 4/2

Nenne Nestius & Gunilla Danielsson 14/2

Darling-intervjuer

Blondie 2/10

Apoptoz 3/10

WonderWoman & Hedgehog 16/12

2001

Anja & Indra 19/4

Corky-intervjuer, omgång 1

Linda 27/2

Hilde 13/3

Charlotte 14/5

2002

Corky-intervjuer, omgång 2

Moa 11/7

Kajsa 2/9

Robin 17/9

Telefonintervju, Brita Zilg 12/11